

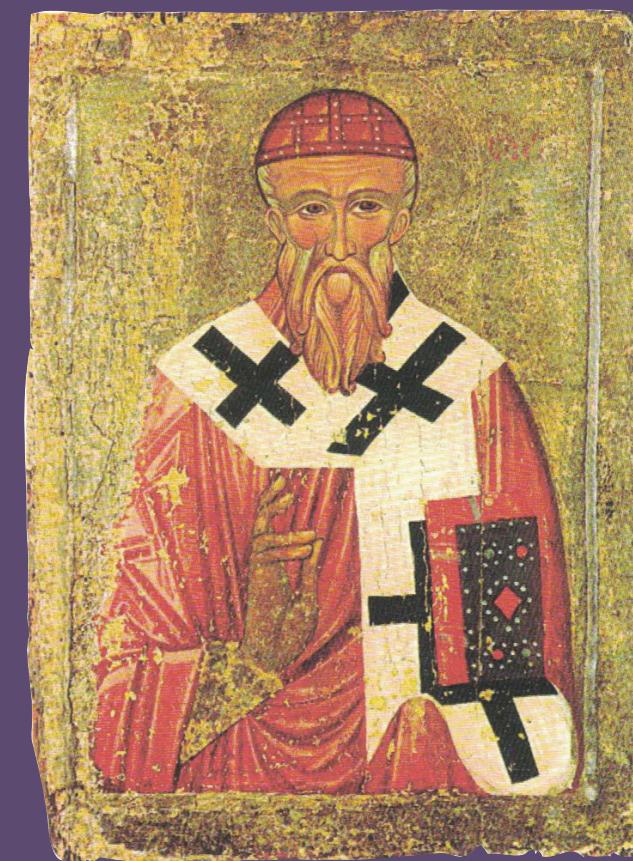
ÓΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΈΚΔΟΣΗ ΠΑΓΚΥΠΡΙΟΥ ΣΥΛΛΟΓΩΝ ΌΡΘΟΔΟΞΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΕΩΣ
«ΟΙ ΦΙΛΟΙ ΣΩΣ ΑΓΙΩΝ ΌΡΥΞ»

ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

ΑΡΙΘΜΟΣ 130 ΑΝΟΙΞΗ - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2023

ΑΡΙΘΜΟΣ 130 ΑΝΟΙΞΗ - ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2023

ΟΡΘΟΔΟΣΗ ΜΑΡΤΥΡΙΑ

Έκδοση Παγκυπρίγχ συλλόγγ όρθοδοζχ παραδόσεως
«οί φίλοι της ἀγίου ὄρυς»

ISSN 1011 – 1719

ΔΙΕΥΘΥΝΕΤΑΙ ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

* * *

Διεύθυνση:

T.K. 25524 - 1310 Λευκωσία

* * *

www.orthodoximartyria.com

* * *

Οι συνεργάτες έχουν τίν εύθυνη τῶν ἀπόφεων τους.

* * *

Ἐπίσια συνδρομή Κύπρου: 7 εὐρώ.

Τιμή τεύχους: 3 εὐρώ.

Ἐπίσια συνδρομή Ἐλλάδας: 10 εὐρώ.

Ἐπίσια συνδρομή ἔξωτερικοῦ: 10 εὐρώ.

Ο τραπεζικός λογαριασμός τοῦ Περιοδικοῦ εἶναι:

Τράπεζα Κύπρου. «Φίλοι τοῦ Ἅγιου ὄρους»,
00173-05-016152, κωδικας πράξης 4222.

Δικαιούχος: PAN. SYL. ORT. PARA. «FILOI AYIOU OROUS»

IBAN NO: CY37 0020 0173 0000 0005 0161 5200

SWIFT: BCYPKY2N

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΣΕΛΙΔΑ

Α΄ ΑΠΟ ΤΗΝ ΟΡΘΟΔΟΞΗΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΝ ΖΩΗ

1. Ἐπισκόπου Μεσαροίας Γρηγορίου, Ἐνόπιτα τῆς Ἐκκλησίας - Ἀποστολική Σύνοδος ..	1
2. Ἀπό τὸν «Ἐνέργειτνό», Ἐμπιστοσύνη στὸν πρόνοια τοῦ Θεοῦ	6
3. Γεώργιου Κάκκουρα, Ἅγιος Σωσικράτης Ἐπίσκοπος Καρπασίας	9
4. Διηγήσεις, ὁπασίεις καὶ παραίνεσεις τοῦ Ἅγιου Ἰακώβου τοῦ ἐν Εὐβοίᾳ (Β')	11
5. Ὁσιος Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης	14
6. Ἡ δύναμη τῆς προσευχῆς τοῦ Ὁσίου Νικόφόρου τοῦ Λεπροῦ	17
7. Μαρίας Χατζηνικολάου, Ἅγιος Παΐσιος - Ἀπό τὰ Φάρασα στὸν οὐρανό	20
8. Σάββα Ἀλεξάνδρου, Ὁ πιστός ἄνθρωπος	23

Β΄ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΕΣ ΣΥΝΟΔΟΙ (ΑΦΙΕΡΩΜΑ)

9. Σημεών Πηγαδουλιώτη, Προλογικό Σημείωμα	26
10. Φώτιου Σχοινᾶ, Ἡ θέση τῶν Οικουμενικῶν Συνόδων στή zωή τῆς Ἐκκλησίας	29
11. Πρωτοπρεσβύτερου Γεώργιου Βασ. Σχοινᾶ, Τό πρότυπο τῶν Οικουμενικῶν Συνόδων	34
12. Δημήτριου Καππαῖ, Ἡ Α΄ Οικουμενική Σύνοδος	38

(Ἡ συνέχεια τῶν περιεχομένων στή 2η σελίδα τοῦ ὀπισθόφυλλου)

13. Ἀρχιμανδρίτη Ἰωάννη Νικολάου, Ὁ Μέγας Κωνσταντίνος καὶ ἡ Α΄ Οικουμενική Σύνοδος	41
14. Ἀρχιμανδρίτη Νεκτάριου Πάρη, Ὁ πρωταγωνιστής τῆς Α΄ Οικουμενικῆς Συνόδου	44
15. Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Κ. Ἰωάννου, Ἡ Β΄ Οικουμενική Σύνοδος	47
16. Στέλιου Παπαντωνίου, Ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος καὶ ἡ Β΄ Οικουμενική Σύνοδος	51
17. Παναγιώτη Τοκκαρῆ, Τό Σύμβολο τῆς Πίστεως καὶ οἱ Α΄ καὶ Β΄ Οικουμενικές Σύνοδοι ...	54
18. Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαήλ Εὐθυμίου, Γ΄ Οικουμενική Σύνοδος	59
19. Διάκονου Ἀνδρέα Ματεῖ, Ὁ Ἅγιος Κύριλλος καὶ ἡ Γ΄ Οικουμενική Σύνοδος	63
20. Χριστόδουλου Βασιλειάδη, Ἡ ἐν Ἐφέσῳ Ληστρική σύνοδος τοῦ 449 μ.Χ.	71
21. Βασιλείου Χαραλάμπους, Ἡ Δ΄ Οικουμενική Σύνοδος καὶ ὁ Διάλογος μὲ τούς Μονοψήστες	75
22. Ἀνδρέα Κυριακοῦ, Ἡ Ἅγια Πέμπτη Οικουμενική Σύνοδος καὶ ἡ σημασία της	79
23. Δημήτριου Π. Ρίζου, Στ΄ Οικουμενική Σύνοδος	82
24. Μοναχοῦ Νεοφύτου Γρηγοριάπτη, Ἡ Πενθέκτη Οικουμενική Σύνοδος	89
25. Χριστάκη Εὐσταθίου, Ἡ Ζ΄ Οικουμενική Σύνοδος	97
26. Χαραλάμπη Μ. Μπούσια, Οικουμενικές Σύνοδοι καὶ Ἑορτολόγιο τῆς Ἐκκλησίας	100
27. Κωνσταντίνου Κυριακίδη, Παπισμός καὶ Οικουμενικές Σύνοδοι	105
28. Βιβλιοπαρουσιάσεις - Βιβλία πού λάβαμε	108

Εἰκόνα ἐξωφύλλου: Ὁ Ἅγιος Σπυρίδων, φορητή εἰκόνα ἀπό τὴν ἐκκλησία τῆς Παναγίας τῆς Φορβιώτισσας Ἀσίνου. (Νικητάρι, ἐπαρχία Λευκωσίας). Ἐργο τοῦ 12ου αἰώνα. Κλάπικε ἀπό τοὺς Τούρκους ἀπό τὴν Μητρόπολη Κυρηνείας καὶ ἡ τύχη τῆς εἶναι ἄγνωστη.

Φωτογραφία ὀπισθοφύλλου: Φωτογραφία τῆς ἐκκλησίας τῆς Παναγίας Κατεχόμενη Κόμα τοῦ Γιαλοῦ Καρπασίας, ἐπαρχία Ἀμμοχώστου. Κτίσμα πιθανώτατα τοῦ 12ου αἰώνα μέ μεταγενέστερες προσθήκες.

Ἐπισκόπου Μεσαορίας Γρηγορίου
ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ - ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ
Τό Πανάγιο Πνεῦμα «Ολον συγκροτεῖ τόν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας»

Πάντα χορηγεῖ τό Πνεῦμα τό ἄγιον βρύει προφητείας, Ἱερέας τελειοῖ, ἀγραμμάτους σοφίαν ἐδίδαξεν, ἀλιεῖς θεολόγους ἀνέδειξεν. Ὁλον συγκροτεῖ τόν θεσμόν τῆς Ἐκκλησίας. Ὁμοιούσιε καὶ ὁμόθρονε, τῷ Πατρί καὶ τῷ Υἱῷ, Παράκλητε, δόξα σοι!¹

Ἡ ἔορτὶ τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων, τῶν Πρωτοκορυφαίων Πέτρου καὶ Παύλου, μᾶς συνδέει μέ ἔνα ἔξοχο πνευματικό καὶ διδακτικό τρόπο μέ τό παρελθόν καὶ τό μέλλον τῆς Ἐκκλησίας, τό ὅποιο εἶναι διαφρέσκης παρόν στό ιστορικό γίγνεσθαι. Ἐχουν ἀναδειχθεῖ, παρά τά διαφορετικά περιβάλλοντα παιδείας καὶ δράστης τους, σέ «θεμελίους τῆς Ἐκκλησίας, τούς ἀληθεῖς στύλους καὶ βάσεις, καὶ σάλπιγγας ἐνθέους, τῶν τοῦ Χριστοῦ δογμάτων καὶ παθημάτων»².

Ομως, ἔνα εἶναι τό δεδομένο τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων: ἀγαποῦν τίν Ἐκκλησία καὶ κάνουν τά πάντα γιά τίν ἐνότητα αὐτῆς μέχρι καὶ τό μαρτύριο θά δεχθοῦν γιά αὐτή τίν πίστη τους. Τήν πίστη τους στίν Ἀνάσταση τοῦ Σωτῆρα καὶ Λυτρωτή, καθώς καὶ τήν ἀφοσίωσή τους στίν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, δηλ. τήν ἐνότητα καὶ σωτηρία τοῦ πληρώματος αὐτῆς.

Από τήν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς ἔως τά ἔσχατα τῆς ιστορίας καὶ ἴδιαίτερα μέσα στή ζωή τῶν Συνόδων, μέ πρώτη τήν Ἀποστολική Σύνοδο τῶν Ἱεροσολύμων, ἥ Ἐκκλησία ζεῖ τό θαῦμα τῆς Πεντηκοστῆς, δηλαδή τή διαφρέσκη παρουσία τοῦ Ἀγίου Πνεύματος³, τό ὅποιο «ὅλον συγκροτεῖ τόν θεσμόν τήν Ἐκκλησίας»⁴. Καί τό ὅποιο δίνει μέ τό φωτισμό του τίς σωτήριες λύσεις⁵. Ακόμα, ἐπισημαίνει ὁ Καθηγητής Στυλιανός Παπαδόπουλος, καὶ οἱ οἰκουμενικές σύνοδοι πού ἔχουν τήν πατερική θεολογία ὡς κριτήριο, τελικό κριτήριο εἶναι ἥ ἀλήθεια πέρα ἀπό τά ὅπια ἄλλα κριτήρια⁶.

Οἱ Ἀπόστολοι Πέτρος⁷ καὶ Παῦλος⁸ ὄριοθετοῦν τό κοινό καὶ τό ἵδιο τῶν σχέσεων μέσα στήν Ἐκκλησία, ὅταν ὅλοι ξεκινοῦν ἀφετηριακά ἀπό τήν ταπείνωση καὶ τήν ἀγάπη γιά τήν Ἐκκλησία καὶ ὁδηγοῦνται στήν ἄνοδο, τήν ἀγιασμό καὶ τή θέωση.

«Πέτρε, ἥ πέτρα τῆς πίστεως, καὶ Παῦλε, καύχημα τῆς οἰκουμένης, στηρίζατε ποίμνην, ἥν ἐκτίσασθε διδαχᾶς ὑμῶν»⁹.

«...Ω Πέτρε, πέτρα καὶ κροπίς, καὶ Παῦλε, σκεύος ἐκλογῆς»¹⁰.

Οἱ Ἀγιοὶ Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος παραφένουν σταθερό παράδειγμα ἀδελφικῆς ἀγάπης καὶ ἀληθινῆς ἐνότητας στήν ζωή τῆς Ἁγίας μας Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας. Οἱ Ἀπόστολοι μᾶς ἀφοσαν παρακαταθήκη ὅτι ἥ ἀξία ἔγκειται στίν ποιότητα καὶ ὅχι στίν ποσότητα τοῦ μεγέθους τῆς προσφορᾶς, γιά τήν ζωή καὶ τήν ἐνότητα στήν ζωή τῆς Ἑκκλησίας.

Οἱ πρωτοκορυφαῖοι Ἀπόστολοι εἶναι οἱ πρωτεργάτες τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου τῶν Ἱεροσολύμων¹¹ καὶ μαζί μὲν ὅλους τούς Ἀποστόλους ἔδωσαν τίν ὄρθη πορεία τῶν πραγμάτων, μέντοι πάντοτε εὔκολες λύσεις τῶν διαφόρων ζητημάτων πού ἀπασχολοῦν τὸ πλήρωμα τῆς Ἑκκλησίας. Τά διάφορα ρεύματα τῶν ἐξ ἔθνῶν χριστιανῶν καθώς καὶ οἱ ἐπιφυλάξεις τῶν ιουδαιοχριστιανῶν γιά τόν τρόπο εἰσόδου τῶν νεοφύτων χριστιανῶν στούς κόλπους τῆς Ἑκκλησίας, πέρα ἀπό ζήτημα, ἦταν καὶ πειρασμός γιά τήν πρώτην Ἐκκλησία.

Στήν τότε σπουδαία καὶ σήμερα πολύπαθη Ἀντιόχεια¹², οἱ Χριστιανοί βίωναν τήν ἀνάπτυξην ὅμάδας ἐλληνιστῶν χριστιανῶν, ἥ ὅποια ἐπιδίωκε τή μήτρη της ἀπαίτησης τῶν ἐξ ιουδαίων χριστιανῶν γιά τήν ἀνάγκη τήρησης καὶ τῶν διατάξεων τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου.

Ἐτσι, πραγματοποιήθηκε σύνοδος, ἥ ὅποια μᾶς διδάσκει πῶς νά ἀντιμετωπίζουμε τά πράγματα, πῶς νά ἐρμηνεύουμε τά τοῦ κόσμου καὶ νά δίδονται λύσεις κάριν τῆς σωτηρίας τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ.

Ἡ ἀπόφαση πού ἔπρεπε νά διαβιβάσουν στούς πιστούς τῆς Ἀντιόχειας ἦταν ἥ ἀκόλουθη: «Ἐδοξε γάρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδέν πλέον ἐπιτίθεσθαι ὅμιν βάρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας· ἐξ ᾧ διατηροῦντες ἔαυτούς εὖ πράξετε. Ἐρρώσθε»¹³. Ὁλόκληρο τό θεανθρώπινο ἔργο τῆς Ἑκκλησίας μέσα στούς αἰῶνες βασίζεται πάνω σέ αὐτή τήν ἀποστολική μαρτυρία: «Ἐδοξε γάρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν». Δηλαδή, ὑπάρχει ἥ συνείδηση ὅτι τό Ἡγιο Πνεύμα ἐνεργεῖ μέσα στήν Ἑκκλησία καὶ ὅτι οἱ ἀποφάσεις τῶν Συνόδων εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ φωτισμοῦ τοῦ Ἡγίου Πνεύματος»¹⁴.

«Δεῦτε τῶν πιστῶν τό σύστημα, τούς πνευματικούς ἀλιεῖς καὶ μύστας τῆς χάριτος, χαρμονικῶς εὐφημίσωμεν λέγοντες Χαίρετε Δωδεκάς ἀγιόλεκτε, κήρυκες τοῦ λόγου διαπρύσιοι χαίρετε τά θεῖα τοῦ Πνεύματος ὅργανα, καὶ αὐτόπται Χριστοῦ πανεύφημοι Ἀπόστολοι αὐτόν ἵκετεύσατε δεόμεθα, εἰρίνην τῷ κόσμῳ δωρήσασθαι, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τό μέγα ἔλεος»¹⁵.

΄Η έορτή της Σύναξης τῶν Ἀγίων Δώδεκα Ἀποστόλων, τῶν ἐκλεκτῶν μαθητῶν καὶ φίλων τοῦ Κυρίου, πού ἔγιναν φωτιστές τῆς οἰκουμένης καὶ θεμελιωτές τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ οἰκοδομήματος, αὐτή τῇ δυναμικῇ ἔχει: τῆς πραγματοποίησης τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου. Πραγματικά δόθηκε διέξοδος σέ ἓνα ζήτημα, τό δόποιο μπορεῖ νά φαινόταν ἀνώδυνο, ἀλλὰ μέ το χρόνο θά δημιουργοῦσε σχίσματα καὶ διαιρέσεις στό ἐκκλησιαστικό σῶμα.

Οἱ Δώδεκα Ἀπόστολοι ἐκπροσωποῦν τίς ἰσάριθμες φυλές τοῦ Ἰσραὴλ, κάτι πού ἀποδεικνύει τίν πληρότητα καὶ οἰκουμενικότητα τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος.

Τά ὄνόματα τῶν 12 μαθητῶν¹⁶ εἶναι: Ἀνδρέας καὶ Πέτρος, γιοί τοῦ Ἰωνᾶ, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης, γιοί τοῦ Ζεβεδαίου, Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος ἢ Ναθαναήλ, Ματθαῖος καὶ Ἰάκωβος γιοί τοῦ Ἀλφαίου, Θωμᾶς, Ἰούδας ὁ Θαδδαῖος, Σίμων ὁ Κανανίτης ἢ Ζηλωτής καὶ Ματθίας, πού διαδέχθηκε μέ κλήρωση τόν Ἰούδα Ἰσκαριώτη, τόν προδότη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

΄Από τή μελέτη τοῦ βίου καὶ τῆς δράσης τους, προκύπτει ὅτι, μετά τίν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς, τίν ἡμέρα τῆς ἐν χρόνῳ πέμψης στόν κόσμο τοῦ Τρίτου Προσώπου τῆς Ἀγίας Τριάδας, τοῦ Παρακλήτου Πνεύματος, καὶ ἴδιως μετά ἀπό τίν Ἀποστολική Σύνοδο τῶν Ἱεροσολύμων πού ἔγινε περί τό 49 μ.Χ., οἱ Ἀγιοί Ἀπόστολοι σκορπίστηκαν στά πέρατα τῆς οἰκουμένης, γιά νά ἐφαρμόσουν τίν ἐντολή τοῦ Κυρίου «πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη»¹⁷.

΄Σ αὐτή τίν προσπάθεια, ὑπέστησαν ποικίλες διώξεις καὶ ὅλοι σχεδόν τελικά θυσίασαν τίν ἕδια τή ζωή τους. Τό ἔργο τους, ὥστόσο, ρίζωσε καὶ ἀποτέλεσε τό θεμέλιο τῆς Ἀγίας Ἀποστολικῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μας¹⁸.

Οἱ Χριστιανοί, καὶ μάλιστα οἱ κληρικοί μας καὶ κατεξοχήν οἱ Ἐπίσκοποι, εἶναι οἱ ἐπόμενοι τῶν Ἀποστόλων. Ὄλοι μαζί, κλῆρος καὶ λαός, ὡς μέλη τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας, καλούμαστε νά διατηροῦμε τή φλόγα ἀσβεστη καὶ τίν παρακαταθήκη τῆς ἀποστολικῆς παράδοσης στίς καρδιές μας πάντοτε καθαρή καὶ ἀνόθευτη ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι.

«Χαίρετε τά θεῖα τοῦ Πνεύματος ὄργανα, καὶ αὐτόπται Χριστοῦ πανεύφημοι Ἀπόστολοι· αὐτόν ἵκετεύσατε δεόμεθα, εἰρήνην τῷ κόσμῳ δωρήσασθαι, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τό μέγα ἔλεος»¹⁹.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Εἰς τόν Ἑσπερινόν τῆς ἔορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς, εἰς τό Κύριε ἐκέκραζα. Σπικηρόν. Ἡκος α'.
2. Εἰς τίν Λιτήν τοῦ Ἑσπερινοῦ τῆς ἔορτῆς τῶν Ἀγίων Πρωτοκορυφαίων Ἀποστόλων

Πέτρου καὶ Παύλου. Ἡχος β'. Ἀρσενίου. Στιχηρόν. Ἰδιόμελον.

3. Ἡ Ἀποστολική Σύνοδος τῶν Ἱεροσολύμων, ἡ ὁποία εἶναι τὸ πρωτότυπο ἀλλά καὶ τὸ πρότυπο τῶν συνόδων, ἐκφράζει μὲν σαφνεία τῇ βαθιᾷ ἐσωτερικῇ κατάσταση τῆς συμφωνίας καὶ ὁμοφωνίας κατά τὴν ἀποστολική περίοδο. [Διακ. Ἀνδρέα Ματέι, Ἡ Ἀποστολική Σύνοδος καὶ ἡ σημασία τῆς στής ζωῆς Ἐκκλησίας, στίχη «Ὀρθόδοξη Μαρτυρία», ἀρ. 121 (Ἀνοιξη - Καλοκαίρι 2020), σ. 76-80].

4. Εἰς τὸν Ἑσπερινόν τῆς ἑορτῆς τῆς Πεντηκοστῆς, εἰς τὸ Κύριε ἐκέκραξα. Στιχηρόν. Ἡχος α'.

5. Στυλ. Γ. Παπαδοπούλου, *Πατρολογία*, τόμος Α', σελ. 68.

6. Ὁ π., σελ. 69.

7. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, παιδί ψαφά ἀπό τὴν Βηθσαϊδά τῆς Γαλιλαίας καὶ ἀδελφός τοῦ πρωτόκλητου Ἀνδρέα, ζοῦσε μία δύσκολη ζωὴ καὶ είχε ὡς μοναδική περιουσίᾳ τὰ ἀλιευτικά του ἐργαλεῖα. Ἡ ἀγνόητη τῆς ψυχῆς, ἡ εὐθύτητα τοῦ χαρακτήρα, ἡ ἀποφασιστικότητα καὶ ὁ ἀφοσίωσης του στίν πατρική πίστη ἦταν οἱ προϋποθέσεις για νά γίνει ἐκλεκτός Ἀπόστολος τοῦ Χριστοῦ. «Ἐὺθέως», ὅπως λέγει ὁ Εὐαγγελιστής, αὐτός καὶ ὁ ἀδελφός του ἐγκατέλειψαν τὰ δίκτυα καὶ τὸν πατέρα τους, για νά ἀκολουθήσουν τὸ Χριστό (Ματθ. δ' 20), πού ὑποσχέθηκε νά τους κάνει «ἀλιεῖς ἀνθρώπων».

Ἡ μεγάλη ἀφοσίωση τοῦ Πέτρου πρός τὸ Διδάσκαλό του φαίνεται, ὅταν τολμᾶ νά περπατήσει πάνω στὴ λίμνη, ὅταν προσπαθεῖ νά ἐμποδίσει τοὺς στρατιώτες πού πῆγαν νά Τόν συλλάβουν, ἀκόμη κι ὅταν Τόν ἀρνεῖται τρίς, ἀλλὰ μετανοεῖ καὶ κλαίει πικρά (Λουκ. κβ' 62). Τρέχει μαζί μὲ τὸν Ἰωάννην καὶ εἰσέρχεται πρῶτος στὸν τάφο τοῦ Ἰησοῦ, ὅταν πληροφορεῖται τὸ γεγονός τῆς Ἀνάστασης ἀπὸ τίς Μυροφόρες γυναῖκες καὶ, ἐκ μέρους ὅλων τῶν Ἀποστόλων, κηρύττει στὰ πλίθη κατά τὴν ήμέρα τῆς Πεντηκοστῆς. Ἡ ἱεροποστολική του δράση ἔσκινησε ἀπὸ τὸν Ἰουδαία καὶ ἐπεκτάθηκε στίν Ἀντιόχεια καὶ ἄλλα μέρη τῆς Ἀσίας. Στίν ὁρθόδοξην παράδοσην δέν ὑπάρχουν πληροφορίες για τὸ τέλος τοῦ μεγάλου αὐτοῦ Ἀποστόλου. Διαπερίται ἡ ἀποψη ὅτι γέρος καὶ κατάκοπος ὁ Ἀπ. Πέτρος βρήκε μαρτυρικό θάνατο στίν Ἀντιόχεια. Δύο ἀπὸ τίς συνολικά ἐπτά καθολικές ἐπιστολές τῆς Καινῆς Διαθήκης γράφτηκαν ἀπό τὸν Ἀπόστολο Πέτρο.

8. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἤταν ἀρχικά διώκτης τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ δέν ἀνῆκε στὸν κύκλο τῶν δώδεκα μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ. Γεννημένος στίν Ταρσό τῆς Κιλικίας ἀπό εὔπορους γονεῖς, γύρω στό 10 π.Χ., ἔλαβε ἄρτια ἐλληνική μόρφωσην καὶ ἔγινε φανατικός τηρητής τοῦ νόμου καὶ ἐκλεκτό μέλος τῆς θρησκευτικῆς ὁμάδας τῶν Φαρισαίων. Ἡ ἔνταξή του στίν Ἐκκλησίας ἔγινε μέ τη θαυμαστό τρόπο, ὅταν πήγαινε πρός τὴν Δαμασκό, για νά συλλάβει τούς Χριστιανούς.

Μετά τὴν βάπτισή του, ἔζησε ἀσκητικά για μία τριετία καὶ ὄστερα, μέ κέντρο τίν Ἀντιόχεια, καὶ καθοδηγητή ἀρχικά καὶ μετέπειτα συνοδό τὸν Ἀπόστολο Βαρνάβα, ἔσκινησε τίς περιοδείες του ἐπισκεπτόμενος πρῶτα τὸν Κύπρο τό 45 μ.Χ. Ὁ Παῦλος, μαζί μὲ τοὺς Βαρνάβα καὶ Ἰωάννην, τὸ μετέπειτα Εὐαγγελιστή Μάρκο, διέρχεται ὅλη τὴ Νήσο, κηρύσσει, βαπτίζει τὰ νέα μέλη τῆς Ἐκκλησίας καὶ πρωτίστως οἱ Ἀπόστολοι κειροτονοῦν κατά τόπους Ἐπισκόπους καὶ Πρεσβυτέρους. Σύμφωνα μέ τὴ μαρτυρία τοῦ Λουκᾶ στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, ὁ Σαῦλος ὀνομάζεται για πρώτη φορά Παῦλος στίν Πάφῳ τό 46 μ.Χ. Ἐκεῖ, ἔχουμε καὶ τὸν ἐκκριστιανισμό τοῦ πρώτου Ρωμαίου ἀξιωματούχου, τοῦ Διοικητῆ τῆς Κύπρου Ἀνθύπατου Σέργιου Παύλου. Τό ιστορικό αὐτό γεγονός ἀναδεικνύει τὴν πύλη μας πύλη τῆς Εὐρώπης πρός Ἀνατολάς καὶ εἰσόδο τῆς Ἀνατολῆς πρός τὴν Εὐρώπη.

Ἄποστολος τῶν ἐθνῶν καὶ διδάσκαλος τῆς οἰκουμένης καὶ «πρῶτος μετά τὸν ἔνα», τὸ Χριστό, ὄνομάστηκε ὁ Παῦλος. Στίς τέσσερις περιοδείες του, ἔδρυσε τοπικές ἐκκλησίες (κειροτόνωντας κατά τόπους Ἐπισκόπους) ἀπό τὴν Πλασιαστήν μέχρι τὴ Ρώμη, ἀπευθύνοντας σ' αὐτές τίς δεκατέσσερις ἐπιστολές του, πού περιλαμβάνονται στίν Καινῆ Διαθήκη. Στὶ διάδοση τοῦ

λόγου τοῦ Θεοῦ χρησιμοποίησε ώς ἐργαλεῖο τίν έλληνική γλώσσα καὶ φιλοσοφία καὶ διακόρυξε τίν ἀπελευθέρωση ἀπό τίν ἀμαρτίᾳ, ἀπό τίν δουλείᾳ καὶ ἀπό τίν καταδυνάστευση τοῦ Μωσαϊκοῦ νόμου. Ὑπέφερε φυλακίσεις, ραβδισμούς, λιθοβολισμούς, ναυάγια, συκοφαντίες ἀπό Ἰουδαίους καὶ ἑθνικούς καὶ κάθε εἰδούς διώξεις. Τελικά μημήθηκε τόν Ἰησοῦ μέχρι τέλους, μέ τό νά γίνει μάρτυρας τῆς Ἐκκλησίας κατά τό διώψη τοῦ Νέρωνα στή Ρώμη.

9. Εἰς τίν Λιτήν τοῦ Ἐσπερινοῦ τῆς ἔορτῆς τῶν Ἀγίων Πρωτοκορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου, Δόξα.. Ἡχος πλ. α'. Βυζαντίου.

10. Εἰς τίν Λιτήν τοῦ Ἐσπερινοῦ τῆς ἔορτῆς τῶν Ἀγίων Πρωτοκορυφαίων Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου. Ἡχος β'. Ἀρσενίου. Στιχηρόν Ἰδιόμελον.

11. Ἡ Ἀποστολική Σύνοδος, ὅπως ἔμεινε γνωστή στή συνείδηση τῆς Ἐκκλησίας, εἶναι ἡ πρώτη σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας ἡ ὁπία σύναξε τούς ἀντιπροσώπους τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας, μέ ἐπικεφαλῆς τούς Ἀποστόλους Παῦλο καὶ Βαρνάβα, καὶ τούς Ἀποστόλους καὶ τούς Πρεσβυτέρους τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων. Αὐτή ἡ Σύνοδος πραγματοποιήθηκε στά τέλη τοῦ πρώτου ἥμισεος τοῦ πρώτου αἰώνος. Σύμφωνα μέ κάποιους εἰδικούς, πραγματοποιήθηκε μεταξύ 47-48 μ.Χ., ἐνώ ἄλλοι τίν τοποθετοῦν τό 50 μ.Χ. [Διακ. Ἀνδρέα Ματέ, Ἡ Ἀποστολική Σύνοδος καὶ ἡ σημασία τῆς στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας, στήν «Ὀρθόδοξη Μαρτυρία», ἀρ. 121 (Ἀνοιξη - Καλοκαίρι 2020), σ. 76-80].

12. Νά σημειωθεῖ ὅτι σήμερα βρίσκεται στήν τραγικά ταλαιπωρημένη καὶ ὑποβαθμισμένη περιοχή τῆς σύγχρονης Τουρκικῆς Δημοκρατίας καὶ ἀκόμη περισσότερο μετά τούς φονικούς σεισμούς τοῦ Φεβρουαρίου 2023.

13. Πράξ. ιε' 28-29.

14. Διακ. Ἀνδρέα Ματέ, Ἡ Ἀποστολική Σύνοδος καὶ ἡ σημασία τῆς στή ζωή τῆς Ἐκκλησίας, στήν «Ὀρθόδοξη Μαρτυρία», ἀρ. 121 (Ἀνοιξη - Καλοκαίρι 2020), σ. 76-80.

15. Εἰς τίν Λιτήν τοῦ Ἐσπερινοῦ τῆς ἔορτῆς τῶν Ἀγίων Δάδεκα Ἀποστόλων. Στιχηρόν Ἰδιόμελον Ἡχος β'.

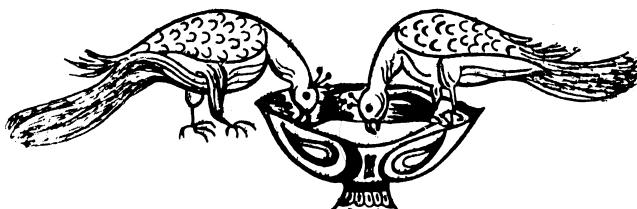
16. Ὁ ἀριθμός τούς, συνεπῶς, εἶναι συμβολικός ἀφοῦ, ὅπως εἶναι γνωστό, ὁ Ἰησοῦς εἶκε καὶ πολλούς ἄλλους μαθητές, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, γνωστότεροι ἀπό τούς ὁπίοις ἦταν οἱ ἔβδομήντα Ἀπόστολοι.

17. Ματθ. κη' 19.

18. Πάλι ὁ ὑμνογράφος μᾶς ἐμπνέει: «Τούς Ἀποστόλους τοῦ Χριστοῦ ἀνευφημίσωμεν, Πέτρον καὶ Παῦλον, Ἰωάννην καὶ τούς ἄπαντας, τούς κηρύξαντας τόν λόγον τῆς ἀληθείας, καὶ ἐλκύσαντας τά ἔθνη πρός ἐπίγνωσιν, τῆς Χριστοῦ Θεοῦ ἡμῶν θείας σαρκώσεως, τούτοις κράζοντες: Χαίρετε θεῖοι Ἀπόστολοι» (Κοντάκιον τῶν Ἀγίων Δάδεκα Ἀποστόλων. Ἡχος πλ. δ').

19. Εἰς τίν Λιτήν τοῦ Ἐσπερινοῦ τῆς ἔορτῆς τῶν Ἀγίων Δάδεκα Ἀποστόλων. Στιχηρόν Ἰδιόμελον Ἡχος β'.

Ο ΜΕΣΑΟΡΙΑΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ

‘Από τόν «Εὐεργετινό»
ΕΜΠΙΣΤΟΣΥΝΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ

ἀποιος ἀδελφός ρώτησε κάποτε ἔνα γέροντα λέγοντας:

— Πές μου, Πάτερ, ἐάν ἀκούσω ὅτι κάποιος ἀδελφός πολεμεῖται, ἢ βρίσκεται σέ ἀσθένεια καὶ αἰσθανθῶ κάποια συμπάθεια πρός αὐτόν, ἢ συμπάθεια αὐτή εἶναι ἀγαθή ἢ προέρχεται ἀπό τούς δαίμονες, οἱ ὄποιοι προσπαθοῦν νά μέ αποσπάσουν ἀπό τή φροντίδα γιά τή διόρθωση τῶν ἀμαρτιῶν μου; Ἐπίσης, Πάτερ, πές μου ἐάν ὁφεῖλω νά τόν ἐνθυμοῦμαι στήν προσευχή μου, τή στιγμή πού ἐγώ βρίσκομαι σέ μεγαλύτερο κίνδυνο καὶ ἀντιμετωπίζω μεγαλύτερα ἀμαρτήματα; Ἐάν ἐπίσης μοῦ ζητήσει ὁ ἴδιος αὐτό τό πράγμα ἢ μέ παρακαλέσει νά μιλήσω σχετικά μέ κάποιον Πατέρα, τί πρέπει νά κάνω; Ἀραγε ἢ ὑπερβολική προσευχή πρός τόν πλησίον γυμνάζει στήν ἀγάπη καὶ τόν ἐμπαθῆ ἀνθρώπο;

‘Αποκρίθηκε τότε ὁ Γέροντας:

— Οἱ Πατέρες ἔχουν δηλώσει πρός τούς νεότερους ὅτι κανένας δέν πρέπει νά ἀφήνει τόν δικό του νεκρό καὶ νά πηγαίνει νά κλάψει γιά κάποιον ἄλλο νεκρό, διότι ἢ συμπάθεια πρός τόν πλησίον εἶναι γνώρισμα τῶν τέλειων ἀνθρώπων. Γιά τόν νεότερο ἢ συμπάθεια πρός κάποιον ἄλλο εἶναι ἐμπαιγμός τῶν δαιμόνων, καθότι ὁ νεότερος κρίνει καὶ τούς ἀνθρώπους καὶ τίς καταστάσεις μέ ἀφέλεια καὶ χωρίς σωστή διάκριση. Γιά αὐτό τό λόγο πολλές φορές τά καλά καὶ συμφέροντα φαίνονται σέ αὐτόν ώς κακά καὶ ἀσύμφορα. Συμφέρει λοιπόν σέ αὐτόν νά μήν μεριμνᾶ γιά κανέναν ἀπό τούς κοσμικούς καὶ ἐάν κάποτε ἔλθει στή σκέψη του κάποιος ὁ ὄποιος τυγχάνει νά εἶναι ἀρρωστος ἢ πάσχει ἀπό κάπι θλιβερό ἢ πληροφορηθεῖ ἀπό κάποιον ἄλλον σχετικά μέ αὐτόν, ἃς πεῖ «ὅ Θεός ἄς ἐλεήσει καὶ ἐμένα καὶ αὐτόν». Ἀπό μόνος του ὅμως νά μήν πεῖ σέ κανένα ἀπό τούς γέροντες νά προσεύχεται γιά κάποιον, διότι αὐτό εἶναι στήν προσωπική ἔξουσία τοῦ καθενός.

‘Εάν ὅμως θέλει ἄς ὑπενθυμίσει τόν Γέροντα λέγοντας μόνο ὅτι ὁ τάδε θλίβεται καὶ ὁ Γέροντας, ἀφοῦ τό πληροφορηθεῖ σίγουρα θά προσεύχεται γιά τόν αισθενῆ. Ἐάν δέ πάλι κάποιος σοῦ πεῖ νά μιλήσεις στή Γέροντα σχετικά μέ αὐτόν, τότε ἐσύ νά πεῖς τό λόγο ἔνεκα τῆς ἐντολῆς

πού ἔλαβες ἀπό αὐτόν. Ὅταν προσεύχεσαι νά λές: «Κύριε συγχώροσέ μας ἢ σκέπασέ μας», κατά τίν περίσταση. Τό νά συμπαθήσεις ὅμως κάποιον χάριν τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ, αὐτό δέν εἶναι γιά ἐσένα, οὔτε ἔφτασες ἀκόμα σέ αὐτό τό μέτρο. Ὅταν δέ σέ ἐνοχλεῖ ὁ λογισμός σχετικά μέ κάποιον, τότε νά ρωτᾶς καί νά μαθαίνεις τί ὀφείλεις καί πρέπει νά κάνεις.

ΑΠΟ ΤΟ ΓΕΡΟΝΤΙΚΟ

1) Κάποιος ἀδελφός εἶπε κάποτε στόν Ἀββᾶ Κρόνιο: — Πάτερ, πές μου κάποια συμβουλή, πῶς νά σωθῶ; Ἀποκρίθηκε τότε ὁ Γέροντας: — Ὅταν ἥλθε ὁ Προφήτης Ἐλισσαῖος πρός τή Σωμανίτη, τή βρῆκε νά μάνι ἔχει ὄποιοδήποτε περισπασμό μέ κάποιον καί γι' αὐτό διά τῆς παρουσίας τοῦ Προφήτη Ἐλισσαίου συνέλαβε καί γέννησε νίόν (Δ' Βασ. δ' 14-17). Λέγει τότε ὁ ἀδελφός: — Τί σημαίνει ὁ λόγος αὐτός; Καί ἀπάντησε ὁ Γέροντας: — Ἐάν ή ψυχή ἐπαγρυπνεῖ καί προφυλάσσεται ἀπό κάθε περισπασμό καί ἐγκαταλείψει τά θελήματά της, τότε τήν ἐπισκέπτεται τό Πνεύμα τοῦ Θεοῦ· καί στό ἔξης μπορεῖ νά γεννήσει, καθότι προηγουμένως ἦταν στείρα.

2) Κάποτε ὁ ἄρχοντας τῆς χώρας ἐπιθυμοῦσε νά δεῖ τόν Ἀββᾶ Ποιμένα, ἀλλά ὁ Γέροντας δέν καταδεχόταν. Τότε ὁ ἄρχοντας, χρησιμοποιώντας δῆθεν κάποια πρόφαση (γιά νά ἔξαναγκάσει τό Γέροντα), συνέλαβε ὡς κακοῦργο τόν γιό τῆς ἀδελφῆς του καί τόν ἔβαλε στή φυλακή λέγοντας: — Ἐάν ἔλθει ὁ Γέροντας καί παρακαλέσει γιά αὐτόν, τότε ἔγώ θά τόν ἀφίσω ἐλεύθερο. Πήγε, λοιπόν, ἡ ἀδελφή τοῦ Γέροντα καί ἔκλαιγε ἔξω ἀπό τήν πόρτα τοῦ κελλιοῦ του. Ὁ Γέροντας ὅμως δέν ἔδωσε σέ αὐτήν καμία ἀνταπόκριση καί αὐτή τόν ἐπέπληπτε λέγοντας: — Χαλκόσπλαχνε, λυπήσου με διότι εἶναι τό μοναχοπαίδι μου. Ὁ δέ Γέροντας ἔστειλε κάποιον καί τῆς εἶπε: — Ὁ Ποιμένας δέν γέννησε παιδιά. Καί ἔτσι ή γυναίκα, χωρίς νά πετύχει ὁ, τιδήποτε, ἀποχώρησε. Τότε ὁ ἄρχοντας ἀφοῦ πληροφορήθηκε αὐτά, ἔστειλε κάποιον πρός τό Γέροντα λέγοντας: — Τουλάχιστον διάταξε, μέ ἔνα μόνο λόγο καί ἔγώ τόν ἀπολύτω ἀμέσως. Ὁ δέ Γέροντας ἀνταπάντησε πρός αὐτά λέγοντας: — Ἐρεύνησε σχετικά μέ αὐτόν σύμφωνα μέ τούς νόμους καί ἔάν εἶναι ἄξιος θανάτου νά θανατωθεῖ· ἔάν ὅμως δέν εἶναι, ὅπως ἐπιθυμεῖς πρᾶξε.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΦΡΑΙΜ

1) Μοναχός ὁ ὄποιος ἐμπλέκεται στά πράγματα τοῦ κόσμου καί μεταστρέφει τό λογισμό του πρός τίς κοσμικές φροντίδες, μοιάζει μέ ἐκείνον πού κατακομβατιάζει τόν έαυτό του.

2) Ὁ Μοναχός ὁ ὄποιος ἐπιζητεῖ τήν κληρονομιά τῶν κατά σάρκα

γονέων του, περισσότερο μετά πού ἀπέταξε τόν κόσμο καί ἔγινε Μοναχός, θά πέσει σέ πειρασμούς· ἀντίθετα αὐτός πού ἐπιζητᾶ τόν Κύριο θά σωθεῖ. Μήν πεῖς, ὅταν θά γεράσω ἀπό ποῦ θά τρέφομαι; Γιά τίν αὐριανή μέρα δέν μᾶς ἔχει ἐπιτραπεῖ νά μεριμνοῦμε καί σύ ἡδης ζεκίνησες νά μεριμνᾶς γιά τά γηρατειά; Ἀς ζητίσουμε τή Βασιλεία καί τή δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ καί ὅλα αὐτά θά προστεθοῦν σέ ἐμᾶς· διότι Ἐκείνος πού τό ύποσχέθηκε δέν φεύδεται. Ἐάν δέν ζητίσουμε πρῶτα αὐτά, δηλαδή τή Βασιλεία καί τή δικαιοσύνη τοῦ Θεοῦ, δείχνουμε ὅτι δέν ἀγωνιζόμαστε γιά αὐτά. Ἀνάθεσε, λοιπόν, στόν Κύριο τίν εὐθύνη τῆς μέριμνάς σου καί Αὐτός θά σέ διαθρέψει. Ἐάν δέ ὁ Κύριος εύοδώσει κάπι καλό στά χέρια σου, φρόντισε γιά αὐτό, καθότι πρόκειται νά λογιοδοτίσεις σέ Αὐτόν πού τό ἔχει εύοδώσει.

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΒΑΡΣΑΝΟΥΦΙΟΥ

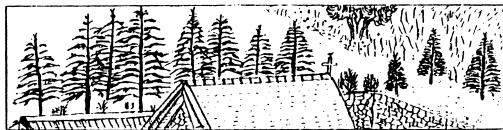
Κάποιος ἀδελφός, ὁ ὁποῖος ἱσύχαζε σέ κάποιο κοινόβιο, ρώτησε ἔνα γέροντα λέγοντας:

— Ἐπειδή κάποια χήρα ἡ ὅποια ἀδικεῖται, ἔστειλε κάποιον σέ μένα καί μέ παρακαλοῦσε νά γράψω στό Δομέστικο (σημ.: ἀξιωματοῦχος τῆς βασιλικῆς αὐλῆς) γιά νά τή βοηθήσει, καί ἔχω σχετικά μέ αὐτό δύο λογισμούς. Ὁ ἔνας λογισμός μοῦ λέγει ὅτι ἐδῶ ἥλθες γιά νά νεκρώσεις τόν ἔαυτό σου καί ἔάν γράψεις σέ αὐτόν τότε παραβαίνεις τίν ἐντολή τῆς νεκρώσεως. Ὁ ἄλλος λογισμός μοῦ ὑποβάλλει ὅτι ἔάν δέν γράψεις σέ αὐτόν, παραβαίνεις τίν ἐντολή πού ὁρίζει νά βοηθᾶς αὐτούς πού ἔχουν ἀνάγκη. Πές μου, Πάτερ, τί νά κάνω;

Κι' ἀποκρίθηκε ὁ Γέροντας: — Ἐάν ἱσουν νεκρός καί ἐρχόταν ἐδῶ χήρα ἀδικουμένη, θά μποροῦσες νά τή βοηθήσεις; Καθόλου βεβαίως. Ἀλλωστε ἀκόμα καί αὐτή νά βοηθήσεις, θά ἔρθει πάλι καί ἄλλη νά σέ παρακαλέσει γιά βοήθεια καί τότε θά παραβαίνεις τελείως τίν ἐντολή. Ὁ νεκρός δέν φροντίζει τίποτε ἀπό αὐτά. Ἀκόμη καί ἄν δυσανασχετούν ἐναντίον σου, τίποτε δέν θά σέ βλάψει.

• Απόδοση στή Δημοτική: ΣΤΕΛΙΟΣ ΣΟΛΕΑΣ
Θεολόγος

Γεώργιου Κάκκουρα
Ο ΑΓΙΟΣ ΣΩΣΙΚΡΑΤΗΣ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ ΚΑΡΠΑΣΙΑΣ

Aνάμεσα στούς Ἅγιους τῆς Κύπρου καί τούς ἐπισκόπους τῆς ἐπισκοπῆς Καρπασίας συγκαταριθμεῖται καί ὁ ἅγιος Σωσικράτης¹. Ὁ τοπικός αὐτός Ἅγιος εἶναι ἄγνωστος στούς συναξαριστές. Τό δονομά του καταγράφεται συνήθως μαζί μὲ αὐτό τῶν ἀγίων ἐπισκόπων Φίλωνα καί Συνεσίου σέ Συνοδικά τῆς Κύπρου καί σέ ἄλλες πηγές². Ὁ Λεόντιος Μαχαιρᾶς (15ος αἰ.) καί τό Συνοδικόν τοῦ χειρογράφου British Library, Additional 34554 (φ. 185r) (16ος αἰ.), γιά παράδειγμα, καταγράφουν «Φίλωνος, Συνεσίου, καί Σωσικράτους ἐπισκόπου Καρπασίων»³. Τά ὄνόματα τῶν Ἅγιών ἐντοπίζονται μέ τίν ἴδια σειρά στό Χρονικό τοῦ Διομύδη Strambali, «... Santo Sinessio, Santo Socrate, vescovi del Carpasso»⁴, ὅπου τό ὄνομα ἀποδίδεται ως Σωκράτης. Τόν Ἅγιο ἀναφέρει καί ὁ Φλώριος Βουστρώνιος στήν Ἰστορία του: «Al' vescovato de Carpasso, Philio, Sinesio, et Sosicrate»⁵.

Ἡ διακονία τοῦ ἀγίου Σωσικράτη ὡς ἐπισκόπου Καρπασίας εἶναι ἀκαθόριστου χρόνου, θά πρέπει ἵσως νά τοποθετηθεῖ στούς βυζαντινούς χρόνους. Γνωρίζοντας ὅτι πρῶτος ἐπίσκοπος Καρπασίας εἶχε κειροτονηθεῖ ἀπό τόν Μέγα Ἐπιφάνιο ὁ Φίλων πρίν τό 382 ὥποτε συστήθηκε ἡ ἐπισκοπή Καρπασίας, σύμφωνα πάντα μέ τόν Βίον τοῦ ἀγίου Ἐπιφανίου⁶, τότε θά πρέπει νά ὑποθέσουμε ὅτι ὁ Σωσικράτης ἄκμασε περί τά μέσα τοῦ 5ου αἰώνα, ἂν δεχτούμε βέβαια πώς ὁ Μαχαιρᾶς καί οἱ ἄλλες μεταγενέστερες πηγές καταγράφουν κατά σειρά διαδοχῆς τούς τρεῖς ἀγίους ἐπισκόπους Φίλωνα, Συνέσιο καί Σωσικράτη.

Ἐνας ἐπίσκοπος μέ τό ὄνομα Σωσικράτης ἀναφέρεται καί στά Πρακτικά τῆς Συνόδου τῆς Σαρδικῆς (σημερινῆς Σόφιας - 343 μ.Χ.), τά δόπια καί προσυπέγραψε μαζί μέ ἄλλους ἔντεκα Κυπρίους ἐπισκόπους. Στά Πρακτικά δυστυχῶς, δέν σημειώνονται τά ὄνόματα τῶν ἐπισκοπῶν, τῶν ὁποίων προϊσταντο οἱ ἐπίσκοποι. Ἔτσι δέν μποροῦμε νά ποῦμε μέ βεβαιότητα ἂν πρόκειται γιά τόν Σωσικράτη τῆς Καρπασίας ἢ γιά κάποιον ἄλλον Κύπριο ἐπίσκοπο⁷.

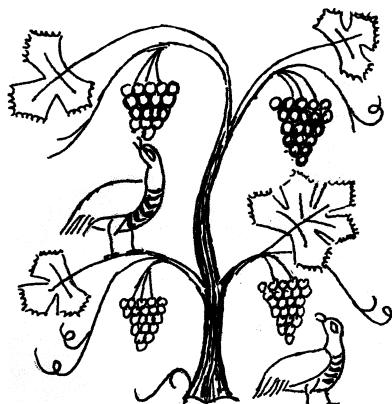
“Οπως διαφαίνεται ἀπό τά λιγοστά στοιχεῖα πού γνωρίζουμε γιά τόν ἄγιο Σωσικράτη ἐπίσκοπο Καρπασίας, θά πρέπει καί ὁ Σωσικράτης νά ἀνέπτυξε παρόμοιο ἔργο μέ τούς Ἅγιους προκατόχους του, δηλαδή τίν ἔξαπλωση τῆς εὐαγγελικῆς διδασκαλίας, τίν ἔδραιώση τοῦ Χριστιανι-

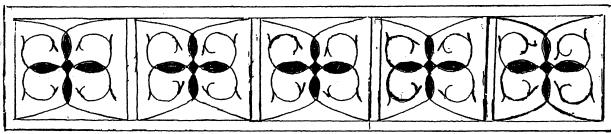
σμοῦ καί τὸν πρόοδο τῆς ἐπισκοπῆς Καρπασίας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Βλ. Χάκκετ, *Ιστορία*, τ. Β', σ. 92. Ταουσιάνη, Ἡ ἐπισκοπή Καρπασίας, σσ. 131-134.
2. Γιά τίς βιβλιογραφικές ἀναφορές στὰ Συνοδικά βλ. Γεωργίου, «Ἡ ἐπισκοπή Καρπασίας ἀπό τὴν ἴδρυσή της ἕως τὰ μέσα τοῦ ΙΓ' αἰώνα», σσ. 133-134.
3. Λεονίδη Μαχαιρᾶ, Χρονικόν, §30, σ. 28.
4. Diomade Strambali, *Chronica del Regno di Cypro*, ἔκδ. M. R. de Mas Latrie, *Chroniques d'amadi et de Strambaldi*, Second Partie, *Chronica del Regno di Cypru di Diomedea Strambaldi Ciprioto*, [Collection de documents inédits sur l'Histoire de France II], Paris 1893, σ. 12.
5. Florio Bustron, *Historia overo Commentarii de Cipro*, ἔκδ. M. R. de Mas Latrie, *Chronique de l'ile de Chypre, par Florio Bustrom*, [Collection de documents inédits sur l'histoire de France V], Paris 1886, σ.33 (ἀνατύπωση Θ. Παπαδόπουλου, Κυπριολογική Βιβλιοθήκη 8, Λευκωσία 1998, σ. 30). Μετάφραστ ἀπό τούς Ἀ. Παυλίδη – Ἀ. Ἐρκολάνη, *Ιστορία ἡ μάλλον σχόλια τοῦ Φλωρίου Βουστρωνίου γιὰ τὴν Κύπρο. Πλήρης μετάφραστ ἀπό τὸ ἰταλικό πρωτότυπο μαζί μὲ σημειώσεις καὶ σχόλια*, Λευκωσία 1998, σ. 27.
6. Πολυβίου Ρινοκουρούρων, *Βίος τοῦ ἀγίου Ἐπιφανίου*, 49 PG 41, 85.
7. *Sacrorum Consiliorum nova et amplissima collection, tom. III*, ἔκδ. G. D. Mansi, *Florentiae* 1759, στ. 69. Ἰω. Χάκκετ, *Ιστορία τῆς Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας τῆς Κύπρου*, μετάφρ. – συμπλ. Χ. Ἰ. Παπαϊωνάννου, τ. Α', Ἀθήνα 1923, σ. 15. Ταουσιάνη, Ἡ ἐπισκοπή Καρπασίας, σσ. 132-134.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΑΚΚΟΥΡΑΣ
Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ, ΟΠΤΑΣΙΕΣ, ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΙΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΕΥΒΟΙΑ (Β')

Θεός ἔχει τούς δικούς Του καί ὁ πειρασμός τά ὅργανά του. Ἐνας βιοσκός τῆς περιοχῆς μεγάλο πειρασμό προξένησε στὸν πρᾶο καὶ ταπεινό γέροντα. Ἐπειδὴ διαπίστωσε ὅτι ὁρισμένα πρόβατά του κατασπαράχτηκαν ἀπό ἄγρια σκυλιά ἀδέσποτα, ὑπέθεσε, ἀπό τὸν πειρασμό κινούμενος, ὅτι ἔνα σκυλάκι δεμένο πού φύλαγε τίς κότες τῆς Μονῆς, ἥταν ἡ αἵτια γιά τή ζημιά του. Παρά τίς διαβεβαιώσεις τοῦ Γέροντα ὅτι αὐτό δέν εἶναι ἀλήθεια, ἔκανε μήνυση ἐναντίον τῆς Μονῆς στὸν ὁπία ἔγραφε ὅτι «ὁ πατέρο Ἰάκωβος Τσαλίκης, ὁ ὄποιος ἔχει ἀγέλες κυνῶν, εἶναι ὑπαίτιος γιά τὴν κατασπάραξη τοῦ ποιμνίου μου». Ἐλεγε λοιπόν ὁ Γέροντας: «Ἐνῷ ἦμουν στενοχωρημένος, βλέπω στὸν ἄκρο τῆς αὐλῆς τῆς Μονῆς ἔναν πολύ ἀδύνατο καὶ ψηλό νά στέκεται καὶ νά μέ κοιτάζει. Ἀμέσως βρέθηκε στή στέγη τῆς Μονῆς καὶ εἶπε:

— Σοῦφερα τὸν κλήσην γιά τὸ δικαστήριο, ἐγώ τὰ προκάλεσα ὅλα.

Ἡταν ὁ πειρασμός ὀφθαλμοφανῆς, διότι ἦμουν πολύ στενοχωρημένος, πῶς νά πάω στὸ δικαστήριο ἰερωμένο πρόσωπο. Τελικά μέ τὴ συμπαράσταση δικηγόρου καὶ τή βοήθεια τοῦ Ἅγιου δέ χρειάστηκε νά πάω στὸ δικαστήριο καὶ ἡ ὑπόθεση τακτοποιήθηκε.

* * *

«Κάποια ἄλλη φορά», ἔλεγε ὁ Γέροντας, «εύρισκόμουν στὸν εἴσοδο τῆς Μονῆς καὶ βλέπω νά μπαίνει ἀπό τὸν εἴσοδο μιά γριά. Τή χαιρέτησα καὶ τῆς λέω:

— Ἐλα, γιαγιά, νά σέ κεράσουμε, νά σου δώσουμε νά φᾶς, νά σου δώσουμε καὶ τρόφιμα γιά τὸ σπίτι σου καὶ ὅ, τι ἔχεις ἀνάγκη, νά σέ βοηθήσουμε. Ἐλα νά προσκυνήσεις στὸν ἐκκλησία πρῶτα καὶ μεῖνε ἀπόψε ἐδῶ. Νά σέ βάλουμε σ' ἔνα δωματιάκι νά κοιμηθεῖς.

Τότε μοῦ λέει ἡ φαινομένη γριά:

— Μπά, δέ μένω ἐδῶ, δέ μπορῶ νά μείνω, γιατί ἐσεῖς συνέχεια ντούν, ντούν κτυπάτε τίς καμπάνες. Ἀπλῶς ἴρθα νά σᾶς δῶ καὶ θά φύγω, ἐγώ θά πάω στὸν τάδε γυναικεία Μονή, καὶ μοῦ εἶπε σέ ποιά. Ἐκεῖ μοῦ κάνουν μεγάλη ὑποδοχή καὶ μένω μιά βδομάδα. Σκέφτηκα, λέει ὁ Γέρον-

τας, ἡ γιαγιά σάν γυναικά, καλλίτερα ἀναπαύεται στό γυναικεῖο Μοναστήρι, γι' αὐτό δέ θέλει νά μείνει ἔδω. Αὐτά τά λέγαμε καθώς προχωρούσαμε πρός τίν είσοδο τῆς ἐκκλησίας. Ἡ γιαγιά συνέχισε νά λέει:

— Μόλις πάω στό Μοναστήρι ἀρχίζω νά κάνω στίς Μοναχές (κι ἔδειχνε μέ τό δάχτυλό της ὅτι τίς σουβλίζει) κι ἀρχίζουν τά σκάνδαλα ἀμέσως μεταξύ τους κι ἀρχίζει τό πανηγύρι.

Τότε ἔκπληκτος μ' αὐτά πού μοῦ ἔλεγε τίν κοιτάζω καλλίτερα στό πρόσωπο καί βλέπω ὅτι είχε κάτι ματάκια πολύ μικρά καί βαμμένα, φοροῦσε μεγάλα σκουλαρίκια κι ἀπό τίν μύτη της ἤταν περασμένη μιά κλωστή πού ἤταν δεμένη στά σκουλαρίκια. Ἐκανα ἀμέσως τό Σταυρό μου λέγοντας:

— Κύριε ἐλέόσον, τί γριά εἶναι αὐτή; Ἀμέσως τότε ἄρχισε νά διαλύεται καί χάθηκε ἀπό μπροστά μου σάν καπνός. Ἡταν ὁ διάβολος.

Τότε πάω καί λέω στούς πατέρες:

— Μόλις εἶδα τό διάβολο καί μιλοῦσα μαζί του νομίζοντας ὅτι εἶναι γριά καί μοῦ εἴπε αὐτό καί αὐτό».

Σχολίασε τότε ὁ Γέροντας τό πόσο ἀπομακρύνουν τόν πειρασμό οἱ ἡμερονύκτεις. Ἀκολουθίες καί ἡ καθημερινή Θεία Λειτουργία. Ὁ ἕδιος διάβολος ὁμολόγησε ὅτι δέν μπορεῖ νά μείνει στή Μονή «ἐπειδή συνέχεια ντούν - ντούν οί καμπάνες», ἐνῶ ἀντίθετα πόσο χάρεται μέ τά σκάνδαλα καί τίς παρεξηγήσεις, πού τάχει γιά πανηγύρι. «Πάντως», ἔλεγε ὁ Γέροντας, «ἔρχεται καί σέ μᾶς, κάνει τή βόλτα του μήνι τυχόν βρεῖ κανέναν ἀφύλακτο, γιά νά μπορέσει νά κάνει τή δουλειά του».

«Ἄλλο μιά φορά», εἴπε ὁ Γέροντας, «ἤταν βράδυ καί κάναμε μέ τούς πατέρες τό ἀπόδειπνο, ὅταν ἔνας ἀπό τούς ἀδελφούς θέλησε νά πάει στό κελλί του νά πάρει κάποιο βιβλίο. Ἀνοίγοντας τίν πόρτα τοῦ κελλιοῦ μου νά βγει ἔξω, βλέπω ἀπ' ἔξω τόν πειρασμό μέ γυναικεία μορφή, πού ἀσεμνα μοῦ ἔδειξε τά ὄπισθιά της λέγοντας ἀδιάντροπα λόγια. Πῆρα στά χέρια μου τίν εἰκόνα τῆς Παναγίας μας καί βγῆκα ἔξω λέγοντας: «Ύπο τήν σήν εὐσπλαχνίαν καταφεύγομεν, Θεοτόκε, κ.λ.π.», ὅποτε, ὅπως φεύγει ἡ ὁδίδια σφυρίζοντας, ἔξακοντίστηκε ὁ πειρασμός, πέρασε πάνω ἀπό τά κεραμίδια τῆς Μονῆς καί ἔσκασε στό ἀπέναντι βουνό μέ ἐκκωφαντικό θόρυβο».

«Ἄλλο ἔνα πρωινό, χαράματα», εἴπε ὁ Γέροντας, «βγαίνοντας ἀπό τό κελλί νά πάω στήν ἐκκλησία, βλέπω ἔνα μεγάλο μαῦρο σκυλί νά στέκεται ἔξω ἀπό τήν πόρτα μου. Πρίν βγῶ ἀπό τήν πόρτα τοῦ κελλιοῦ μου βέβαια ὅπως πάντα, ἔκανα τό Σταυρό μου. Βλέποντας λοιπόν τό σκυλί, τό σκούντησα μέ τό πόδι μου λέγοντας:

— Ἐδῶ κοιμήθηκες ἀπόψε;

Καθώς προκάρποσα λέγοντας «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ...» καί ξανακάνοντας τό Σταυρό μου, γυρίζω καί βλέπω ὅτι τό σκυλί ἔξαφανίστηκε. Ἡταν ὁ πειρασμός πού περίμενε γιά νά μέ ρίξει κάτω ἀπό τή σκάλα, ἀλλά ἡ δύναμη τοῦ Τιμίου Σταυροῦ μέ φύλαξε», εἶπε ὁ Γέροντας.

Στά ιερά Μοναστήρια καί στούς ιερούς Ναούς πρέπει μέ σεμνότητα καί μέ εὐπρέπεια νά εἰσέρχονται οἱ προσκυνητές. «Κάποτε ἦρθε», διηγεῖτο ὁ Γέροντας, «ἔνας νέος ἐπιστήμονας, ἀγροτικός γιατρός, γιά ἐπίσκεψη στό Μοναστήρι, φοροῦσε δέ κοντομάνικο πουκάμισο. Ἐκείνη τή στιγμή στίν αὐλή τῆς Ἱερᾶς Μονῆς ἦταν μιά δαιμονισμένη γυναίκα ἡ ὥποια ὅρμοσε, ἄρπαξε τό νεαρό ἀπό τό μπράτσο καί τόν κρατοῦσε μέ φοβερή δύναμη λέγοντας:

— Βρέ ἐσύ, ἄθεε, πού δέν πιστεύεις τίποτε, θά γράψεις συνταγή νά θεραπεύσεις τόν κόσμο, πού μοῦ ἦρθες μέ τό κοντό σου πουκαμισάκι;

Μέ πολύ κόπο κατορθώσαμε νά τόν ἀπαγκιστρώσουμε ἀπό τά χέρια τῆς δαιμονισμένης, ὅπότε ὁ καμένος ἔφυγε πανικόβλητος».

* * *

Τόνιζε ὁ Γέροντας ὅτι μεγάλη σημασία στίν πνευματική ἔξελιξη τῶν ἀπογόνων ἔχει ἡ πνευματική κατάσταση καί ἡ βιοτή τῶν γονιῶν καί γενικά τῶν προγόνων τους. Συνιστοῦσε στούς γονεῖς νά προσέχουν τή ζωή τους, ὅσο τό δυνατόν, καί νά συμβουλεύουν τά παιδιά τους νά συναναστρέφονται καί νά συνάπτουν οἰκογενειακές σχέσεις μέ παιδιά ἐναρέτων οἰκογενειῶν. «Ἐχει μεγάλη σημασία ἡ ρίζα», ὅπως ἔλεγε ὁ Γέροντας.

ΟΣΙΟΣ ΓΕΡΑΣΙΜΟΣ ΜΙΚΡΑΓΙΑΝΝΑΝΙΤΗΣ

Μοναχός Γεράσιμος ὁ Μικραγιαννανίτης (5 Σεπτεμβρίου 1905 - 7 Δεκεμβρίου 1991) καί κατά κόσμον Ἀναστάσιος - Ἀθανάσιος ἦταν σύγχρονος ὑμνογράφος. Γεννήθηκε στήν Δρόβιαντης ἐπαρχίας Δέλβινου Βορείου Ἡπείρου. Ἐμάθε τά πρῶτα του γράμματα στό δημοτικό σχολεῖο τῆς γενέτειράς του.

Μέ τό τέλος τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ὁ ἔφηβος πλέον Ἀναστάσιος ἔμελλε νά ἐγκαταλείψει τό περιβάλλον τοῦ χωριοῦ. Ἡδη ὁ πατέρας του εἶχε ἐγκατασταθεῖ στόν Πειραιά, ὅπου ἐργαζόταν. Καί ὁ ἕιδος ἔπρεπε νά τόν ἀκολουθήσει γιά νά ἐργαστεῖ κοντά του.

Ἐτσι, ἀναγκάστηκε νά ἐγκαταλείψει τή μπέρα καί τόν μικρότερο ἀδελφό του. Ἀρχικά ἐγκαταστάθηκε στόν Πειραιά, κοντά στόν πατέρα καί τήν θεία του. Στήν συνέχεια μετακόμισαν στήν Ἀθήνα. Στήν νέα του διαμονή συνέχισε τίς σπουδές του στό γυμνάσιο.

‘Ο ζῆλος του γιά τά γράμματα ἐντυπωσιακός. Μετά τό γυμνάσιο συνέχισε τίς σπουδές του σέ κάποια ἀνώτερη σχολή ἐλληνικῆς παιδείας. Στήν Ἀθήνα φρόντισε καί γιά τήν πνευματική του ζωή καί ἐκκλησιαστικά.

Θυμᾶται ὁ ἕιδος: « Ἡ ἐνορία μας ἦταν ὁ Ἅγιος Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης. Συνήθως πηγαίναμε ἐπί τῆς λεωφόρου Βασιλίσσης Σοφίας, ὅπου ἦτο ἡ παλαιά Ριζάρειος Σχολή, στόν Ἅγιο Γεώργιο τῆς Ριζαρέου, ἐπειδή ἦταν κοντά. Ἐκεῖ κατ’ ἐπανάληψη λειτούργησε καί ὁ Πενταπόλεως Νεκτάριος, τόν ὄποιο εἶδα».

Στήν Ἀθήνα καλλιέργησε τήν σκέψη νά γίνει μοναχός καί σκέφθηκε νά φύγει ἐγκαίρα, πρίν ἀναλάβει ἄλλες ὑποχρεώσεις. Καί δέν χρειάστηκε πολύ χρόνο γιά νά πραγματοποίησε τήν κλίση του. Ἐτσι ἔρχεται στό ‘Ἄγιο Ὄρος στής 15 Αύγουστου 1923. Στό ‘Ἄγιο Ὄρος ἐγκαταβιώνει ὡς δόκιμος στήν σκήπη τῆς Ἅγιας Ἀννης. Συγκεκριμένα στήν Μικρά Ἅγια Ἀννα, στό κελλί τοῦ Τιμίου Προδρόμου, ἔχοντας ὡς γέροντα τόν μικρασιάτη ἱερομόναχο Μελέτιο Ἰωαννίδην.

‘Ἐδῶ, σ’ αὐτή τήν ἐρημικήν, ἄνυδρην, αἰχμηρήν καί ἄγονη τοποθεσία τῆς Μικρᾶς Ἅγιας Ἀννης, βρίσκει ἀπόλυτη πνευματική χαρά καί ἐκπλήρωση τοῦ ὄνείρου τῆς ζωῆς του. Μπορεῖ πλέον ἀπερίσπαστα νά ἐπιδοθεῖ στήν ἀσκηση τῆς πνευματικῆς ζωῆς καί στή μελέτη τῶν ἰερῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμένων.

Στίς 20 Οκτωβρίου τοῦ 1924 κατά τήν διάρκεια τῆς ἀγρυπνίας στή μνήμη τοῦ ἁγίου Γερασίμου Κεφαλληνίας ἔγινε ἡ μοναχική κουρά του παίρνοντας τό ὄνομα τοῦ Ἅγιου. Ὁ μοναχός Γεράσιμος, προσαρμοσμένος πλήρως στή νέα του ζωή, ἀποτέλεσε πρότυπο ὑπακοῆς, ταπεινώσεως καί κάθε ἀρετῆς.

Παράλληλα μέ τήν τέλεση τῶν καθημερινῶν μοναχικῶν ἀκολουθιῶν καί τή μελέτη, οἱ δύο μοναχοί τῆς καλύβης, γέροντας καί ὑποτακτικός, ἐργάζονταν γιά τήν ἐπιβίωσή τους ὡς ἄνθρωποι.

Ο Γέροντας Μελέτιος γνώριζε καλά καί ἀσκοῦσε ἀπό χρόνια τήν τέχνη κατασκευῆς ξυλόγυψπτων σφραγίδων πού χροπιμοποιοῦνται στήν παρασκευή προσφόρων γιά τή θεία Λειτουργία. Κοντά σ' αὐτόν καί ὁ νέος μοναχός Γεράσιμος ἔμαθε τήν τέχνη αὐτήν, τήν ὁποία καί ἀσκοῦσε φίλεργα.

Ἐκεῖνο, ὅμως, τό διόποιο τόν γούτευε ἦταν ἡ ἐνασχόληση μέ τά γράμματα. Μᾶς λέει σχετικά: «Ἐδῶ, ὅταν ἥρθα, καλλιέργυσα καί ἀνακεφαλαίωσα τίς γνώσεις μου. Τούς ἀρχαίους συγγραφεῖς, ὅλα τά χόρτασα, ὅλα τά χώνεψα. Εἶχα μερικά βιβλία ἀπ' ἔξω, πού τά ἔδωσα σέ δρισμένα πτωχά παιδιά πού μ' ἐπισκέφθηκαν ἀπό τήν Συκιά ἀπέναντι». Μετά τήν παρέλευση λίγων ἐτῶν ὁ γέροντας Μελέτιος φεύγει ὁριστικά γιά τήν Ἀθήνα, ἀφήνοντας τελείως μόνο του τόν νέο μοναχό Γεράσιμο.

Κάτω ἀπό τήν καλύβη τοῦ Τιμίου Προδρόμου βρίσκεται ἡ καλύβη Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου. Σέ αὐτήν ἐγκαταβιοῦσε ὁ ἀσκητής Γέροντας Ἀβιμέλεχ (1965). Τό 1946 ὑποτάχθηκε σ' αὐτόν ὁ μετέπειτα ἱερομόναχος Διονύσιος. Μέ τόν π. Διονύσιο συνδέθηκε ὁ π. Γεράσιμος καί ἀργότερα, τό 1966, ἐνώθηκαν σέ μία συνοδεία.

Ο μοναχός Γεράσιμος γίνεται κτίτορας τοῦ ναοῦ τῶν ἁγίων Πατέρων Διονυσίου τοῦ ρήτορος καί Μητροφάνους. Συγκεκριμένα, τό 1956 στό σπίλαιο ὃπου ἀσκήτευσαν οἱ δύο Ὅσιοι κτίζει μικρό ναΐδριο καί τό 1960 τό συμπληρώνει μέ τήν λιτήν.

Ο Γέροντας Γεράσιμος, ἐκτός τῶν ἄλλων, φημιζόταν γιά τή διάθεση φιλοξενίας, τήν ὁποία ἐνέπνευσε καί στούς ὑποτακτικούς του. Εἶναι ἄξιο λόγου ὅτι ἡ ἀσκητική καί ἀναχωρητική του βιοτή σέ τίποτα δέν ἔπληξε τήν κοινωνικότητά του. Οἱ προσερχόμενοι σ' αὐτόν λαϊκοί ἐπισκέπτες πάντοτε ἔφευγαν ὠφελημένοι καί γοτευμένοι, καθώς ὁ λόγος του ἦταν πάντοτε προσεγμένος. Συνετός στής ἀποκρίσεις του, ἀπέφευγε συστηματικά τίς ἄκαρες συζητήσεις καί φλυαρίες· ἐπιδίωκε πάντοτε τή σιωπή, τήν ὁποία καί θεωροῦσε «μπτέρα σοφωτάτων ἐννοιῶν».

Ἐκτός ἀπό τούς λαϊκούς, οἱ ἐπισκέπτες ἦταν πολλές φορές κληρικοί ἢ καί μοναχοί, πού ἔρχονταν μέ τόν ἴδιο σκοπό: νά ἀκούσουν τόν Γέροντα, νά ὠφεληθοῦν πνευματικά καί νά διδαχθοῦν ἀπό τήν ἐνάρε-

τη ζωή του. Κατά τή διάρκεια τῆς ζωῆς του, τοῦ ἀνατέθηκαν μοναχικά διακονήματα.

Διετέλεσε βιβλιοθηκάριος καί τυπικάρης τοῦ Κυριακοῦ τῆς σκήτης Ἱεράς Ἀγίας Ἀννης. Ὡς βιβλιοθηκάριος μάλιστα ἀσχολήθηκε μέ τίν σύνταξην καί δημοσίευσην καταλόγου τῶν χειρογράφων κωδίκων τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κυριακοῦ τῆς Σκήτης.

Μέ τίν ἴδιότητα αὐτή βοήθησε πολλούς ἐπιστήμονες στίν εὔρεσην καί ἀπόκτησην ἀντιγράφων τῶν χειρογράφων. Ὁ ἴδιος συνέταξε ἀξιόλογες μελέτες καί ἄρθρα.

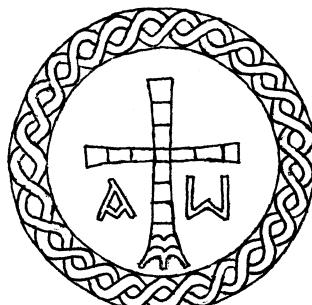
Ο μοναχός Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης εἶναι μιά ἀπό τίς σπάνιες περιπτώσεις ὑμνογράφων, πού τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἔργου του χρησιμοποιήθηκε ἀμέσως στίν λειτουργική ζωή τῆς Ἑκκλησίας.

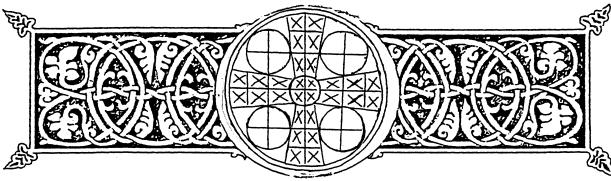
Ἐτσι, τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ ἔργου εἶναι προστιό, παρά τό γεγονός ὅτι ἔνα μικρό μόλις τμῆμα του ἔχει ἐκδοθεῖ. Αὐτό ὀφείλεται στό γεγονός ὅτι πολλές ἀκολουθίες κυκλοφοροῦν εὐρύτατα σέ δακτυλογραφημένα φωτοαντίγραφα.

Ἄλλα καί τίν ἴδια τίν ὑμνογραφία τίν θεωρεῖ προέκτασην τῆς προσευχῆς, κοινωνία μέ τόν Θεό καί τούς ἁγίους: «Ἐχω τόν ἄγιο μπροστά. Γί' αὐτό καί δέν θέλω ἐπικοινωνία μέ κανέναν. Ἡ ὑμνογραφία, ἡ πνευματική αὐτή ἐργασία, εἶναι ἐνωση τῆς ψυχῆς μετά τοῦ Θεοῦ» εἶναι μία θαυμασία προσευχή· εἶναι μία μεταρρίσιωσις τοῦ νοός· εἶναι μία μυστική θεωρία· εἶναι ἔνα μυστήριον, πού δέν ἐρμηνεύεται καί μέ λόγους δέν ἐξωτερικεύεται. Ἡ ὑμνογραφία εἶναι ἡ ὑπάτη φιλοσοφία. Δέν ἐκφράζεται μέ αὐτά τά λόγια. Πρέπει κανείς νά τίν δοκιμάσει γιά νά τίν αἰσθανθεῖ».

Ἀπεβίωσε στίς 7 Δεκεμβρίου 1991. Τό πλούσιο ὑμνογραφικό του ἔργο ὑπολογίζεται σέ περισσότερες ἀπό 2000 ἱερές ἀκολουθίες.

Τόν σπουδαῖο αὐτόν Ὕμνογράφο τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἑκκλησίας στίς 28 Δεκεμβρίου 1968 ἐτίμησε μέ ἀργυρό μετάλλιο ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν.

Η ΔΥΝΑΜΗ ΤΗΣ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΛΕΠΡΟΥ

πό 13 έτῶν ὁ "Οσιος εἶδε στό σῶμα του τά πρῶτα σημάδια τῆς φοβερῆς ἀρρώστιας. Ἡ νόσος τοῦ Χάνσεν, ἡ ἀλλιώς ἡ γνωστή λέπρα, ἔγινε ἀπό τότε ἀχώριστη σύντροφός του. Ἡταν ὁ σταυρός του, ἔνα ἰσόβιο μαρτύριο. Παράλληλα ὅμως ἡ φοβερή αὐτή ἀρρώστια ἔγινε καὶ ἡ μεγαλύτερη εὐλογία στήν ζωή του, καθώς τὸν ὁδηγούσε κοντά σέ σύγχρονούς του Ἀγίους.

Ο σιος Νικηφόρος ὁ λεπρός (1890-1964) – κατά κόσμον Νικόλαος Τζανακάκης – ἔζησε τά περισσότερα χρόνια τῆς ζωῆς του στό Λεπροκομεῖο τῆς Χίου, ὃπου ὑπηρετούσε ὡς ἐφημέριος ὁ ἄγιος Ἀνθίμιος τῆς Χίου, ὁ ἀνθρωπος πού τοῦ δίδαξε τή δύναμη τῆς προσευχῆς. Ἀλλωστε κι ὁ ἕιδος ὁ Ἀνθίμιος εἶχε σπουδαῖο δάσκαλο στό σχολεῖο τῆς προσευχῆς, τὸν σοφό πνευματικό π. Παχώμιο, ὁ ὅποιος ὑπήρξε πνευματικός καὶ τοῦ ἀγίου Νεκταρίου. Κοντά λοιπόν στόν ἄγιο Ἀνθίμιο πού εἶχε τέτοια παράδοση, ὁ Νικηφόρος, ὡς καλός ὑποτακτικός, ἔμαθε νά προσεύχεται μέ τόσο δυνατή προσευχή, πού οἱ δαίμονες ἔτρεμαν μπροστά του.

Εἶναι χαρακτηριστικό ἔνα περιστατικό ἀπό τά χρόνια πού ἦταν στό Λεπροκομεῖο τῆς Χίου. Στό μικρό καὶ ὥρατο ἐκκλησάκι τοῦ ἀγίου Λαζάρου, ἐκεῖ πού φυλασσόταν ἡ θαυματουργή εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Ὑπακοῆς, λειτουργοῦσε ὁ ἄγιος Ἀνθίμιος καὶ ἔψαλλε ὁ Νικηφόρος. Ἐφεραν τότε μία μικρασιάτισσα προσφυγοπούλα, ἡ ὅποια ὑπέφερε, διότι τήν εἶχε κυριεύσει δαιμόνιο. Τήν ὁδηγούσαν ἐκεῖ οἱ δικοί της, οἱ ὅποιοι εἶχαν ἀκούσει γιά τά θαύματα πού γίνονταν στό Λεπροκομεῖο ἀπό τόν π. Ἀνθίμιο. Ὁταν τελείωσε ἡ θεία Λειτουργία, τήν ξάπλωσαν στό δάπεδο τοῦ Ναοῦ γιά τήν κρατοῦν ἀκίνητη, καὶ κάλεσαν τόν ἄγιο λειτουργό νά τῆς διαβάσει εἰδική εύχη. Τότε τό δαιμόνιο ἄρχισε νά φωνάζει:

— Νά βγοῦνε ὅλοι ἔξω! Νά βγοῦνε ὅλοι ἔξω!

Φοβισμένος ὁ κόσμος πράγματι βγῆκε ἔξω. Ἐμειναν μόνο ὁ π. Ἀνθίμιος καὶ ὁ μοναχός Νικηφόρος.

— Νά βγει καὶ ὁ Νικηφόρος! Νά βγει καὶ ὁ Νικηφόρος! φώναξε πάλι ἐκεῖνο.

— „Ασε τόν Νικηφόρο, τόν θέλω ἐγώ, ἀπάντησε ὁ ἄγιος Ἀνθίμος σέ τόν έπιβλητικό.

Γνώριζε καλά ὁ Ἅγιος τίν ἀδιάψευστην ὑπόσχεσην τοῦ Κυρίου: «Ἐάν δύο ὑμῶν συμφωνήσωσιν ἐπὶ τῆς γῆς περί παντός πράγματος οὗ ἐάν αἰτίσωνται, γενήσεται αὐτοῖς» ἐάν δύο ἀπό σᾶς συμφωνήσουν πάνω στή γῆ γιά κάθε πράγμα πού θά ζητήσουν στήν προσευχή τους, αὐτό θά γίνει γιά χάρη τους (Ματθ. in' 19). Γι' αὐτό καί κράτησε τόν Νικηφόρο· γιά νά προσευχηθοῦν μαζί. Ἀμέσως λοιπόν ὁ ὅσιος Ἀνθίμος ἤρχισε νά διαβάζει τίς σχετικές εὐχές, ἐνώ δίπλα του ὁ Νικηφόρος προσευχόταν μυστικά.

Κάποια στιγμή ὁ ἄγιος Ἱερέας ἔδωσε ἐντολή στό δαιμόνιο νά βγει. Ἐκεῖνο πρόβαλε ἀντίσταση, ἀλλά μπροστά στήν κοινή προσευχή τῶν δύο ὁσίων ἀνδρῶν νικήθηκε. Ἡ γυναίκα ἐλευθερώθηκε καί μάλιστα, ἔπειτα ἀπό αὐτή τή θαυμαστή θεραπεία της, ἔμεινε νά διακονεῖ στό Νοσοκομεῖο καί κατόπιν ἔγινε μοναχή στό Μοναστήρι τῆς Παναγίας τῆς Βούθειας¹.

Ἐμαθε νά προσεύχεται ὁ δόκιμος μοναχός Νικηφόρος κοντά στόν ἄγιο Ἀνθίμο. Ὁ δέ Θεός τόν ἀξίωσε νά διδάξει κι αὐτός μέ τή σειρά του τή δύναμη τῆς προσευχῆς. Διότι, ὅταν τό 1957 σέ ῥλικία 67 ἐτῶν, μέ προχωρημένη ἀναπτηρία καί σχεδόν ὄλική τύφλωση, μεταφέρθηκε ἀπό τή Χίο στόν Ἀντιλεπρικό Σταθμό τῆς Ἅγιας Βαρβάρας Αίγαλεω, ἥλθε κοντά του γιά νά τόν ὑπηρετεῖ ἔνας ἄλλος νεαρός μοναχός, ὁ μετέπειτα ἄγιος Εὐμένιος (Σαριδάκης). Ἐγίνε λοιπόν κι αὐτός ὁ τελευταῖος, μαθητής στό σχολεῖο τῆς προσευχῆς, κοντά στόν ὅσιο Νικηφόρο. Ἐνα βράδυ μάλιστα συνέβη τό ἔξης θαυμαστό². Ὁ νεαρός ὑποτακτικός ἐτοίμασε τόν π. Νικηφόρο καί ἀφοῦ τόν ἔβαλε νά κοιμηθεῖ, ἔφυγε γιά τό δωμάτιό του. Πέρασε λίγη ὥρα καί τόν κατέλαβε κάποια ἀνησυχία, διότι φεύγοντας ἀπό τόν Γέροντα εἶχε ἀφήσει ἀναμμένη τή σόμπα. Γύρισε λοιπόν πίσω καί μπήκε στό δωμάτιο κωρίς νά κτυπήσει τήν πόρτα, γιά νά μήν ξυπνήσει τόν Γέροντά του. Ἀντί ὅμως νά δεῖ τόν π. Νικηφόρο ξαπλωμένο στό κρεβάτι, ὅπως τόν εἶχε ἀφήσει, τόν εἶδε νά αἰωρεῖται, περίπου ἔνα μέτρο πάνω ἀπό τό ἔδαφος καί νά προσεύχεται μέ τά κέρια ὑψωμένα. Μάλιστα τό πρόσωπό του ἔλαμπε. Δέν τόν ἐνόχλησε, οὕτε μήλησε καθόλου. Ἐφυγε καί ἀπό τά μάτια του ἔτρεχαν δάκρυα χαρᾶς, διότι τόν ἀξίωσε ὁ Θεός νά δεῖ πόστη δόξα δίνει στούς ἀνθρώπους πού γνωρίζουν πραγματικά νά ἐπικοινωνοῦν μαζί Του μέ τή προσευχήν.

Μεγάλο ὅπλο ἡ προσευχή! Ὁ ὅσιος Νικηφόρος ὁ λεπρός, πού ἔορτάζει στίς 4 Ιανουαρίου, ἀντιμετώπισε τή χρόνια καί ὀδυνηρή ἀσθένειά του μέ αὐτό τό ὅπλο. Ἀντιλούσε δύναμη ἀπό τήν προσευχήν, γι' αὐτό καί ἀναδείχθηκε πρωταθλητής στήν ὑπομονή. Ἀς πιστέψουμε κι ἔμεις στή

δύναμην τῆς προσευχῆς. Ὅτι πάντα ἀγαπίσουμε περισσότερο καὶ ἃς πάντα ἐξασκοῦμε μένθητο καὶ ἐπιμονή, μέντοι τὴν χειραγωγία τοῦ φωτισμένου πνευματικοῦ πατέρα. »Ἴησοῦ ὄντος μάστιζε πολεμίους», διδάσκει ὁ ὅστιος Ἰωάννης τῆς Κλίμακος νά πολεμεῖς καὶ νά διώχνεις τούς ἐκθρούς μέντοι τὴν ἐπίκλησην τοῦ ὄντος τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. Ὅτι προσευχόμαστε μένθητο πίστη, τότε δὲ προσευχή θά ἔχει θαυμαστά ἀποτελέσματα στὴν ζωὴν μας καὶ θά εἶναι εὐεργετική ὅχι μόνο γιά ἡμᾶς, ἀλλὰ καὶ γιά τὸ περιβάλλον μας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Σύμωνος μοναχοῦ, *Νικηφόρος ὁ λεπρός, τῆς καριερίας ἀθλητής λαμπρός*, Ἱερά Καλύβη Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου – Σκήπτη Κουτλουμουσίου, "Άγιον Όρος 2012, σελ. 45–46.
2. Ὄ.π., σελ. 105–106.

Μαρίας Χατζηνικολάου

ΑΓΙΟΣ ΠΑΪΣΙΟΣ - ΑΠΟ ΤΑ ΦΑΡΑΣΑ ΣΤΟΝ ΟΥΡΑΝΟ

πό τά πνευματικότερα σενάρια μέθεσια μουσική ἐπένδυση, ἀπό τόν Τουόμας Καντελίνεν, δημιουργεῖ στό θεατή προύποθέσεις ψυχικῆς ἀνάτασης. Μιά πλούσια καλλιτεχνική καί πνευματική προσφορά, ἀποτέλεσμα σκληρῆς ἐργασίας καί δυνατῆς ἔμπνευσης.

Τό θέμα ὑψηλό καί στιβαρό. Ἡ ζωὴ τοῦ Ἅγιου Παΐσιου, ἀπό τή γέννησή του μέχρι τίν επιλογή του νά ἐνταχθεῖ στή μοναχική πολιτεία, ἐνέπνευσε τό σεναριογράφο Γιῶργο Τσιάκκα νά μᾶς προσφέρει «μέ καιρό καί μέ κόπο» τό μεγαλειώδες αὐτό πνευματικό κινηματογραφικό σήριαλ. Μορφή ὑψηλῆς τέχνης, πού ἀπευθύνεται στά στοιχεία τῆς αἰώνιότητας, ἔνας ἀσφαλῆς δρόμος γιά τίν πορεία τῆς ἀνθρώπινης ψυχῆς.

Ἡ αὐλαία ἀνοίγει μέ σοβαρότητα, μέ τή σκηνή τῆς γέννησης τοῦ Ἅγιου Παΐσιου, στίς 25 Ιουλίου 1924. Ὁ θεατής μπαίνει σ' ἔνα ἀνώτερο κύκλο συναισθημάτων, μέ τήν ιερότητα τῆς παραδοσιακῆς εὐλαβούς οἰκογένειας, μέ τό ὑποφάσκον μεγαλεῖο τῆς ταπείνωσης.

Ἡ Χριστίνα Παυλίδου ὡς Εὐλογία, στό ρόλο τῆς μπτέρας τοῦ Ἅγιου Παΐσιου, δέν κάνεται σχεδόν οὔτε στιγμή ἀπό τήν θόθον, ἐρμηνεύει ἵσως τόν πιό ἔμπνευσμένο ρόλο τῆς ζωῆς της, φτιαγμένο στά μέτρα τοῦ πηγαίου ταλέντου της. Ἡ Σμαράγδα Σμυρναίου, ὡς γιαγιά, ἀποδίδει θαυμάσια τό ρόλο της, μέ τήν ὑπέροχη συμβολική ἱστοριούλα μέ τό κουκούλι καί τίν πεταλούδα, μεταφέροντας μέ ἀπλό τρόπο στά ἐγγόνια της τό μυστήριο τῆς ζωῆς καί τῆς Ἀνάστασης.

Ἡ γλυκειά αὐτή γιαγιά, ἡ τρυφερή καί ὑπομονετική αὐτή ὑπαρξη εἴναι ὁ συνδετικός κρίκος τῶν παιδιῶν μέ τούς γονεῖς τους, τῆς Ζωῆς, τῆς Μαρίας, τοῦ Ραφαήλ, τῆς Ἄμαλίας, τοῦ Χαράλαμπου.

Δονεῖται τό ἔργο ἀπό τήν ἄγια καί μεγαλοπρεπή παρουσία τοῦ Νικόντια Τσακίρογλου, στό ρόλο τοῦ Ἅγιου Ἀρσενίου, μιά αἰσχύλεια ἀναλαμπή πού μέ δεξιοτεχνία καί ἔμπνευση ἐνσαρκώνει τό ρόλο του, μεταδίδοντας στούς θεατές τήν ἀπειριόστη ἔμπιστοσύνη στό Θεό καί τήν τιμία ἀλληλεγγύη μεταξύ τῶν ἀνθρώπων.

Μέ ἐντονες στιγμές ἀγωνίας παρακολουθεῖ ὁ θεατής τό κατάντημα

τοῦ μικρασιατικοῦ ἔλληνισμοῦ πού ἔχει κάσει τίν ἐλευθερία του. Ὁ ἔλληνισμός αἱμορροεῖ καὶ ἡ ἀνάρρωστη εἶναι μακροχρόνια.

Ὅμως ὁ χριστιανισμός δέν προσφέρει μόνο ἀγάπη καὶ καλοσύνη στούς συνειδητούς πιστούς, ἀλλά καὶ δημιουργεῖ ἥρωες. Τέτοιες πνευματικές εὐκαιρίες κάνουν τὸν σύγχρονο ἄνθρωπον ν' ἀποβάλει γιά λίγο τὸ ἄγχος τῆς ἐποχῆς καὶ νά ὀδηγηθεῖ σ' ἕνα ἀνώτερο κύκλῳ συναισθημάτων, ἀφήνοντας πίσω του κάθε ἐφήμερη ἀνάμνησην.

Ἐργο θαρραλέο μέ πνευματική δύναμη καὶ ἐσωτερική ἀρχοντιά. Λιτό μεγαλεῖο μέ ἐπιβλητικότητα, μέ μιά ἐξαιρετική φωτογραφία, ἕνα σενάριο πού ἀκολουθεῖ τὸ στόχο του χωρίς παρεκκλίσεις.

Οι ἡθοποιοί πάζουν μέ τὴν ἴδια δύναμην καὶ σφρῆγος ἀπό τὴν ἀρχή ὡς τὸ τέλος. Ἡ πλοκή εἶναι δεμένη, προσφέροντας ἔργο ἀξιώσεων. Καμιά μιζέρια, καμιά ἀνατροπή τῆς τύχης δέν μποροῦν νά κηλιδώσουν τὴ δύναμη τῆς τρυφερότητας καὶ τῆς ἀγάπης, τῆς τίμιας καὶ ἡθικῆς ἀγάπης, πάνω στὸν ὅποια ξεκουράζεται ἡ ψυχή του ἀνθρώπου.

Γιατί ἄραγε τὰ σημερινά σκευάσματα ἔξυπηρετοῦν μόνο τὰ χαμηλά ἔνστικτα του ἀνθρώπου; Σήμερα ὁ θεατής ἔξουθενώνεται βλέποντας τὸ τσαλάκωμα τῆς ἀνθρώπινης ἀξιοπρέπειας.

Τό καλλιτεχνικό καὶ πνευματικό αὐτό ἀριστούργημα κρατᾶ ἀμείωτο τὸ ἐνδιαφέρον μέχρι τέλους, δίνοντας μηνύματα νά ἐνεργεῖ ὁ θεατής σύμφωνα μέ τὴ συνειδοστή του καὶ ὅχι σύμφωνα μέ συμβατικά συμφέροντα. Οι πνευματικοί ἄνθρωποι ἀναζητοῦν τὴ γαλήνη, ἀτενίζοντας τὸν οὐρανό. Ἡ πραγματική εύτυχία δέν χρειάζεται κρυστάλλινους πολυελαίους γιά νά φωτιστεῖ. Κρύβεται καὶ στὴ σκιά τῶν ἐρειπίων.

Κάθε σκηνή του ἔργου ἀποτελεῖ καὶ ἔνα θαυμάσιο ζωγραφικό πίνακα μέ λίγες ἀλλά ζωντανές πινελιές, πού ἀποδίδουν θαυμάσιους ψυχικούς κόσμους. Ἐξαιρετικό ἔργο γιά μικρούς καὶ μεγάλους, παρόλο πού ὁ θεατής βιώνει τὸν πόνο καὶ τὸ μαρτύριο τῆς μικρασιατικῆς προσφυγιᾶς. Ἀκοῦς μέ ὀδύνη τούς ἕκακους τοῦ πόνου τῶν ἀνθρώπων. Ὁ σφραίνεσαι τίς πικροδάφνες καὶ μένουν στὴ μνήμη σου τὰ ἕσυχα σπιτικά μέ τὴ φωτεινή ἀκτινοβολία τῆς εὐλογίας του Χατζεφεντῆ (Ἄγιον Ἀρσενίου). Ὕποφέρεις γι' αὐτές τίς ἵλαρές ζωές, τίς φτιαγμένες γιά νά ὁμορφαίνουν τὸν κόσμο. Ἀκοῦς τά ἀπλά καὶ ἀνυπόκριτα λόγια τῶν ἀνθρώπων, πού καρφώνονται στὸ νοῦ σου. Σκέφτεσαι τίς μορφές πού κινοῦνται μέσα στὸ ἔργο, τό εὐλογημένο ζευγάρι του Πρόδρομου καὶ τῆς Εὐλογίας Ἐζνεπίδη, τή γιαγιά Χατζηχριστίνα, τό νεογέννητο βρέφος (Ἄγιος Παΐσιος) τά μικρά παιδάκια τους, πού ἀναδεύουν τή χαρά καὶ τίν εὐλογία, μέσα ἀπό τίς καθημερινές σκηνές. Ἀπολαμβάνουμε χωρίς νά μιλοῦμε καὶ κρατᾶμε ὅσα περισσότερα μποροῦμε, ἀπό τά πολλά πού μᾶς προσφέρει.

Συγκλονιζόμαστε ἀπό τή συγκινητική σκηνή πού ὁ νεαρός Ἀρσένιος μετά ἀπό ἐπίπονη προσευχή ἀντικρύζει ὁλοζώντανο τό Χριστό νά

τοῦ λέει: «‘Ο πιστεύων εἰς ἐμέ καν ἀποθάννεται’».

Χαιρόμαστε τίν εκλεκτή κάστα ὥθοποιῶν σέ σκηνοθεσία Στάμου Τσάμη: Νικήτας Τσακίρογλου, Σμαράγδα Σμυρναίου, Δημήτρης Ξανθόπουλος, Χριστίνα Παυλίδου, Δημήτρης Ἡμελλός, Δρόσος Σκώτης, Δέσποινα Γκάτζιου, Προκόπης Ἀγαθοκλέους, Γιώργος Ἀρμένης, Γιάννης Στάνκογλου, Κώστας Ἀποστολάκης, Ρηνιώ Κυριαζή καί ὁ Παΐσιος Ἐξαρχος, στό ρόλο τοῦ μικροῦ Ἀρσένιου Ἐζνεπίδη, πού φωτίζει τό ἔργο μέ τίν παιδική ἀθωότητά του καί τίν ἐν δυνάμει ἀγιότητά του. Συγκινεῖ ἡ ἀξιοθαύμαστη ἐρμηνεία τοῦ Προκόπη Ἀγαθοκλέους, πού ἀποδίδει ἐμπνευσμένα τόν Ἀγιο Παΐσιο στήν ἐνηλικίωσή του.

Τά γυρίσματα τῆς ταινίας ἔγιναν στούς τόπους πού γεννήθηκε καί ἔζησε ὁ Ἀγιος Παΐσιος: Στά Φάρασα, στό Κάστρο τῆς Κέρκυρας, στήν Κόνιτσα, στό Ἀγιο Ὁρος.

‘Ο Ἀγιος Ἀρσένιος μετά ἀπό πολλές περιπλανήσεις καί δυσκολίες ἀφάνταστες ὅδηγει τούς μικρασιάτες Ἑλληνες πρόσφυγες μέ τή βαθειά ἑλληνική τους καταγωγή - αὐτοί κι ἄν τίταν Ἑλληνες - οἱ σπουδαιότεροι Ἑλληνες Ὀρθόδοξοι - στό Κάστρο τῆς Κέρκυρας ὅπου καί ὁ ἴδιος κοιμήθηκε ὁσιακά. Στή συνέχεια ἡ οἰκογένεια τοῦ Πρόδρομου Ἐζνεπίδη καί οἱ λοιποί πρόσφυγες φτάνουν καί ἐγκαταβιώνουν στήν Κόνιτσα.

‘Ο Ἀγιος Παΐσιος, ὡς Ἀρσένιος Ἐζνεπίδης, τό 1945 κατατάσσεται στό στρατό. Μετά, τό 1953, ἐπισκέπτεται στό Ἀγιο Ὁρος τή Μονή Ἐσφιγμένου καί στή συνέχεια, μετά ἀπό τρία χρόνια τή Μονή Φιλοθέου, ὅπου κείρεται μοναχός μέ τό ὄνομα Παΐσιος.

‘Αναμένεται δεύτερος κύκλος τοῦ σεναρίου μέ νέες μαγευτικές ἐρμηνείες, πού θά συγκλονίσουν τό πνεύμα μας, ἀφοῦ θά βιώσουμε τόν ἀσκητικό βίο τοῦ Ἀγίου Παΐσιου, τήν ἐπιστροφή του στήν Κόνιτσα, τό 1958, ὅπου θά ἀνοικοδομήσει τήν Ἱερά Μονή Στομίου, τή μετάβασή του στό Σινᾶ, στό κελλή τῶν Ἀγίων Γαλακτίωνος καί Ἐπιστήμης, τό 1962, καί τελικά τήν ἐπιστροφή του στό Ἀγιο Ὁρος. Ἡ σειρά θά φτάσει ὡς τήν κοίμηση τοῦ Ἀγίου, τό 1994, στή Σουρωτή.

‘Η σειρά φτάνει σέ βαθμό τελειότητας.

Στό Γιώργο Τσάκκα, στή Χριστίνα, Παυλίδου, στόν Προκόπη Ἀγαθοκλέους, στό Νικήτα Τσακίρογλου, στή Σμαράγδα Σμυρναίου, στό Δημήτρη Ξανθόπουλο, καθώς καί σέ ὅλη τήν ἐκλεκτή κάστα ὥθοποιῶν καί συντελεστῶν, ἀξίζει κάθε εύγνωμοσύνη. Τέτοιες προσπάθειες καί τέτοια προσφορά κάνουν τόν σύγχρονο ἄνθρωπο νά νιώθει πιό πολιτισμένος καί πνευματικά ἀνεβασμένος.

ΜΑΡΙΑ ΧΑΤΖΗΝΙΚΟΛΑΟΥ
Φιλόλογος

Σάββα Ἀλεξάνδρου
Ο ΠΙΣΤΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

τίν 'Ορθόδοξη Πατερική Θεολογία μας, πίστη εἶναι οὐσια-
στικά ἡ παράδοση τοῦ ἀνθρώπου στὸν Θεό καὶ στὸ θέλημά
Του καὶ ἡ ἀκλόνητη πεποίθηση ὅτι αὐτά πού ὑπόσχεται στὸν
ἀνθρωπό, δηλαδὴ τά ἀγαθά τῆς οὐράνιας βασιλείας Του
εἶναι μιά ἀναντίλεκτη πραγματικότητα. Δίνοντας αὐτή τῇ
διάσταση τῆς πίστης, ὁ ἄγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἀπο-
φαίνεται: «πιστεύω τῷ Θεῷ ἐστιν τό ἥγεῖσθαι τάς Αὔτου πρός ἡμᾶς
ἐπαγγελίας βεβαίας καὶ ἀληθεῖς εἶναι». Ὁ ἄγιος Μάξιμος ὁ Ὄμολογον-
τής πάλι μιλῶντας γιά τίν πίστη ἀναφέρει: «οἱ ἐντολές μᾶς χωρίζουν ἀ-
πό τὰ πάθη, τά δόγματα μᾶς βοηθοῦν νά καταλάβουμε τόν ἀληθινό σκο-
πό τοῦ κτιστοῦ ὑλικοῦ κόσμου, ἐνῷ τέλος ἡ πίστη μᾶς βοηθᾶ νά βιώ-
σουμε ἐμπειρικά καὶ ὑπαρκτικά στή ζωή μας τίν 'Αγία Τριάδα».

‘Ο ἄγιος Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος θά τονίσει στίς διδαχές του πώς πι-
στός ἀνθρωπος εἶναι ἐκεῖνος πού ἔχει τίν ἀρετή τῆς ταπείνωσης καὶ ἀ-
γαπᾶ τόν Θεό θερμά. Ἀναφέρει χαρακτηριστικά: «ὑπόστασις πίστεως
αὕτη ἐστί πιστεία τοῦ πνεύματος καὶ ἀγάπη πρός Θεόν ἀμετρος».

Ἐτισι λοιπόν, ὁ πιστός ἀνθρωπος, ὄντας ταπεινός, βιώνει τίν κοινω-
νία τῶν προσώπων, γιατί ἀναγνωρίζει τόν εἰκονισμό τοῦ Θεοῦ στόν
κάθε ἀνθρωπό, ἀνεξάρτητα ἀπό φυλή, χρῶμα, θρησκεία καὶ κοινωνική
τάξη. Ἐνας μεγάλος νηπικός πατέρας τῆς Ὁρθοδοξίας, μιλῶντας γιά
τή σχέση τοῦ πιστοῦ μέ τόν κάθε ἀνθρωπο καὶ συσχετίζοντάς την μέ τή
σχέση ἀνθρώπου - Θεοῦ, ὑπογραμμίζει χαρακτηριστικά: «εἰδες τόν ἀ-
δελφό σου, εἰδες Κύριον τόν Θεόν σου».

‘Από τή δική του πλευρά, ὁ ἄγιος Δωρόθεος θά ἐπισημάνει πώς ὁ πι-
στός ἀνθρωπος οὐσιαστικά δέν ἐπιθυμεῖ καὶ δέν μπορεῖ νά κρίνει ἡ νά
κατακρίνει κανένα, γιατί ἀναγνωρίζει ὅτι ὁ μόνος πού μπορεῖ νά κρίνει
εἶναι ὁ Θεός πού ξέρει «τίν κράσιν, τά χαρίσματα, καὶ τάς ἀναστροφάς
ἔκαστου». Ἐξάλλου, ὁ Μέγας Βασίλειος θά τονίσει πώς πιστός εἶναι
ἐκεῖνος πού ἀφίνεται στήν πρόνοια καὶ στήν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ, καὶ γιά
αὐτό δέν ξέρει τί εἶναι τό ἄγχος καὶ ἡ ἀνασφάλεια. Πιό συγκεκριμένα
ἀναφέρει: «ὁ θέλων ἔχειν ἐν ἑαυτῷ μεγάλην πίστιν οὐκ ὀφείλει ὅλως
φροντίδα ποιεῖσθαι περί τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς ἡ τοῦ περί ἑαυτοῦ θανάτου».
‘Η θέση αὐτή τοῦ Μεγάλου Βασιλείου συμφαίνεται μέ τή λειτουργική
εὐχή «ἑαυτούς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τίν ζωήν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ
παραθάμεθα». Ὁ ἄγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος πάλι θεωρεῖ πώς ὁ
πιστός ἀνθρωπός, ἔχοντας αἴσθηση τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ, πορεύε-
ται στή ζωή του σύμφωνα μέ τίς ἐντολές Του. Ἐπισημαίνει ὁ ἴερός πα-

τιρό: «τόν ἀκοίμητον ὁφθαλμόν διπνεκῶς προοράμενοι τά καθ' ἔαυτους οἰκονομοῦμεν». Μόνο ὁ πραγματικά πιστός ἄνθρωπος εἶναι σωστός στίς σχέσεις του μέ τούς ἄλλους καί εἶναι δοντως ἥθικός. Γιά αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγο καί ὁ Φυοντόρ Νιοστογιέβσκυ θά τονίσει: «χωρίς Θεό τά πάντα ἐπιτρέπονται».

Πέρα ἀπό αὐτό, κατά τή θεολογία τοῦ Ἱεροῦ Χρυσοστόμου, πιστός εἶναι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος πού «μεταφέρει τόν λογισμό καί τή σκέψη του ἀπό τά αἰσθητά καί ψυχικά πράγματα στόν οὐράνιο πνευματικό κόσμο, ἀπό τά παρόντα στά μέλλοντα καί ἀπό τά ὄρατά στά ἀόρατα». Ἔτσι, ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἀναπαυμένος, γιατί δέν περιορίζει τή ζωή του μόνο σε αὐτή τή γῆ, σέ αὐτόν τόν κόσμο. Ἐχει τίνη αἰσθηση πώς σέ αὐτή τή ζωή εἶναι περαστικός καί γιά αὐτό δέν ἀπολυτοποιεῖ τά πράγματα τοῦ κόσμου τούτου, οὕτε ἔξαρταί ἀπό αὐτά. Μέ τό ἴδιο σκεπτικό ὁ ὅσιος Ποιμήν, στό ἀρχαϊκό Γεροντικό τῆς Νιτρίας, συστίνει: «ἔχε φρόνημα πάροικου ὅπου ἂν παροικῆς καί ἔξεις ἀνάπαυσιν».

Ἐχοντας, λοιπόν, ὁ πιστός αἰσθηση τῆς παρουσίας τοῦ Θεοῦ καί ἔχοντας ὑπόψιν πώς σέ αὐτό τόν κόσμο εἶναι ξένος καί πάροικος, δηλαδή περαστικός, δέν μπορεῖ νά εἶναι δέσμιος τοῦ καταναλωτισμοῦ καί τῶν ψυχικῶν ἀγαθῶν. Ἡ ἀξία του ὡς προσώπου συνδέεται μέ τό εἶναι καί ὅχι μέ τό ἔχειν. Γιά αὐτόν ἀκριβῶς τόν λόγο νιώθει πάντα αὐτάρκης. Ἐπί τούτου θά σημειώσει ὁ ἄγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων: «ὁ πιστός ἄνθρωπος καί ἐν πενίᾳ πλούτει, εἰδώς ὅτι ὀφείλει ἔχειν σκεπάσματα καί τροφάς καί ἐν τούτοις ἀρκούμενος μόνον ἕδη τόν πλοῦτον πεπάτηκε». Δηλαδή, ὁ πιστός ἄνθρωπος καί μέσα στή φτώχεια του νιώθει πλούσιος ξέροντας πώς ἐκεῖνο πού τοῦ χρειάζεται εἶναι τροφές καί σκεπάσματα γιά νά ζήσει καί ἀρκούμενος μόνο σέ αὐτά ἕδη νίκος τόν πλοῦτο καί τήν ἐπιθυμία του νά ἔχει χρήματα καί ψυχικά ἀγαθά». Ἀσπαζόμενος τήν ἴδια ἀποψη περί τοῦ αὐθεντικοῦ δείγματος πιστοῦ ἄνθρώπου, ὁ ἄγιος Πέτρος ὁ Δαμασκηνός διακρηύτει: «μικροῦ τεμαχίου ἄρτου χρεία, τό δέ περισσόν ἵνα τί».

Ἐξάλλου, κατά τόν ἄγιο Γρηγόριο τόν Νύσσης, ὁ πιστός ἄνθρωπος, ἀφοριμώμενος ἀπό ἀγάπην πρός τόν Θεό, «δέν ἀποφεύγει τό κακό γιατί φοβᾶται τήν κόλαση, μήτε πράττει τό ἀγάθο γιατί περιμένει ἀντάλλαγμα, ἀλλά γιατί φοβᾶται μόνο νά μήν ἐκπέσει τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ καί προτιμᾶ σέ αὐτή τή ζωή μόνο νά εἶναι φίλος μέ τόν Θεό».

Κλείνοντας, ὁ πιστός ἄνθρωπος, κατά τούς Πατέρες τῆς Ἑκκλησίας, ἀντιμετωπίζει τό πρόβλημα τοῦ θανάτου χωρίς φόβο, γιατί δέχεται τή θέση τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ὅτι «ὑπνος ἔστιν τοῖς δικαίοις ὁ θάνατος, μᾶλλον δέ καί ἔκδημία πρός κρείττονα βίον».

ΣΑΒΒΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ
Θεολόγος

Συμεών Πηγαδουλιώτη
ΠΡΟΛΟΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Θεία παρεμβολή, θεηγόροι όπλίται παρατάξεως Κυρίου, ἀστέρες πολύφωτοι τοῦ νοντοῦ στερεώματος, τῆς μυστικῆς Σιών οἵ ἀκαθαίρετοι πύργοι, τά μυρίνος ἄνθη τοῦ παραδείσου· τά πάγχυρσα στόματα τοῦ Λόγου» (Δοξαστικό τοῦ Ὁρθρου τῆς Κυριακῆς τῶν ἀγίων Πατέρων τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου). Αὐτοί εἶναι μερικοί χαρακτηρισμοί τῶν ἀγίων Πατέρων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, παρέμενοι ἀπό τό λείμωνα τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑμνολογίας. Ὄποιος νομίζει ὅτι τά πιό πάνω ἔχουν δόστι ὑπερβολῆς ἀναμφιβόλως ἀδικεῖ τὴν ἀλήθειαν. Γιατί ὅντως πολέμουσαν, μέση πλα πνευματικά, τούς βαρεῖς καὶ λοιμώδεις λύκους, πού ἦταν ἔτοιμοι νά κατασπαράξουν τὴν ποίμνη τοῦ Χριστοῦ, «ἢν περιεποίήσατο τῷ ἴδιῳ αἷματι» (Πράξ. κ' 28), καὶ χάραξαν τά ὄρια πίστεως καὶ κακοδιδασκαλίας, ὁρθοδοξίας καὶ κακοδοξίας. Ἀφοῦ ὁ ἀρχηγός τοῦ σκότους δέν μπόρεσε μέσω τῶν διωγμῶν νά καταστρέψει τὴν Ἐκκλησία, ξεσήκωσε ἐναντίον τῆς τούς πάστος φύσεως αἱρετικούς οἵ ὄποιοι, διαστρέφοντας τό Εὐαγγέλιο τῆς σωτηρίας, ἀκύρων κι ἀκυρώνουν στὸν πράξην τό ἔργο τοῦ Χριστοῦ. Οἱ ἄγιοι Πατέρες δέν πρόσφεραν στὴν Ἐκκλησία καινούργια πίστη. Πρός Θεοῦ. Ἀπλῶς ὑπερασπίστηκαν τὴν «ἄπαξ παραδοθεῖσαν τοῖς ἀγίοις πίστιν» (Ἰούδα 3).

Ἡ προστασία τῆς πίστεως τῆς πατροπαραδότου ὑπῆρξε συνεχῆς μεριμνα κι ἔγνοια τῆς Ἐκκλησίας. Πρότυπο τῶν Συνόδων καὶ διά τῶν Οἰκουμενικῶν ὑπῆρξε ἡ ἀποστολική Σύνοδος τῶν Ἱεροσολύμων. Αὐτή συνεκλήθη, ὅχι γιά νά δοῦν οἱ ἀπόστολοι ὁ ἔνας τὸν ἄλλο, ἄλλα γιά νά μιλήσουν γιά τό θέμα τῆς σωτηρίας τῶν πιστῶν. Στή Σύνοδο φάνηκε ὅτι οἱ ἀπόστολοι εἶναι ἵσοι κι ὅτι δέν ὑπάρχει «πρίγκιπας τῶν ἀπόστόλων» ὅπως διατείνονται οἱ Παπικοί γιά τὸν ἀπόστολο Πέτρο, γιά νά στηρίξουν φυσικά τὸν «ἀλάθητο» ἀνθρωπο τῆς Ρώμης. Μάλιστα τῆς Συνόδου προήδρευσε ὁ ἀπόστολος Ἰάκωβος ὁ Ἀδελφόθεος κι ὅχι ὁ ἀπόστολος Πέτρος. Ἐνα ἄλλο σημεῖο πού πρέπει νά ὑπογραφμίσουμε εἶναι τό γεγονός ὅτι ἡ Σύνοδος δέν ἦταν ἀπλῶς μιά σύναξη ἀνθρώπων σοφῶν ἐστω, σοβαρῶν, ἀξιόπιστων καὶ ὑπεύθυνων, ἄλλα σ' αὐτήν ἐμφιλοχώρησε καὶ ὁ θεῖος φωτισμός, ὅπως ὁμολόγησαν ἀπεριφράστως στὸν ἐπιστολή πού ἔστειλαν στούς ἐν Ἀντιοχείᾳ Χριστιανούς. Τί τούς εἶπαν δηλαδή; «Ἐδοξε τῷ Πνεύματι τῷ ἀγίῳ καὶ ἡμῖν» (Πράξ. 1ε' 28). Ἀρα δέν

έχουμε άπλως μιά άνθρωπην συνάθροισην ὅπως λ.χ. ήταν ή ἐκκλησία τοῦ Δήμου τῆς ἀρχαίας Ἀθήνας, τό ἑβραϊκό Σανχεντρίν (Συνέδριο), μιά συνεδρία κάποιας Βουλῆς, ή συνέδριο ἐνός κόμματος, ἀλλά στή Σύνοδο διασώζεται ὁ θεανθρώπινος χαρακτήρας τῆς Ἐκκλησίας, έχουμε τή βεβαιότητα ὅτι ή Ἐκκλησία πορεύεται στό θεανθρώπινο δρόμο. Ἐπειτα στή Σύνοδο διακρίνουμε τήν εὐαίσθησία τῆς Ἐκκλησίας στά θέματα τῆς πίστεως. Μόλις προέκυψε τό θέμα, ἀμέσως ή Ἐκκλησία ἀντέδρασε, συνῆλθε ἐπί τῷ αὐτῷ καὶ ἀποφάσισε περί τοῦ πρακτέου.

“Οταν ή Ἐκκλησία ἀντιληφθεῖ τήν οίανδρηποτε ἀπόπειρα ἀλλοίωσης τῆς πίστεως ὀφείλει νά ἀντιδράσει ἀκαριάως καὶ νά καταδικάσει συνοδικῶς τούς κακόδιοχους καὶ νά χαράξει τά ὄρια μεταξύ πίστεως καὶ αἵρεσεως. Ἀν δέν τό κάνει καὶ συναγελάζεται ἐπί μονίμου βάσεως μέ τούς ποικιλώνυμους αἱρετικούς καὶ, ἔτι χειρότερο, ἀν τούς ἀναγνωρίσει ὅτι «εἶναι ἔτερόδιξες Ἐκκλησίες καὶ Ὁμολογίες» (ίδε Κολυμβάριο Χανίων 2016), τότε ούτε γιά Σύνοδο μποροῦμε νά μιλοῦμε στήν κυριολεξία, ούτε γιά προάσπιση τῆς πίστεως τῆς πατροπαραδότου. Ἀκόμη ή Σύνοδος διακήρυξε ὅτι τό πολίτευμα τῆς Ἐκκλησίας δέν εἶναι μοναρχικό, ούτε δημοκρατικό, μάτιε ἀριστοκρατικό, ἀλλά ἀναμφίβολα συνοδικό.

Οι Οἰκουμενικές Σύνοδοι ἀκολούθησαν τό θεανθρώπινο δρόμο τῆς ἀποστολικῆς Συνόδου. Ἡ Α΄ Οἰκουμενική εἶδε νά εἰσβάλλει στόν ιερό περίβολο τῆς Ἐκκλησίας ή ἀνθρώπινη φιλοσοφία μέσω τοῦ Ἀρείου καὶ τοῦ δασκάλου του Ὡριγένους, πού ἥθελαν νά ἔξηγήσουν τό Θεό ἀντί νά πιστέψουν στόν εὐαγγελικό λόγο. Ἡ Ἐκκλησία τούς ἀπάντησε ὅτι ὁ Θεός ἀποκαλύπτεται, δέν συλλαμβάνεται μέ λογικές κατηγορίες. «Θεός καταλαμβανόμενος οὐ ἔστι Θεός» (Μ. Ἀθανάσιος). Αὐτά πού ἀποφάσισε ή Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδος ἴσχυουν καὶ στίς μέρες μας, διότι καὶ σήμερα Μωαμεθανοί, «Μάρτυρες» τοῦ Ἱεχωβά, Ούντιάριοι καὶ ἄλλες αἵρεσεις πολεμοῦν τή θεότητα τοῦ Χριστοῦ. Ἀναφορικά μέ τή Β΄ Οἰκουμενική Σύνοδο, αὐτή ὀλοκλήρωσε τό Σύμβολο τῆς Πίστεως καὶ διατράνωσε τή θεότητα τοῦ Ἅγιου Πνεύματος. Ἡ Γ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος μίλησε γιά τό ἔνα καὶ μοναδικό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ ἀπορρίπτοντας τήν αἵρεσην τοῦ νεστοριανισμοῦ, πού διαιροῦσε σέ δυό πρόσωπα τόν Χριστό καὶ ἀρνιόταν πεισματικά τόν ὄρο Θεοτόκος γιά τήν Παναγία μπέρα Του. Ὁ αἱρετικός Εὐτυχής ἔφτασε στό ἄλλο ἄκρο καὶ διακίρυτε πώς ή θεϊκή φύση τοῦ Χριστοῦ ἀπορρόφησε τήν ἀνθρώπινή του φύση (Μονοφυσιτισμός). Οι Πατέρες τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου κατατρόπωσαν τούς Μονοφυσίτες καὶ ὅμολόγησαν ὅτι στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ ἐνώθηκαν οἱ δύο φύσεις ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀσυγχύτως καὶ ἀχωρίστως. Ἐνα αἰώνα μετά ή Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδος προσπάθησε νά ἐπαναφέρει στήν Ἐκκλησία τούς Μονοφυσίτες, ἀλλά αὐτοί παρέμειναν ἀταλάντευτα στήν πλάνη τους. Καταδίκασε παράλληλα, σύν τοῖς ἄλλοις, τόν Ὡριγένη, τοῦ ὄποίου οἱ πλάνες περί ἀποκαταστάσεως τῶν

πάντων, περί προϋπάρχεως τῶν ψυχῶν κ.τ.δ. κλόνιζαν τά θεμέλια τῆς πίστεως. Κατά τὸν ΣΤ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἡ Ἐκκλησία ξεκαθάρισε ὅτι ὁ Χριστός ἔχει δύο θελήσεις, καὶ δύο ἐνέργειες ὡς τέλειος Θεός καὶ τέλειος ἄνθρωπος, ἀλλά ἡ ἀνθρώπινή του θέληση ὑποτάσσεται στή θεϊκή, καταδικάζοντας ἓνα Πάπα Ρώμης καὶ πέντε Πατριάρχες πού ἔξεφρασαν αἱρετικές θέσεις ἐπί τοῦ θέματος. Ἀναφορικά μὲ τὸν Ζ' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον αὐτή καταδίκασε τοὺς εἰκονομάχους πού πολεμώντας τίς εἰκόνες, ἀρνιόνταν στήν οὐσία τῆς θείας ἐνανθρώπιση.

Ἐνα θέμα πού σχετίζεται μέ τίς Οἰκουμενικές Συνόδους εἶναι κατά πόσον ἡ Πολιτεία, δηλ. τὸ Ρωμαϊκό (Βυζαντινό) κράτος ἐπέβαλλε τή θέλησή του σέ zπτήματα πίστεως. Τά γεγονότα φανερώνουν ὅτι ἐν πρώτοις τὸ Κράτος δέν ἦταν ἀδιάφορο στά zπτήματα πίστεως. Ἐνδιαφερόταν καὶ πολύ μάλιστα. Ὅμως οἱ αὐτοκράτορες δέν δέχονταν τό cius regio eius religio. Μέ ἀλλούς λόγους ὑποστήριζαν τήν Ἐκκλησία ἀλλά δέν τῆς ἐπέβαλλαν τό τί νά πιστεύει. Ὁ Μ. Κωνσταντίνος ἀγωνιούσε γιά τή ταραχή πού ἔφερε στήν Ἐκκλησία ἡ ἀρειανική αἵρεση, ἀλλά στήν προσπάθειά του νά βοηθήσει ἄκουσε τή γνώμη τῶν ἐπισκόπων (‘Οσίου Κορδούνης) καὶ συγκάλεσε τήν Α' Οἰκουμενική Σύνοδο. Κάτ' αὐτήν δέν προίδρευσε, οὔτε θέλησε νά ἐπέμβει στά δογματικά θέματα. Ὅταν οἱ ἐπίσκοποι ἀποφάσισαν ἀπλῶς στήριξε τίς ἀποφάσεις τους. Τί ἔγινε στήν περίπτωση πού ὁ Ἰουστινιανός Α' ἐπέδιωξε νά ἐπιβάλει μέ διάταγμα τά «Τρία Κεφάλαια»; Ὁ Ρώμης Βιγλίος ἀρνήθηκε νά συναινέσει καὶ zπτήσει τή σύγκληση Οἰκουμενικῆς Συνόδου γιά νά ἀποφασίσει αὐτή περί τοῦ πρακτέου. Ἀπό τήν ἄλλη ὅταν ὁ αὐτοκράτορας θέλησε νά ἐπιβάλει τή θέλησή του ἐπί τῆς Ἐκκλησίας, ὅπως Δ.χ. ὁ Κωνσταντίνος Ε' στή Σύνοδο τῆς Ἱέρειας (754) πού κατοχύρωσε τήν εἰκονομαχία, ἀπέτυχε παταγωδῶς νά ἐπιβάλει τίς θέσεις του καὶ ἡ προσπάθειά του κατέρρευσε. Τό ἴδιο δέν ἔγινε καὶ στή Φερράρα - Φλωρεντία (1437-38), ὅταν ὁ Ἰωάννης Η' Παλαιολόγος καὶ οἱ περί αὐτόν ἐπίσκοποι ὑπετάγησαν στόν Παπισμό, πλή τοῦ Ἀγίου Μάρκου τοῦ Εὐγενίκου;

Συμπερασματικά οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι ἀποτελοῦν τή φωνή τῆς Ἐκκλησίας καὶ μιλᾶνε ἀπλανῶς γιά τά θέματα τῆς πίστεως. Οἱ ἀποφάσεις τους ἰσχύουν γιά ὅλους τούς χριστιανούς ὅλων τῶν ἐποχῶν. Σήμερα ἔχουν ἰσχύ οἱ ἀποφάσεις τους; Μάλιστα. Ἀναμφιβόλως. Ἡ «ἄπαξ παραδοθεῖσα τοῖς ἀγίοις πίστις» (Ἰούδα 3) δέν ἐπιδέχεται, οὔτε ἀλλαγές, οὔτε καινοτομίες. Αὐτό πού ὁφείλουμε ἐμεῖς ὡς Ὁρθόδοξοι ἐναντι τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων δέν εἶναι οὔτε ἡ ὑπόσκαψη τῶν ἀποφάσεών τους, μήτε ἡ ἀμφισβήτηση τους, ἀλλά ἡ ἀπόλυτη συμμόρφωση πρός αὐτές, ἃν θέλουμε νά πορευόμαστε «ἐν ἀρεταῖς ἐκλάμποντες καὶ πίστει ὁρθῇ» (Κάθισμα τοῦ Ὁρθρου τῆς Μ. Τρίτης).

Φώπιου Σχοινᾶ
**Η ΘΕΣΗ ΤΩΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΣΥΝΟΔΩΝ ΣΤΗ ΖΩΗ
 ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ**

Οίκουμενικές Σύνοδοι είναι ή άνωταπ αὐθεντία καί τό ἀλάθητο στόμα τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἀποφάνσεις τῆς - ὅροι δογμάτων καί ἵεροί κανόνες - είναι δεσμευτικές ὅχι μόνο γιά τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλά θεωροῦνται νόμοι τοῦ Ρωμαϊκοῦ/Βυζαντινοῦ κράτους καί είναι δεσμευτικές γιά τό σύνολο τῶν πολιτῶν τῆς Ρωμαϊκῆς/Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας.

Ο καθηγητής Βασίλειος Γιαννόπουλος δίνει τόν ἔξῆς ὄρισμό τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου: «Τίν Οἰκουμενική Σύνοδο θά μπορούσαμε νά δρίσουμε ώς ἔνα ἔκτακτο χαρισματικό γεγονός, κατά τό ὅποιο οἱ ἔξουσιοδοτημένοι ἐκπρόσωποι τῶν «κατά πᾶσαν τήν οἰκουμένην» τοπικῶν Ἐκκλησιῶν συνερχόμενοι «ἐπί τό αὐτό» ἐπιβεβαιώνουν καί διατυπώνουν τήν αὐτοσυνειδοσία τοῦ λαοῦ τοῦ Θεοῦ (κλήρου καί λαοῦ) πού ἐκπροσωποῦν, ὅσον ἀφορᾶ τό ἀπασχολοῦν τήν Καθολική Ἐκκλησία μείζον θεολογικό πρόβλημα»¹.

Ἐπίστης ὁ μακαριστός Παναγιώτης Τρεμπέλας γράφει γιά τήν ἔννοια τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου: «Οὐδείς λοιπόν ἐπί μέρους ἐπίσκοπος δύναται νά είναι ἀποκλειστικῶς φορεύς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἔξουσίας καί νά προβάλλῃ ἔαυτόν ώς τήν ἀνωτάτην ἀρχήν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Ἀνωτέρα ἀρχή ἐν πάσῃ κατά τόπους Ἐκκλησίᾳ είναι ή ὑπό τοῦ συνόλου τῶν ἐπισκόπων αὐτῆς συγκροτουμένη σύνοδος. Ἀνωτάτη δ' ἀρχή τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας είναι ή Οἰκουμενική Σύνοδος, ἥτις ώς ὅργανον διατυπώσεως καί ἀποσαφήσεως τῆς εὐαγγελικῆς ἀλλοθείας ἀποφαίνεται μέν ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ καί ἀλαθήτως, δέν εἰσάγει ὅμως νέα στοιχεῖα εἰς τήν ὑπό τῶν Ἀποστόλων παραδεδομένην παρακαταθήκην τῆς θείας Ἀποκαλύψεως ἀλλά μόνον ἐρμηνεύει καί καθορίζει ταύτην ἀσφαλῶς καί ἀπίλαντως»².

Ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος συγκαλεῖται ἀπό τούς αὐτοκράτορες τῆς Ρωμαϊκῆς/Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας, κατόπιν αἵτησεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας, πρός ἐπίλυση θεολογικῶν προβλημάτων καί δή πρός ἀντιμετώπιση μιᾶς αίρετικῆς δοξασίας, ή ὅποια λυμαίνεται τήν εἰρήνην καί ἐ-

νότια τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος ἀποφαίνεται ἐν Πνεύματι Ἀγίῳ καὶ δέν εἰσάγει καινοφανεῖς δοξασίες, ἀλλά διασαφονίζει τίνι ἐνυπάρχουσα καὶ βιουμένην ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀλλήθειαν. Κατά τὸν Βικέντιον Λειρίνου, ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος «ὅτι πρότερον ἀπλούστερον ἐπιστεύετο, τοῦτ' αὐτό καὶ ὑστερον (δογματίζει) νά πιστεύεται εὐκρινέστερον» καὶ προσδίδει στὸν ἥδη ὑπάρχουσα ἐντός τῆς Ἐκκλησίας ἀλλήθειαν «σαφνίειαν», ἀποδεικτικότητα καὶ ἀκρίβειαν»³.

Τά δόγματα καὶ οἱ Ἱεροί κανόνες ποὺ θεσπίζει ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος θεωροῦνται θεόπνευστα καὶ ὡς ἐκ τούτου ἔχουν ἀπόλυτη ἰσχύ, ἀκόμη δέ καὶ ἰσχύ νόμου στὸ Ρωμαϊκό/Βυζαντινό κράτος. Μία Οἰκουμενική Σύνοδος δέν μπορεῖ νά καταργήσει ἢ νά ἀναιρέσει μία προηγούμενη Οἰκουμενική Σύνοδο, ἀλλά μόνο νά διασαφνίσει, ἐπεξηγήσει περαιτέρω καὶ συμπληρώσει τίς προγενέστερες.

Ἐπειδή τό δόγμα κατέχει κεντρική θέση στίν πνευματικότητα τῆς Ἐκκλησίας, οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι πού τό θεσπίζουν καὶ ἐπικυρώνουν ὡσάτως κατέχουν κεφαλαιώδη θέση στήν ζωή τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ ἄγιος Σωφρόνιος Σαχάρωφ γράφει χαρακτηριστικά γιά τό δόγμα: «Τρία πράγμα δέν μπορῶ νά κατανοίσω: 1) πίστη χωρίς δόγμα, 2) χριστιανισμό ἔξω ἀπό τήν Ἐκκλησία, 3) χριστιανισμό χωρίς ἀσκησην. Καὶ τά τρία αὐτά, Ἐκκλησία, δόγμα καὶ ἀσκητική, δηλαδή χριστιανική ἀσκηση, συνιστοῦν γιά μένα ἔνιαία ζωήν»⁴. Ὑπάρχει στενή καὶ ἅρπητη σχέση μεταξύ δόγματος καὶ ἥθους. Ὁ ἄγιος Κύριλλος Ἱεροσολύμων γράφει γιά τίνι ἀδιάσπαστη ἐνότητα ἥθους καὶ δόγματος: «Ο τῆς θεοσεβείας τρόπος ἐκ δύο τούτων συνέστηκε, δογμάτων εὐσεβῶν καὶ πράξεων ἀγαθῶν. Καὶ οὕτε τά δόγματα χωρίς ἔργων ἀγαθῶν εὐπρόσδεκτα τῷ Θεῷ οὕτε τά μή μετ' εὐσεβῶν δογμάτων ἔργα τελούμενα προσδέχεται ὁ Θεός»⁵. Ὁ δέ καθηγητής Γεώργιος Μαντζαρίδης γράφει χαρακτηριστικά γιά τίνι σχέση δόγματος καὶ ἥθους: «τό δόγμα ἐκφράζει τό ἥθος τῆς Ἐκκλησίας, συγχρόνως δέ ἀποτελεῖ καὶ τίνι προϋπόθεσιν ἡ τόν ὄρον τῆς διαμορφώσεως τοῦ ἥθους ἐντός αὐτῆς»⁶. Ἐξ ὅλων τούτων κατανοεῖται ἡ κεντρική θέση πού κατέχουν οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι στήν ζωή καὶ πνευματικότητα τῆς Ἐκκλησίας ὡς ἡ ἀλλήθητη φωνή αὐτῆς σέ θέματα δογματικά καὶ ὄριοθετήσεως τῆς ὑψιοῦς πίστεως ἀπό τήν πεπλανημένην.

Ἡ ἐγκυρότητα μιᾶς Οἰκουμενικῆς Συνόδου συναρτάται πρός τήν θεοπνευστία τῆς καὶ τήν ἀποδοχή της ἀπό τό σῶμα (κλῆρο καὶ λαό) τῆς Ἐκκλησίας. Βέβαια τούτο τό τελευταῖο δέν εἶναι ἀπόλυτο, διότι στήν Ἐκκλησιαστική ἴστορία, ὅπως ἴσχυρίζεται ὁ Παναγιώτης Τρεμπέλας, ἔχουμε τό φαινόμενο ἡ Α΄, ἡ Δ΄ καὶ ἡ Ζ΄ Οἰκουμενικές Σύνοδοι νά μή γίνουν ἀμέσως ἀποδεκτές καὶ ἀνευ ἀντιρρήσεως καὶ ἀμφισβητήσεων σφοδρῶν ἀπό τό σύνολο τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος⁷. Μάλιστα ἡ Δ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος ἐπέφερε ὡς τίς μέρες μας διάσπαστο τοῦ σώ-

ματος τῆς Ἐκκλησίας, καθότι προεκλήθη συνεπείδ αὐτῆς τό σχίσμα τῶν Ἀντιχαλκηδονίων. Βέβαια πρέπει νά σημειώσουμε ότι τό σχίσμα καί ἡ αἵρεση τῶν Ἀντιχαλκηδονίων προκλήθη ὅχι ὑπαγιότηπι τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀλλά λόγω τοῦ ότι οἱ Ἀντιχαλκηδόνιοι δέν ἀπεδέχθησαν τήν ἀλάθητη φωνή τῆς Ἐκκλησίας καί ἐπέμεναν στήν αἵρεση τοῦ Μονοφυστισμοῦ.

Ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος ὡς ἡ ἀνωτάτη ἀρχή καί ὡς ἀλάθητος θεσμός τῆς Ἐκκλησίας ἐκφράζει στήν ἐσωτέρα οὖσία της, τό πνεῦμα τῆς συνοδικότητος πού δεσπόζει στήν ἐν γένει των τῆς Ἐκκλησίας. Γι' αὐτό καί ἔνας μεμονωμένος ἐπίσκοπος, ὅπως εἴδαμε νά τονίζει στό ἀνωτέρω ἀπόσπασμα τῆς Δογματικῆς του ὁ Πλαντερόπουλος. Τρεμπέλας, δέν νομιμοποιεῖται νά είναι ἡ ἀνωτάτη ἀρχή, αὐθεντία καί φορέας τῆς ἀνωτάτης ἔξουσίας στήν Ἐκκλησία. Μόνον τό σύνολο τῶν ἀνά τήν οἰκουμένην ἐπισκόπων (καί ἐπειδή τούτο είναι πρακτικά ἀδύνατον ἡ ἔστω δύσκολο νά ὑπάρχει ίκανή ἀντιπροσώπευση τούτων) συνερχόμενον ἐπί τό αὐτό νομιμοποιεῖται γιά τίν θεσμοθέτηση τῆς ἀλάθητης ἀλήθειας στούς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας. Ὁ μακαριστός Ἰωάννης Καρμίρης γράφει ἐπί τοῦ προκειμένου: «Παρατηρητέον δέ ἐνταῦθα ότι τό πλήρωμα τούτο ἡ ὄλον ἡ τό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ὅπερ συναποτελοῦσιν ἀπαντες οἱ ὄρθιοδόξως πιστεύοντες κληρικοί καί λαϊκοί, λογίζεται ἐν τῇ Ὁρθοδοξίᾳ ὡς φορεύς τοῦ ἀλαθήτου τῆς Ἐκκλησίας, ἐνῶ ὡς φωνή τῆς Ἐκκλησίας καί ὅργανον ἐκφράσεως τοῦ ἀλαθήτου αὐτῆς είναι ἡ ἀνωτάτη διοικητική ἀρχή αὐτῆς ἢτοι ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀντιπροσωπεύεται τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας διά τῶν ἐπισκόπων του, οἱ ὅποιοι δογματίζουσι τῇ ἐπανεργείᾳ καί ἐπιπνοίᾳ καί ἐπιστασίᾳ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Δέν δύναται λοιπόν τό ἐκκλησιαστικόν πλήρωμα, ἡ τά δύο μεγάλα τμήματα αὐτοῦ, τῶν κληρικῶν ἡ τῶν λαϊκῶν κεχωρισμένως, ἡ πολλῷ ἥπτον ἀτομόν τι ἡ ἐπίσκοπός τις ἡ πατριάρχης ἡ πάπας νά δογματίζῃ ἐγκύρως καί αὐθεντικῶς, διότι τούτο είναι ἀποκλειστικόν δικαίωμα καί ἔργον μόνον τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων καί τῶν μετεχόντων αὐτῶν ἐπισκόπων, οἱ ὅποιοι ἀντιπροσωπεύουσι τό πλήρωμα τῆς Ἐκκλησίας καί ἐκφράζουσι τήν πίστιν αὐτοῦ. Τοιουτορόπως αἱ Οἰκουμενικά Σύνοδοι διατυποῦσιν εἰς δογματικούς ὅρους τήν ἀρχαιοπαράδοτον ὄρθιόδοξον πίστιν τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ πληρώματος, ὅπερ ἀποδεχόμενον τά δεδογμένα, ὡς σύμφωνα πρός τήν κοινήν συνείδησιν καί πίστιν αὐτοῦ, ἀναγνωρίζει τήν οἰκουμενικότητα αὐτῶν, ἢτις οὕτως ἔξαρτάται καί ἔκ τῆς συμφωνίας καί τῆς ἐν ὄμοφωνίᾳ καί ἀγάπῃ ἐνόπιος τοῦ ὄλου σώματος τῆς Ἐκκλησίας ἡ ἐκ τῆς consensus Ecclesiae ὄλων τῶν χρόνων»⁸.

Οἱ ἐπά Οἰκουμενικές Σύνοδοι είναι οἱ κάτωθι:

Ἡ Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδος πραγματοποιήθηκε τό 325 μ.Χ. στή Νίκαια τῆς Βιθυνίας. Συνεκλήθη ἀπό τόν Μέγα Κωνσταντίνο. Συμετέσχον

318 ἐπίσκοποι. Ἀναίρεσε τὴν βλασφημία τοῦ Ἀρείου ὅτι ὁ Υἱός καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ὁ Χριστός, εἶναι κτίσμα καὶ ὅχι ὅμοούσιος τοῦ Πατρός. Ὁρισε καὶ τὴν ἡμερομηνία τοῦ ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα. Ἐπίσης ὅρισε καὶ τὰ πρῶτα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως. Ἐξέδωσε εἴκοσι ἰερούς κανόνες συμπεριλαμβανομένου τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας (ἀ' μέρος τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως).

Ἡ Β' Οἰκουμενική Σύνοδος ἔγινε τό 381 μ.Χ. στὴν Κωνσταντινούπολη. Συνεκλήθη ἀπὸ τὸν Μέγα Θεοδόσιο. Ἐλαβαν μέρος 150 Ὁρθόδοξοι ἐπίσκοποι καὶ 36 Μακεδονιανοί. Προίδρευσε ὁ ἄγιος Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως. Κατεδίκασε καὶ πάλι τὸν Ἀρείο, καὶ τίς αἵρετικές διδασκαλίες τοῦ Μακεδονίου, ὁ ὅποιος δίδασκε ὅτι τὸ ἄγιο Πνεῦμα εἶναι κτίσμα τοῦ Θεοῦ. Συμπλήρωσε καὶ ὀλοκλήρωσε τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως.

Ἡ Γ' Οἰκουμενική Σύνοδος ἔλαβε χώρα τό 431 μ.Χ. στὸν Ἐφεσο. Συνεκλήθη ἀπὸ τὸν Θεοδόσιο τὸν Β'. Δογμάτισε κατὰ τοῦ Νεστοριανισμοῦ. Συμμετεῖχαν 200 ἐπίσκοποι. Πρωταγωνιστικό ρόλο ἔπαιξε σὲ αὐτὴ τὸν Σύνοδο ὁ ἄγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας. Κατεδίκασε τὸν Νεστόριο ἐπίσκοπο Κωνσταντινουπόλεως καὶ δογμάτισε τὸν ὅρο «Θεοτόκος» γιὰ τὴν Παναγία.

Ἡ Δ' Οἰκουμενική Σύνοδος πραγματοποιήθηκε τό 451 μ.Χ. στὴν Χαλκιδόνα τῆς Μ. Ἀσίας μὲ 630 ἐπισκόπους. Συνεκλήθη ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Μαρκιανό καὶ τὴν αὐτοκράτειρα Πουλχερία. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ κατεδίκασε τὸν Μονοφυσιτισμό καὶ δογμάτισε ὅτι ὁ Χριστός εἶναι μία ὑπόσταση/πρόσωπο ἐν δυσὶ φύσεσι/οὐσίαις. Πρωταγωνιστικό ρόλο ἔπαιξε ὁ Τόμος τοῦ πάπα Ρώμης ἀγίου Λεόντος.

Ἡ Ε' Οἰκουμενική Σύνοδος ἔλαβε χώρα ἀπὸ τίς 4 Μαΐου ὡς τίς 21 Ιουνίου τοῦ 553 μ.Χ., μὲ 165 πατέρες. Συγκλήθηκε ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Ἰουστινιανό καὶ τὴν αὐτοκράτειρα Θεοδώρα. Κατεδίκασε τὸν Ὁριγενισμό, τὸν Νεστοριανισμό καὶ προσεπικύρωσε τὴν Δ' Οἰκουμενική Σύνοδο.

Ἡ ΣΤ' Οἰκουμενική Σύνοδος ἔγινε τό 680 μ.Χ. στὴν Κωνσταντινούπολη. Συνεκλήθη ἀπὸ τὸν αὐτοκράτορα Κωνσταντίνο Πωγωνάτο. Παραβρέθηκαν ἀπὸ 150 ἕως 289 ἐπίσκοποι. Κατεδίκασε τὸν Μονοθηλητισμό. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ ἀκολουθοῦσα τὴν διδασκαλία τοῦ ἀγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ διετύπωσε ὅτι ὁ Χριστός ἔχει καὶ θεία καὶ ἀνθρώπινη θέληση, ἢ ὅποια ὑποτάσσεται στὴ θεία.

Ἡ Πενθέκτη Οἰκουμενική Σύνοδος ἔγινε τό 691 μ.Χ. στὴν Κωνσταντινούπολη. Συνεκλήθη ἀπὸ τὸν Ἰουστινιανό τὸν Β' καὶ ἔλαβε χώρα «ἐν Τρούλλῳ τοῦ Παλατίου», ὅθεν ὀνομάσθηκε «Ἐν Τρούλλῳ». Δέν ἦταν ἀνεξάρτητη Σύνοδος, ἀλλά συστηματοποίησε καὶ ὀλοκλήρωσε τὸ

έργο τῶν δύο προηγουμένων Συνόδων, τῆς Ε' καί τῆς ΣΤ', γι' αὐτό μολονότι Οἰκουμενική ὀνομάσθηκε «Πενθέκτη», ώς τμῆμα ἐκείνων τῶν Συνόδων, καί δέν ἀριθμήθηκε ως ξεχωριστή Οἰκουμενική Σύνοδος.

Ἡ Ζ' Οἰκουμενική Σύνοδος πραγματοποιήθηκε τό 787 μ.Χ. στή Νίκαια τῆς Βιθυνίας, στό ναό τῆς Ἀγίας Σοφίας. Συνεκλήθη ἀπό τόν αὐτοκράτορα Κωνσταντīνο ΣΤ' καί τή μπτέρα του Εἰρόντη τήν Ἀθηναία. Παρεβρέθηκαν 367 πατέρες. Ἀναθεμάτισε τήν εἰκονομαχία καί διεκπίρυξε τήν κεφαλαιώδη θέση τῶν Εἰκόνων στήν ζωή καί λατρεία τῆς Ἐκκλησίας, ἀκολουθοῦσα πιστῶς τήν σχετική διδασκαλία τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου τοῦ Δαμασκηνοῦ.

Ὀρισμένοι Θεολόγοι θεωροῦν ως Ἡ' Οἰκουμενική Σύνοδο αὐτή πού συνεκλήθη ἀπό τόν αὐτοκράτορα Βασίλειο Α' τόν Μακεδόνα τό 879-880 μ.Χ. στήν Κωνσταντīνούπολη, ἥ όποια ἐπεκύρωσε τίς ἀποφάσεις τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, κατεδίκασε κάθε προσθήκη στό Σύμβιο Πίστεως Νίκαιας - Κωνσταντīνουπόλεως καί τίς Συνόδους τοῦ Καρλομάγνου στή Φραγκφούρτη (794) καί τό Ἀαχεν (809) πού ἔθεσπισαν τό Φιλιόκβε. Στή Σύνοδο αὐτή ἤγινηκαν ὁ Ὁρθόδοξος τότε Πάπας τῆς Ρώμης Ἰωάννης Η' (872-882) καί ὁ Πατριάρχης Κωνσταντīνουπόλεως - Νέας Ρώμης Μέγας Φώτιος (858-867, 877-886).

Ἐπίσης θεωροῦν ως Θ' Οἰκουμενική Σύνοδο αὐτή πού ἔγινε τό 1341 μ.Χ. στήν Κωνσταντīνούπολη καί ἐπεκύρωσε τή διδασκαλία τοῦ ἀγίου Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ γιά τήν ἀμέθεκτη ἄκτιστη Θεία Ούσια καί τίς μεθεκτές ἄκτιστες Θεῖες Ἐνέργειες καί κατεδίκασε τόν ἀντιουσχαστή Βαρλαάμ τόν Καλαβρό.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Γιαννόπουλου Ν. Βασιλείου, *Ἰστορία καί θεολογία τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων*, ἐκδ. Ἐννοια, Ἀθήνα 2011, σελ. 21.
2. Π. Ν. Τρεμπέλα, *Δογματική*, τόμος Β', ἐκδοσις Δευτέρα, ἐκδ. «ὁ Σωτήρ», Ἀθῆναι 1979, σελ. 401-402.
3. Π. Ν. Τρεμπέλα, *ὅ.π.*, σελ. 402.
4. Ἀρχιμ. Σωφρονίου, *Ἀγώνας θεογνωσίας*, *Ιερά Σταυροπηγιακή καί Πατριαρχική Μονή Τιμίου Προδρόμου*, Ἐσσεξ Ἀγγλίας 2004, σελ. 300.
5. Κυριλλου Ιεροσολύμων, *Καπηκίσεις* 4, 2, ΒΕΠΕΣ 39, 66-67.
6. Γεωργίου Μαντζαρίδου, *Μέθεξις Θεοῦ*, Θεοσαλονίκη 1979, σελ. 18.
7. Π. Ν. Τρεμπέλα, *ὅ.π.*, σελ. 407.
8. ΘΗΕ, τόμος 9ος, λῆμμα Οἰκουμενικά Σύνοδοι, σελ. 688-689. Συντάκτης τοῦ ἐν λόγῳ λήμματος είναι ὁ Ἰωάννης Καρμίρης.

Πρωτοπρεσβύτερου Γεώργιου Βασ. Σχοινᾶ
ΤΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΤΩΝ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΩΝ ΣΥΝΟΔΩΝ

ί ὅροι Σύνοδος καὶ Ἐκκλησία συνδέονται καθώς καὶ οἱ δύο σχετίζονται μὲ τίς σημασίες τῆς σύναξης καὶ τῆς συνάθροιστς. Σύμφωνα μὲ τὸν λόγο τοῦ Κυρίου «οὗ γάρ εἰσι δύο αὐτεῖς συνηγμένοι εἰς τό ἐμόν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν» (Ματθ. ιη' 20) ἡ σύναξη τῶν πιστῶν στὸ ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ ἔνα ἀπό τὰ οὐσιαστικότερα στοιχεῖα τῆς Ἐκκλησίας μας, τό ὁποῖο κορυφώνεται στὸν κατεξοχήν σύναξη, τὴν Θεία Εὐχαριστία. Στὶν ἐκκλησιαστικῇ ὅμως γλῶσσα, μὲ τὴν πάροδο τῶν χρόνων ἡ λέξη Σύνοδος ἔλαβε τὴν σημασία τῆς συνέλευσης τῶν ἐπισκόπων μιᾶς περιφέρειας ὡς ἐκπροσώπων τοῦ ποιμανομένου λαοῦ τοῦ Θεοῦ, προκειμένου νά συσκεφθοῦν γιά θέματα τῆς ἀρμοδιότητάς τους, ποιμαντικά καὶ κατά προέκταση σωτηριολογικά. Μέ αὐτὸν τὴν ἔννοια, λοιπόν, πρώιμες μορφές συνόδων θά μποροῦσαν νά χαρακτηριστοῦν γεγονότα τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων ὅπως ἡ Πεντηκοστή ἡ ἡ σύναξη τῶν Ἀποστόλων γιά τὴν ἐκλογή τοῦ Ματθία καὶ τῶν ἑπτά διακόνων. Ἡ σύναξη, ὅμως, πού θά γίνει πρότυπο τῶν μετέπειτα Οἰκουμενικῶν Συνόδων εἶναι ἡ Ἀποστολική Σύνοδος πού ἔγινε περίπου τό 50 μ.Χ. στά Ιεροσόλυμα.

Γιά νά ὑπενθυμίσουμε σέ ἀδρές γραμμές (βλ. Πράξις 1ε' κεφάλαιο), ἐκείνη τὴν ἐποχή, καθώς ἡ Ἐκκλησία ἀπλωνόταν στὸν κόσμο καὶ ἀρχισε νά ἔρχεται σέ ἐπαφή μέ τά ἔθνη, στὶν Ἀντιόχεια συνέβη κάποιοι Χριστιανοί ἐξ Ἰουδαίων νά διδάσκουν τοὺς Χριστιανούς ἐξ ἔθνῶν πώς ἐάν δέν περιτέμνονταν καὶ γενικότερα ἐάν δέν ἀκολουθοῦσαν τὸν μωσαϊκό νόμο δέν θά σώζονταν. Τό zήτημα ἔλαβε μεγάλες διαστάσεις, γι' αὐτό καὶ οἱ Ἀντιοχεῖς ἀποφάσισαν νά στείλουν στά Ιεροσόλυμα τοὺς Ἀποστόλους Παῦλο καὶ Βαρνάβα, ὥστε νά θέσουν τό zήτημα στούς ἐκεῖ ἀδελφούς καὶ νά διθεῖ κάποια ἀπάντηση ἡ λύση. Πράγματι, συνῆλθαν οἱ δύο Ἀπόστολοι μαζί μέ τούς Ἀποστόλους καὶ πρεσβυτέρους τῶν Ιεροσολύμων καὶ ἀφοῦ οἱ πρῶτοι παρουσίασαν τὴν κατάσταση ἔγινε σχετική συζήτηση. Στί διήγηση τοῦ Ἀποστόλου Λουκᾶ ξεχωρίζει σαφῶς ἡ παρουσία τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ τοῦ Ἅγιου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου, ἐνῶ ἀπό τὴν πρός Γαλάτας ἐπιστολή τοῦ Παύλου (Γαλ. β' 1-4) ὑπονοεῖται πώς συμμετεῖχε καὶ ὁ Τίτος, πού ἦταν χριστιανός ἐξ ἔθνῶν. Τόν λόγο πῆρε ὁ Ἀπόστολος Πέτρος, πού διπ-

γνήθηκε τίν δική του ἐμπειρία ἀπό τόν εὐαγγελισμό τῶν ἐθνῶν, ἐνῶ στὶ συνέχεια μίλησαν γιά τὴν δική τους ἐμπειρία κατά τὴν κήρυξη τοῦ εὐαγγελίου στὸν Μικρά Ἀσία καὶ τὸν Κύπρο οἱ Ἀπόστολοι Παῦλος καὶ Βαρνάβας. Τέλος, ὁ Ἀγιος Ἰάκωβος ὑπενθύμισε μία προφητεία τοῦ προφήτου Ἀμώς μέ τελικό συμπέρασμα πώς καὶ οἱ προερχόμενοι ἀπό τοὺς εἰδωλολάτρες μποροῦν νά σωθοῦν. Ἡ Σύνοδος ἔκλεισε μέ τὴν κοινή ἀπό ὅλους τοὺς συμμετέχοντες ἀπόφασην νά σταλοῦν οἱ Ἀπόστολοι Παῦλος καὶ Βαρνάβας στὸν Ἀντιόχεια μέ μάρτυρες καὶ ἐγγυτές τὸν Ἰούδα τὸν ἐπιλεγόμενον Βαρσαββᾶ καὶ τὸν Σίλα, προκειμένου νά ἐπιδώσουν στὸν ἐκεῖ κοινόπτη γραπτῶς τὴν ἀπόφασην τῆς Συνόδου πού ᾔταν ἡ ἔξῆς: «Ἐδοξε γάρ τῷ Ἁγίῳ Πνεύματι καὶ ἡμῖν μηδέν πλέον ἐπιτίθεσθαι ύμῖν βάρος πλὴν τῶν ἐπάναγκες τούτων, ἀπέχεσθαι εἰδωλοθύτων καὶ αἵματος καὶ πνικτοῦ καὶ πορνείας· ἐξ ὧν διατηροῦντες ἑαυτούς εὖ πράξετε. Ἐρρωσθε» (Πραξ. 1ε' 28-29).

Στίν, κατά τὰ ἄλλα, σύντομη διήγηση τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου διαπιστώνονται ὅλα ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα, τὰ ὅποια δείχνουν τὴν πρωτοτυπία τῆς καὶ τὴν καθιστοῦν πρότυπο γιά τίς μετέπειτα μεγαλύτερες Συνόδους. Καταρχάς, ἂν καὶ ἡ Ἀποστολική Σύνοδος ᾔταν μικρή συγκριτικά μέ τίς μετέπειτα Οἰκουμενικές Συνόδους, μποροῦμε νά διαπιστώσουμε σέ αὐτήν ἔναν οἰκουμενικό χαρακτήρα. Ἡ ἔκταση τῆς Ἐκκλησίας ᾔταν πολύ μικρή ἀκόμα, τόσο χωρικά ὅσο καὶ σέ ἀριθμό πιστῶν, ὅπότε ἀξίωνε τὴν οἰκουμενικότητα ὡς πρός τὴν ἀποδοχή τῆς ἀπό ὅλο τὸ Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπιπλέον, τὸ σωτηριολογικό ζήτημα πού διαπραγματευόταν δέν ᾔταν μία συνηθισμένη τοπική ἔριδα, ἀλλά ἔνα πρόβλημα ἔξαιρετικά σπουδαντικό γιά τὴν συνέχιστη τῆς πορείας τῆς Ἐκκλησίας μέσα στὸν κτιστό κόσμο: ὁ Χριστός ἥλθε γιά νά σώσει ὅλη τὴν οἰκουμένη καὶ ὅχι μόνο ἔνα ἔθνος, τό ἰουδαιϊκό. Ἐδῶ ἀναδεικνύεται τὸ πρότυπο τῆς Συνόδου ὡς πρός ὅλες τίς ἐπόμενες, ὅτι δηλαδή μία Σύνοδος συγκαλεῖται γιά νά ἐπιβεβαιώσει τὴν ἀληθινή πίστη καὶ διδασκαλία τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μέσα ἀπό τὴν βιωματική ἐμπειρία τῆς ἀπό ἐκπροσώπους τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας καὶ νά τὴν διατηρώσει μέ σαφήνεια ἔτσι, ὃστε οἱ πιστοί νά μήν ἀμφιταλαντεύονται ἀνάμεσα στὸν ἀλήθεια καὶ τὴν πλάνην. Βέβαια, στίς μετέπειτα συνόδους γιά πρακτικούς λόγους συζητοῦνταν πάντοτε καὶ θέματα ἕστονος σημασίας, διοικητικά ἢ ὄργανωτικά, ἀλλά ὁ κύριος λόγος σύγκλοσής τους ᾔταν πάντοτε ζητήματα σχετικά μέ τὴν πίστη, δηλαδή δογματικά καὶ σωτηριολογικά.

Ἡ κατάθεση τῆς ἐμπειρίας τῶν μελῶν τῆς Συνόδου εἶναι ἔνα ἀκόμα στοιχεῖο πού δείχνει τὸ πρότυπο τῆς Ἀποστολικῆς Συνόδου. Δέν προσπαθοῦν νά ἔξαγάγουν καινούργιες φιλοσοφικές ἴδεες, οὕτε νά βροῦν ρητορικά ἐρείσματα γιά τὴν τεκμηρίωση ἢ -χειρότερα- τὴν κατασκευή

της – δέν ἀνακαλύπτουν ἔξαρχῆς τίν ἀλήθεια. Γνωρίζουν ἀπό πρίν τὴν ἀλήθεια καὶ ἀπλῶς τίν καταθέτουν ἐνώπιον τοῦ Σώματος τῆς Ἐκκλησίας. Γιά τό zήτημα οἱ Ἀπόστολοι κατέθεσαν τίν ἐμπειρία τους ἀπό τὸν μέχρι τότε εὐαγγελισμό τῶν ἐθνῶν, ἔτσι καὶ οἱ μετέπειτα Πατέρες τῶν Συνόδων κατέθεταν τίν ἐμπειρία τους ὡς πρός τὴν πίστη τους, ἢ ὅποια ἐμπειρία βέβαια πήγαζε ὅχι ἀπό ἀκαδημαϊκή γνώση, ἀλλά ἀπό ἀνάλογη πνευματική zωή καὶ πράξη. Σέ συνέχεια αὐτοῦ τοῦ στοιχείου θά προσθέσουμε πώς ἢ τεκμηρίωση τῆς ἀλήθειας σέ μία Σύνοδο δέν βασίζεται μόνο στὴν βιωματική ἐμπειρία τῶν μελῶν, ἀλλά καὶ στὴν Ἅγια Γραφή. Ὁ Ἅγιος Ἰάκωβος ἐπιβεβαιώνει τά λεχθέντα τῶν Ἀποστόλων στηρίζοντάς τα σέ ἀγιογραφική βάση καθὼς «ἀνασύρει» ἀπό τὸν θησαυρὸν τῆς Γραφῆς τὴν προφητεία τοῦ Ἀμώρος. Ἔτσι καὶ οἱ Πατέρες τῶν Συνόδων πάντα τεκμηρίωνται τὸ δόγμα βάσει τῆς Ἅγιας Γραφῆς καὶ κυρίως τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου.

Ἡ Ἀποστολική Σύνοδος ἀναδεικνύεται ὡς πρότυπο καὶ ἀπό τὴν ὄργανωση τῶν μελῶν της. Δέν ξεχωρίζει κάποιος, ἀλλά ὅλοι καταθέτουν ἰσότιμα τὴν ἐμπειρία τους. Τιμπτικά ὡς ἐπίσκοπος τῆς τοπικῆς Ἐκκλησίας τὸν λόγο κλείνει ὁ Ἅγιος Ἰάκωβος, ἀλλά τὸ συμπέρασμα καὶ ἢ ἀπόφαση δέν εἶναι δική του. Ἐξάλλου, δέν φαίνεται πουθενά νά ξεχωρίζει σέ βαρύτητα ὁ λόγος καὶ ἢ γνώμη τῶν, κατά τά ἄλλα, Πρωτοκορυφαίων τῶν Ἀποστόλων Πέτρου καὶ Παύλου. Ἔτσι, καὶ στίς μετέπειτα Συνόδους τά μέλη εἶναι καὶ συμπεριφέρονται ὡς ἵσοι πρός ἵσους καὶ ἀκόμα καὶ ὁ προεδρεύων εἶναι πρῶτος ἀνάμεσα σέ ἵσους.

Ἐπιπλέον τῶν ἀνωτέρω, βλέπουμε πώς ἀποφασίστηκε τά συμπεράσματα τῆς Συνόδου νά καταγραφοῦν σέ μορφή ἐπιστολῆς πρός τοὺς Χριστιανούς τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀντιόχειας. Ἡ ἐπιστολή αὐτή, πού διασώζεται στίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων καὶ ἔχει τόνο ποιμαντικό, εἶναι μέν σύντομη, ἀλλά συγχρόνως σαφής καὶ οὐσιαστική. Μάλιστα ἀποφασίστηκε νά ἀποσταλοῦν ὡς μάρτυρες καὶ ἐγγυητές δύο ἐκ τῶν πρεσβυτέρων τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων, ὅστε νά μήν ὑπάρχει ἀμφιβολία ἀπό τοὺς Ἀντιοχεῖς γιά τά πεπραγμένα τῆς συνάντησης. Ἐπιστολές μέ τίς συνοδικές ἀποφάσεις ἀποστέλονταν τακτικά μέ τό πέρας τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων πρός τίς Ἐκκλησίες ὅλου τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου. Ἡ ἀποδοχή τους ἀπό τίς κατά τόπους Ἐκκλησίες συνεπικύρωντε τό γνήσιο πνεῦμα τῆς Συνόδου. Εἰδάλλως ἢ μή εὑρεία ἀποδοχή σήμαινε πώς οἱ ἀποφάσεις δέν ἔταν ἀποδεκτές ἀπό τό Σώμα τῆς Ἐκκλησίας καὶ φυσικά, ὡς γνωστόν, ὑπῆρχαν τέτοιες περιπτώσεις στίν ἐκκλησιαστική ἴστορία.

Τέλος, ἔχει μεγάλη σημασία νά ἐπισημανθεῖ ὁ τρόπος μέ τόν ὅποιο ἀρχίζει ἢ ἐπιστολή τῆς Συνόδου πρός τούς Ἀντιοχεῖς: «Ἐδοξε γάρ τῷ Ἅγιῷ Πνεύματι καὶ ἡμῖν». Ἡ φράση αὐτή καταδεικνύει τό κοινό

πνεῦμα μέ τό ὁποῖο γινόταν κάθε Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας ἔκτοτε. Σέ δόποιαδήποτε σύγκληση συμβαίνει καὶ ἀπόφασι λαμβάνεται στὸν Ἐκκλησίᾳ πάντοτε τό Ἀγιον Πνεῦμα εἶναι πού ἐνεργεῖ καὶ φωτίζει τὰ μέλη τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔτσι διασφαλίζεται ἡ ἀνάδειξη καὶ διατύπωση τῆς Ἀλήθειας καὶ μόνο.

Ἡ Ἀποστολικὴ Σύνοδος εἶχε καὶ –ώς προηγηθεῖσα χρονικά– ἔδωσε ὅλα ἐκεῖνα τὰ στοιχεῖα πού χαρακτηρίζουν τίς μετέπειτα Οἰκουμενικές Συνόδους. Ὡς τμῆμα τῆς Ἀποστολικῆς Παραδόσεως ἀπετέλεσε πρότυπο γιά ἑκατοντάδες χρόνια. Ἡ σημασία της, ὅμως, δέν σταματάει ἐκεῖ. Πάντα θά ἀποτελεῖ ὄδοιςείκη γιά τὸν τρόπο τοῦ συνέρχεσθαι στὸν Ἐκκλησίᾳ μας. Σέ τυχόν παρεκκλίσεις δέ, θά ὑπενθυμίζει αὐθεντικά τὸν λόγο τοῦ Κυρίου μας ὃ ὁποῖος δείχνει τό τέλειο πρότυπο συνόδου, δηλαδὴ τίς σχέσεις τῶν Προσώπων τῆς Ἀγίας Τριάδος, καὶ τὸν ὄποιο διέσωσαν βιωματικά οἱ Ἀπόστολοι: «ἴνα ὥστιν ἐν καθώς καὶ ἡμεῖς» (Ἰω. 12' 11).

ΠΗΓΕΣ

Β. Γιαννοπούλου, Ἰστορία καὶ Θεολογία τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἐκδ. Ἐννοια, Ἀθήνα 2011.

N. A. Ματσούκα, Δογματική καὶ Συμβολική Θεολογία B', ἐκδ. Κυριακίδη, Θεσσαλονίκη 2018.

Διακ. Ἀνδρέα Ματέι, Ἡ Ἀποστολικὴ Σύνοδος καὶ ἡ σημασία της στὴν ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας, στὸν «Ὀρθόδοξη Μαρτυρία», ἀρ. τεύχους 121 (Ἀνοιξη - Καλοκαίρι 2020), σ. 76-80.

Μητρ. Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμπτοῦ Δανιήλ, Οἰκουμενικές Σύνοδοι, ἐκδ. Ἡ. Μ. Καισαριανῆς, Βύρωνος καὶ Ὑμπτοῦ, Καισαριανή 2019.

Πρωτοπρεσβύτερος ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΣ. ΣΧΟΙΝΑΣ
Ἄρχιπεκτονας Μηχανικός ΕΜΠ MSc

Δημήτριου Χ. Καππανή
Η Α΄ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

τή ζωή τῆς Ἑκκλησίας μας οἱ Οἰκουμενικές Συνόδοι δέν ἀποτελοῦν μιά θεσμική πραγματικότητα ἀλλά ἔνα ἔκτακτο γεγονός γιά τίνα ἀντιμετώπιστην ἐνός σοβαροῦ ἐκκλησιαστικοῦ ζητήματος πού ἀφορᾶ τή δογματική δίδασκαλία τῆς Ἑκκλησίας, τίνα καταπολέμηστην τῶν διαφόρων αἵρεσεων καί τή διαφύλαξη τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐνότητας.

Ἡ πρώτη ἀπό τίς Οἰκουμενικές Συνόδους συνεκλήθη ἀπό τὸν Μέγα Κωνσταντίνο τὸ 325 μ.Χ. στή Νίκαια τῆς Βιθυνίας. Οἱ ἐργασίες τῆς Συνόδου ἄρχισαν ἐπίσημα στίς 14 Ἰουνίου τοῦ 325 μ.Χ. καί ὅλοκληρῷ θηθικαν στίς 25 Αὐγούστου τοῦ ἴδιου ἔτους. Σ' αὐτήν ἔλαβαν μέρος 318 θεοφόροι Πατέρες οἱ ὁποῖοι ἀντιπροσώπευαν τό πλήρωμα τῆς Ἑκκλησίας. Ὁ κύριος στόχος σύγκλησης τῆς Συνόδου ἦταν «ἡ καταδίκη τοῦ Ἀρειανισμοῦ καὶ ἡ θετική διατύπωσις τῆς ὀρθοδόξου δογματικῆς διδασκαλίας περὶ τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Ἁγίας Τριάδος».

Ὅπως εἶναι γνωστό, στίς ἀρχές τοῦ 4ου αἰώνα, μετά τό τέλος τῶν διωγμῶν, ἐμφανίστηκε ἡ αἵρεση τοῦ Ἀρειανισμοῦ, ἡ ὁποία ἀναστάτωσε τήν Ἑκκλησία. Ἐκπρόσωπος αὐτῆς τῆς αἵρεσης ἦταν ὁ πρεσβύτερος τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας, Ἀρειος, ὁ ὁποῖος δίδασκε ὅτι ὁ Υἱός τοῦ Θεοῦ Ἠταν κτίσμα καί ἄραι ὅχι ἀληθινός Θεός. Ὁ ἐπίσκοπος τῆς Ἑκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας Ἀλεξανδρος συγκάλεσε ἀρχικά τό «πρεσβυτέριο», δηλαδὴ τούς κληρικούς τῆς ἐπαρχίας του, οἱ ὁποῖοι ἀφοῦ ἀκουσαν τόν Ἀρειο, τόν καταδίκασαν μαζί μέ τά βλάσφημα δόγματά του καί διατύπωσαν τήν ὀρθόδοξη διδασκαλία τῆς Ἑκκλησίας περὶ τοῦ Υἱοῦ, ὅπως ἀκριβῶς τήν πίστευε ὀλόκληρη ἡ Ἑκκλησία μέχρι τότε.

Ὁ Ἀρειος ὅμως ἀντί νά ζητήσει συγγνώμην καί νά μετανοήσει, συνέχισε τό ἔργο του στηριζόμενος σέ φίλους καί ὄπαδούς. Τότε ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀλεξανδρος συγκάλεσε Σύνοδο Ἐπισκόπων, ἡ ὁποία καταδίκασε καί πάλι τή διδασκαλία τοῦ Ἀρείου. Δυστυχῶς ἡ αἵρεση τοῦ Ἀρείου ἐξαπλώθηκε σέ μεγάλο βαθμό μέ ἀποτέλεσμα ὁ Μέγας Κωνσταντίνος μετά ἀπό εἰσήγηση τοῦ Ἀλεξανδρού Ἀλεξανδρείας, τοῦ Ὀσίου Κορδούνης καί ἄλλων γνωστῶν Ἐπισκόπων, νά συγκαλέσει τήν Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο στή Νίκαια τῆς Βιθυνίας.

«Ο Μέγας Ἀθανάσιος στό ἔργο του «περὶ τῆς ἐν Νίκαιᾳ Συνόδου»

μᾶς περιγράφει τίς θέσεις τοῦ Ἀρείου ώς ἔξης: Πρῶτον, ὁ Ἀρειος δίδασκε ὅτι ὁ Υἱός ἐκτίσθη ἐν χρόνῳ ἀπό τὸν Πατέρα, καὶ ὅτι ως τὸ πρῶτο κτίσμα ἦταν ὁ μεσάζων μεταξύ Θεοῦ καὶ κόσμου γι' αὐτό καὶ δίδασκε ὅτι ὁ Υἱός «*ἴνη ποτέ ὅτε οὐκέτιν*». Δηλαδή ὑπῆρχε χρόνος κατά τὸν ὅποιο ὁ Υἱός δέν ὑπῆρχε. Δεύτερο, δίδασκε ὅτι ὁ Υἱός, ἀφοῦ εἶναι κτίσμα, δέν εἶναι τῆς ἴδιας οὐσίας μέ τὸν Πατέρα, ἄρα δέν εἶναι ἀληθινός Θεός. Τρίτο, ἔλεγε ὅτι ὁ Υἱός εἶναι τρεπτός, δηλαδή μπορεῖ νά ἐκπέσει ἀπό τὸν ἄρετί καὶ τὸν ἀγιότητα σπὸν κακία καὶ ὅτι ἀγνοεῖ τὸ Πατέρα. Γι' αὐτό ἔγραφε: «*οὐκέτιν ἄτρεπτος, ως ὁ Πατήρ, ἀλλά τρεπτός ἐστί φύσει, ως τὰ κτίσματα... τρεπτός καὶ ἀλλοιωτός τὸν φύσιν... ως καὶ πάντα τὰ λογικά...*». Τέταρτο, διεκίρυττε ὅτι μετά τὸν Υἱό, δεύτερη δημιουργημένη δύναμη καὶ πρῶτο κτίσμα τοῦ Υἱοῦ εἶναι τὸ Ἅγιον Πνεῦμα.

΄Από τὰ πιό πάνω συμπεράσματα εἶναι φανερό ὅτι ὁ Ἀρειος δίδασκε σαφῶς ὅτι ὁ Υἱός δέν ἦταν Θεός, ἀλλά κτίσμα τοῦ Θεοῦ καὶ λειτουργοῦσε, ὅπως ἀναφέρει ὁ Θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Καρπασίας Χριστοφόρος στό ἔργο του *Oἰκουμενικές Σύνοδοι*, ως «΄Υπουργός» καὶ «΄ἐντολοδόχος» τοῦ Πατέρα. Μέ αὐτά πού ἀναφέρει ὁ Ἀρειος ἀρνεῖται οὐσιαστικά τὴν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου διά τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἀφοῦ τὸν ὑποβίβαζε σπὸν τάξη τῶν δημιουργημάτων.

Αὐτές οἱ αίρετικές ἀπόψεις προκάλεσαν μεγάλη σύγχυση στὸ πλήρωμα τῆς Ἑκκλησίας, γιατί οἱ πιστοί γνώριζαν ἀπό τοὺς Προφῆτες τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ἀλλά καὶ ἀπό τοὺς Ἀποστόλους, ὅτι ὁ Χριστός εἶναι Θεός ἀληθινός. Ήτσι, οἱ Πατέρες τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὅμολογοσαν αὐτὸν τὸν πίστη τῶν Προφητῶν καὶ τῶν Ἀποστόλων, ἀλλά καὶ ἀπό τὸν δική τους ἐμπειρία πού εἶχαν, συνέταξαν τὰ πρῶτα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, πού ὅμολογοῦμε καὶ ἀπαγγέλλουμε μέχρι σήμερα. Άναμφιβολα τὸ Σύμβολο τῆς Πίστεως τὸ ὅποιο ὄλοκληρώθηκε ἀπό τὸν Β΄ Οἰκουμενική Σύνοδο τὸ 381 μ.Χ., ἀποτελεῖ τὸ πρῶτον κυριοδέστατον ἔργον τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Σημαντικό εἶναι νά ἐπισημανθεῖ ὅτι κατά τὴν Σύνοδο τῆς Νικαίας ἔλαβαν χώρα πολλά θαύματα ἀπό τοὺς θεοφόρους Πατέρες. Άναμεσα σ' αὐτά εἶναι καὶ τὸ γνωστό θαῦμα τοῦ δικοῦ μας Ἅγιου, ἐπισκόπου Τριμυθοῦντος Σπυρίδωνος.

΄Εκεῖνες τίς δύσκολες ὥρες σποκάθηκε ἀπό τὴν θέση του ὁ ταπεινός ἐπίσκοπος Τριμυθοῦντος Σπυρίδωνας καὶ ζήτησε νά μιλήσει. Ό Αὐτοκράτορας τοῦ ἔδωσε τὸν λόγο. Τότε ὁ Ἅγιος ὅμολογεῖ μπροστά σὲ ὅλους ὅτι: «΄Ἐνας εἶναι ὁ Θεός. Ό Λόγος τοῦ Θεοῦ. Ό Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός εἶναι ὁμοούσιος μέ τὸν Πατέρα, Σύνθρονος, Όμότιμος καὶ Όμόδοξος. Ένας εἶναι ὁ Θεός. Τρία Πρόσωπα ὅμως, τρεῖς Ύποστάσεις, Πατήρ, Υἱός καὶ Ἅγιο Πνεῦμα».

Γιά νά δώσει ὅμως μιά ἔξηνηση τῶν λόγων του, πῆρε ἕνα κεραμίδι

καί ἀφοῦ ἔκανε τό σημεῖο τοῦ σταυροῦ εἶπε: «Ἐὶς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρός». Κι ἐσφιξε τό κεραμίδι. Οἱ πατέρες πού παρακολουθοῦν τή σκηνή, συγκλονίζονται κυριολεκτικά. Γιατί μέ τίς λέξεις τοῦ Ἅγιου, ή φωτιά μέ τίν όποια ψήθηκε τό κεραμίδι ἀνέβηκε πάνω. «Καί τοῦ Υἱοῦ», πρόσθετε. Τότε τό νερό μέ τό ὅπιο συμώθηκε τό ξερό κεραμίδι, ἔτρεξε κάτω. «Καί τοῦ Ἅγιου Πνεύματος» συμπλήρωσε. Τό χῶμα ἔμεινε στό κέρι του. Ὁ θαυματουργός Σπυρίδων τόνισε σέ ὅλους ὅτι: «‘Ο Θεός εἶναι ἔνας κατά τὴν οὐσία καί τῇ φύσῃ. Ἀλλά κατά τὰ πρόσωπα ἡ τίς ὑποστάσεις εἶναι Τριαδικός: Πατήρ, Υἱός καί Ἅγιο Πνεῦμα».

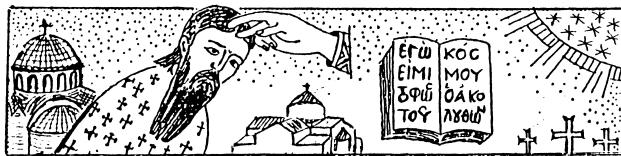
Τά λόγια τοῦ Ἅγιου κατέπληξαν τούς παριστάμενους. Ἡ αἴθουσα ἀντίκησε ἀπό τίς δοξολογίες πρός τόν Θεό καί τίς ἐπευφημίες τῶν Πατέρων. «Τίς Θεός μέγας ὡς ὁ Θεός ἡμῶν. Σύ εἰς ὁ Θεός ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος» (Ψαλμ. ος' 14-15). Ἡ ἀλήθεια γιά μιά ἀκόμη φορά θριάμβευσε.

Ἐπίσης τό θαῦμα τοῦ Ἅγιου Ἀχιλλείου προκάλεσε μεγάλη ἐντύπωση, ἀλλά καί χαρά σέ ὅλους τούς Πατέρες, ἀφοῦ γιά μιά ἀκόμη φορά ἀποδείχθηκε ἡ ἀλήθεια σχετικά μέ τή θεότητα τοῦ Χριστοῦ. Ὁ Ἅγιος μέ τίν προσευχή του πρός τόν Τριαδικό Θεό ἔκανε μπροστά σέ ὅλους νά ἀναβλύσει λάδι ἀπό μιά πέτρα. «Τόν Θεόν ἐπικαλεσάμενος καί ἔλαιον δι’ εὔχῆς βλῦσαι ποιεῖ».

Ἄξιο ἀναφορᾶς θεωρεῖται καί τό συμβάν μεταξύ τοῦ Ἅγιου Νικολάου καί τοῦ Ἅρειου. Ὁ πρῶτος μή μπορώντας νά συγκρατήσει τίν ἀγανάκτησή του γιά τά ὅσα ὑποστήριζε ὁ Ἅρειος τόν χαστούκισε μπροστά στά μάτια τοῦ Αὐτοκράτορα καί ὅλων τῶν συνοδικῶν. Αὐτό εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τή φυλάκιση τοῦ Ἅγιου. Αὐτά καί πολλά ἄλλα θαυματά ἔγιναν στή Σύνοδο αὐτή, ἡ ὁποία ἀποτέλεσε τό πρότυπο γιά τίς ἐπόμενες Οἰκουμενικές Συνόδους καί ὁ συνοδικός θεσμός ἔγινε θεμελιώδους σημασίας γιά τόν Ὁρθόδοξο Χριστιανισμό.

Μέ τίν εὐκαιρία τῆς σύγκλησης τῆς Συνόδου ἀντιμετωπίστηκαν καί ἄλλα σοβαρά ζητήματα, τά ὁποῖα ἀπασχολοῦσαν τό ἐσωτερικό τῆς Ἐκκλησίας. Ἀνάμεσα σ’ αὐτά ἦταν καί ἡ καταδίκη τριῶν ἐκκλησιαστικῶν σχισμάτων, τῶν Νοβατιανῶν, τῶν Σαμοσατιανῶν καί τῶν Μελιτιανῶν, τά ὁποῖα ταλάνιζαν γιά χρόνια τήν ἐσωτερική εἰρήνη τῆς Ἐκκλησίας. Τέλος νά ἀναφέρουμε ὅτι ἡ Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδος ἐξέδωσε εἰκοσι ιερούς κανόνες καί καθόρισε τήν ήμερομηνία ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Χ. ΚΑΠΠΑΗΣ
Θεολόγος, Διδάκτωρ Θεολογίας

‘Αρχιμανδρίτη Ιωάν Νικολάου

Ο ΜΕΓΑΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΙ Η Α΄ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

“Άγιος Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας καὶ Ἰσαπόστολος (306-337) ἦταν ὁ πρῶτος χριστιανός αὐτοκράτορας, ὁ ὅποιος πρίν ἀκόμα γίνει χριστιανός σταμάτησε τούς διωγμούς μέ τό Διάταγμα τῶν Μεδιολάνων γιά ἀνεξιθροσκεία χαρίζοντας ἐλευθερία λατρείας στούς χριστιανούς καί μαζί μέ ὅλα τά ἄλλα διαδραμάτισε σπουδαῖο ρόλο στίν σύγκληση τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου στό 325 στίν Νίκαια τῆς Βιθυνίας.

“Η κυριότερη αἴρεση πού ἀντιμετώπισε ὁ Κωνσταντῖνος κατά τόν 4ο αἰώνα ἦταν ὁ Ἀρειανισμός, πού πρωτοεμφανίστηκε στίν Ἀλεξάνδρεια, ἥ ὅποια ἀποτελοῦσε γιά πολλούς αἰώνες τό πολιτιστικό κέντρο τῆς Ἀνατολῆς. Ἄν καί ὁ Ἀρειος (†336) ἦταν Ἀλεξανδρινός κληρικός, τό δόγμα του σύμφωνα μέ τόν Ἀ. Χάρνακ εἶχε τόπο προέλευσης τήν Ἀντιόχεια τῆς Συρίας, ὅπου ὁ Λουκιανός, ἔνας ἀπό τούς πιό μορφωμένους ἀνθρώπους τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, εἶχε ιδρύσει μιά θεολογική σχολή, ἥ ὅποια ὑπῆρξε ἥ γενέτειρα τοῦ Ἀρειανισμοῦ.

“Ο Ἀρειος, ἐπηρεασμένος ἀπό τό νεοπλατωνικό φιλόσοφο Ὡριγένην, δίδασκε ὅτι ὁ Χριστός ἦταν ἔνα ἀπλό δημιούργημα, «κτίσμα» τοῦ Θεοῦ. Γί’ αὐτές του τίς ἰδέες διώχτηκε ἀπό τόν ἐπίσκοπο Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρο, καί κατέφυγε στίν Ἀσία, ὅπου κατόρθωσε νά προστητίσει πολλούς στίς ἀπόψεις του. Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἀρείου διαδόθηκε γρήγορα στήν Αἴγυπτο, Παλαιστίνη καί Μικρά Ἀσία.

Σύνοδοι καί ἀντισύνοδοι ἀνάμεσα στίς ἀντίμαχες μερίδες Ἀρειανίστῶν - Ὁρθοδόξων προκάλεσαν μεγάλη ἀναστάτωση στίν Ἐκκλησία. Ὁ Κωνσταντῖνος, ὁ ὅποιος μόλις εἶχε νικήσει τό Λικίνιο, ἀποκτώντας ἔτσι ὅλη τήν ἔξουσία, ἔφτασε τό 324 στήν Νικομήδεια, ὅπου δέχτηκε πολλά παράπονα καί ἀπό τίς δύο παρατάξεις. Δυσφόρος πολύ γιά αὐτές τίς ἐνδοχριστιανικές ἔριδες «καθότι προσφάτως τῆς θρησκείας αὔξειν ἀρχομένης πολλούς χριστιανίζειν ἀπέτρεπεν ἥ διαφωνία δογμάτων» ὅπως λέει ὁ Σωζόμενος. Ἐπιθυμώντας πάνω ἀπό ὅλα νά καθιερώσει μιά θρησκευτική εἰρήνη στήν Αὐτοκρατορία καί μή κατανοώντας ἀπό τήν ἀρχή τήν ἔκταση καί τή σημασία τῆς δογματικῆς διαμάχης, ἔστειλε ἐπιστολές στόν Ἀρειο καί στόν ἐπίσκοπο Ἀλέξανδρο, προτρέποντάς τους νά συμφιλιωθοῦν καί ὑπογραμμίζοντας ὅτι δέν ἦταν

δύσκολη μιά συμφωνία, ἀφοῦ καὶ οἱ δύο πίστευαν στὸν Θεῖα Πρόνοια καὶ τὸν Ἰησοῦ. Τό γράμμα μετέφερε στὴν Ἀλεξάνδρεια ὁ ἐπίσκοπος τῆς Κορδούνης (Ἰσπανίας) Ὅσιος, τὸν ὥποιο ὁ Κωνσταντῖνος ἔκτιμοῦσε πολὺ. Ὁ ἐπίσκοπος, ποὺ μελέτησε προσεκτικά τὴν ὑπόθεση, ἐπιστρέφοντας ἔξηγος στὸν Αὐτοκράτορα τὴν πλήρη σημασία τῆς κίνησης τοῦ Ἀρείου. Ὁ Κωνσταντῖνος, κατανοώντας ὅτι ἡ παράταση τῶν διενέξεων θά κατέληπτε εἰς βάρος τῆς ἐκκλησιαστικῆς καὶ κρατικῆς ἐνόπιτας, ἀποφάσισε νά ἀναθέσει σὲ Σύνοδο τὴν ἔξεταιση καὶ ἐπίλυση τῆς ὑπόθεσης. Γιά νά προσδώσει μεγαλύτερο κῦρος στίς ἀποφάσεις τῆς μέλλουσας Συνόδου, ὁ Κωνσταντῖνος κάλεσε σ' αὐτήν τούς ἀνώτατους παράγοντες ὅλων τῶν Ἐκκλησιῶν, δημιουργώντας ἔτοι τὴν ἔννοια τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Παρ' ὅλα αὐτά ἀπό τή Δύση ἐλάχιστοι πῆγαν στὸν Σύνοδο.

Στίς 20 Μαΐου 325 ὁ Κωνσταντῖνος κήρυξε τὴν ἔναρξη τῶν ἐργασιῶν τῆς Συνόδου μέ λόγο πού ἐκφωνήθηκε στὰ λατινικά. Οἱ ὑπόλοιπες ἐργασίες τῆς Συνόδου ἔγιναν στὸν ἐλληνικὴ γλώσσα, τὴν ὥποια μιλοῦσε ἡ πλειοψηφία τῶν καλεσμένων. Τά πρακτικά τοῦ πρώτου οἰκουμενικοῦ συνεδρίου τῆς Ἐκκλησίας στή Νίκαια δέν ἔχουν ὅλα σωθεῖ. Ἀπό ἐπίσημες πηγές γνωρίζουμε μόνο τά τελικά ἀποτελέσματα τῆς Συνόδου. Ἐχουμε τό Σύμβολο τῆς Πίστεως πού συνέταξαν οἱ ἐπίσκοποι, τούς εἴκοσι κανόνες περὶ ἐκκλησιαστικοῦ νόμου καὶ πειθαρχίας, πού ψήφισε ἡ Σύνοδος, καὶ τί συνοδική ἐπιστολή μέ τὴν ὥποια κοινοποιήθηκαν τά σημεῖα πού ἀφοροῦσαν ἴδιαίτερα τὴν Αἴγυπτο.

Τέλος ἔχουμε δύο ἐπιστολές τοῦ Κωνσταντίνου, μιά γιά τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀλεξάνδρειας, πού τῆς συνιστᾶ νά δεχετεῖ ὅμοφωνα τίς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου, καὶ μιά πού κάνει γνωστή σὲ ὅλες τίς Ἐκκλησίες τὴν ἀπόφαση τῆς Συνόδου γιά τὴν ὥμερομνία τῆς γιορτῆς τοῦ Πάσχα τὴν πρώτη Κυριακή ἀπό τὴν ἐφετίνη πανσέληνο.

Ἀντικείμενο ἐργασιῶν τῆς Συνόδου ἦταν ἀφ' ἐνός μέν ἐνδοεκκλησιαστικά ζητήματα ὑπακοῆς καὶ ἀφ' ἐτέρου ἡ συζήτηση γιά τὸν Ἀρειανισμό. Στίν «Θεολογική μονομαχία» πού ἀκολούθησε ἀνάμεσα στίς πολυμαθέστερες προσωπικότητες τῆς ἐποχῆς, Ἀθανάσιο καὶ Ἀρειο, νικητής ἀναδείχτηκε ὁ Ἀθανάσιος. Ἡ Σύνοδος καταδίκασε τὴν αἵρεση τοῦ Ἀρείου καὶ ὁ Χριστός ἀναγνωρίστηκε ὡς «Υἱός τοῦ Θεοῦ». Καταγράφηκαν τά ἐπτά πρῶτα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως πού ἀναγνώριζαν τό Χριστό «ὅμοούσιον τῷ Πατρί δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο». Ὁ Ἀρειος καὶ οἱ ὄπαδοί του καταδίκαστηκαν καὶ ἀναθεματίστηκαν.

Ἡ σπουδαιότητα τῆς Συνόδου ἔγκειται ἀκόμα στίν ἓτα τοῦ Γνωστικισμοῦ, τοῦ φιλοσοφικοῦ δηλαδή πνεύματος ἐκείνης τῆς ἐποχῆς, πού εἶχε τὴν τάση νά ἐρμηνεύει τὰ πάντα μέ τή γνώση, δίχως νά παραδέχεται τό δόγμα καὶ τό μυστήριο. Αὐτός εἶναι καὶ ὁ λόγος πού ὁ ἄγιος

Κωνσταντīνος διέταξε νά καοῦν δημόσια τά βιβλία τοῦ Ἀρείου πού περιεῖχαν τίς διδασκαλίες του.

‘Η παράδοση μᾶς λέει ὅτι ὁ ἄγιος Κωνσταντīνος μέ πολλή εὐλάβεια ἀσπαζόταν τά κέρια ὅλων καί τά ἀκρωτηριασμένα μέλη πολλῶν ἐξ αὐτῶν πού εἶχαν ὑποστεῖ μαρτύρια κατά τούς διωγμούς. Ὄταν κάποιοι τοῦ ἀνάφεραν κατηγορίες γιά μερικούς ἀπό τούς ἐπισκόπους, δέν δέχθηκε νά ἔξετάσει τίς ἀναφορές τους καί εἶπε: «Καὶ ἂν ἀκόμα ἔβλεπα μέ τά μάτια μου κάποιον ἀρχιερέα νά διαπράττει ἔνα σφάλμα, θά τόν σκέπαζα μέ τίν πορφύρα μου».

‘Ἐπίστης μέ τίν Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο συνδέεται καί ἔνα γεγονός - θαῦμα τοῦ ἀγίου Νικολάου. Ὁ ἄγιος Νικόλαος ὅταν ἀκουσε τόν Ἀρείο νά ἀποκαλεῖ τόν Υἱό τοῦ Θεοῦ «κτίσμα» καί «ἄνθρωπο» καί «γεννηντό» γεμάτος θεῖο zῆλο τοῦ ἔδωσε ἔνα χαστούκι. Οἱ αἱρετικοί ἐπικαλέστηκαν τόν ἀρχαῖο νόμο τῆς θανατώσεως αὐτοῦ πού θά ἐράπιζε κάποιον ἐνώπιον τοῦ βασιλέως, γι’ αὐτό ὁ Κωνσταντīνος ἀναγκάστηκε νά τόν φυλακίσει ἀφαιρώντας του τά ἀρχιερατικά του διακριτικά. Τίν νύκτα ἐμφανίστηκαν στή φυλακή ὁ Χριστός καί ἡ Παναγία καί τοῦ πρόσφεραν ώμοφόριο καί Εὐαγγέλιο. Γι’ αὐτό καί τίν ἐπομένη ὅταν τόν βρῆκαν, ἀναγνώρισαν τό θαῦμα καί τόν ἀποκατέστησαν στό ἀξίωμά του καταλαβαίνοντας πώς ὅ, τι ἔπραξε, ἵταν ἀποτέλεσμα ἱεροῦ zῆλου καί ὅχι θράσους ἢ μικροψυχίας καί ὄργης.

‘Ο ἄγιος Νεκτάριος τονίζει τή σημασία τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου μέ τά λόγια: «Ἐάν αὐτή δέν συνεκροτεῖτο ἡ ἀληθινή πίστη θά ἔξαφανιζόταν καί τό ἔργο τῆς Σωτηρίας θά ἔμενε ἡμίτελές. Ἐκ θείου Πνεύματος ἐκινήθησαν οἱ θεῖοι Πατέρες καί ἀνέλαβαν τόν ἀγώνα κατά τοῦ Ἀρείου καί ὁ μέγας αὐτοκράτορας ἄγιος Κωνσταντīνος κατά θείαν ἐμπνευστον προέβη στήν συγκρότηση τῆς ἀγίας Οἰκουμενικῆς Συνόδου».

‘Ο ἄγιος Κωνσταντīνος ὁ Μέγας ὑπέταξε μέ τό κολοσσιαῖο ἔργο του τίν Ρωμαϊκή αὐτοκρατορία στό δόγμα τοῦ Χριστοῦ καί γι’ αὐτό καί δοξάστηκε ὑπεράνω ὅλων τῶν αὐτοκρατόρων.

‘Αρχιμανδρίτης ΙΩΗΛ ΝΙΚΟΛΑΟΥ

'Αρχιμανδρίτη Νεκτάριου Πάρο
Ο ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΗΣ ΤΗΣ Α΄ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

Hπρώτη Οἰκουμενική Σύνοδος συνεκλήθη τό ἔτος 325 στήν Νίκαια τῆς Βιθυνίας, ἀπό τὸν αὐτοκράτορα Μ. Κωνσταντίνο Α', μὲ σκοπὸν τὴν ἀποκατάστασην τῆς εἰρήνης στὰ ἐκκλησιαστικά ζητήματα τῆς Αὐτοκρατορίας. Ἡ Σύνοδος κατεδίκασε τὴν διδασκαλία τοῦ Ἀρείου, συνέταξε τὸ Σύμβολο τῆς Νίκαιας, διά τοῦ ὁποίου καθιερώθηκε ὁ ὄρος ὁμοούσιος, ὅρισε τὴν ἡμερομηνία ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα καὶ ἐξέδωσε σειρά εἰκοσι ἐκκλησιαστικῶν κανόνων. Μέ τίν Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο ἡ Ἐκκλησία ἐντάχθηκε στίς ἐπίσημες δομές τῆς Ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας καὶ ὁ συνοδικός θεσμός ἔγινε θεμελιώδους σημασίας γιά τὸν Ὁρθόδοξο Χριστιανισμό. Οἱ ἐξελίξεις αὐτές εἶχαν μακροχρόνιες ἐπιρροές θεολογικοῦ καὶ πολιτικοῦ χαρακτῆρος στήν Ανατολή, ιδιαιτέρως κατά τὴν διάρκεια ὀλοκλήρου τῆς πρώτης χιλιετίας. Ἐπίσης, ἀποτέλεσε τὸ πρότυπο γιά τίς μελλοντικές Οἰκουμενικές Συνόδους.

Στήν παράταξη τῶν ὥρθιδοξῶν εἶχαν συγκεντρωθεῖ 318 σεβάσμιοι ἀρχιερεῖς καὶ κληρικοί. Μεταξύ αὐτῶν διεκρίνοντο, οἱ ἄγιοι Νικόλαος ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας καὶ Ἀλέξανδρος πατριάρχης Ἀλεξανδρείας, ὁ ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας Εύσταθιος, ὁ Παφνούτιος ἀπό τὴν Θηβαΐδα, ὁ Μέγας Ἀθανάσιος, διάκονος τότε τῆς Ἀλεξανδρινῆς Ἐκκλησίας, ὁ ἐπίσκοπος Τριμυθοῦντος Σπυρίδων καὶ πολλοί ἄλλοι. Ὁ τελευταῖος δέν διεκρίνετο μέν γιά τίν μόρφωστή του, διεκρίνετο ὅμως γιά τίν ἀπλότητα καὶ τίν ταπείνωσή του. Ἡταν ἔνα δοχεῖο ἀκένωτο ἀπό οὐρανίους θησαυρούς. Ἡταν ἔνα κατοικητήριο τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, τό ὅποιο θά μιλοῦσε, τίν κατάλληλη στιγμή, πρακτικῶς ἐπιβάλλοντας τὸν παύλειο λόγο: «οὐκ ἐν πειθοῖς ἀνθρωπίνης σοφίας λόγοις, ἀλλ' ἐν ἀποδείξει Πνεύματος καὶ δυνάμεως» (Α΄ Κορ. β' 4).

‘Ο ἄγιος Σπυρίδων, φωτισμένος ἀπό τὸν Θεό, προέβη στὸ ἀκόλουθο ἀπλοϊκό θαῦμα, γιά τίν ἀνθρωπίνη λογική, ὅπως διασώζεται ἀπό τίν παράδοση, τόσο μεγάλο ὅμως σέ δογματικές ἀλήθειες, οἱ ὅποιες ἀμφισβητοῦντο ἀπό τὸν αἵρεσιάρχη Ἀρείο. Αὐτές οἱ αἵρετικές δοξασίες τῆς ἀμφισβητίσεως τῆς θεότητος τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ, ἐπιβιώνουν ὡς τίς μέρες σέ αἵρετικές ὅμάδες, ὅπως στούς Χιλιαστές, ἀλλά καὶ στόν Μωαμεθανισμό. Φωνάζοντας ὁ ἄγιος Σπυρίδων μέ δύναμη ἀλλά καὶ μέ ταπείνωση εἶπε: «Εἰς τό ὄνομα τοῦ Πατρός». Καί ἐσφιξε ἔνα

κεραμίδι. Οἱ Πατέρες οἱ ὄποῖοι παρεβρίσκοντο στίν σκηνή, συγκλονίζονται κυριολεκτικῶς. Γιατί μέ τίς λέξεις τοῦ Ἀγίου ἡ φωτιά μέ τήν ὄποια ψῆθικε τό κεραμίδι ἀνέβηκε ἐπάνω. Πρόσθεσε: «Καὶ τοῦ Υἱοῦ», τότε τό νερό, μέ τό ὄποιο συμάθηκε τό κεραμίδι, ἔτρεξε κάτω. Συμπλήρωσε ὁ πρακτικός καὶ θεοφώτιστος διδάσκαλος: «Καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος». Τό χῶμα ἔμεινε στό χέρι του. Τοιουτοτρόπως δίδαξε τήν ὄμοιουσιότητα τοῦ Υἱοῦ μέ τόν Πατέρα, τήν θεϊκή ὑπόστασην τοῦ Υἱοῦ, ἀρνούμενος μέ τόν τρόπο αὐτό τίς κακοδοξίες τοῦ Ἀρείου ὁ ὄποιος δίδασκε ὅτι ὁ Υἱός εἶναι κτίσμα.

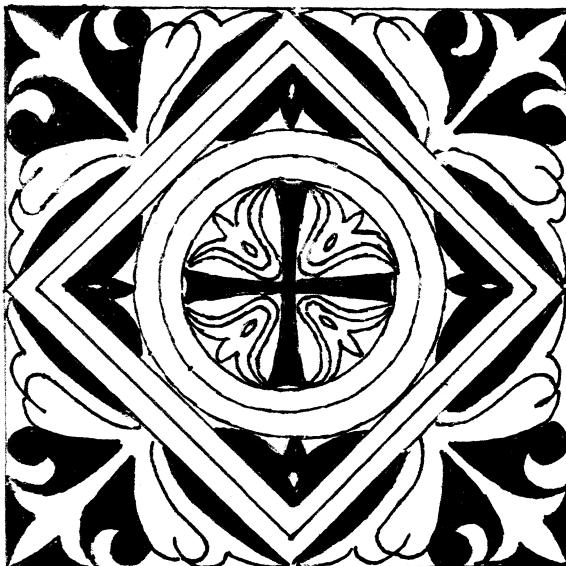
‘Ο Κωνσταντίνος ὁ Πορφυρογέννητος, σέ ἔργο του διασώζει τό γεγονός τοῦ θαύματος τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Διασώζει τήν φράσην ἡ ὄποια μᾶς προκαλεῖ προβληματισμό: «Οἱ δέ πατέρες τό ἀπλοῦν καὶ ἴδιωτικόν τοῦ ἀνδρός εἰδότες ἐκάλυπον αὐτόν, μή ποτέ παρά τοῖς μοχθοῖς καταγελασθῶσιν». Αὐτήν ἡ φοβία τῶν ἀγίων πατέρων γιά τήν ρητορική τοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος μπορεῖ νά ἥταν ἀποτρεπτική γιά ἔνα θαῦμα τέτοιου μεγέθους, ὅμως σήμερα δέν θά μιλούσαμε γιά ἔνα πρωταγωνιστή. ‘Ο ἀγιος Σπυρίδων εἶναι ὁ πραγματικός πρωταγωνιστής τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καθόλου τυχαία βεβαίως, ἀλλά διότι μέσω τῆς ταπεινώσεως καὶ τῆς ἀγιοπνευματικῆς ἐμπειρίας του ἀπέδειξε μέ ἀπλότητα λόγων, ἀλλά περισσότερο μέ μεγαλεῖο πράξεων τήν πραγματική πίστη στόν ἐν Τριάδι Θεόν. ‘Ερμηνεύοντας τήν θαυματουργική ἐνέργεια τοῦ Ἀγίου ὁρθοδόξως, ὁ ἀνθρωπος ἀναγνωρίζει τήν παρουσία τοῦ Θεοῦ ἐντός τῆς ιστορίας. ‘Ο Παράκλητος δίνει τήν χάρη του ὥστε τό ἐκκλησιαστικό σῶμα νά γνωρίσει τήν ἀλήθεια. Αὐτήν ἡ ἀλήθεια βεβαίως δίδεται μέ ἔνα τρόπο μοναδικό, διότι δέν ἔρχεται μέσω ἀνθρωπίνης σοφίας, ἀλλά προέρχεται ἀπό ἔνα ἀνθρωπο τοῦ ὄποίου ὁ λόγος θεωρεῖται μέν πτωχός, διότι δέν ἔχει ἐπαρκῆ ἀνθρωπίνη μόρφωση, ἀλλά ἀποδεικνύεται πλούσιος χάριτος, διότι ἐπαρκεῖ θείας μορφώσεως.

‘Ο πρωταγωνιστικός ρόλος τοῦ ἀγίου Σπυρίδωνος φαίνεται κενός στημασίας ἐάν τόν ἀντιληφθούμε ὅπως ἔνα στημεῖο κάποιου θαυματοποιοῦ. Τό θαυμαστό γεγονός τό ὄποιο προέρχεται ἀπό τόν Ἀγιο δέν γίνεται γιά τήν αὐτοπροβολή ἢ τό θεαθῆναι, ἀλλά γιά τήν οἰκοδομή τοῦ ὄλου σώματος τῆς στρατευομένης Ἐκκλησίας. Τό θαῦμα λαμβάνει θέση μέστα στόν ἐσχατολογικό χώρο τῆς Ἐκκλησίας, ἀποκτᾶ πλέον αἰώνιο χαρακτήρα. ‘Ομοίασει θά λέγαμε, τρόπον τινά, μέ θαύματα τῆς Καινῆς Διαθήκης, διότι ὅπως ἔκει, ἔχει χαρακτῆρα ἀποκαλύψεως τοῦ θελήματος καὶ τοῦ δοξασμοῦ τοῦ Κυρίου. Δέν εἶναι τό θαῦμα λόγος γιά διαμάχη ἢ γιά θαυμασμό τοῦ ἐπιτελοῦντος Ἀγίου, ἀλλά εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς πίστεως τοῦ σώματος τῶν ἀγίων πατέρων τῶν ἀναζητούντων τήν ὄρθη πίστη. Σημείον τοῖς πᾶσι ἄλαλον, δηλώνοντας τήν ἀλήθεια, φανερώνοντας τόν Κύριο ἀρτίως.

΄Ανά τούς αἰώνες ὁ ἀνθρωπος ζητεῖ τό θαυμαστό γεγονός στίν των ζωῆς του. Ή καθημερινότητα πού καταδυναστεύει τήν ἀνθρωπίνην ὑπαρξην, ἀσχέτως τῆς κοινωνικῆς τάξεως και ἐκκλησιαστικῆς θέσεως, γεννᾶ τήν φθορά, ἐκ τῆς ὅποιας ἡ ἀνθρωπίνη ὑπαρξη ἀναζητᾷ τήν λύτρωσην. Λύτρωση δέν ἀποτελοῦν πλάνοι, οἱ ὅποιοι ἐκμεταλλεύονται τόν ἀνθρώπινο πόνο ἀνά τούς αἰώνες, ὅντας λύτρωση εἶναι ἡ παράδοση τοῦ ἀνθρώπου στόν αἰώνιο Κύριο. Οἱ ἄγιοι, τά ὅργανα τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ και δοκεία τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, παρηγοροῦν και διδάσκουν πάντοτε τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ μέ τήν παρουσία τους, δηλώνοντας τό «*ζεῖ Κύριος*». Ο ἄγιος Σπυρίδων εἶναι ἔνας ἀπό αὐτούς τούς ἀγίους, πού ἐν τωῇ ἀλλά και μετά θάνατον, συνεχίζει νά διδάσκει και νά παρηγορεῖ τούς χριστιανούς, ὅντας ἄφθαρτος. Ή μορφή του θά συνεχίσει νά ἐμπνέει, διότι ὁ πρωταγωνιστικός του ρόλος εἶναι διαχρονικός, διότι ὅπως μᾶς δίδαξε ὁ Ἀγιος μέ τήν βιοτή του, ἡ κατά Θεόν πείρα και σοφία δύναται νά ἀποστομώσει χιλιάδες ρυτόρων και νά παρουσιάσει ἀτόφια τήν ἀλήθεια τοῦ Κυρίου εἰς τούς αἰώνας.

ΝΕΚΤΑΡΙΟΣ ΠΑΡΗΣ Δρ Θ., Δ. Μ.

*΄Αρχιμανδρίτης τοῦ Οἰκουμενικοῦ Θρόνου
Καθηγητής τοῦ Πανεπιστημίου Μακεδονίας*

Πρωτοπρεσβύτερου Ἰωάννη Κ. Ἰωάννου

Η Β' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

ἡ ΚΒ' τοῦ μνός Μαΐου, μνήμην ἐπιτελοῦμεν τῶν ἑκατόν πεντάκοντα Ἅγίων καὶ θεοφόρων Πατέρων ἡμῶν, τῶν συνελθόντων ἐν τῇ δευτέρᾳ Οἰκουμενικῇ Ἅγιᾳ Συνόδῳ, συγκροτηθείσῃ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν ἔτει 381, ἐπί Θεοδοσίου τοῦ Μεγάλου».

Ἐάν δὲ Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδος ἀσχολήθηκε μέ τὸν φύσιν καὶ τὸν οὐσία τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, θέτοντας ξεκάθαρα τίς βάσεις γιά τὸ δόγμα τῆς Ἅγιας Τριάδος, ἢ Β' Οἰκουμενική Σύνοδος ἀνέπτυξε περαιτέρω τὴν θεολογία περὶ τοῦ τρίτου προσώπου τῆς Ἅγιας Τριάδος, καταδεικνύοντας καὶ ἀποσαφονίζοντας τὸν Θεότητα τοῦ Ἅγιου Πνεύματος.

Ἡ καταδίκη μιᾶς αἵρεσης, ὅπως τοῦ ἀρειανισμοῦ, δέν σημαίνει καὶ τὸν ἄμεσον ἀποβολή κάθε πλανεμένης ἰδέας. Οἱ ἀρειανίζοντες, σὲ μιὰ προσπάθεια νά ύπερισχύσουν τῶν Ὀρθοδόξων, δημιούργησαν νέες αἱρετικές ὅμαδες, εἴτε ὡς παρακλάδια, εἴτε ὡς παραλλαγές τοῦ ἀρειανισμοῦ. Σέ μιὰ τέτοια ὅμαδα εἰσῆλθε καὶ ὁ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως Μακεδόνιος (343-360), ὁ ὅποῖος χαρακτήριζε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα ὡς «ἀγγελοειδές κτίσμα» ύποβιβάζοντάς το σέ κτίσμα. Ὅσοι ἀκολούθησαν τὴν διδασκαλία του, ὀνομάστηκαν Μακεδονιανοί ἢ Πνευματομάχοι, ἀρνούμενοι τὸν Θεότητα καὶ τὴν ἀιδιότητα τοῦ Ἅγιου Πνεύματος.

Ἡ σύγκληση τῆς συνόδου.

Τό 379 εἶχε συγκληθεῖ τοπική Σύνοδος στὸν Ἀντιόχεια ὅπου καταδικάστηκαν οἱ πνευματομάχοι. Τό 381 ὁ αὐτοκράτορας Θεοδόσιος ὁ Μέγας συγκάλεσε τὴν Β' Οἰκουμενική Σύνοδο στὸν Κωνσταντινούπολην, μέ τὸν συμμετοχὴν 150 ἀγίων Πατέρων - ἐπισκόπων, γιά μιὰ συνολική ἀντιμετώπιση ὅλων τῶν νεοφανῶν αἱρέσεων πού ἀμφισβητοῦσαν τὴν Θεότητα τοῦ Ἅγιου Πνεύματος, καὶ συνεπῶς δέν ἀναγνώριζαν τὴν Ἅγια Τριάδα.

Τὸν νέα αὐτὴν δοξασία, ἀντιμετώπισε πρῶτος ὁ Μέγας Ἄθανάσιος, ἀναπύσσοντας τὸν Ὀρθόδοξην διδασκαλία γιά τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Μέ μέθοδο παραπλήσια μέ αὐτὸν πού χρησιμοποίησε στὸν περίπτωση τοῦ Ἄρειου κατέδειξε τὴν Θεότητα καὶ τοῦ τρίτου προσώπου τῆς Ἅγιας Τριάδος. Παράλληλα κάνουν τὴν ἐμφάνισή τους οἱ Καππαδόκες θεολόγοι, Μέγας Βασίλειος, Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, Γρηγόριος Νύσσης.

Μέσα ἀπό τή θεολογία πού ἀνέπτυξαν κατέστησαν σαφῆ τήν Τριαδολογία τῆς Ἑκκλησίας.

Σωτηριολογικός χαρακτήρας τοῦ Ἀγίου Πνεύματος.

‘Ο Μ. Βασίλειος, μέσα ἀπό ἀγιογραφικά χωρία ἀποδεικνύει ὅτι τοῦ Ἀγίου Πνεύμα συμμετέχει καὶ συνεργάζεται μέ τόν Πατέρα καὶ τόν Υἱό τόσο στό ἔργο τῆς δημιουργίας, ὅσο καὶ στό ἔργο τῆς θείας οἰκονομίας καὶ σωτηρίας τοῦ κόσμου. Γενικότερα οἱ Καππαδόκες Πατέρες συνέβαλαν στήν διαμόρφωση καὶ ὀλοκλήρωση τοῦ Τριαδικοῦ δόγματος. Ἐκεῖνο πού διακρίνει τήν νέα Θεολογική προσέγγιση τῶν πατέρων ἀφορᾶ στήν διάκριση πού ἔκαναν ἀνάμεσα στίς λέξεις «οὐσία» καὶ «ὑπόστασις». Ἐτοι στήν Ἀγία Τριάδα διακρίνουμε μία οὐσία καὶ τρεῖς ὑπόστασεις – πρόσωπα, πού διακρίνονται μεταξύ τους ἀπό τά διαφορετικά ὑποστατικά τους ἰδιώματα, δηλαδή τό «ἀγέννητο» ἢ ὁ «πατρότης» γιά τόν Πατέρα, τό «γεννητό» ἢ «υἱότης» γιά τόν Υἱό καὶ ὁ «ἄγιασμός» ἢ «ἄγιαστική δύναμις» γιά τό Ἀγίον Πνεύμα. Ὁ Υἱός γεννᾶται ἀπό τόν Πατέρα, ἐνῶ τό Ἀγίον Πνεύμα ἐκπορεύεται ἐκ τοῦ Πατρός.

Ἡ διαμόρφωση τοῦ συμβόλου τῆς Νίκαιας – Κωνσταντινουπόλεως.

‘Η Β΄ Οἰκουμενική Σύνοδος οὐσιαστικά συμπλήρωσε τό Σύμβιολο τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου πού συνῆλθε στήν Νίκαια καὶ εἰδικότερα τό τρίτο μέρος του, πού ἀναφέρεται στό Ἀγίον Πνεύμα. Πρόσθεσε δέ τά ἄρθρα περί Ἑκκλησίας, Βαπτίσματος καὶ αἰώνιου ζωῆς. Τό Σύμβιολο τῆς Νίκαιας – Κωνσταντινουπόλεως, ὅπως διαμορφώθηκε, ἀποτελεῖ τό «Πίστεύω» πού μέχρι καὶ σήμερα ἀπαγγέλλεται στίς Ἱερές ἀκολουθίες καὶ ἀποτελεῖ ἔνδειξη καὶ γνώμονα ὀρθῆς πίστεως. Ἀρα, ὅποιοσδήποτε δέν δέχεται τό Σύμβιολο τῆς Πίστεως ἀπαραλλάκτως, χωρίς δηλαδή ἀποκλίσεις καὶ διαφοροποίησεις, δέν μπορεῖ νά ἀνήκει στό σῶμα τῆς Μίας Ἀγίας Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας.

‘Η κατανόηση τῆς θεότητας τῆς Ἀγίας Τριάδος εἶναι ὅντως πολύ δύσκολη. Τά τρία πρόσωπα δέν εἶναι τρεῖς θεοί (πολυθεῖα) καὶ ταυτόχρονα ἡ ἐνότητα καὶ κοινωνία τῶν τριῶν προσώπων δέν ἀποτελεῖ μονοθεϊσμό. Πρόκειται γιά Τριάδα ἐν Μονάδι καὶ Μονάδα ἐν Τριάδι. Ἡ ἐνότητα καὶ συνεργεία καὶ τῶν τριῶν προσώπων τῆς Ἀγίας Τριάδος στό ἔργο τῆς σωτηρίας, θά μπορούσαμε νά ποῦμε ὅτι μᾶς δόθηκε κατά τήν ήμέρα τῶν Θεοφανείων, ὅπου φάνηκε καὶ ὁ ἰδιαίτερος ρόλος τοῦ κάθε προσώπου. Ἐξ ἄλλου τό Ἀγίον Πνεύμα, ὁ Οὐράνιος Βασιλέας καὶ Παράκλητος, τό Πνεύμα τῆς ἀληθείας, ἀπό τήν ήμέρα τῆς Πεντηκοστῆς καὶ μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, συγκροτεῖ τόν θεσμόν τῆς Ἑκκλησίας, ἀναπληρεῖ καὶ θεραπεύει τά ἐλλείποντα, ἐνῶ συνοδεύει τόν

καθένα μας στήν άγιαστική πορεία πρός τήν τελείωση και τήν θέωση.

Tά «παραλειπόμενα» τῆς Συνόδου.

‘Ο Ἀγιορείτης μοναχός καὶ σύμερα Ἀγιος Γεράσιμος ὁ Μικραγιαννανίτης, Μέγας ὑμνογράφος τῆς τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας (1905–1991), σε εἰδική ἀκολουθία, προσκαλεῖ τούς πιστούς ὅπως «τούς ἐν τῇ πόλει τῇ Κωνσταντίνου, ἐν τῇ Δευτέρᾳ συνελθόντας Συνόδῳ, πανευκλεεῖς Πατέρας εὐφημίσωμεν οὗτοι Μακεδόνιον, τόν δεινόν γάρ καθεῖλον, καὶ σύν τούτῳ ἄπιστον ἄλλον δύσφημον πλάνην καὶ τούς πιστούς στηρίζουσιν ἀεί, Ὁρθοδοξίας τοῖς θείοις διδάγμασι».

‘Ωστόσο, ἡ σύνοδος αὐτή ἀσχολήθηκε καὶ μέ ξάλλα θέματα πού καὶ ὁ ὑμνογράφος ἐδῶ ἀντιπαρέρχεται ἵσως ὡς μή ὠφέλιμα πνευματικά, ὅπως εἶναι ἡ ἐκλογή τοῦ Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου (329–390), ὡς Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως. Ἡ συγκληθεῖσα Σύνοδος, κατά τήν πρώτην περίοδο τῶν ἔργασιῶν της ὑπό τήν προεδρία τοῦ Μελετίου Ἀντιοχείας, προέκρινε ὅτι ἡ ἐκλογή τοῦ Γρηγορίου ἦταν ἡ καταλληλότερη ἐπιλογή μεταξύ τῶν ἀντιμαχομένων ὀρθοδόξων καὶ ἀρειανοφρόνων παρατάξεων.

‘Αφοῦ ὅμως κοιμήθηκε ὁ Μελέτιος Ἀντιοχείας, οἱ ἐπίσκοποι τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἰλλυρικοῦ καὶ τῆς Αἰγύπτου, ἀμφισβήτησαν τήν μετάθεσην τοῦ Γρηγορίου στόν ἀρχιεπισκοπικό θρόνο τῆς Κωνσταντινούπολης ὡς ἀντικανονική. Γιά νά μήν προκληθοῦν νέα σχίσματα στό σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ὁ Γρηγόριος παραιτήθηκε ἀπό τά ἀξιώματά του καὶ νέος Ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως καὶ πρόεδρος τῆς Συνόδου ἀναδείχθηκε ὅμοφωνα ὁ «συγκλητικός» Νεκτάριος, πού ἀπολάμβανε τῆς ὑποστήριξης τοῦ αὐτοκράτορα Θεοδοσίου.

Ἐνα ξάλλο θέμα πού ἀπασχόλησε τήν Β΄ Οἰκουμενική Σύνοδο, ἦταν καὶ τά λεγόμενα «πρεσβεία τιμῆς» μεταξύ τῶν πατριαρχικῶν θρόνων. Ἔτσι, πέραν τοῦ δογματικοῦ της ἔργου, ἡ Σύνοδος, ἀποφάσισε νά ἀποδώσει στήν Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως τήν δεύτερην θέση στά πρεσβείας τιμῆς, ἀμέσως μετά τήν Ἐκκλησία τῆς Ρώμης.

Μέ τήν ρύθμισην αὐτήν, ἡ σειρά τῶν πρεσβειῶν τιμῆς τῶν ἐπισημότατων θρόνων διαμορφώθηκε ὡς ἔξης: Ρώμη, Κωνσταντινούπολη, Ἀλεξάνδρεια καὶ Ἀντιόχεια. Ἡ Ἐκκλησία τῶν Ἱεροσολύμων, ἐπί τῶν ἥμερῶν τοῦ δυναμικοῦ προκαθημένου της Ἰουβεναλίου (422–458), πέτυχε τήν ἔνταξή της στά πρεσβεία τιμῆς ὡς πέμπτος ἐπισημότατος θρόνος.

Καταληκτικά

‘Η Σύνοδος τοῦ 381 ἀποκλήθηκε ὡς Οἰκουμενική γιά πρώτη φορά τό ἔτος 382 καὶ ἀναγνωρίσθηκε ὡς Β΄ Οἰκουμενική Σύνοδος, γιά τήν

Ανατολή, κατά τήν ἐξέλιξην τῶν ἔργασιῶν τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (451). Συμπέρασμα λοιπόν εἶναι ὅτι ἡ Σύνοδος αὐτή ἐργάσθηκε «πολυμερῶς καὶ πολυτρόπως» ὥστε νά ἀποτραποῦν καὶ τά δογματικά σχίσματα, ἀλλά καὶ τά ἐπαπειλούμενα σχίσματα διοικητικῆς φύσεως στό Σῶμα τῆς Ἐκκλησίας.

Θεωροῦμε ἔτσι, ὅτι ἡ Σύνοδος πέτυχε νά θεραπεύσει δύο «ἀνοικτές πληγές» τῆς ἀνθρώπινης ἀδυναμίας. Πρῶτον, τήν πληγή τοῦ διαχρονικά ἐπαναλαμβανόμενου ἐκκλησιαστικοῦ «ἐπεκτατισμοῦ», πού ἐπιτεύχθηκε μέ τήν διασφάνισην τῶν πρεσβείων τιμῆς μεταξύ τῶν πατριαρχικῶν θρόνων. Δεύτερον, τήν ἐσφαλμένη ἀντίληψη τῶν Πνευματομάχων, πού διορθώθηκε μέ τήν συμπλήρωση τοῦ Συμβόλου τῆς Νίκαιας, ἀλλά καὶ μέ τίς ἀπείρου κάλλους θεολογικές προσεγγίσεις τῶν Καππαδόκων Πατέρων περί τοῦ Ἀγίου Πνεύματος.

Πρωτοπρεσβύτερος ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΙΩΑΝΝΟΥ
Ἐφημέριος Κυπερούντας, Ἐκπαιδευτικός

Στέλιος Παπαντωνίου
Ο ΑΓΙΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ Ο ΘΕΟΛΟΓΟΣ ΚΑΙ
Η Β' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

Hπρώτη ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενική Σύνοδος μᾶς ἔδωσε τό ἀκόλουθο Σύμβολο τῆς Πίστεως: «Πιστεύομεν εἰς ἓνα Θεόν, Πατέρα, παντοκράτορα, πάντων ὁρατῶν τε καὶ ἀορατῶν ποιητήν. Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱόν τοῦ Θεοῦ, τὸν γεννηθέντα ἐκ τοῦ Πατρός μονογενῆ, τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός, Θεόν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός, Θεόν ἀληθινόν ἐκ Θεοῦ ἀληθινού, γεννηθέντα οὐ ποιηθέντα, ὅμοούσιον τῷ Πατρί δί' οὗ τά πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ τά ἐν τῇ γῇ τόν δί' ἡμᾶς τούς ἀνθρώπους καὶ διά τίν ήμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα καὶ σαρκωθέντα καὶ ἐνανθρωπίσαντα, παθόντα καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἥμέρᾳ, καὶ ἀνελθόντα εἰς τούς οὐρανούς, καὶ ἐν δεξιᾷ τοῦ Πατρός καθίμενον καὶ ἐρχόμενον κρῖναι zῶντας καὶ νεκρούς. Καὶ εἰς τὸ Ἀγιον Πνεῦμα. Τούς δέ λέγοντας “ἢν ποτε ὅτε οὐκ ἦν”, καὶ “πρίν γεννηθῆναι οὐκ ἦν”, καὶ ὅτι “ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο”, ἢ “ἐξ ἑτέρας ὑποστάσεως ἢ οὐσίας” φάσκοντας εἶναι, ἢ “κτιστόν” ἢ “ἀλλοιωτόν” τὸν Υἱόν τοῦ Θεοῦ, ἀναθεματίζει ἢ καθολική καὶ ἀποστολική Ἐκκλησία».

‘Από τά πιό πάνω φαίνεται πώς, ἐνῶ εἶχε ἀναλυθεῖ τό περί τοῦ Υἱοῦ δόγμα, οἱ Πατέρες δέν είχαν ἐμβαθύνει στά τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, γι' αὐτό καὶ συνεχίστηκαν οἱ ἔριδες στίν την Ἐκκλησία.

Ἐνα ἄλλο ζήτημα πού ἔπρεπε νά λυθεῖ, ἐκτός ἀπό τήν συμπλήρωση τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως ἦταν ἢ πλήρωση τῆς κενῆς θέσης τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, ἢ ὅποια ώς Νέα Ρώμη ἦταν δευτέρα τῇ τάξει μετά τήν πρώτη Παλαιά Ρώμη. Ο ἀρχιεπισκοπικός θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἦταν ἀνεξάρτητος καὶ δέν ὑπῆγετο στή ἐπισκοπή Ἡρακλείας τῆς Θράκης. Ἁταν ἀνεξάρτητη καὶ αὐτόνομη τοπική Ἐκκλησία. Τοῦτο σημαίνει πώς δέν ἴσχυε γι' αὐτήν τό μεταθετόν θά μποροῦσε δηλαδή νά τοποθετηθεῖ ἰεράρχης ἄλλης ἐπισκοπῆς καὶ νά μήν θεωρεῖται πώς ἔχει μετατεθεῖ ἀπό μιά σέ ἄλλη μητρόπολη, ἀφοῦ ἢ Κωνσταντινούπολη δέν ὑπῆγετο σέ μητρόπολη. Η ἐκλογή τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως γινόταν ἀπό τόν κλῆρο καὶ τόν λαό με

νόποδειξη τοῦ Αὐτοκράτορα, ἐνῶ ἡ κειροτονία ἀπό τούς ἐπισκόπους τῆς Θράκης καὶ τῆς Βιθυνίας καὶ ἄλλους πού ἐνδημοῦσαν στήν Κωνσταντινούπολη, γι' αὐτό καὶ ἡ Σύνοδος γιά τίν όποία ὁ λόγος θεωρεῖται ἀπό μερικούς ὅχι οἰκουμενική ἀλλ' «ἐνδημοῦσα». Ἡ Δ' Οἰκουμενική Σύνοδος ὅμως τίν ἀναγνώρισε ὡς Οἰκουμενική.

Τήν Σύνοδο συγκάλεσε ὁ Θεοδόσιος (381), πού ὑποστήριζε τούς ὄρθιοδόξους Ἀντιφειανιστές. Σ' αὐτήν δέν εἶχαν κληθεῖ ὄλοι οἱ ἐπίσκοποι. Δύο σημαντικά προβλήματα ἦταν πρῶτον ἡ πλήρωση τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ δεύτερον οἱ αἵρεσεις, τά κατάλοιπα τοῦ Ἀρειανισμοῦ, οἱ Πνευματομάχοι καὶ οἱ Ἀπολλιναριστές. Τό δεύτερο θέμα γιά τόν Θεοδόσιο δέν ἦταν μόνο θεολογικό καὶ ἐκκλησιαστικό ἀλλά καὶ πολιτικό, ἀφοῦ ἡ ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ὁρθοδόξων σήμαινε καὶ τίν ἐνότητα τοῦ κράτους. Ἔτοι ἡ Σύνοδος εἶχε δύο κύκλους ἔργασιῶν, μὲ διαφορετική σύνθεση τῶν μελῶν τήν κάθε φορά. Στίς πρῶτες συνεδρίες δέν προσκλήθηκαν οἱ ἐπίσκοποι τῆς Δύσεως, τῆς Αἰγύπτου, Λιβύης καὶ Πενταπόλεως, τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἰλλυρικοῦ καὶ οἱ ἀκραῖοι Ἀρειανόφρονες, οἱ Μακεδονιανοί, οἱ λοιποί Πνευματομάχοι, καὶ οἱ Ἀπολλιναριστές.

Πρόεδρος τῆς Συνόδου ὄριστηκε ὁ Μελέτιος Ἀντιοχείας, ὁ ὅποιος ὑποστήριζε τόν Γρηγόριο τόν Θεολόγο ὡς ἀρχιεπίσκοπο Κωνσταντινουπόλεως, ἐνῶ ὁ Πέτρος Ἀλεξανδρείας προέβη σέ ἀντικανονική κειροτονία τοῦ Μαξίμου τοῦ Κυνικοῦ, ἀλλά καὶ δέν ἀναγνώρισε τόν Μελέτιο ὡς κανονικό ἀρχιεπίσκοπο Ἀντιοχείας, γι' αὐτό μεγάλη σύγχυση ἐπικρατοῦσε στή Σύνοδο.

Ο αἰφνίδιος ὅμως θάνατος τοῦ Μελετίου ὁδήγησε στήν προεδρία τῆς Συνόδου τόν Γρηγόριο τόν Θεολόγο. Ἡ Σύνοδος μέ τόν πρῶτο τῆς κανόνα εἶχε δηλώσει τήν ἐμμονή τῆς στό Σύμβολο τῆς Νικαίας καὶ εἶχε ἐπικυρώσει τήν καταδίκη τῶν σημαντικοτέρων αἵρεσεων.

Γιά νά ἔφαρμοστοῦν ὅμως στήν πράξη ὄλες οἱ ἀποφάσεις τῆς, ἔπρεπε νά κληθοῦν καὶ οἱ ἐπίσκοποι τῆς Αἰγύπτου καὶ τοῦ Ἰλλυρικοῦ. Μέ τόν ἔρχομό τους ὅμως προκλήθηκαν ἄλλα προβλήματα, πού ἀνάγκασαν τόν εὐαίσθητο Γρηγόριο, αἰσθανόμενο πώς μερικοί δέν τόν ἤθελαν, νά δώσει τήν παραίτησή του.

Σημαντικό ἔργο τῆς Συνόδου ἦταν ὅχι ἡ κατάθεση νέου Συμβόλου Πίστεως ἀλλά ἡ συμπλήρωσή του, γι' αὐτό καὶ ἀναφερόμαστε στό Σύμβολο τῆς Πίστεως Νικαίας - Κωνσταντινουπόλεως (Β' Οἰκουμενική Σύνοδος). Τούτο ἐκθέτει μέ σαφνεια τή σχέση μεταξύ τῶν προσώπων τῆς Ἀγίας Τριάδος. Ἀντιμετωπίζει τίς αἵρεσεις τῶν Ἀρειανιστῶν, μέ τούς διάφορους ἐκπροσώπους τους, καθώς καὶ τῶν Πνευματομάχων, οἱ ὅποιοι ἀρνοῦνταν τήν θειότητα τοῦ Λόγου καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος.

Τό σύμβολο τῆς Νίκαιας – Κωνσταντινουπόλεως ἀπαρτίζεται ἀπό τά πρῶτα πέντε ἄρθρα ἀπό τό δογματικό σύμβολο τῆς Νίκαιας, ἐνῶ τά ύπολοιπα ἐπτά προέρχονται ἀπό τή Σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἐπικυρώθηκε ἀπό τίν Δ' Οἰκουμενική Σύνοδο.

Κύριοι διαμορφωτές τοῦ Συμβόλου θεωροῦνται οἱ Καππαδόκες Πατέρες, εἰδικά ὁ Μέγας Βασίλειος καὶ ὁ Γρηγόριος Θεολόγος. Ὁ Γρηγόριος Νύσσης θεωρεῖται ἐπίσης συντάκτης καὶ διαμορφωτής τοῦ Συμβόλου.

Οἱ προσθῆκες τοῦ Συμβόλου κατά τή Β' Οἰκουμενική Σύνοδο εἶναι οἱ ἐκφράσεις «σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος Ἀγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου», «σταυρωθέντα ὑπέρ ἡμῶν ἐπί Ποντίου Πιλάτου», «καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρός», «οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος», «εἰς μίαν, ἄγιαν, καθολικήν καὶ ἀποστολικήν ἐκκλησίαν, ὅμολογοῦμεν ἐν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, προσδοκῶμεν ἀνάστασιν νεκρῶν καὶ ζωῶν τοῦ μέλλοντος αἰώνος».

Τό 80 ἄρθρο ἀναφέρει «Καί εἰς τό Πνεῦμα τό Ἀγιον, τό κύριον, τό ζωοποιόν, τό ἐκ τοῦ Πατρός ἐκπορευόμενον, τό σύν Πατρί καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τό λαλῆσαν διά τῶν προφτῶν».

Συμπερασματικά, δύο μεγάλα ἔργα ἐπεράτωσε ἡ Β' Οἰκουμενική Σύνοδος, ἐπλήρωσε τόν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως μέ τόν Γρηγόριον τόν Θεολόγον, ὁ ὄποιος ὅμως ἀπεσύρθη προτιμώντας τήν ἱσυχαστική καὶ στοχαστική ζωήν καὶ συμπλήρωσε τό Σύμβολο τῆς Πίστεως τῆς Νίκαιας μέ iδιατερη ἔμφαση στά τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ὥστε νά εἰρηνεύσει ἡ Μία, Ἀγία, Καθολική καὶ Ἀποστολική Ἐκκλησία.

Βοηθήματα:

Βλασίου Ἡ. Φειδᾶ, Ἐκκλησιαστική ιστορία.

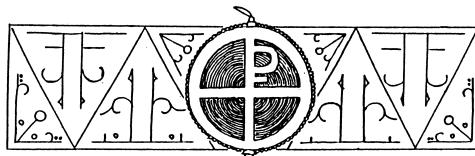
Γρηγορίου τοῦ Θεολόγου, Ἀπαντά τά Ἐργα, Ἐπιστολές.

Στυλιανοῦ Γ. Παπαδοπούλου, Ὁ Πληγωμένος Ἄετός (Γρηγόριος ὁ Θεολόγος) Ἀποστολική Διακονία.

Σύμβολο τῆς Πίστεως, Βικιπαίδεια.

ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ
Φιλόλογος

Παναγιώπη Τοκκαρῆ
ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΑΙ ΟΙ
Α΄ ΚΑΙ Β΄ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΕΣ ΣΥΝΟΔΟΙ

ό Σύμβολο τῆς Πίστεως ἀποτελεῖ μιά σύντομη ἀλλά ὄλοκληρωμένη ὁμολογία τῶν δογματικῶν ἀληθειῶν τῆς πίστης μας, ὅπως αὐτές διατυπώθηκαν ἀπό τούς ἀγίους Πατέρες τῶν Α΄ καὶ Β΄ Οἰκουμενικῶν συνόδων, μέ τή φώτιση τοῦ Ἀγίου Πνεύματος.

Δόγματα λέγονται οἱ ἀληθειες τῆς πίστης μας πού εἶναι πάνω ἀπό τὴν ἀνθρώπινη λογική. Δέν εἴμαστε σέ θέση νά τίς κατανούσουμε καί νά τίς ἔχηγήσουμε, ἀλλά τίς δεχόμαστε καί τίς πιστεύουμε, ἐπειδή ἔτσι μᾶς τίς ἀποκάλυψε ὁ Θεός.

Τό Σύμβολο τῆς Πίστεως ἔχει 12 ἄρθρα, τά ὅποια συντάχθηκαν στίς δύο πρῶτες Οἰκουμενικές Συνόδους. Τά 7 πρῶτα ἄρθρα ἀναφέρονται στά δύο ἀπό τά τρία πρόσωπα τῆς Ἁγίας Τριάδας, δηλαδή τὸν Πατέρα καί τὸν Υἱό. Συντάχθηκαν τό 325 μ.Χ. ἀπό τούς Πατέρες τῆς Ἔκκλησίας οἱ ὅποιοι ἔλαβαν μέρος στὸν Α΄ Οἰκουμενικὴν Σύνοδο, ἡ ὅποια συγκλήθηκε στή Νίκαια τῆς Βιθυνίας καί καταδίκασε τὸν αἵρεση τοῦ Ἀρείου.

Τά ὑπόλοιπα 5 ἄρθρα ἀναφέρονται στό τρίτο πρόσωπο τῆς Ἁγίας Τριάδας, τό Ἅγιο Πνεῦμα, τίν τῆς Ἔκκλησία καί τή μέλλουσα zωή. Συντάχθηκαν τό 381 μ.Χ. ἀπό τούς Πατέρες πού ᾔταν μέλη τῆς Β΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ ὅποια συγκλήθηκε στὸν Κωνσταντινούπολη καί καταδίκασε τὸν αἵρεση τοῦ Μακεδόνιου καί ἄλλων αἵρετικῶν.

Στή συνέχεια ὁ κυριότερος στόχος τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ᾔταν ἡ ἐπίλυση τῶν προβλημάτων τά ὅποια ἀπειλοῦσαν τὸν ἐνότητα τῆς Ἔκκλησίας, ὅπως ὁ Ἀρειανισμός, τό Κολλουθιανό, Μελιτιανό καί Νοβατιανό Σχίσμα. Ἡ Σύνοδος ἔξεδωσε 20 ἵερούς κανόνες καί τό Σύμβολο τῆς Νίκαιας, στό ὅποιο δηλωνόταν ὅτι ὁ Υἱός εἶναι ὄμοούσιος τοῦ Πατρός καί περιέχε τά ἐπτά πρῶτα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως. Ὁλόκληρο τό δογματικό νόημα τῆς Συνόδου τῆς Νίκαιας περιέχεται κατ' οὐσίαν στοὺς ὄρους «ὄμοούσιος» καί «ἐκ τῆς οὐσίας» («μία οὐσία καί ἀπό μία οὐσία»). Τὸν ὄρο «όμοούσιος» εἶναι πολύ πιθανό ὅτι τὸν εἰσηγήθηκε ὁ Ὁσιος Κορδούνης, ὁ ὅποιος ὄρος χρησιμοποιήθηκε ἀπό τὸν ἴδιο τὸν Αὐτοκράτορα, ὃστε νά περιγράψει τή σχέση Υἱοῦ μέ τὸν

Πατέρα. Μέσα στά ἀναθέματα πού διατυπώθηκαν ἀπό τή Σύνοδο ὁ ὄρος «οὐσία» καί ὁ ὄρος «ὑπόστασις» εἶναι ταυτόσημοι καί μεταφράστηκαν ως «substantia»¹.

Σύμφωνα μέ τή μαρτυρία τοῦ Εὐσταθίου Ἀντιοχείας, ὁ Εὔσέβιος Νικομηδείας ὑπέβαλε Ἀρειανικό Λίβελλο πίστεως, ὁ ὅποῖς προκάλεσε τίν ἀγανάκτησην τῶν μελῶν τῆς Συνόδου καί τό θεαματικό σχίσιμο τοῦ βλάσφημου κειμένου. Ὁ Λίβελλος εἶχε προκαλέσει τίς ἀντιδράσεις τῶν ὄρθιοδόξων καί χαρακτηρίστηκε ως «προδοσία τῆς εὐσεβείας» ἀφοῦ αὐτοί πού τό πρότειναν «ἀντέλεγον» στά ἀποστολικά δόγματα. Ἡ κατάθεση τοῦ Λιβέλλου, μέ τή μορφή Ὁμολογίας πίστεως, ὅπως ὑποστήριξε ὅτι ὑπέβαλε ὁ Εὔσέβιος Νικομηδείας, καθιστοῦσε ἐπιτακτική τίν ἀνάγκη νά παραθέσουν οἱ Συνοδικοί Πατέρες ἓνα Σύμβολο, στό ὅποιο νά ἔκφραζεται ἡ ὄρθιοδοξη δογματική διδασκαλία ὥστε νά ἐπιφέρουν τό τέλος τῆς αἵρεσεως.

Τό Σύμβολο τῆς Νικαίας ὑπῆρξε ἡ σημαντικότερη προσφορά τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Σύμφωνα μέ τό περιεχόμενό του, ἦταν ἔνα σύντομο κείμενο Βαπτιστηρίου Συμβόλου, τό ὅποιο βασιζόταν σέ μία ὁμάδα τοπικῶν Βαπτιστηρίων Συμβόλων, πού χαρακτηρίζεται ἱεροσολυμπική². Ἡταν ἡ «ἐν Ἀγίῳ Πνεύματι», ὀρθή διατύπωση καί ἀκριβής ἔρμηνεία τῆς χριστιανικῆς ἀλήθειας, ὅπως αὐτή φανερώθηκε ἀπό τόν ἐνανθρωπίσαντα Υἱό καί Λόγο τοῦ Θεοῦ καί ὅπως αὐτή καταγράφηκε ἀπό τούς θεοφόρους Ἀποστόλους. Τό ὄλοκληρωμένο κείμενο τοῦ Συμβόλου τό παραθέτουμε πιό κάτω:

«Πιστεύομεν εἰς ἔνα Θεόν, Πατέρα παντοκράτορα, πάντων ὄρατῶν τε καί ἀοράτων ποιητήν καί εἰς ἔνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ, γεννηθέντα ἐκ τοῦ Πατρός μονογενῆ, τουτέστιν ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός, Θεόν ἐκ Θεοῦ, φῶς ἐκ φωτός, Θεόν ἀληθινόν ἐκ Θεοῦ ἀληθινού, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα, ὅμοούσιον τῷ Πατρί, δι’ οὗ τά πάντα ἐγένετο, τά τε ἐν τῷ οὐρανῷ καί τά ἐπί τῆς γῆς τόν δι’ ήμᾶς τούς ἀνθρώπους καί διά τίν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα, καί σαρκωθέντα, ἐνανθρωπίσαντα, παθόντα, καί ἀναστάντα τῇ Τρίτῃ ἡμέρᾳ, καί ἀνελθόντα εἰς τούς οὐρανούς, ἔρχομενον κρίναι zώντας καί νεκρούς καί εἰς τό Πνεῦμα τό Ἀγιον. Τούς δέ λέγοντας, Ἡν ποτέ, ὅτε οὐκ ἦν καί, πρίν γεννηθῆναι, οὐκ ἦν, καί ὅτι ἐξ οὐκ ὄντων ἐγένετο, ἢ ἐξ ἐτέρας ὑποστάσεως ἢ οὐσίας φάσκοντας εἶναι, ἢ κτιστόν, ἢ τρεπτόν, ἢ ἀλλοιωτόν τόν Υἱόν τοῦ Θεοῦ, τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολική καί ἀποστολική Ἐκκλησία»³.

Ἡ Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδος, εἶχε ως θεμέλιο τίν ἕδη διατυπωμένη στά Βαπτιστήρια Σύμβολα ἀποστολική πίστη καί ἀναζήτησε τή συνισταμένη τῆς ἐκκλησιαστικῆς συνείδησης γιά τίν ἀπόκρουστη τῶν νεοφανῶν κακοδοξῶν τοῦ Ἀρείου, μέ ἐλάχιστες μόνο καί μονολεκτικές

συνήθως προσθῆκες ἢ τροποποιήσεις.

Τό αποτέλεσμα τῆς συνειδοτῆς αὐτῆς ἐπιλογῆς τῶν Πατέρων τῆς Νικαίας, ἦταν ἡ προβολή ἐνός πράγματι «οἰκουμενικοῦ Συμβόλου πίστεως», τό δύποτο θά ἔξεφραζε τό φρόνημα ὅλων τῶν ἀνά τήν οἰκουμένην τοπικῶν Ἐκκλησιῶν. Τό Σύμβολο τῆς Νικαίας ὑπογράφηκε ἀπό ὅλους τούς ἐπισκόπους, πλὴν τῶν μόνιμων ὑποστηρικτῶν τοῦ Ἀρείου, ἐπισκόπων Αἰγύπτου Σεκούνδου Πτολεμαΐδος καὶ Θεωνᾶ Μαρμαρικῆς, οἵ ὅποιοι καὶ ἀναθεματίστηκαν⁴.

Κατά τή διάρκεια τῆς βασιλείας τῶν διαδόχων τοῦ Μ. Κωνσταντίνου ἡ ἔριδα συνέχισε νά δημιουργεῖ προβλήματα στήν Ἐκκλησία. Ἡ Β' Οἰκουμενική Σύνοδος συνέχισε τό ἔργο τῆς Συνόδου τῆς Νικαίας, ἐπικύρωσε τό ἔργο τῆς Συνόδου τῆς Νικαίας μετά τίς πολλές δεκαετίες Ἀρειανικῆς κυριαρχίας, ἄλλαξε ἐν μέρει τό Σύμβολο καὶ προχώρησε σέ καταδίκη τῶν αἵρετικῶν σχολῶν σκέψεων πού ὑφίσταντο ἐκείνη τήν ἐποχήν.

Ἡ Β' Οἰκουμενική Σύνοδος πραγματοποιήθηκε τό 381 στήν Κωνσταντινούπολη ἀπό τό Μ. Θεοδόσιο καὶ ἔθεσε τέρμα στήν Ἀρειανικές ἔριδες τῆς Ἀνατολῆς. Στήν οὖσία ὅρισε ἀκριβέστερα τή φύση τοῦ τρίτου προσώπου τῆς Τριάδος, τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὅτι εἶναι τῆς ἴδιας οὖσίας μέ τόν Πατέρα καὶ τόν Υἱό. Διατύπωσε, λοιπόν, τή διδασκαλία, ὅτι τά τρία διακεκριμένα πρόσωπα, ὁ Πατήρ, ὁ Υἱός καὶ τό Ἅγιο Πνεύμα, ἐνωμένα στή θεότητα, εἶναι τῆς ἴδιας ἀκριβῶς οὖσίας. Μέ τήν ἄνοδο στό θρόνο τοῦ αὐτοκράτορα Θεοδοσίου Α' (379-395) ἐτέθη τέρμα στήν ἀπειλή τοῦ Ἀρειανισμοῦ.

Στήν ἀρχή, πρόεδρος τῆς συνόδου ὑπῆρξε ὁ Ἅγιος Μελέτιος, ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας καὶ μετά τήν ἐκδημία του ἀνέλαβε τήν προεδρία ὁ Ἅγιος Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός. Κύριος σκοπός ὅμως τῆς συγκλήσεως τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἦταν ἡ κανονική πλήρωση τοῦ θρόνου τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὄταν ἐκδήμησε ὁ ἀρειανόφρων ἀρχιεπίσκοπος Εὐδόξιος, οἵ ὅμόφρονές του ἔξελεξαν ὡς διάδοχο τόν ἐπίστης ἀρειανόφρονα Μητροπολίτη Βεροίας Δημόφιλο. Οἱ ὀρθόδοξοι ὅμως ἔξελεξαν τόν Εὐάγριο, ἀφοῦ θεωροῦσαν τόν Δημόφιλο ἀντικανονικό. Ὡστόσο, ὁ Πέτρος Ἀλεξανδρείας προέβη στήν ἀντικανονική κειροτονία Μαξίμου τοῦ Κυνικοῦ, ἃν καὶ ὁ Μελέτιος Ἀντιοχείας μέ τούς ἐπισκόπους τῆς Ἀσίας καὶ τῆς Ἀνατολῆς εἶχε ὑποστηρίξει τόν Γρηγόριο τόν Θεολόγο γιά τόν Θρόνο. Ἡ σύγχυση πού ἐπικρατοῦαε ἦταν μεγάλη καὶ ἀπειλούσε τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας. Αὐτό εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα ὁ Αὐτοκράτορας νά προχωρήσει στή σύγκληση τῆς Συνόδου.

Ἡ Β' Οἰκουμενική Σύνοδος ἀποτέλεσε θρίαμβο τῆς ἐκκλησιαστικῆς πολιτικῆς καὶ τῆς θεολογίας, τήν ὅποια τροχιοδρόμησε ὁ ἀποθανών

Μέγας Βασίλειος. Οἱ Πατέρες τῆς Συνόδου, μετά τὸν ἐπίτευξην συμφιλιώσεως, ἀποκατέστησαν τὴν μεταξύ τους ὅμονοια, ἐκφώνησαν σύντομους ὄδους, δηλαδὴ Σύμβολο τῆς πίστεως, ἐπικύρωσαν τὸ Σύμβολο τῆς Νικαίας, ἀναθεμάτισαν τίς κατά τῆς Νικαίας ἀναφυόμενες αἵρεσεις καὶ ὄρισαν κανόνες ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας⁵. Κατά τὸν Θεοδώροτο, μὲ βάση τὰ ἔγγραφα τῆς Συνόδου μαθαίνουμε ὅτι ἡ Β' Οἰκουμενική Σύνοδος καταδίκασε τοὺς Σαβελλιανούς, Ἀρειανούς, Πνευματομάχους καὶ Ἀπολιναριστές. Ἡ ἐκκλησιαστικὴ παράδοση ἀποδίδει ἐπίσης στὴν Β' Οἰκουμενικὴν Σύνοδο Σύμβολο πίστεως, γιά τὴν ἔξουδετέρωση τῶν πιο πάνω αἵρετικῶν κακοδοξιῶν. Σύμφωνα μὲ τὸν καθηγητὴν Βλάσιο Φειδᾶ, οἱ ἔμμεσες μαρτυρίες τῆς Συνόδου Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἡ ρητή ἀνάγνωση τῆς πίστεως τῆς Συνόδου αὐτῆς ἀπὸ τὸν Δ' Οἰκουμενικὸν Σύνοδο (451) βεβαιώνουν τὴν σύνταξην ἐνός δογματικοῦ κειμένου ἀπὸ τὴν Β' Οἰκουμενικὴν Σύνοδο, ἀλλὰ ὅχι μὲ τὴν ἔννοια τῆς σύνταξης ἐνός νέου Συμβόλου πίστεως γιά τὴν συμπλήρωσην τῆς βελτίωσης τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας⁶.

Τὸ Σύμβολο φέρει τὸ ὄνομα «Σύμβολο Κωνσταντινουπόλεως» καὶ χρησιμοποιεῖται στὸν Ἐκκλησίαν μας μέχρι σήμερα⁷. Τὸ Σύμβολο αὐτὸν ἀφαιρέσει τὰ ἀρνητικά ἀναθέματα, διασφάννει ὅτι ὁ Μονογενῆς Υἱός «γεννᾶται» ἐκ τοῦ Πατρός μᾶλλον παρά «ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός» κατά τὴν ἔννοια τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας, τοποθετεῖσε στὸν ίστορια τῆς σάρκωσης μὲ τὴν προσθήκη τῆς Παρθένου Μαρίας καὶ τοῦ Πόντιου Πιλάτου, ἔδωσε ἔμφαση στὸ γεγονός τοῦ θανάτου τοῦ Χριστοῦ μὲ τὴν προσθήκη τῶν: «σταυρωθέντα» καὶ «ταφέντα» καὶ ἀναγνώρισε τὴν γραπτήν ιερήν παράδοσην, ὅπως καὶ τὴν προφορική παράδοση τοῦ Χριστιανισμοῦ μὲ τὴν προσθήκη «κατά τάς Γραφάς».

Ἡ προσθήκη τῶν ἄρθρων περὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, τῆς Ἐκκλησίας, τοῦ Βαπτίσματος καὶ τῆς προσδοκίας τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν καὶ τῆς μελλούσης ζωῆς, προσδίδει στὸ Σύμβολο ἔναν πληρέστερο ὄρισμό τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Κατά τὴν διάρκεια τοῦ χρόνου, τὸ κείμενο τοῦ Συμβόλου μετατράπηκε σὲ ὁμολογία καὶ κατέστη τὸ ἐπίσημο Σύμβολο τῆς Ἐκκλησίας σὲ Ἀνατολή καὶ Δύση (μέν δυστυχῶς τὴν προσθήκη τοῦ Filioque ἀπό τὴν Δύση), τόσο στίς ἀκόλουθίες ὃσο καὶ κατά τὴν βάπτιση. Χάριν δέ τῆς τελευταίας περίπτωσης ὁ πληθυντικός «πιστεύομεν» μετατράπηκε σὲ ἑνίκιο «πιστεύω»⁸.

Αὐτός πού διαμόρφωσε τὸ Σύμβολο ἀναφέρεται μέν, ἀπὸ τὸν Νικηφόρο Καλλίστο⁹ ὁ Γρηγόριος Νύσσης καὶ ἀπὸ τὸν Μάρκο Εὐγενικό δέ, ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος. Τὸ Σύμβολο Κωνσταντινουπόλεως διατήρησε ἀπό τὸ Νικαιανό τὸν ὄδρο «ὅμοούσιος» στὸ περὶ Υἱοῦ ἄρθρο, παρέλειψε ἀπό αὐτὸν τὴν φράση, «ἐκ τῆς οὐσίας τοῦ Πατρός» καὶ εἰσήγαγε ἐκφράσεις γιά τὴν καταπολέμηση τῆς διδασκαλίας τοῦ Ἀπολιναρίου. Στὸ

περί Ἀγίου Πνεύματος ἄρθρο εἰσήγαγε ἐκτενῆ φράση στήν όποια ἀπαντᾶται ὁ ὅρος «όμοούσιος», ἀλλά ἄλλοι συνώνυμοι ὅροι, «Κύριον, ζωοποιόν, τό ἐκ τοῦ Πατρός ἐκπορευόμενον, τό σύν Πατρί καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον»¹⁰.

Ἡ Σύνοδος Κωνσταντινουπόλεως (381) εἶχε πλήρη συνείδοση ὅτι τὸ Σύμβολο τῆς Νικαίας δέν κάλυπτε πλέον τό ὅλο περιεχόμενο τῆς ὁρθοδοξίας τῆς πίστεως τῶν αἵρετικῶν τότε δοξασιῶν. Ἐτοι, μετά τίς ἀποφάσεις της γιά ἐπικύρωση τοῦ Συμβόλου τῆς Νικαίας καὶ τόν ἀναθεματισμό «πᾶσα ἄρεσις» μέ τόν κανόνα 1, προχώρησε στήν σύνταξην ὑποχρεωτικῆς «Ομολογίας πίστεως» γιά τήν ἐπιστροφήν αἵρετικῶν στήν Ἑκλησία. Μέ τόν κανόνα 7 ἡ Σύνοδος καθόριζε τίς θεολογικές προϋποθέσεις καὶ τήν κανονική διαδικασία τῆς ἐπιστροφῆς τῶν διάφορων αἵρετικῶν ὁμάδων στούς κόλπους τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ Ἀρειανοί, οἱ Πνευματομάχοι, κ.ἄ. ἔπρεπε νά ἐπιδώσουν εἰδικούς Λιβέλλους πίστεως (Libelli fidei) καὶ νά δεχτοῦν τό χρίσμα. Εἶναι ἀναντίρρητο ὅτι ὁ Λιβέλλος αὐτός γιά τήν ἐποχή τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἔπρεπε νά περιέχει ὄλοκληρο τό ἀντιαρειανικό σύμβολο τῆς Νικαίας, τό ὅποιο ἀπέρριπταν ὅλοι οἱ ἀρειανόρρονες, ὅπως ἐπίστης καὶ μιά εἰδικότερη θεολογική ἀνάπτυξη τῆς πίστεως τόσο γιά τή φυσική θεότητα τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, ὅσο καὶ γιά τήν αἰώνιότητα τῆς Βασιλείας τοῦ Χριστοῦ»¹¹.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Γεωργίου Φλωρόφσκυ, Οἱ Βυζαντινοί Πατέρες τοῦ 5ου αἰώνα μετφρ. Παναγιώτη Κ. Πάλλη, ἐκδ. Πουρναρά, Θεσσαλονίκη 1992, σ. 288.
2. Βλάσιου Φειδᾶ, Ἐκκλησιαστική Ἰστορία τ. Α', Ἀθήνα 1997, σ. 458-459.
3. Μ. Ἀθανασίου, Πρός Ἰωβιανόν Περί Πίστεως, 3, PG 26, 817B.
4. Βλάσιου Φειδᾶ, ὅ.π., σ. 460.
5. Π. Χ. Χρήστου, Ἐλληνική Πατρολογία, Περίοδος Θεολογικῆς ἀκμῆς Δ' καὶ Ε' αἰώνες, τ. Γ', ἐκδ. Κυρομάνος, Θεσσαλονίκη 2008. σ. 41.
6. Βλάσιου Φειδᾶ, ὅ.π., σ. 533.
7. Β. Κ. Στεφανίδου, Ἐκκλησιαστική Ἰστορία, ἐκδ. Ἀστέρος, Ἀθήναι 1990, σ. 202.
8. Π. Χ. Χρήστου, Ἐλληνική Πατρολογία, Περίοδος Θεολογικῆς ἀκμῆς Δ' καὶ Ε' αἰώνες, τ. Γ', ἐκδ. Κυρομάνος, Θεσσαλονίκη 2008. σ. 43.
9. Νικηφόρου Καλλίστου, Ἐκκλησιαστική Ἰστορία, 12, 13, PG 146.
10. Π. Χ. Χρήστου, Ἐλληνική Πατρολογία, Περίοδος Θεολογικῆς ἀκμῆς Δ' καὶ Ε' αἰώνες, τ. Γ', ἐκδ. Κυρομάνος, Θεσσαλονίκη 2008. σ. 42.
11. Βλάσιου Ἰω. Φειδᾶ, ὅ.π., σ. 537.

*Πρωτοπρεσβύτερου Μιχαήλ Εὐθυμίου
Γ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ*

Γ' Οἰκουμενική σύνοδος.

Γ' Οἰκουμενική Σύνοδος πραγματοποιήθηκε τό ετος 431 μ.Χ. στήν Ἐφεσο τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μετά ἀπό κλήση τοῦ αὐτοκράτορα Θεοδοσίου Β'. Στή σύνοδο αὐτή καταδικάστηκε τό κίνημα τοῦ Νεστοριανισμοῦ καί διακηρύχτηκε ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι τέλειος Θεός καί τέλειος Ἀνθρώπος, ἔχοντας πλήρη ἐνωση τῶν δύο φύσεων του, ἐνώ ἀποδόθηκε στήν Παρθένο Μαρία ὁ τίτλος Θεοτόκος.

Ἡ αἵρεση τοῦ Νεστορίου, Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως, διαφάνηκε τόν 5ο αἰώνα μ.Χ. Ὁ Ἀναστάσιος (σύγκελλος τοῦ Νεστορίου) δέν ἀποδεχόταν τόν ὄρο «Θεοτόκος» καί ἀντ' αὐτοῦ, παρόντος τοῦ Νεστορίου, εἰσηγεῖτο τόν ὄρο «ἀνθρωποτόκος». Ὁ Νεστόριος, ὡστόσο, γιά νά μήν προκληθεῖ θύελλα ἀντιδράσεων, εἰσηγήθηκε νά χρησιμοποιεῖται ὁ ἥπιότερος ὄρος «Χριστοτόκος», μή δεχόμενος ἔτσι τήν ὑποστατική ἐνωση τῶν δύο φύσεων στό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, ὅπως τή διερμήνευε ὁ Ἀγιος Κύριλλος, ὁ ὄποιος ὑπογράμμιζε ὅτι ὁ Κύριος προσέλαβε διόκληρη τήν ἀνθρώπινη φύσην καί πώς ἔγινε ἀντίδοση ἴδιωμάτων, ἀλλά οἱ δύο φύσεις παρέμειναν ἀσύγχυτες καί ἄτρεπτες.

Ὁ Κύριλλος, χρησιμοποιώντας τό παράδειγμα τοῦ ἀναμμένου κάρβουνου πού ἀποτελεῖται ἀπό δύο στοιχεῖα τά ὅποια μετά τήν ἐνωσή τους παραμένουν ἀχώριστα, ἀπέδειξε ὅτι στό Χριστό οἱ δύο φύσεις ἐνώθηκαν ἀποτελώντας μία ὑπαρξη σέ ἓνα πρόσωπο, τόν Θεό Λόγο, χωρίς νά ὑπάρξει τροπή τῆς μίας στήν ἄλλη, ἢ σύγχυση, διαίρεση καί χωρισμός μεταξύ τους.

Ἡ σωτηριολογική σημασία.

Ὅπως διαπιστώνει ὁ Κύριλλος, μέ τήν ἥθική ἐνωση τῶν δύο φύσεων, πού πρέσβευε ὁ Νεστόριος, δέν ὑπῆρχε δυνατότητα πραγματικῆς ἐνώσεως θείου καί ἀνθρώπινου στό ἓνα πρόσωπο τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὥστε ὁ ἄμεσος σωτήρας τῶν ἀνθρώπων νά εἶναι ὁ Θεός. Δέν ὑπῆρχε ἐπίσης δυνατότητα νά μεταβιβαστοῦν οἱ σωτηριώδεις ἐνέργειες τοῦ Λόγου

στήν ἀνθρώπινη φύση, ὃστε ὅσοι μετέχουν μυστηριακά στό σῶμα καὶ τό αἷμα τοῦ Χριστοῦ δέν κοινωνοῦν τὸν Θεό καὶ ἄρα δέν μποροῦν νά σωθοῦν καὶ νά θεωθοῦν. Γιά τόν λόγο αὐτό ἔχει τόσο μεγάλη σημασία ὃ τονισμός τῆς πραγματικῆς καθ' ὑπόστασιν ἐνώσεως τῶν δύο φύσεων, καὶ μάλιστα στό ἔνα πρόσωπο τοῦ Θεοῦ Λόγου.

‘Ο μετέπειτα Ἐπίσκοπος Δορυλαίου, νομικός Εὔσέβιος, κατάγγειλε τόν Νεστόριο τόσο στόν Ἀλεξανδρείας Κύριλλο, ὅσο καὶ στόν Ρώμης Κελεστίνο. Τότε, ὁ Ἀγιος Κύριλλος ἀπέστειλε δύο ἐπιστολές στόν Νεστόριο, στίς ὁποῖες ἀποφαινόταν γιά τόν ὄρο Θεοτόκος τόν Ἰούλιο ἥ Αὔγουστο τοῦ 429 μ.Χ. τήν πρώτη καὶ Ἱανουάριο ἥ Φεβρουάριο τοῦ 430 μ.Χ. τή δεύτερη. ‘Ο Νεστόριος, ἐν τῷ μεταξύ, ἡδη εἶχε γράψει δύο ἐπιστολές στόν Πάπα Ρώμης, στήν προσπάθειά του νά συγκαλυφθεῖ. Ἐπειδή, ὅμως, τό προκείμενο θεολογικό ζήτημα ἦταν δύσβατο γιά τόν Κελεστίνο, δέν ἀνταποκρίθηκε, καταρκάς, στόν Νεστόριο. Θεώρησε φρονιμότερο νά στείλει σχετική ἐπιστολή στόν Ἀλεξανδρείας μέ διάφορα ἐρωτήματα, ύπογραμμίζοντας ὅτι «πάνω ἐσκανδαλίσθησαν», ἀπό τίς θέσεις τοῦ Νεστορίου. ‘Ο Κύριλλος ἀπάντησε στήν ἐπιστολή τοῦ Πάπα Ρώμης, ἐπίσης, μέ ἐπιστολή, μέ τήν ὁποία κοινοποιοῦσε πρός τόν «συλλειπουργό» Κελεστίνο τή Χριστολογία, ὅπως ὁ ἴδιος (Κύριλλος) τή διερμήνευε, ἔξηγοῦσε τήν πλάνη τοῦ Νεστορίου καὶ ἀνακοίνωνε τίς προθέσεις του γιά ἐπιβολή ἀκοινωνησίας στόν αἵρεσιάρχη. Ἀκόμη, ὁ Κύριλλος προτρέπει τόν Κελεστίνο νά φροντίσει ὃστε «δώσομεν ἀφορμάς τοῦ πάντας μιᾶ ψυχῆ καὶ μιᾶ γνώμη στῆναι καὶ ἐπαγωνίσασθαι τῇ ὄρθῃ πίστει πολεμουμένη». ‘Ο Κελεστίνος ἀπάντησε στόν Κύριλλο ὅτι συμφωνεῖ μαζί του καὶ ἀναγνωρίζει πώς ἡ θεωρία του Νεστορίου εἶναι αἵρετική. Σέ ἀπαντητική του ἐπιστολή πρός τόν Νεστόριο, ἐπιπλήττει τόν αἵρεσιάρχη, ἀλλά δέν τοῦ ὄρίζει ἀκριβῶς καὶ τί πρέπει νά πιστεύει.

Τόν Ὁκτώβριο τοῦ ἴδιου ἔτους ὁ Κύριλλος συγκάλεσε ἄλλη τοπική Σύνοδο, στό οἰκεῖο Πατριαρχεῖο, ἥ ὁποία προσυπόγραψε τούς «12 ἀναθεματισμούς» του. Κατόπιν, ἀπέστειλε ἐκτενῆ συνοδική ἐπιστολή, δογματικοῦ τύπου, στόν αἵρεσιάρχη, καλώντας τον νά ἀποδεχθεῖ τούς ἀναθεματισμούς, οὐσιαστικά τήν καθ' ὑπόστατη ἐνώση τῶν δύο φύσεων ἐν Χριστῷ. Ὅμως, ὁ Νεστόριος δέν ἀποδέχτηκε τό περιεχόμενο, παρά μόνο τόν ὄρο Θεοτόκος, ὑπό τίς θεολογικές του προϋποθέσεις.

‘Από τό σημεῖο αὐτό, λοιπόν, ἄρχισε ἥ ἀντίστροφη μέτρηση γιά τή σύγκληση τῆς Γ’ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἀφοῦ τό ζήτημα ἀπέβη, πλέον, «σκάνδαλον οἰκουμενικόν».

‘Ο αὐτοκράτορας Θεοδόσιος Β’, μέ τή σύμφωνη γνώμη τοῦ αὐτοκράτορα τῆς Δύστης Βαλεντινιανού Γ’, ἀλλά καὶ τοῦ Νεστορίου, ἀνακοίνωσε τή σύγκληση της στήν Ἐφεσο, ὃστε νά διαπιστωθεῖ ποιοῖς κατεῖχαν καὶ ἔξεφραζαν τήν ὄρθη πίστη, σέ σχέση μέ τήν ἐνώση τῶν δύο

φύσεων στό πρόσωπο του Χριστοῦ, ἀλλά καί γιά νά θεραπευτοῦν καί ἀλλα ζητήματα.

Οἱ ἐργασίες τῆς Συνόδου ἄρχισαν στίς 22 Ἰουνίου τοῦ 431, προεδρεύοντος τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας μέσα στήν «ἄγια καί μεγάλη ἐκκλησίᾳ τῇ καλουμένῃ Μαρίᾳ, προκειμένου τοῦ ἀγίου εὐαγγελίου ἐν τῷ μεσαιάτῳ θρόνῳ». Συνολικά ἔλαβαν μέρος 210 Πατέρες.

Ὦς αὐτοκρατορικός ἐκπρόσωπος παρέστη ὁ συνεργάτης τοῦ Θεοδοσίου Κανδιδιανός, ὁ ὅποῖς μέ τήν ἔναρξη τῆς 1ης συνεδρίας ἀποχώρησε, διαμαρτυρόμενος, ἀφοῦ ὁ Ἀντιοχείας Ἰωάννης καί οἱ Ἐπίσκοποι τῆς Ἀνατολῆς, δέν εἶχαν προλάβει νά ἀφιχθοῦν. Ἡ Σύνοδος, ὅμως, συνέχισε κανονικά τίς ἐργασίες της. Μάλιστα, ὀλοκλήρωσε τό οὐσιαστικότερο ἔργο της ἀπό τήν 1η συνεδρία. Ὁ Νεστόριος δέν προσῆλθε στή Σύνοδο, ἃν καί προσκλήθηκε τρεῖς φορές.

Ὅταν ἔφθασαν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Ρώμης ἐντάχθηκαν καί μετεῖχαν κανονικά στίς ἐργασίες τῆς Συνόδου ἀπό τήν 2η συνεδρία καί ἔξης. Μάλιστα, ὁ Κύριλλος παρίστατο καί ὡς ὁ «διέπων καί τόν τόπον τοῦ ἀγιωτάτου καί ὀστιοτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Ρωμαίων ἐκκλησίας Κελεστίνου».

Ἡ ὁδύτητα τῶν γεγονότων προκάλεσε τήν ἐπέμβαση τοῦ Αὐτοκράτορα, ὁ ὅποῖς ἐπιβεβαίωσε τήν καθαίρεση τοῦ Νεστόριου, τόν ὅποιο καί ἔξορισε. Ἀκολούθως, διέκοψε τίς ἐργασίες τῆς Συνόδου καί ἔδωσε ἐντολή ὅπως 7 μέλη τῆς κανονικῆς Συνόδου, μαζί μέ τούς ἐνδημούντες Ἐπισκόπους τῆς Πόλης, νά ἐκλέξουν καί χειροτονήσουν νέο Πατριάρχη, πράγμα πού ἔγινε στίς 25 Ὀκτωβρίου. Νέος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐκλέχθηκε ὁ Μαξιμιανός.

Ἐν τέλει, ἥ Γ' Οἰκουμενική Σύνοδος ἀποφάσισε: τήν ὄριστική καταδίκη τοῦ Νεστορίου καί τῆς θεωρίας του. Ἐπικύρωσε τό Σύμβολο τῆς Νικαίας - Κωνσταντινουπόλεως καί καταδίκασε τίς αἵρεσεις τοῦ Πελαγιανισμοῦ καί τῶν Μεσσαλιανῶν.

Ἡ Σύνοδος ἀσχολήθηκε καί μέ θέματα Κανονικοῦ Δικαίου. Κατά τήν 7η συνεδρία της (τέλος Ἰουλίου 431 μ.Χ.), ἥ ὅποια ἦταν ἥ τελευταία, ἔγινε ἀνάγνωση «λιβέλλου» πού ὑποβλήθηκε ἀπό τόν Ἀρχιεπίσκοπο Κωνσταντίας Κύπρου Ρηγίνο. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ρηγίνος, πού συνοδεύοταν ἀπό τούς Ἐπισκόπους Κουρίου Ζήνωνα καί Σόλων Εὐάγριο, ἐπικαλέστηκε ἀνάμιξη τοῦ Ἀντιοχείας στίς χειροτονίες τῶν Ἐπισκόπων τῆς Κύπρου. Ἡ Σύνοδος ἀποφάσισε νά κατοχυρώσει - ἐπικυρώσει, τήν ἦδη ίσχυοντα καί ἀναγνωρισμένη, ἀπό τήν ἴδρυσή της, αὐτοτέλεια καί ἀνεξαρτησία τῆς ἐκκλησίας τῆς Κύπρου. «... ὁ θεοσεβέστατος συνεπίσκοπος Ρηγίνος καί οἱ σύν αὐτῷ εὐλαβέστατοι ἐπίσκοποι τῆς Κυπρίων ἐπαρχίας Ζήνων καί Εὐάγριος... Ἐξουσι τό ἀνεπιπρέαστον

καί ἀβίαστον οἱ τῶν ἀγίων ἐκκλησιῶν τῶν κατά τὸν Κύπρον προεστῶτες, κατά τοὺς κανόνας τῶν ὁσίων Πατέρων καὶ τὴν ἀρχαίαν συνθειαν, δι’ ἑαυτῶν τὰς χειροτονίας τῶν εὐλαβεστάτων ἐπισκόπων ποιούμενοι...».

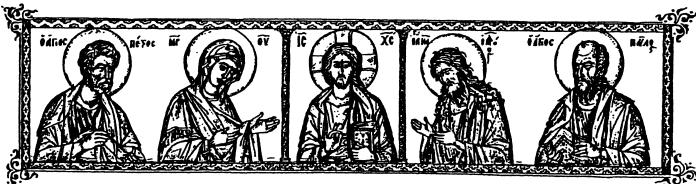
Ἐτισι τερμάτισε τίς βλέψεις τοῦ Παριάρχη Ἀντιοχείας, ὁ ὅποῖος ἀξίωνε ἐναρμόνιστη τῶν ἐκκλησιαστικῶν ὁρίων μέ τά πολιτικά καὶ διοικητικά ὅρια.

Ἄξιζει νά σημειωθεῖ ὅτι ἡ Σύνοδος τῆς Ἐφέσου δέν διατύπωσε κανόνες. Ἀπό τά πρακτικά καὶ δύο ἐπιστολές της, ὅμως, σηματίστηκαν συνολικά ἐννέα κανόνες, οἱ ὅποιοι περιελήφθηκαν στὶς κανονικές συλλογές τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας. Ὁ 8ος κανόνας, πού ἀφορᾶ ἰδιαιτέρως στὸν Ἐκκλησία τῆς Κύπρου, σηματίστηκε ἀπό τά πρακτικά τῆς 7ης συνεδρίας.

Μιά διαφωνία τοῦ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας καὶ τοῦ Ἰωάννη Ἀντιοχείας, ἔδωσε ἀφορμή διατύπωσης τῆς «Ἐκθεσης Πίστεως τῶν Διαλλαγῶν» πού συνυπέγραψαν οἱ δύο ἐκκλησιαστικοί Πατέρες τὸ 433 μ.Χ., καὶ ἀποτέλεσε καὶ τὸν δογματικὸν ὄρο τῆς Συνόδου, πού ἐκφράζει συνοπτικά τὸν Ὁρθόδοξην διδασκαλία: «... Ὁμολογοῦμεν τοιγαροῦν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱόν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ Θεόν τέλειον καὶ ἄνθρωπον τέλειον ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος, πρὸ αἰώνων μὲν ἐκ τοῦ Πατρός γεννηθέντα κατά τὴν θεότητα, ἐπ’ ἐσχάτων δέ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι’ ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς Παρθένου κατά τὴν ἀνθρωπότητα ὁμοούσιον τῷ Πατρί τὸν αὐτὸν κατά τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν κατά τὴν ἀνθρωπότητα δύο γάρ φύσεων ἐνώσις γέγονεν δι’ ὃ ἔνα Χριστόν, ἔνα Υἱόν, ἔνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. Κατά ταύτην τὴν ἀσυγχύτου ἐνώσεως ἔννοιαν ὁμολογοῦμεν τὴν ἀγίαν παρθένον Θεοτόκον, διὰ τὸ τὸν Θεόν Λόγον σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπῆσαι καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς συλληψεως ἐνώσαι ἑαυτῷ τὸν ἐξ αὐτῆς ληφθέντα ναόν».

Πρωτοπρεσβύτερος ΜΙΧΑΗΛ ΕΥΘΥΜΙΟΥ
Θεολόγος, Νομικός

Διάκονου Ἀνδρέα Ματέϊ

Ο ΑΓΙΟΣ ΚΥΡΙΛΛΟΣ ΚΑΙ Η Γ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

Σ ο επικεφαλής τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξανδρείας καί πρόεδρος τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τοῦ 431, ὁ Ἅγιος Κύριλλος ἀποτέλεσε μιὰ ἀπό τις δυναμικότερες προσωπικότητες τοῦ 5ου αἰώνα μ.Χ. καί ἔπαιξε καθοριστικό ρόλο στὴν ἱστορία τῆς ἐποχῆς του. Ἡταν ἔνας κορυφαῖος στοχαστής πού ούσιαστικά καθόρισε τὸ χριστολογικό δόγμα καί κατ' ἐπέκτασην τὴν Μαριολογική διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας γιά τούς ἐπόμενους αἰῶνες¹.

Ο Κύριλλος γεννήθηκε στὸν Αἴγυπτο μεταξύ 370 καί 380. Τίς σπουδές του τίς πραγματοποίησε στὸν φάρο τοῦ πολιτισμοῦ τῆς ἐποχῆς του, τίνη Ἀλεξανδρεία, ἐκεὶ ὅπου ὁ θεῖος του, ὁ Θεόφιλος, εἶχε ἀνέβη στὸν ἄρχιεπισκοπικό θρόνο. Χωρὶς ἀμφιβολίᾳ ὁ Ἅγιος Κύριλλος ἐπηρέαστηκε ὡς ἔνα βαθμό ἀπό τὸν Θεόφιλο Ἀλεξανδρείας, ὁ ὅποιος κειροτονεῖ τὸν ἀνεψιό του διάκονο καί κατόπιν πρεσβύτερο. Γνωρίζουμε ὅτι ὁ νεαρός Κύριλλος τὸ 403 παίρνει μέρος, ὡς συνοδός τοῦ Θεοφίλου, στὴ λεγόμενη «Ἐπὶ τῷ Δρῦν Σύνοδο» στὸν Κωσταντινούπολη, κατά τοῦ Ἅγιου Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου².

Λόγω τοῦ δυναμικοῦ χαρακτήρα³ πού εἶχε ὁ Ἅγιος Κύριλλος ἀποτέλεσε ἀμφιλεγόμενη προσωπικότητα ἀπό τὸν 5ο αἰώνα μέχρι σήμερα, ἀφοῦ μερικοί ιστορικοί⁴, ὅπως Ἐντουφρντ Γκίμπον⁵, τὸν θεωροῦν ἔμμεσα ἔνοχο γιά τὴ δολοφονία τῆς Ἀλεξανδρινῆς φιλοσόφου Ὑπατίας. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἥταν ἄνθρωπος μέ σιδερένια ἀποφασιστικότητα καί ἔνας ἄριστος διαχειριστής τῶν ἐκκλησιαστικῶν θεμάτων. Ἀναμφίβολα, ἥταν ἔνας πρώτης τάξεως θεολόγος καί βιβλικός ἐρμηνευτής, τοῦ ὅποιου οἱ ἰδέες παραμένουν διαφωτιστικές μέχρι σήμερα⁶.

Ἡ κυριότερή του δραστηριότητα καί ὁ πρωταγωνιστικός του ρόλος στὴν οἰκουμενικὴ Ἐκκλησία ἔκεινă τὸ 428 ὅταν ἐμφανίζεται ἥ αὔρεστη τοῦ Νεστοριανισμοῦ. Μέχρι τότε ἥ δράση καί τὸ ἔργο τοῦ Ἅγιου Κύριλλου περιορίζονταν στὸν Αἴγυπτο. Μποροῦμε νά πούμε ὅτι ὁ Ἅγιος Κύριλλος εἶναι γιά τὸν Νεστοριανισμό αὐτό πού ὁ Μέγας Ἀθανάσιος εἶναι γιά τὸν Ἀρειανισμό⁷.

Ο Νεστόριος ἀπό τίν Συρία, ἥταν ἄνθρωπος μέ ρητορικές ἰκανότη-

τες καὶ διακρίθηκε ὡς συγγραφέας. Ὅταν τό 428 μ.Χ. ἀνέβηκε στὸν ἀρχιεπισκοπικὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινούπολης ἦταν ἔνθερμος ὑποστηρικτής τῆς θεολογίας τῶν δύο πρώτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Κατόπιν, ὅμως, ἐπεσε στὶς κακοδοξίες τοῦ διδασκάλου καὶ καθιδηγητῆ του, ἦτοι τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας, ὁ ὥποιος ἦταν ἔνας ἐπιφανῆς Ἀντιοχειανός θεολόγος, ὅμως ταυτόχρονα εἶχε ἐπηρεαστεῖ βαθιά ἀπὸ τὴν ἀρχαία ἐλληνική φιλοσοφία, ἰδιαίτερα τοῦ Ἀριστοτέλη. Ἡ κακοδοξία καὶ τῶν δύο προερχόταν ἀπὸ τὸ ὅτι δέν υἱοθετοῦσαν τὴν θεολογία τῶν Καππαδοκῶν Πατέρων περὶ διακρίσεως τῆς φύσεως καὶ τῆς ὑποστάσεως. «Οἱ ἀδυναμίες τοῦ Θεοδώρου καὶ τοῦ Νεστορίου ἀφοροῦσαν στὸν σχολαστικολογοκρατικὴν θεώρητον τῶν θεολογικῶν θεμάτων, τίν μή ἀπόλυτη ἐμπιστοσύνη στὸν Παράδοσην τῆς Ἐκκλησίας καὶ τίν μή κατανόηση καὶ ἀποδοχὴ τῆς θεολογικῆς προσφορᾶς τῶν Καππαδοκῶν θεολόγων (...)»⁸ Ὅσοι καὶ ὅσο θά κατανοοῦν τὴν θεολογία τῶν Καππαδοκῶν καὶ δή καὶ τὴν διάκρισην φύσεως καὶ ὑποστάσεως θά ὄρθιοδοξοῦν. Οἱ λοιποί θά κακοδοξοῦν ἢ θά παραπαίουν. Κανένα μεγάλο θεολογικό πρόβλημα, μετά τίν ἀρχική ἀντιμετώπιση τοῦ Ἀρειανισμοῦ διά τοῦ Μ. Ἀθανασίου, δέν θά ἔβρισκε ὅριστική λύση, χωρὶς τὴν θεολογία τῆς ὑποστάσεως»⁸.

‘Ο Νεστόριος ἴσχυριζόταν ὅτι ὁ Υἱός καὶ Λόγος τοῦ Θεοῦ δέν προσέλαβε καὶ οὔτε ἔνωσε στὸ πρόσωπό Του τὴν ἀνθρώπινη φύση, ἀλλὰ ἀπλῶς «ἐνοίκησε» ἢ «παρῆλθε» κατά συνάφεια, δηλ. ἐπιφανειακά, στὸν ἄνθρωπον Χριστό, ὡς ἔνοικος. Ἀν, λοιπόν, δέν πρόκειται γιά γέννησην τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τότε ἢ Παρθένος Μαρία δέν μπορεῖ καὶ δέν πρέπει νά ὀνομάζεται Θεοτόκος, ἀλλὰ Χριστοτόκος, ἢ ἀνθρωποτόκος καὶ Θεοδόχος, ὅροι πού δηλωναν ὅτι ἢ Παναγία γέννησε ἔνα ἀπλό ἄνθρωπο. Ἐπομένως, γιά τὸν Νεστόριο ὁ Ἰησοῦς δέν ἦταν Θεός, ἀλλά «Θεηφόρος ἢ κτίτωρ τῆς Θεότητος»⁹.

Τά ἐπακόλουθα τῆς διδασκαλίας τοῦ Νεστορίου εἶχαν σοβαρές σωτηριολογικές συνέπειες, καταστρέφοντας τὴν ἔννοια τῆς ἐνανθρωπίσεως ἢ ἐνσφράσεως τοῦ Υἱοῦ καὶ Λόγου τοῦ Θεοῦ. Ἐπειδή ὁ Νεστόριος δέν μποροῦσε νά δεχεται τὴν πραγματική καὶ φυσική ἔνωσην τῶν δύο φύσεων τοῦ Χριστοῦ, δηλαδή τὴν ὑποστατική ἔνωσην τῶν δύο φύσεων, κατέληγε νά διαχωρίζει ἐντελῶς τίς δύο φύσεις Του καὶ νά διαχωρίζει τὸν ἔνα Χριστό σέ δύο πρόσωπα ὑποστηρίζοντας ὅτι ὑπάρχουν δύο Υἱοί: ἔνας ὁ Θεός Λόγος, τό δεύτερο Πρόσωπο τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ ὁ δεύτερος, ὁ Χριστός, Υἱός τῆς Παρθένου¹⁰. Ἀφοῦ ἐπρόκειτο γιά μία φαινομενική ἔνωση τότε στὸν οὐσία ἀρνεῖτο τὸν ἐν Χριστῷ σωτηρία. Ὁ Χριστός, κατά τὸν Νεστόριο, ἦταν ἔνας φωτισμένος ἄνθρωπος, ὁ ὥποιος εἶχε ἀποκτήσει θεϊκές ἰδιότητες κατ’ εὐδοκίαν τοῦ Θεοῦ, ὅπως οἱ ἄγιοι, ἄρα δέν μποροῦσε νά προσφέρει τὴν λύτρωσην τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

‘Η αἵρεστη τοῦ Νεστορίου εἶχε συνέπειες καὶ στή Θείᾳ Εὐχαριστίᾳ ἐπειδή ἡ ἀπόρριψη τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως στό Πρόσωπο τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τῶν δύο φύσεων εἶχε ως ἀποτέλεσμα τὴν μή ἀποδοχή τῆς ἀντίδοσης ἡ κοινοποίηση τῶν ἰδιωμάτων¹¹. Ἡ ἀντίδοση τῶν ἰδιωμάτων ὁδηγεῖ στὸν ἀγιασμό καὶ τὴν θέωσην τῆς ἀνθρώπινης φύσεως. Ἀλλὰ ἐφόσον ὁ Νεστόριος προτείνει ἀπλά τὴν συνάφεια τῶν δύο φύσεων τότε στή Θείᾳ Εὐχαριστίᾳ ὑπάρχει μόνο τὸ «ἀντίτυπον» τῆς ἀνθρωπότητας τοῦ Κυρίου, ἀποκλείοντας ριζικά τὴν ἐπέμβασην καὶ τὴν σχέσην τῆς θεότητας στό Μυστήριο¹². Μέ μὲν ἀπλά λόγια, ἡ διδασκαλία τοῦ Νεστορίου καθιστοῦσε τὴν Θείᾳ Εὐχαριστίᾳ ως μιά ἀπλή ἀνάμνηση τοῦ γεγονότος τοῦ Μυστικοῦ Δείπνου καὶ ὅχι ως ἔνα Μυστήριο, κατά τὸ ὅποιο οἱ πιστοί γίνονται «κοινωνοί θείας φύσεως» μεταλαμβάνοντας πραγματικά τὸ Σῶμα καὶ τὸ Αἷμα τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ¹³.

‘Ακούγοντας τίς κακοδοξίες τοῦ Νεστορίου, ὁ Ἀγιος Κύριλλος ἐκπονεῖ ἔνα μεγάλο ἔργο, στίν οὐσίᾳ μιά ἀνθολογία ἀπό πατερικά κείμενα, τὰ ὁποῖα ἀναλύει παράλληλα μέ ἀποσπάσματα ἀπό τὰ ἔργα καὶ τὰ κηρύγματα τοῦ Νεστορίου. Αὐτό τὸ ὀγκώδες ἔργο μέ τίτλο «Κατά τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν»¹⁴ ἀποτελεῖται ἀπό πέντε τόμους, γράφηκε τό 430 καὶ ἀποτελεῖ τὴν πρώτην συστηματική ἀντίδραση τοῦ Κυρίλλου στίς ἀπόψεις τοῦ Νεστορίου¹⁵. Ὁ Νεστόριος ἀπαντᾶ στόν Ἀγιο Κύριλλο ἐμμένοντας στίς αἱρετικές διδασκαλίες καὶ ἔτσι ὁ Κύριλλος ὑποχρεώνεται νά ἐνημερώσει τόν Ἐπίσκοπο Ρώμης Κελεστίνο καὶ τόν αὐτοκράτορα Θεοδόσιο Β' γιά τίς κακοδοξίες τοῦ Νεστορίου καὶ τὰ ἐπικίνδυνα ἐπακόλουθα γιά τίν Ἐκκλησία.

‘Ο Πάπας Ρώμης Κελεστίνος ὄργανώνει στή Ρώμη τόν Αὔγουστο τοῦ 430 μιά τοπική σύνοδο, στίν ὁποία καταδικάζει τόν Νεστόριο καὶ κατόπιν ἀποστέλλει ἐπιστολήν πρός τόν Κύριλλο, τόν Νεστόριο καὶ τόν κλῆρο τῆς Κωνσταντινουπόλεως, στίν ὁποία τάσσεται ὑπέρ τῆς διδασκαλίας τοῦ ἀλεξανδρινοῦ ἐπισκόπου καὶ καλεῖ τόν ὀρθόδοξο λαό τῆς Ἀνατολῆς νά καταδικάσει μαζικά τίς πλάνες τοῦ Νεστορίου. Τόν δέ Νεστόριο καλεῖ νά ἐγκαταλείψει τίς αἱρετικές διδασκαλίες οὕτως ὥστε νά διατηρηθεῖ ἡ ἐνόπτη τῆς πίστεως τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ¹⁶. Παράλληλα, ὁ Κύριλλος ἀποστέλλει μιά τρίτη ἐπιστολήν πρός τόν Νεστόριο μέ τούς δώδεκα ἀναθεματισμούς πού ἐνέκρινε ἡ Σύνοδος τῆς Ἀλεξανδρείας. Μέ τί σειρά του ὁ Νεστόριος, μαζί μέ τόν Πατριάρχη Ἀντιοχείας Ἰωάννη -ὑποστηρικτή τοῦ Νεστορίου- ἀπαντοῦν μέ δική τους καταδίκη καὶ ἀναθεματισμούς γιά δῆθεν αἱρετικές τοποθετήσεις τοῦ Κυρίλλου. Αὐτή, μέ λίγα λόγια, ἦταν ἡ κατάσταση πού ἐπικρατοῦσε στίν Ἐκκλησία, γι’ αὐτό καὶ ἦταν ἀπαραίτητο νά συγκληθεῖ ἀπό τόν αὐτοκράτορα Θεοδόσιο Β’ μιά σύνοδος, ἡ ὁποία νά συστηματοποιήσει καὶ νά φανερώσει τήν ὀρθόδοξην διδασκαλία.

‘Ο αὐτοκράτορας Θεοδόσιος Β’ στέλνει μιά ἐπιστολή μέ τίτλο «Θεῖον γράμμα ἀποσταλέν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Κυρίλλῳ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ τοῖς κατά χώραν τῶν μητροπόλεων ἐπισκόποις»¹⁷ ἐξ ὄνόματός του ἀλλά καὶ τοῦ Οὐαλεντινιανοῦ Γ’, αὐτοκράτορα τῆς Δυτικῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας, πρός ὅλους τούς Μητροπολίτες καλώντας τους σέ Σύνοδο τίνη νήμερα τῆς Πεντηκοστῆς, 7 Ἰουνίου 431, στήν Ἐφεσο. Ὁ Θεοδόσιος ἔξηγεī καὶ τὸν λόγο πού ἐπέλεξε τίνη Ἐφεσο γιά τὴν διεξαγωγή τῆς Συνόδου. Πρῶτα ἀπ’ ὅλα ᾔταν εὔκολην ἢ πρόσβασην σέ αὐτήν, τόσο ἀπό τίνη θάλασσα, ὅσο καὶ ἀπό τή ξηρά. Γι’ αὐτό καὶ εἶναι σέ θέση νά προσφέρει χωρίς δυσκολίες τὰ ἀναγκαῖα στούς συμμετέχοντες. Ὑπάρχει ὅμως κι ἔνας βαθύτερος λόγος, τὸν ὅποιο ἐκφράζει ὁ Γάλλος ἐκκλησιαστικός ἱστορικός Sébastien de Tillemont. Ἐπειδή ἡ Σύνοδος θά ἐπικεντρωνόταν στό πρόσωπο τῆς Θεοτόκου καὶ στήν λατρεία πού ἀρμόζει στόν Υἱό της, ἐπιλέχθηκε ἡ Ἐφεσος, ὅπου τιμώταν ἰδιαίτερα ἡ Παναγία. Ἐπίσης, ὁ μεγάλος Ἱερός Ναός στόν ὅποιο θά πραγματοποιοῦνταν οἱ ἐργασίες τῆς Συνόδου ᾔταν ἀφιερωμένος στήν Παναγία¹⁸.

Ο Νεστόριος εἶναι ἀπό τούς πρώτους πού φθάνουν στήν Ἐφεσο μαζί μὲ 16 ἐπισκόπους του, ὅπως μαρτυρεῖ ὁ ἱστορικός Σωκράτης: «Ἐύθυς οὖν μετά τὴν τοῦ Πάσχα ἑορτήν, ὁ Νεστόριος σύν πολλῇ δυνάμει ὅχλων παρῆν εἰς τὴν Ἐφεσον, εὐρίσκει τε πολλούς τῶν ἐπισκόπων συνεληλυθότας ἐκεῖ»¹⁹. Ὁ Ἄγιος Κύριλλος φθάνει στήν Ἐφεσο λίγο ἀργότερα, τὴν νήμερα τῆς Πεντηκοστῆς, μὲ μιά συνοδεία μεταξύ 40 καὶ 50 Αἰγύπτιων ἐπισκόπων, πράγμα τό ὅποιο δέν τηροῦσε τό «θεῖον Γράμμα» περί ὀλίγους ἐπισκόπους²⁰.

Λόγω τῆς καθυστέρησης πού εἶχαν διάφορες ἀντιπροσωπεῖες ἡ σύγκληση τῆς Συνόδου μεταφέρθηκε ἀπό τίς 7 στίς 22 Ἰουνίου. Παρόλα αὐτά οὕτε στίς 22 Ἰουνίου ἔφθασαν ὅλες οἱ ἀντιπροσωπεῖες, ὅπως αὐτή τοῦ Πάπα Κελεστίνου καὶ τοῦ Ἰωάννη Ἀντιοχείας. Λόγω τῆς ἔντασης πού ὑπῆρχε, ὁ Κύριλλος, ὁ ὅποιος προήδρευ τῆς Συνόδου, ἀπέρριψε τίς προτάσεις γιά νέα ἀναβολή καὶ ἔτσι οἱ ἐργασίες ξεκινοῦν στίς 22 Ἰουνίου. Ὁμως αὐτή ἡ πρωτοβουλία θά στοίχιζε στόν Κύριλλο καὶ εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα ἡ Γ’ Οἰκουμενική Σύνοδος νά διαρκέσει περισσότερο ἀπ’ ὅ,τι ἔπρεπε. Ο Νεστόριος μή θέλοντας νά παρουσιαστεῖ στή Σύνοδο χωρίς τὴν ἀντιοχειανή ἀντιπροσωπεία ἐπέλεξε νά συναντηθεῖ μόνο μέ ἐπισκόπους πού συμφωνοῦσαν μαζί του. Ἔτσι, ὑπῆρχαν δύο παράλληλες ὁμάδες, τοῦ Κυρίλλου καὶ τοῦ Νεστορίου, χωρίς κανένα διάλογο μεταξύ τους. Ο ἴδιος ὁ αὐτοκρατορικός ἐπίτροπος, Κανδιδιανός, ἀποχώρησε διαμαρτυρόμενος ἀπό τή Σύνοδο ἐπειδή ὁ Κύριλλος δέν ἀνέμενε τὴν ἀφίξην τοῦ Ἀντιοχείας Ἰωάννου²¹.

Οι ἐργασίες τῆς Συνόδου ἔξετασαν τὴν ὄρθιοδοξία τοῦ Κυρίλλου βασιζόμενοι κυρίως στήν δεύτερη δογματική ἐπιστολή του πρός τὸν Νε-

στόριο, ό όποιος ἀρνήθηκε νά παρουσιαστεῖ καί νά δώσει λόγο στή Σύνοδο. Σημαντικό ρόλο εἶχε ό Ἰουβενάλιος Ἱεροσολύμων, ό όποιος πρότεινε ὅτι, ἐφόσον ό Νεστόριος κλήθηκε τρεῖς φορές νά λογοδοτήσει καί δέν ἔδωσε ἀπάντηση, τότε οἱ ἐργασίες τῆς Συνόδου νά συνεχιστοῦν κανονικά καί νά κριθεῖ ἄν oἱ ἀπόψεις του συμφωνοῦν μέ τήν πίστη τῶν Πατέρων τῆς Νίκαιας καί ἄλλων Πατέρων τῆς Ὁρθοδοξίας. Ἀφοῦ ἀνέγνωσαν τή Β' Ἐπιστολήν τοῦ Κυρίλλου, οἱ συνοδικοί κλήθηκαν νά ἀπαντήσουν ἄν tά γραφόμενα εἶναι σύμφωνα μέ τό Σύμβιολο τῆς Νίκαιας. Ὅλοι οἱ 154 παρόντες στήν πρώτη συνεδρία διαπίστωσαν τή συμφωνία τῆς Ἐπιστολῆς μέ τό Σύμβιολο τῆς Πίστεως καί ἀναθεμάτισαν τή διδασκαλία τοῦ Νεστορίου, τό ἴδιο καί ὅλους ὅσους βρίσκονταν σέ κοινωνία μαζί του: «Πάντες οἱ ἐπίσκοποι ἄμα ἐπεφώνησαν ό μή ἀναθεματίζων Νεστόριον ἀνάθεμα ἔστω. Τούτον ἥ ὄρθιη πίστις ἀναθεματίζει, τούτον ἥ σύνοδος ἀναθεματίζει. Τούτον ἥ ἁγία σύνοδος ἀναθεματίζει. Ὁ κοινωνῶν Νεστορίῳ ἀνάθεμα ἔστω. Πάντες ἀναθεματίζομεν τήν ἐπιστολήν καί τά δόγματα Νεστορίου. Τόν αἰρετικόν Νεστόριου πάντες ἀναθεματίζομεν. Τούς κοινωνοῦντας Νεστορίῳ πάντες ἀναθεματίζομεν»²².

Ἐπηρεασμένος ἀπό τόν Κανδιδιανό καί μή ἰκανοποιημένος γιά τόν τρόπο πού ἔξελιχθηκε ἥ Σύνοδος, ό αὐτοκράτορας Θεοδόσιος Β' κήρυξε ἄκυρες τίς ἀποφάσεις τῆς πρώτης συνεδρίας καί zήτησε ἀπό τούς ἐπισκόπους πού ἀκόμα ἔρχονταν στήν Ἐφεσο, νά μήν συμμετάσχουν στής συνάξεις τοῦ Κυρίλλου, ἀλλά νά περιμένουν τήν ἐπίσημη ἔναρξη τῶν συνεδριάσεων.

Φθάνοντας στήν Ἐφεσο ό Ἀντιοχείας Ἰωάννης μαζί μέ τή συνοδεία τῆς Συρίας, ό Κύριλλος τούς πληροφορεῖ γιά τά γεγονότα τῆς πρώτης συνεδρίας καί γιά τόν ἀναθεματισμό τοῦ Νεστορίου. Ἀρνούμενος αὐτές τίς ἀποφάσεις ό Ἰωάννης Ἀντιοχείας συγκαλεῖ μιά σύνοδο μέ 30 περίποι συμμετέχοντες καί ἀποφασίζουν τήν καταδίκη καί τήν καθαιρεση τῶν Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας καί Μέμνονος Ἐφέσου.

Ο Πάπας Κελεστίνος ἔστειλε ὡς ἀντιπροσώπους τούς ἐπισκόπους Ἀρκάδιο καί Προΐεκτο καί τόν πρεσβύτερο Φιλίππο, οἱ όποιοι ἔφθασαν τήν Ἐφεσο ἀρχές Ἰουλίου. Οἱ δυτικοί ἀντιπρόσωποι εἶχαν σαφεῖς ἐντολές ἀπό τόν Πάπα νά ταχθοῦν ὑπέρ τοῦ Ἀγίου Κυρίλλου. Τότε ό Κύριλλος ὄργανώνει δεύτερη καί τρίτη συνεδρία στής 10 Ἰουλίου καί ἀκολούθως στής 11 Ἰουλίου στής όποιες ἔφθασαν στό συμπέρασμα ὅτι ό διεξαγωγή τῆς Συνόδου ἔγινε «κανονικῶς καί κατά τήν ἐκκλησιαστικήν ἐπιστήμην»²³.

Η Γ' Οἰκουμενική Σύνοδος εἶχε συνολικά 7 συνεδρίες. Η τελευταία συγκλήθηκε στής 31 Ἰουλίου 431, ὅπου ἀνεγνώσθη ό λίβελλος ἀπό τούς ἐπισκόπους Κωνσταντίας Ρηγίνο, Κουρίου Ζήνωνα καί Σόλων

Εύάγριο, οἱ ὁποῖοι ζπιοῦσαν ἀπό τή Σύνοδο τήν αὐτοκεφαλία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου²⁴. Στό λόγο πού πῆρε ὁ ἐπίσκοπος Ρηγίνος ἀναφέρει: «καθικετεύομεν καὶ προσπίπομεν ὑμετέροις ἀγίοις ἵκνεσι, κανονικῇ ψήφῳ καὶ νῦν, ὥσπερ καὶ ἐξ ἀρχῆς ἀπό τε τῶν ἀποστολικῶν χρόνων καὶ τῶν θεσμῶν καὶ κανόνων τῆς ἀγιωτάτης καὶ μεγάλης συνόδου τῆς κατά Νίκαιας ἄτρωτος καὶ ἀνεπιβούλευτος καὶ ἐλευθέρα πάστος καταδυναστείας διατετέλεκεν ἡ ὑμετέρα σύνοδος ἡ κατά Κύπρου, οὕτω καὶ νῦν τῇ ὑμετέρᾳ ἀδεκάστῳ καὶ δικαιοτάῃ ψήφῳ καὶ τῷ θεσμῷ ὑπάρχαι ἡμῖν δίκαιον»²⁵. Μετά ἀπό διάλογο μεταξύ τῶν Κύπριων ἐπισκόπων καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων τῆς Συνόδου, ἡ Σύνοδος κατέληξε στό ἔξης: «ἔδοξεν τοίνυν τῇ ἀγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ συνόδῳ σώζεσθαι ἐκάστη ἐπαρχίᾳ καθαρά καὶ ἀβίαστα τά αὐτή προσόντα δίκαια ἐξ ἀρχῆς καὶ ἄνωθεν κατά τό πάλαι κρατήσαν ἔθος, ἀδειαν ἔχοντος ἐκάστου μητροπολίτου τά ἵσα τῶν πεπραγμένων πρός τό οἰκεῖον ἀσφαλές ἐκλαρεῖν»²⁶.

Ἡ Γ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος δέν ἔξεδωσε ἔνα δογματικό «Ὄρο» ἐπειδή θεώρησε ἀρχείαστο νά προσθέσει κάτι στό Σύμβολο τῆς Πίστεως τῶν δύο πρώτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἐξέδωσε ὅμως 8 κανόνες, ἐκ τῶν ὁποίων 7 εἶναι δογματικοῦ χαρακτήρα καὶ ὁ τελευταῖος ἀφορᾶ τό κανονικό δίκαιο. Ὁ Ἅγιος Κύριλλος ἔτυχε θερμῆς ὑποδοχῆς πίσω στήν Ἀλεξάνδρεια, ἀφοῦ ἐπρόκειτο βέβαια γιά μιά νίκη τῆς ἀλεξανδρινῆς σχολῆς ἔναντι τῆς ἀντιοχειανῆς. Ὁ Νεστόριος μετά τήν καθαίρεστή του ἐγκαταστάθηκε σέ ἔνα μοναστήρι στήν ἔρημο τῆς Ἀραβίας, ὅπου καὶ πέθανε περίπου τό 450. Νέος Ἅρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως ἀναδείχθηκε ὁ Μαξιμιανός.

Ἄξιζει, ὅμως, νά ποῦμε ὅτι ἡ Οἰκουμενική Σύνοδος τῆς Ἐφέσου δέν ἔληξε σέ σύμφωνους τόνους καὶ οὔτε κατάφερε νά φέρει τήν Ἐκκλησία σέ ἐνότητα, ἀφοῦ δημιουργήθηκε ἔνα σχίσμα μεταξύ τῶν Ἀντιοχέων ἐπισκόπων, ἀκόλουθως τοῦ Ἰωάννου Ἀντιοχείας καὶ τῶν λοιπῶν ἀκόλουθων τοῦ Ἅγιου Κυρίλλου. Χωρίς νά δέχονται πλέον ἐπίσημα τήν διδασκαλία τοῦ Νεστορίου, οἱ Ἀντιοχειανοί ἀρνοῦνται ὅποιαδήποτε δογματική προσθήκη στό Σύμβολο τῆς Νικαίας. Θεωροῦν τήν καταδίκη τοῦ Νεστορίου ἀδικαιολόγητη ἀπό τή στιγμή πού ἀποφασίστηκε πρίν τήν ἔλευσην ὅλων τῶν μελῶν τῆς Συνόδου. Ἔτσι, ἐπικρατεῖ μιά μπερδεμένη κατάσταση.

Παρόλα αὐτά ὑπάρχει ἡ ἐπιθυμία συμφιλίωσης καὶ ἐνότητας. Ὁ πρῶτος πού ἔκανε τό βῆμα πρός αὐτή τήν κατεύθυνσην ἦταν ὁ Ἰωάννης Ἀντιοχείας, ὁ ὁποῖος καταδίκασε μέν τή νεστοριανική χριστολογία, ἀλλά ζητοῦσε ταυτόχρονα τήν ἀνάκλησην τῶν 12 ἀναθεματισμῶν τοῦ Κυρίλλου. Ὁ Παῦλος Ἐμέστος, ὁ ὁποῖος ἔπαιξε μεσολαβητικό ρόλο γιά τήν εἰρήνευση τοῦ Κυρίλλου μέ τόν Ἰωάννην, παρουσίασε τό Πάσχα τοῦ 433 ἔνα δογματικό κείμενο ὃς ὅμολογία πίστεως, τό ὁποῖο ἔβρισκε

σύμφωνους και τούς δύο. Αὐτό τό κείμενο όνομάστηκε «Ἐκθεση πίστεως τῶν διαλλαγῶν» ή «Ἐκθεση πίστεως περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως». Ἐγίνε δεκτό ἀπό τούς Ἀνατολικούς τοῦ Ἰωάννου Ἀντιοχείας και τὸν Κύριλλο και στίν οὐσίᾳ θεωρεῖται ως ὁ δογματικός «Ορος» τῆς Γ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἢν και δέν συζητήθηκε και οὔτε ὑπογράφηκε ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῶν Ἑκκλησιῶν²⁷. Ἐτσι, μποροῦμε νά ποῦμε ὅτι μόλις τό 433 ή Γ' Οἰκουμενική Σύνοδος φέρει εἰς πέρας τό ἔργο της.

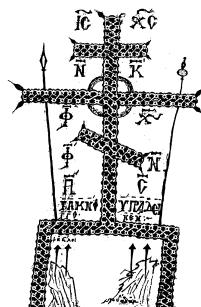
Ἐν κατακλείδι, μποροῦμε νά συμπεράνουμε ὅτι ή Γ' Οἰκουμενική Σύνοδος διασαφήνισε τίν ύποστατική ἔνωση στό ἔνα και μοναδικό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ τῶν δύο φύσεων, γι' αὐτό και ή σωτηρία τοῦ ἀνθρώπινου γένους διά τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ εἶναι πραγματική και ὅχι φαινομενική. Τέλος, ἀφοῦ τό Δεύτερο Πρόσωπο τῆς Ἀγίας Τριάδος ἐνσαρκάθηκε διά τῆς Παρθένου Μαρίας, τότε δικαίως ὄνομάζεται Θεοτόκος και ὅχι ἀνθρωποτόκος, ή χριστοτόκος, ή θεοδόχος.

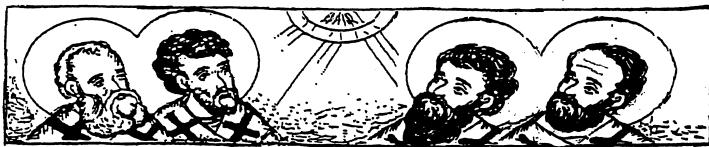
ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Bł. Sfântula Shiril al Alexandriei, *Comentariu la Evanghelia făntului iohan*, în col. PSB, vol 41, trad. Pr. Prof. Dumitru Staniloae, ’Εκδ. IBMBOR, Bucureşti 2000, σ. 7-8.
2. Bł. Pr. John Anthony McGuckin, *Dicționar de Teologie Patristica*, ’Εκδ. Doxologia, Iași 2014, σ. 92-93.
3. Bł. Θρησκευτική και Ἡθική Ἐγκυκλοπαίδεια, ’Εκδ. Ἀ. Μαρτίνος, Ἀθῆναι 1965, σ. 1160.
4. Bł. Edward Gibbon, *The decline and fall of the Roman Empire* (vol. II-chapter XLVII), ’Εκδ. Modern Library, New York 1995, σ. 2067.
5. Ο Edward Gibbon (1737-1794) ήταν Ἀγγλος ιστορικός, συγγραφέας και διαφωτιστής. Τό σημαντικότερο ἔργο του ἀναφέρεται στίν ιστορία και τίν πτώση τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας σέ 6 τόμους, τό όποιο ἔγραψε μεταξύ 1776 και 1788. Τό ὑφος του είναι σέ πολλές περιπτώσεις εἰρωνικό, βασίζεται σέ πρωτογενεῖς πηγές ἀλλά εἶναι γνωστός γιά τίν ἔντονη κριτική πού ἀσκούσε στίν Ἑκκλησιαστική ίεραρχία. Τό λόγο αντίς τῆς κριτικῆς εἶναι εύκολο νά τόν ἀντιληφθεῖ κανείς ἀφοῦ ὁ ἐν λόγῳ ιστορικός ἔζησε τίν ἐποχή τῆς Γαλλικῆς Ἐπανάστασης και ήταν φανερός ἐπηρεασμένος ἀπό τίς ἰδέες τοῦ γαλλικοῦ διαφωτισμοῦ, ο όποιος στρεφόταν ἐνάντια στούς θεσμούς και στίς θεομοθητημένες θρησκείες. Ἀρκετοί ἐπηρεάστηκαν ἀπό τίς ἰδέες τοῦ Ἀγγλου ιστορικοῦ, παρόλα αὐτά οι περισσότεροι σπουδεινοί ιστορικοί δέν ἀποδέχονται ὅλες τίς ἰδέες του, ιδιαίτερα αὐτές πού θεωροῦν τόν Χριστιανισμό ως τίν αιτία γιά τίν πτώση τῆς Ρωμαϊκῆς Αὐτοκρατορίας.
6. Norman Russel, *Cyril of Alexandria*, ’Εκδ. Routledge, London and New York 2003, σ. vii.
7. Arhid. Prof. Dr. Constantin Voicu, *Patrologie (Vol. II)*, ’Εκδ. Basilica, Bucureşti 2009, σ. 63.
8. Στυλιανοῦ Γ. Παπαδοπούλου, *Πατρολογία Γ'*, ’Εκδ. Γρηγόρη, Ἀθῆναι 2010, σσ. 272-273.
9. Ἰωάννου N. Καρμίρη, *Tά Δογματικά και Συμβολικά Μνημεῖα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς Εκκλησίας*, ’Αθῆναι 1952, σ. 138-139.
10. Ἐπισκόπου Καρπασίας Χριστοφόρου, *Οἰκουμενικές Σύνοδοι: Ἰστορία - Θεολογία - Πρᾶξη*, ’Εκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Τροοδοτίσσης, 2018, σ. 261.

11. Βλ. Χρίστου Ἀνδρούτσου, *Δογματική τῆς Ὁρθοδόξου Ἀνατολικῆς Ἑκκλησίας*, Ἐκδ. «Τυπογραφείου τοῦ Κράτους», Ἀθήνα 1907, σ. 178.
12. Στυλιανοῦ Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σσ. 664-665.
13. Ἐπισκόπου Καρπασίας Χριστοφόρου, ὁ.π., σ. 263.
14. Βλ. Κυρῆλλου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, *Κατά τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν*, PG 76, 9-248.
15. Στυλιανοῦ Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σσ. 543-544.
16. Lucian Dînca, *Conciliile Ecumenice. Efes 431 & Calcedon 451. Monografii*. Ἐκδ. Galaxia Gutenberg, Târgu-Lăpuș 2015, σ. 28.
17. E. Schwartz, *Acta Conciliorum Oecumenicorum, tomus primus, pars prima (Collectio Vaticana 1-32)*, Walter de Gruyter & Co., 1927, σσ. 114-115.
18. (...) la grande eglise de la ville où le Concile fe tint, portoit fon nom, ' & ce femble mesme avec l'addition de la qualité de Mere de Dieu (Louis-Sébastien Le Nain de Tillemont, *Mémoires pour servir à l'hostoire ecclesiastique des six premiers siècles*, vol. 14, Ch. Robustel, Paris 1709, 364).
19. Σωκράτους Σχολαστικοῦ, Ἑκκλησιαστική Ἰστορία, PG 67, 813.
20. Στυλιανοῦ Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 380.
21. Lucian Dînca, ὁ.π., σ. 61.
22. E. Schwartz, *Acta Conciliorum, tomus primus, pars altera (Collection Vaticana 33-80)*, Walter de Gruyter & Co., 1927, σσ. 35-36.
23. E. Schwartz, *Acta Conciliorum, tomus primus, pars altera (Collection Vaticana 81-119)*, Walter de Gruyter & Co., 1927, σ. 59.
24. Βλ. Ἐπισκόπου Μεσαορίας Γρηγορίου, Ἡ παράδοση τῆς Κύπρου μέσα ἀπό τί ζωή τῶν ἀνθρώπων της. Ὁ Ἅγιος Σπυρίδων, Ἐπίσκοπος Τριμυθοῦντος, στόν Ἑκκλησιαστικό Κήρυκα, τόμ. KZ', Λάρνακα 2021, σ. 95.
25. E. Schwartz, *Acta Conciliorum Oecumenicorum, tomus primus, pars septima (Collectio Segvierana. Collectio Atheniensis. Collectio Minores)*, Walter de Gruyter & Co., σ. 119.
26. E. Schwartz, *Acta Conciliorum Oecumenicorum*, ὁ.π., σ. 122.
27. Βλ. Στυλιανοῦ Γ. Παπαδοπούλου, ὁ.π., σ. 402.

Διάκονος ΑΝΔΡΕΑΣ ΜΑΤΕΪ

Χριστόδουλον Βασιλειάδην

Η ΕΝ ΕΦΕΣΩ ΛΗΣΤΡΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΤΟΥ 449 μ.Χ.

Ληστρική¹ ὀνομάστηκε ἀπό τὸν πάπα Ρώμης Λέοντα Α΄ ἢ σύνοδος, ἢ ὁποίᾳ συνεκλήθη στὶν Ἐφεσο τὸν Αὔγουστο τοῦ 449 μ.Χ. στὸ ναό τῆς Ἀγίας Μαρίας. Πρόεδρος τῆς συνόδου ἦταν ὁ Ἀλεξανδρείας Διόσκορος. Τὴν σύνοδο αὐτὴν συνεκάλεσε ὁ αὐτοκράτορας Θεοδόσιος Β', γιά νά ἀναθεωρήσῃ τὴ δίκην τοῦ Εὐτυχοῦς². Ὁ τελευταῖος ἦταν ἀρχιμανδρίτης σὲ μία μονή στὶν Κωνσταντινούπολην· καταδικάστηκε ὡς αἵρετικός ἀπό τὴν διαρκῆ Σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὸν Νοέμβριο τοῦ 448 μ.Χ., πρόεδρος τῆς ὁποίας ἦταν ὁ Κωνσταντινουπόλεως Φλαβιανός³.

Ἡ σύνοδος στὶν Ἐφεσο ἄρχισε τὶς 8 Αὔγουστου τοῦ 449 μ.Χ. καί συνεδρίασε γιά δεκαπέντε μέρες, δηλαδὴ μέχρι τὶς εἴκοσι δύο Αὔγουστου. Ἀντιπρόσωποι τοῦ πάπα Ρώμης ἦταν ὁ ἐπίσκοπος Ἰούλιος, ὁ διάκονος Ἰλάριος καὶ ὁ νοτάριος Δουλκίσιος. Στίν ἐν Ἐφέσῳ σύνοδο τοῦ 449 μ.Χ. οἱ ἀλεξανδρινοί μονοφυσίτες, μέ ἀρχηγό τὸν Διόσκορο, ἀνάγκασαν ὅσα ἀπό τὰ μέλη τῆς συνόδου δέν συμφωνοῦσαν μέ τὶς ἀπόψεις τους νά ἀναγνωρίσουν τὴ διδασκαλία τοῦ Εὐτυχοῦς ὡς ὀρθόδοξη καὶ νά καταδικάσουν ὅσους ἦταν ἀντίθετοι μαζί τους. Ὁ αὐτοκράτορας Θεοδόσιος Β' ἐπικύρωσε τὶς ἀποφάσεις τῆς συνόδου καὶ τὸν ἀνεγνώρισε ὡς οἰκουμενικήν.

Οἱ Διόσκορος ἄσκησε τὴν προεδρία τῆς ληστρικῆς συνόδου ὡς πραγματικός τύραννος. Στὶς 8 Αὔγουστου τοῦ 449 μ.Χ. ὁ Διόσκορος συνάθροισε στὶν Ἐφεσο, στὸν ναό τῆς Θεοτόκου⁴, τοὺς ἑκατόν εἴκοσι ἔπτα παρόντες ἐπισκόπους. Οἱ ἐπίσκοποι αὐτοί ἦταν κατά τὸ πλεῖστον ἐκλελεγμένοι μεταξύ τῶν φίλων τοῦ Εὐτυχοῦς.

Οἱ ἐργασίες τῆς συνόδου ἄρχισαν μέ τὸν ἀνάγνωσην τῶν αὐτοκρατορικῶν γραμμάτων, στά ὁποῖα συγκαλοῦσαν τὴ σύνοδο. Θά ἀκολουθοῦσε ἡ ἀνάγνωση τῶν γραμμάτων τοῦ πάπα Ρώμης, ἀλλά ὁ Διόσκορος ἀρνήθηκε, ἀντιτάχτηκε καὶ φύλαξε τὶς ἐπιστολές τοῦ Ρώμης γιά τὸν ἔαυτό του. Μετά διάβασαν ἔνα αὐτοκρατορικό ἔγγραφο, μέ τὸ ὁποῖο ἐπιτρεπόταν ἡ συμμετοχή στὴ σύνοδο τοῦ σύρου ἡγουμένου Βαρσουμᾶ ὁ ὁποῖος εἶχε ἔλθει ἀπό τὴν Ἐφεσο μέ ὄμάδα σύρων μοναχῶν μέ αὐτούς εἶχε τρομοκρατήσει τούς νεοτοριανούς στὴ Συρία.

‘Ο Διόσκορος ἀπέκλεισε ἀπό τή σύνοδο σαράντα δύο ἐπισκόπους, ἄλλους μέ τή δικαιολογία ὅτι ἤταν κριτές τοῦ Εὐτυχοῦς στή σύνοδο τῆς Κωνσταντινουπόλεως τό 448 μ.Χ. καί ἄλλους γιατί ἤταν ἀντίθετοι στής ἀπόψεις του.’ Ακόμη ἀπείλησε μέ καθαίρεση, ἔξορία καί θάνατο ὅσους ἐπρόκειτο νά ἀντισταθοῦν. Γιά νά ἀποδειχθῆ ὅτι μποροῦσε νά πραγματοποιήσῃ τίς ἀπειλές του, παρουσίασε ἰσχυρή στρατιωτική δύναμη.

Μετά κλήθηκε ὁ Εὐτυχής, ὁ ὁποῖος μῆλοσε ὡς κατίγορος καί ὅχι ὡς κατηγορούμενος. Παρουσίασε μία ἀδριστή ὁμολογία πίστεως καί ἐπανέλαβε τή θέση του, ὅτι δεχόταν μία φύση μετά τήν ἔνωσην. Σ’ αὐτήν ἀναθεμάτιζεν ὅλες τής αἵρεσεις, ἴδιαιτέρως αὐτές τοῦ Οὐαλεντίνου καί τοῦ Ἀπολιναρίου Λαοδικείας, γιά τίς ὁποίες κατηγορεῖτο· δῆλων δέ ὅτι ἀκολουθοῦσε τό Σύμβολο τῆς Πίστεως τῆς Νίκαιας, σύμφωνα μέ τήν διακήρυξην τῆς ἐν Ἐφέσῳ Σύνοδου τό 431 μ.Χ. Σέ κανένα δέν ἐπέτρεψαν νά ἀπαντήσῃ στό Εὐτυχῆ. Τότε ἄλλοι ἐπίσκοποι ἔψυχαν καί τελικά ὅσοι ἔμειναν ἀναγνώρισαν ὅτι ὁ Εὐτυχής ἤταν ὁρθόδοξος, τόν ἀποκατέστησαν δέ ὡς πρεσβύτερο καί ἱγούμενο. Κάποιες ἀραιές διαμαρτυρίες καλύφτηκαν μέ τήν κραυγή «ὅστις λέγει δύο φύσεις, ἀνάθεμα ἔστω». ‘Ο Διόσκορος ψήφισε τελευταῖος.

Μετά ἀπό αὐτά ἥ σύνοδος ἔθεσε σέ ψηφοφορία τήν καταδίκη τοῦ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Φλαβιανοῦ καί τοῦ Εὐσεβίου Δορυλαίου. Αὐτοί ἤταν ἔνοχοι γιά τόν ἀφορισμό τοῦ Εὐτυχοῦς. Ἐπίστης ὑποστήριζαν τής δύο φύσεις μετά τήν ἔνωση καί ἔτσι, κατά τή γνώμη τῶν κατηγόρων τους, τροποποιοῦσαν δῆθεν τό Σύμβολο τῆς Πίστεως τῆς Νίκαιας.

‘Ο Διόσκορος ὑποκρίθηκε ὅτι ἀπειλεῖτο ἥ zωή του, καί ἔτσι zήτησε τή βοήθεια τῶν δύο αὐτοκρατορικῶν ὑπαλλήλων. Αὐτοί εἶχαν ἀναλάβει τήν ἀστυνόμευσην τῆς συνόδου, ἄφοσαν δέ νά μποῦν οἱ στρατιώτες, οἱ ὁποῖοι ἤσαν ὅπλισμένοι, οἱ παραβολάνοι⁵, οἱ ναῦτες καί οἱ μοναχοί τοῦ Βαρσουμᾶ. Αὐτοί ἐπιτέθηκαν ἐναντίον ὅσων εἶχαν ἀντίθετη ἀποψη. Κακοποίησαν τόν Φλαβιανό πολύ ἄσχημα καί ἔξι αἵτιας αὐτῆς τῆς κακομεταχειρίσεως τόσο κατά τήν ὕρα τῆς συνόδου ὅσο καί κατά τήν πορεία του πρός τήν ἔξορία, ἀπιεβίωσε μετά ἀπό τρεῖς μέρες. ‘Ο Εὐσέβιος Δορυλαίου κατόρθωσε νά διαφύγη καί πῆγε στή Ρώμη. Ἐκεὶ συναντήθηκε μέ τόν Λέοντα καί τοῦ ἔδωσε ἔκκληση δική του καί τοῦ Φλαβιανοῦ.

Μετά ἀπό αὐτές τής βάναυσες μεταχειρίσεις τῶν ἀντιφρονούντων, κλείστηκαν οἱ πόρτες τῆς βασιλικῆς, ὅπου διεξαγόταν ἥ σύνοδος. Οἱ ἐπίσκοποι, οἱ ὁποῖοι συμμετεῖχαν στήν σύνοδο, καθαίρεσαν τό Φλαβιανό καί τόν Εὐσέβιο. Τήν καθαίρεση ὑπέγραψε καί ὁ πατριάρχης Ἀντιοχείας Δόμνος.

Στής 22 Αὐγούστου 449 μ.Χ. διεξήχθη ἥ δεύτερη φάση τῆς συνόδου. Αὐτή κρησιμοποιήθηκε γιά τόν κανονισμό τῶν λογαριασμῶν αὐτῶν, οἱ

όποιοι ἦσαν μιστοί στόν Διόσκορο, δηλαδή αὐτῶν, οἱ ὅποιοι πίστευαν στὶς δύο φύσεις τοῦ Κυρίου. Αὐτοί ἦσαν ὁ Ἐδέστος Ἰβας, ὁ Χαρράν Δανιὴλ καὶ ὁ Κύρου Θεοδώρος, οἱ ὅποιοι καθαιρέθηκαν ἥσαν ἐρήμην εὔτυχῶς πού δέν ἦταν παρόντες γιατί θά εἶχαν τίν ίδια τύχη μέτον Φλαβιανό. Ὁ Διόσκορος ἀφοῦ ὑψώθηκε μέχρι τόν οὐρανό, ἔκλεισε τίν σύνοδο, κάμνοντας νά ἐπικροτθοῦν οἱ δώδεκα ἀναθεματισμοί τοῦ ἄγιου Κυρήλλου κατά τῆς νεοτοριανικῆς αἵρεσεως.

Μετά ἀπό ὅλα αὐτά τά γεγονότα ὁ πάπας διαμαρτυρήθηκε πολύ γιά ὅλα ὅσα συνέβησαν στή σύνοδο, τίν χαρακτήρισε δέ Ληστρική, ὅρη τῆς πίστεως καί κόλαφο γιά ὀλόκληρη τήν Ἐκκλησία. Ζήτησε ἐπίσης νά συγκληθῇ νέα σύνοδος γιά νά τακτοποιηθῇ ἡ κατάσταση. Ὁ Θεοδόσιος ὅμως, περικυκλωμένος ἀπό τούς εὐτυχιανούς, ἀπάντησε δτὶς ὅλα γίνονται σύμφωνα μέτον κανόνες τῆς Ἐκκλησίας. Μάλιστα εἶπε πώς ἀφοῦ διώχθηκε ὁ Φλαβιανός, ἐπεκράτησε εἰρήνη στήν Ἐκκλησία.

Ἡ ἐνέργεια αὐτή τοῦ Διόσκορου ἀπεκάλυψε τόν σκοπό, τόν ὅποιο ἔθεσε, δηλαδή νά ἐπικρατήσῃ ἡ εἰδική ὄρολογία, ἡ ὅποια χρησιμοποιήθηκε ἀπό τόν ἄγιο Κύριλλο τό 430 μ.Χ., γιά ἀντίκρουση τοῦ Νεστορίου καί νά ἀποβληθῇ ἀπολύτως ἡ δυοφυσιτική ὄρολογία, τίν ὅποια ὁ Ἱδιος ὁ Κύριλλος εἶχε δεκεθῇ κάριν τῆς εἰρήνης στήν Ἐκκλησία, ὑπογράφοντας τό Σύμβολο τῆς ἐνώσεως τό 433 μ.Χ.

Ἄπο τόν χρόνο, κατά τόν ὅποιο συνεκλήθη ἡ ληστρική σύνοδος, ἀρχίζει μία μονοφυσιτική λογομαχία, ἡ ὅποια ὀδήγησε στό σχίσμα τίς Ἐκκλησίες τῆς Αἰγύπτου, τῆς Αἴθιοπίας, τῆς Συρίας καί τῆς Ἀρμενίας.

Ὁ Διόσκορος Ἀλεξανδρείας καθαιρέθηκε δύο χρόνια ἀργότερα ἀπό τίν Δ' Οἰκουμενική Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνας τό 451 μ.Χ. Σ' αὐτήν ὁ Εὐτυχής ἀναθεματίστηκε καί ἡ αἵρεση καταδικάστηκε. Τό λείψανο τοῦ ἄγιου Φλαβιανοῦ ἀνακομίστηκε μέτοιμές στήν Κωνσταντινούπολη ἀπό τήν Πουλκερία, ἀδελφῷ τοῦ αὐτοκράτορα Θεοδοσίου τοῦ Μικροῦ καί τοποθετήθηκε στόν ναό τῶν ἄγιών Ἀποστόλων. Ἡ μνήμη τοῦ Ἀγίου Φλαβιανοῦ ἔορτάζεται στίς 16 Φεβρουαρίου.

Οἱ Κόπτες δέν ἀνεγνώρισαν αὐτήν τίν καθαιρέση τοῦ Διοσκόρου καί θεωροῦν δτὶς ἦταν κανονικός πατριάρχης Ἀλεξανδρείας μέχρι τό τέλος τῆς ζωῆς του. Ὁ Διόσκορος πέθανε ἐξόριστος στή Γάγγρα τῆς Παφλαγονίας τό 454 μ.Χ. Θεωρεῖται ἄγιος ἀπό τούς Κόπτες καθώς καί ἀπό τούς λοιπούς ἀντιχαλκηδόνιους.

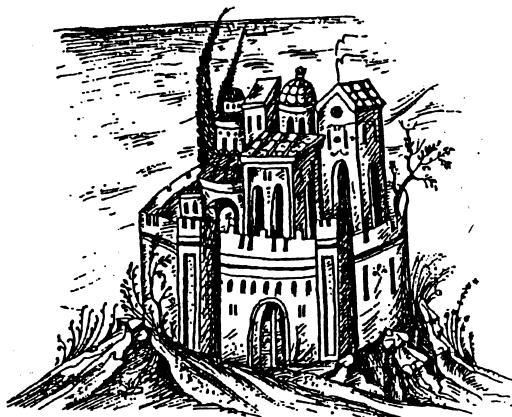
·Ἀπολυτίκιο Ἀγίου Φλαβιανοῦ Κωνσταντινουπόλεως
·Ἡχος γ'. Θείας πίστεως.

Στήλη ἔμψυχος Ὁρθοδοξίας,

στῦλος ἄσειστος τῆς Ἐκκλησίας,
Φλαβιανέ ἀνεδείχθης τοῖς πράγμασιν.
‘Ομολογίᾳ τῆς πίστεως ἔνδοξε,
αἵρετικῶν διαλύεις τάς φάλαγγας.
Πάτερ ὅσιε, Χριστόν τὸν Θεόν ἵκέτευε
δοθῆναι καὶ ἡμῖν τό μέγα ἔλεος.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ:

1. Στά λατινικά ἥ ληστρική αὐτή σύνοδος ὀνομάστηκε «Latrocenium», λέξη ἥ ὅποια σημαίνει «Ληστεία».
2. Εὔτυχιανισμός ἥ μονοφυσιτισμός ὀνομάζεται ἥ αἴρεστη, κατά τὴν ὅποια ἥ θεία φύση τοῦ Κυρίου θεωρεῖται κυρίαρχη πάνω στὴν ἀνθρώπινη. Οἱ μονοφυσίτες πιστεύουν ὅτι ἥ θεία φύση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀπορρόφησε τὴν ἀνθρώπινη καὶ τὴν ἐξαφάνισε, ὡς «σταγόνα μέλιτος στὸν ὠκεανό».
3. Ὁ ἄγιος Φλαβιανός ἦταν πρεσβύτερος στὴν Κωνσταντινούπολη καὶ σκευοφύλακας τοῦ ναοῦ τῆς Ἀγίας Σοφίας. Διαδέχθηκε τὸν ἄγιο Πρόκλο στὴν ἀρχιεπισκοπὴ Κωνσταντινούπολεως τὸ ἔτος 447 μ.Χ. Στή ληστρική σύνοδο τοῦ 449 μ.Χ. ὅλα ἦταν προσκεδιασμένα κατὰ τοῦ ἄγιου Φλαβιανοῦ.
4. Στὸν ἐν λόγῳ ναὸν εἶχεν ἐγκαινιάσει ὁ Κύριλλος τὸν Α΄ Σύνοδο τῆς Ἐφέσου τὸ 431 μ.Χ., δηλαδὴ τὴν τρίτη Οἰκουμενική Σύνοδο.
5. Οἱ Παραβολᾶνοι ἦταν πρόσωπα ταγμένα στὴν ὑπρεσία τῆς Ἐκκλησίας. Ἡταν ἐπιφορτισμένα νά θάψουν τοὺς νεκρούς, ἰδιάίτερα ὅσους εἶχαν πεθάνει ἀπὸ λοιμώδεις ἀσθένειες κατὰ τὰ πρῶτα χριστιανικά χρόνια. Μέ τὴν πάροδο ὅμως τῶν αἰώνων οἱ παραβολᾶνοι ἀπετέλεσαν ξεχωριστή τάξην καὶ μεταβλίθηκαν σὲ ταραχοποιά στοιχεῖα.

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ

Βασιλείου Χαραλάμπους

Η Δ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΑΙ Ο ΔΙΑΛΟΓΟΣ ΜΕ ΤΟΥΣ ΜΟΝΟΦΥΣΙΤΕΣ

Hμνήμη τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἑορτάζεται ἀπό τήν Ἑκκλησία μας μεταξύ 13ης ἔως 19ης Ἰουλίου. Συγκλήθηκε τό τέος 451 μ.Χ. καὶ κατεδίκασε τήν αἵρεση τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ.

«Σέ τόν ἀπερίγραπτον, καὶ ἀνερμνήνευτον Λόγον, σάρκα χρηματίσαντα, δι' ἡμᾶς φιλάνθρωπε ἀνεκήρυξε, τό σεπτόν σύστημα, τῶν σοφῶν Πατέρων, Θεόν τέλειον καὶ ἄνθρωπον, διπλοῦν ταῖς φύσεσι, καὶ ταῖς ἐνεργείαις ὑπάρχοντα, διπλοῦν καὶ ταῖς θελήσεσιν, ἔνα τόν αὐτόν καθ' ὑπόστασιν ὅθεν σύν Πατρί τε, καὶ Πνεύματι γινώσκοντες Θεόν, ἔνα πιστῶς προσκυνοῦμεν σε, τούτους μακαρίζοντες», ψάλλομε τήν Κυριακή τῶν Ἀγίων Πατέρων τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῶν ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντων.

Οἱ Μονοφυσίτες ἀντιμάχονται τήν Δ' Οἰκουμενική Σύνοδο, ἀλλά τήν πολέμουσαν καὶ τήν ἀναθεμάτισαν. Ἡ ἀντίθεσή τους αὐτή στήν Δ' Οἰκουμενική Σύνοδο, τούς ὁδήγησε στήν ἀποκοπή τους ἀπό τήν Ἑκκλησία.

Μονοφυσιτικές κοινότητες εἶναι ἡ Κοπτική κοινότητα, ἡ Αἰθιοπική, ἡ Συροϊακωβίτική, ἡ Μαλαμπαρική τῶν Ἰνδιῶν, ἡ Ἀρμενική ἢτοι τά Καθολικάτα τοῦ Ἐσμιατζίν καὶ τῆς Κιλικίας.

Τό «ἐν δύο φύσεσιν... γνωριζόμενον» πού ἀναφέρεται στό κείμενο τοῦ Ὁρου τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνας, ἐπεξηγεῖ τόσο τό «ἔνα καὶ τόν αὐτόν ὅμολογεννούν, τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν», ὅσο καὶ τό «τέλειον αὐτόν ἐν θεότητι» καὶ τό «καί τέλειον αὐτόν ἐν ἀνθρωπότητι». Ἐρμηνεύει ἐπίσης τό «Θεόν ἀληθῶς καὶ ἀνθρωπον ἀληθῶς».

Ἡ ὄρθόδοξη ἐρμηνεία τῆς Χριστολογίας τοῦ Ἀγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας δόθηκε ἀπό τήν Ἑκκλησία κατά τήν Δ' Οἰκουμενική Σύνοδο. Δέν «ἐκφράζεται ἡ ἴδια ἀλήθεια» μέ τούς αἱρετικούς Μονοφυσίτες, ἀναφορικά μέ τό Χριστολογικό δόγμα, ὅπως ἐπιμένουν κακόδοξες τοποθετήσεις μιᾶς ἄλλης «ἀβρότιτας». Οἱ Μονοφυσίτες μέ τήν ἐπιμονή τους προβάλλουν κακόδοξη παρερμηνεία τῆς φράσης τοῦ Ἀγίου Κυ-

ριλλου, «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη».

‘Ο Ἀγιος Κύριλλος Ἀλεξανδρείας τονίζει ὅτι «εἷς Κύριος Ἰησοῦς Χριστός, κανὸς τῶν φύσεων μὴ ἀγνοῖται διαφορά, ἐξ ὃν τὸν ἀπόρροπτὸν ἔνωσιν πεπρᾶχθαι φαμέν» (‘Αγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας – Ἐπιστολή 39, Πρός Ἰωάννην ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας). Αὐτὴ ἡ ἀναφορά τοῦ Ἀγίου Κυρίλλου εἶναι σύμφωνη μὲν αὐτῷ πού ἡ Ἑκκλησία πιστεύει.

‘Ο τονισμός τοῦ Ἀγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας «κανὸς τῶν φύσεων μὴ ἀγνοῖται διαφορά», εἶναι σύμφωνος μὲν τῷ «ἐν δύο φύσεσιν ... γνωριζόμενον» τοῦ Ὁρου τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνας. Τό αὐτό τονίζει ὁ Ἀγιος Κύριλλος καὶ στή Β’ Ἐπιστολή του πρός Νεστόριο λέγοντας «οὐκ ὡς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διά τὸν ἔνωσιν».

‘Η ἄποψη πού θεωρεῖ ὡς ὄρολογιακή παρεξήγηση τὸν ἀντίθεστο τῶν Μονοφυσιτῶν στὸν Δ’ Οἰκουμενικὴν Σύνοδο, δέν εἶναι ὄρθη. Εἶναι μεγάλο λάθος νά δίδεται ἡ ἐντύπωση ὅτι οἱ Μονοφυσίτες, ἀπό «ὄρολογιακή παρεξήγηση» ἔχουν περιπέσει στὸν αἵρεση. Οἱ Μονοφυσίτες εἶναι αἵρετικοι καὶ ἔχουν ἀποκοπεῖ ἀπὸ τὴν Ἑκκλησία.

Οἱ αἵρετικοί Μονοφυσίτες παρουσιάζονται ὡς δῆθεν ἀποδεχόμενοι τὴν Χριστολογία τοῦ Ἀγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας, ἀναφορικά μὲ τὸν ἔκφραστὸν του, «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη». Ἡ κακόδοξη μονοφυσιτική παρερμηνεία τῆς Χριστολογίας τοῦ Ἀγίου Κυρίλλου, δέν μπορεῖ νά ἐκληφθεῖ ὡς ἀποδοχὴ τῆς Χριστολογίας τοῦ Ἀγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας.

Σέ τέτοιο βαθμό παρερμηνεύουν τὸν ὄρο αὐτό τῆς Δ’ Οἰκουμενικῆς Σύνοδου, ὃστε καταντοῦν βλάσφημα νά θεωροῦν τὸν Ὁρθόδοξην Χριστολογίαν ὡς δῆθεν νεστοριανίζουσα. Πῶς μπορεῖ νά θεωροῦν ὡς νεστοριανίζουσα Χριστολογία τό «οὐκ εἰς δύο πρόσωπα μεριζόμενον ἢ διαιρούμενον, ἀλλ’ ἔνα καὶ τὸν αὐτὸν Υἱόν μονογενῆ Θεόν Λόγον Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν», τοῦ ὄρου τῆς Δ’ Οἰκουμενικῆς Συνόδου;

Οἱ ἀντορθόδοξες φωνές πού ἐπιμένουν σέ ἐπαναδιατύπωση τοῦ ὄρου τῆς Δ’ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τὸν Ἑκκλησίαν ἀντιμάχονται. Ἐάν θέλομε νά εἴμαστε «ἐπόμενοι τοῖς Ἀγίοις Πατράσιν», δέν θά πρέπει νά ἐπαναδιατυπώσουμε τό κείμενο τοῦ ὄρου τῆς Δ’ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὅπως ἡ ἀνθρωπάρεσκη ἀγάπη ἐπιτάσσει, μέ σκοπό τὸν ψευδῆ συμφιλίωση μὲ τοὺς αἵρετικούς Μονοφυσίτες, ἀλλά νά ἐπαναλάβουμε τὸν ἴδια Ὁμολογία Πίστεως. «Ἐνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστόν Υἱόν Κύριον Μονογενῆ», ὄμολογοῦμε «ἐν δύο φύσεσιν ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀδιαιρέτως, ἀκωρίστως γνωριζόμενον».

Τό «ἐν δύο φύσεσιν» πού οἱ αἵρετικοί Μονοφυσίτες πολεμοῦν, δέν

ἀποτελεῖ «ἄλλη διατύπωση», ἀλλά Ὁμολογία Πίστεως. Τό «οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διά τίν ̄νωσιν», δέν ἐπιτρέπει ἄλλη διατύπωση καὶ παρερμηνεία.

Ἡ μονοφυσιτική ἐμμονή ἐπιμένει νά πολεμᾶ τό «ἐν δύο φύσεσιν» τοῦ ὄρου τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Πῶς μπορεῖ τίν ἀντίθεση τῶν Μονοφυσιτῶν νά τίν ἐκλάβουν ώς ἀπλή ὁρολογιακή παρεξήγηση καὶ μάλιστα μέ δυνατότητα ἔρμηνευτικῆς σύγκλισης; Ὁ τονισμός «σωζομένης δέ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως καὶ εἰς ̄ν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης», τοῦ ὄρου τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δέν ἀφήνει περιθώρια ἀλλότρια παρερμηνείας.

Βασικό καὶ μόνιμο πρόβλημα στόν Θεολογικό Διάλογο τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μέ τούς Μονοφυσίτες, ἀποτελοῦν οἱ «Κοινές Δηλώσεις» ἢ «Κοινές Ἐκθέσεις». Θεολογικά διαβλητές «Κοινές Δηλώσεις», στόν Θεολογικό Διάλογο τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας μέ τούς Μονοφυσίτες, οὐδόλως βοηθοῦν τίν ἐπιστροφή τους στήν Ἐκκλησία. Τούναντίον οἱ ὅποιεσδήποτε κακόδοξες στρεβλώσεις καὶ θεολογικά διαβλητές ἀναφορές, ἀποτελοῦν προηγούμενο.

Ἀναφορές ὅπως, «μέσω τῆς διαφορετικῆς ὁρολογίας, ἥ ὅποια ἐκφράζεται ἀπό κάθε πλευρά, εἴδαμε νά ἐκφράζεται ἥ ̄δια ἀλήθεια» (ἀπό τό κείμενο τῆς Κοινῆς Ἐκθέσεως τοῦ Σεπτεμβρίου 1990)*, παρατείνουν τίν μονοφυσιτική ἐμμονή. Ποιά ἥ χρεία γι' αὐτούς τότε, νά ἐγκαταλείψουν τίν κακόδοξη παρερμηνεία τους, δταν ἐπισημαίνεται ὅτι καὶ διά τῆς δικῆς τους ἔρμηνευτικῆς «ἐκφράζεται ἥ ̄δια ἀλήθεια»;

Σχετικά μέ τίν ἀναφορά τῆς «Κοινῆς Ἐκθεσης», ἥ ὅποια ἀναφέρει ὅτι «καί οἱ πλευρές βρῆκαν τούς ἔαυτούς τους νά ἀκολουθοῦν τή Χριστολογική διδασκαλία τῆς μιᾶς ἀδιαίρετης Ἐκκλησίας, ἥ ὅποια διατυπώθηκε ἀπό τόν Ἀγιο Κύριλλο» (ἀπό τό κείμενο τῆς Κοινῆς Ἐκθέσεως τοῦ Σεπτεμβρίου 1990)*, θά πρέπει νά ἐπισημανθεῖ ὅτι ἥ Ὁρθόδοξη ἔρμηνεία τῆς Χριστολογίας τοῦ Ἀγίου Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας δόθηκε ἀπό τήν Ἐκκλησία καὶ συγκεκριμένα ἀπό τήν Δ' Οἰκουμενική Σύνοδο. Ἡ κακόδοξη παρερμηνεία τῆς φράσης τοῦ Ἀγίου Κυρίλλου «μία φύσις τοῦ Θεοῦ Λόγου σεσαρκωμένη» ἀπό τούς Μονοφυσίτες, συνεπάγεται τή μή ἀποδοχή της.

Ἡ ἀποψη πού πού θεωρεῖ ὅτι ἀπλά χρησιμοποιήθηκαν διαφορετικοί τύποι γιά νά ἐκφράσουν τίν ̄δια ἀλήθεια δέν είναι ὁρθόδοξη. Τό θεώρημα τῆς κακόδοξης «έρμηνευτικῆς ποικιλότητας» ὁδηγεῖ συνεπακόλουθα σέ συμβιβαστικό Χριστολογικό ὁρισμό. Καθοριστικό ρόλο σέ τυχόν ἀπόκλισην ἀπό τήν Χριστολογική ὁρολογία τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Χαλκηδόνας, ἀποτελεῖ ἥ ἀποψη περί ὁρολογιακῆς παρεξήγησης μέ τούς Μονοφυσίτες, πού συνεπακόλουθα καθίσταται ἰσχυροποιητικός παράγοντας γιά συμβιβαστική «ἐπαναδιατύπωση» τοῦ ὅ-

ρου τῆς Χαλκιδόνας.

Οι Μονοφυσίτες δέν έχουν ἀποκοπεῖ ἀπό τίν 'Εκκλησία ἀπό «όρολογιακή παρεξήγηση». Ἡ κακόδοξη ἀντίθεσή τους στίν ἐκφρασθεῖσα Χριστολογία τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, δέν ἀποτελεῖ «όρολογιακή παρεξήγηση», ἀλλά αἵρετική ἐμμονή.

ΣΗΜΕΙΩΣΗ

*) Ανδρέα Ν. Παπαβασιλείου «Ο Θεολογικός Διάλογος μεταξύ Ορθοδόξων και Αντιχαλκιδονίων», Κέντρο Μελετῶν Ιερᾶς Μονῆς Κύκκου», Λευκωσία 2000.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ
Θεολόγος

Ανδρέα Κυριακοῦ

Η ΑΓΙΑ ΠΕΜΠΤΗ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΑΙ Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΗΣ

Aάνθελήσει κάποιος νά ἀναφερθεῖ στή Σύνοδο αὐτή, πρέπει πρωτίστως νά σταθεῖ στό πρόσωπο τοῦ αὐτοκράτορα Ἰουστινιανοῦ Α'. Ὁ μεγάλος αὐτός βασιλεύς τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους, ὁ ὅποιος εἶχε τή φιλοδοξία νά ἀνακτήσει τό δυτικό τμῆμα τῆς Αὐτοκρατορίας πού εἶχαν καταλάβει τά γερμανικά φύλα, ἔβλεπε ἀπό τήν ἄλλην πώς κινδύνευε νά ἀπωλέσει τίς χῶρες τῆς Μέσης Ἀνατολῆς στίς ὅποιες εἶχε κυριαρχήσει ἀπό τόν 5ο αἰώνα ὁ Μονοφυσιτισμός, πήγουν τίν Αἴγυπτο, Συρία καὶ Παλαιστίνη. Προσπαθεῖ νά βρεῖ τρόπο νά φέρει τούς Μονοφυσίτες πίσω στήν Ἐκκλησία. Αὐτό τό χαρακτήρα εἶχε τό διάταγμα τῶν «Τριῶν Κεφαλαίων» τό ὅποιο ἐξέδωσε, στό ὅποιο καταδικάζονταν τό πρόσωπο καὶ τά συγγράμματα τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας (διδασκάλου τοῦ Νεστορίου), τά συγγράμματα τοῦ Θεοδωρίτου Κύρου ἐναντίον τοῦ Ἀγίου Κυρίλλου καὶ ἡ Πρός Μάρην ἐπιστολή τοῦ Ἰβά Ἐδέσσης. Τό διάταγμα τῶν «Τριῶν Κεφαλαίων» ἐπικυρώθηκε ἀπό τήν ύπο τόν πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Μηνᾶ Ἐνδημοῦσαν Σύνοδον στά 543.

Στήν Ἀνατολή τό διάταγμα δέχθηκαν μέ δισταγμό τά πατριαρχεῖα Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, ἐνώ ἡ Ρώμη ἀντέδρασε, διότι νόμισε ὅτι θά θιγόταν ἡ αὐθεντία τῆς ἐν Χαλκηδόνι Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Οἱ Ἀφρικανοί ἐπίσκοποι ἀπό τήν ἄλλην ἦταν ὑπέρ τοῦ διατάγματος. Ὁ Ρώμης Βιγίλιος, ὁρθά πράττων, ζήτησε τή σύγκληση Οἰκουμενικῆς Συνόδου γιά τήν διευθέτηση τοῦ ὅλου θέματος. Ὁ Αὐτοκράτορας, γιά νά ἀποκατασταθεῖ ἡ εἰρήνη τῆς Ἐκκλησίας, συγκάλεσε στά 553 τήν Ε' Οἰκουμενική Σύνοδο.

Ἡ Σύνοδος συνῆλθε στήν Κωνσταντινούπολη στής 5 Μαΐου τοῦ 553 καὶ οἱ ἐργασίες τῆς κράτησαν μέχρι τίς 2 Ἰουλίου τοῦ ίδίου ἔτους. Ὁ αὐτοκράτορας Ἰουστινιανός δέν ἔλαβε μέρος στή Σύνοδο, οὗτε παρέστησαν σ' αὐτήν ἀντιπρόσωποί του. Σ' αὐτήν παρευρέθηκαν 165 Πατέρες. Πρόεδρος τῆς Συνόδου ἀνεδείχθη ὁ Κωνσταντινουπόλεως Εὐτύχιος καὶ συμμετεῖχαν οἱ Ἀπολλινάριος Ἀλεξανδρείας, Δόμνος Ἀντιοχείας καὶ Εὔστοχιος Ἱεροσολύμων.

Ὁ Πάπας Ρώμης Βιγίλιος καὶ οἱ ἐπίσκοποι τῆς Ἰταλίας συνεχῶς ἀνέβαλλαν νά παρουσιαστοῦν στή Σύνοδο, παρά τό ὅτι βρίσκονταν στή

Βασιλεύουσα. Ὄταν ὁ Πάπας πληροφορήθηκε ὅτι τὸ Ρωμαϊκό κράτος ἔκαστε τὴν Ρώμην, γιατί τίνι κατέλαβαν οἱ Ὀστρογότθοι, ἐνεργώντας τελείως ἀψυχολόγητα, ἔφυγε μαζί μὲ τὴν συνοδεία του γιὰ τὴν Ἰταλία καὶ ἥ Σύνοδος τούς ἀναθεμάτισε. Καθ' ὅδόν πρὸς τὴν Δύση, συνεχίζοντας τίς παλινωδίες ὁ Ρωμαῖος Ποντίφηκας, μόλις ἔμαθε πῶς τὸ Ρωμαϊκό κράτος ἀνέκτησε τὴν Ρώμην, ἔστειλε ἐπιστολήν (Contututum) μέ τὴν ὥποια ἀποδέκτησε τίς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου.

Εἶναι βέβαιο πῶς ὁ χαρακτήρας τῆς Συνόδου ἤταν ἐνωτικός. Ἐπεδίωξε νά ἰκανοποιήσει τούς Μονοφυσίτες, ὥστε νά ἀποδεχθοῦν τίς ἀποφάσεις τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Αὐτὸ τὸν σκοπὸν ἔξυπηρετούσε ἥ καταδίκη τῶν «Τριῶν Κεφαλαίων». Γι' αὐτὸ δέχθηκε ὅτι μποροῦν νά ἀναθεματισθοῦν κεκοιμημένοι, ὥπως λ.χ. ὁ Θεόδωρος Μοψουεστίας, ἐφόσον δέν μετενόποσαν. Πρέπει νά τονιστεῖ ὅτι ἐπεκύρωσε «τὰ δογματισθέντα ὑπὸ τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ἀναθεματισθησαν τοῦ Ὁριγένους τὰ συγγράμματα καὶ οἱ αἰρετικά φρονοῦντες Εὐάγγριος καὶ Δίδυμος καὶ τὰ ἐκτεθέντα πάρ' αὐτῶν κεφάλαια, Θεόδωρος ὁ Μοψουεστίας, ὁ διδάσκαλος τοῦ Νεστορίου, Ἀνθίμος καὶ Πέτρος καὶ Ζωρᾶς καὶ ἥ πρὸς Μάρην ἐπιστολή τοῦ Ἰβα Ἐδέστος» (Σωφρονίου Εὐστρατιάδου, Ἅγιολόγιον τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας σ. 442). Δέν συμφωνοῦμε μέ τὸν Σ. Εὐστρατιάδη, ὅτι ὁ Ὁριγένης δέν ἀναθεματίστηκε προσωπικά, διότι αὐτὸ ἀναγράφεται σαφῶς στὸ 14ο «Δογματικό Κεφάλαιο» τῆς Συνόδου.

Ἡ Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδος ἔορτάζεται στὶς 25 Ἰουλίου καὶ στὸ Μηνολόγιο τῆς ἡμέρας διαβάζουμε τούς πιό κάτω χαρακτηριστικούς στίχους: «Λόγοι Βελίαρ οἱ λόγοι Ὁριγένους, οὓς πέρι καθεῖλον προσκυνηταὶ τοῦ Λόγου». Τί σημαίνουν ὅλα αὐτά τὰ λόγια; Ὅτι οἱ ἀπόψεις τοῦ Ὁριγένη περὶ προϋπάρχεως τῶν ψυχῶν, περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν πάντων καὶ γιὰ τό τέλος τῆς κολάσεως κ.τ.ο. δέν εἶναι συμβατές μέ τὴν χριστιανική πίστη καὶ εἶναι λόγοι Βελίαρ, δηλαδὴ λόγοι τοῦ Διαβόλου. Στὸ Συνοδικό τῆς Ὁρθοδοξίας οἱ δεχόμενοι τίς ἀνωτέρω ἀντιχριστιανικές ἀπόψεις, πού ἀνατρέπουν ὄλοκληρο τὸ Εὐαγγέλιο, ἀναθεματίζονται χωρίς περιστροφές (Τριώδιον, σελ. 160). Δέν πρέπει νά λησμονεῖται ἐπίστης ὅτι ὁ Ὁριγένης συμπέρανε ἄκριτα ὅτι τὸ Ἐβραϊκό (μασωριτικό) κείμενο εἶναι τὸ αὐθεντικό κείμενο τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ἀρνιόταν τίνι ἵστη μέ τὸν Πατέρα θεότητα τοῦ Χριστοῦ.

Δέν πρέπει νά μᾶς διαφεύγει ὅτι «περὶ τὸ 514 ἔξηντα λόγιοι μοναχοί ἀναχώρησαν ἀπὸ τὴν μεγάλην Λαύρα τοῦ ὁσίου Σάββα τοῦ Ἡγιασμένου καὶ ἴδρυσαν τὴν “Νέα Λαύρα”, ἥ ὥποια κατέστη κέντρο τοῦ ὡριγενισμοῦ. Ὁ ὁσιος Σάββας προσπάθησε πολλές φορές νά τούς ὁδηγήσει σὲ μετάνοια χωρίς ὅμως ἀποτέλεσμα. Ἐπειτα ἀπὸ τὴν Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδο οἱ ὡριγενιστές μοναχοί τῆς “Νέας Λαύρας” “τῆς καθολικῆς

έαυτούς ἐχώρησαν κοινωνίας” με ἀποτέλεσμα νά ἐκδιωχθοῦν ἀπό τόν Ἱεροσολύμων Εὐστόχιο» (‘Αρχιμ. Βασιλείου Παπαδάκη, Οἱ ἀγῶνες τῶν μοναχῶν ὑπέρ τῆς Ὁρθοδοξίας, σελ. 344). Ὁ Ἀγιος Λεόντιος Νεαπόλεως τῆς Κύπρου στό Βίο τοῦ Ἀγίου Συμεών τοῦ διά Χριστόν σαλοῦ σημειώνει ὅτι στήν ἀπορίᾳ δυό μοναχῶν γιά τό πῶς ἔπεσε ὁ Ὁριγένης στήν πλάνη, ὁ Συμεών, πού ἔτρωγε τότε λούπινα, εἶπε: «Γιατί κατηγορεῖτε τά λούπινα; Σαράντα μέρες βράχηκαν. Ὁ Ὁριγένης δέν τρώει ἀπ’ αὐτά, γιατί μπῆκε πολύ μέσα στή θάλασσα καί δέν μπόρεσε νά βγει καί πνίγηκε στό βυθό» (‘Ο ἄγιος Συμεών ὁ διά Χριστόν σαλός, σελ. 82).

Στό Γεροντικό ἀναφέρεται ὅτι κάποιος γέρων μοναχός πού ἤλθε κοντά στόν Ἀββᾶ Λώτ δίδασκε τίς κακοδοξίες τοῦ Ὁριγένους. Ὄταν ὁ Ἀββᾶς (πού εἶχε δογματική εὐαισθησία) τόν συμβούλεψε νά σταματήσει νά λέγει τά λόγια αὐτά, σπικάθηκε κι ἔφυγε (Γεροντικόν, σελ. 62α). Σ’ αὐτούς πού ἀποθεώνουν τόν Ὁριγένη γιά τήν ἰδιοφυία του καί τίς λαμπρές του ἐπιδόσεις στά γράμματα ἀντιτάσσουμε τίς γνῶμες τῶν θεοφόρων πατέρων ὅπως τοῦ Ἀγίου Σάββα, τοῦ Ἀγίου Συμεών τοῦ διά Χριστόν σαλοῦ, τοῦ Ἀββᾶ Λώτ καί τόσων ἄλλων πού ἤξεραν ἐμπειρικά νά διακρίνουν τό ἄκυρον ἀπό τόν σίτον. Καί τῶν 165 θεοφόρων Πατέρων τῆς Συνόδου, φυσικά. Ἡ ἀπόφαση τῆς Συνόδου τελειώνει μέ 14 «Δογματικά Κεφάλαια». Ἀνάμεσα σ’ αὐτά ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον παρουσιάζει τό 11ο Κεφάλαιο στό ὄποιο καταδικάζονται οἱ αἵρετικοί: ‘Ἀρειος, Εὐνόμιος, Μακεδόνιος, Ἀπολλινάριος, Νεστόριος, Εὐτυχής καί Ὁριγένης. Ἀναφέρει αὐτολεξεί: «Εἴ τις μή ἀναθεματίζει Ἀρειον, Εὐνόμιον, Μακεδόνιον, Ἀπολλινάριον, Νεστόριον, Εὐτυχέα καί Ὁριγένην μετά τῶν ἀσεβῶν αὐτῶν συγγραμμάτων, καί τούς ἄλλους πάντας αἵρετικούς τούς κατακριθέντας καί ἀναθεματισθέντας ὑπό τῆς ἀγίας, καθολικῆς καί ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας καί τά τῶν προειρημένων αἵρετικῶν φρονήσαντας ἢ φρονοῦντας καί μέχρι τέλους τῆς οἰκείας ἀσεβείᾳ ἐμμείναντας, ὁ τοιοῦτος ἀνάθεμα ἔστω».

Κατά τόν Μ. Φώτιο, ὁ Ὁριγένης, ὁ Εὐάγριος ὁ Ποντικός κι ὁ Δίδυμος ὁ Τυφλός ἀναθεματίστηκαν γιά τίς νεστοριανικές τους δοξασίες.

Παρά τό γεγονός ὅτι ἡ Σύνοδος δέν κατάφερε νά ἐπεναφέρει τούς Μονοφωσίτες στήν Ἐκκλησία, ἔσβησε κάθε ὑποψία ὑποστήριξης τοῦ νεστοριανισμοῦ, ὥστε αὐτοί νά εἶναι ἀναπολόγοιτοι. Ἀναγνώρισε ἀπό τήν ἄλλη ὡς Οἰκουμενική τήν Σύνοδο τῆς Χαλκηδόνος καί διακήρυξε πώς οἱ κακόδοξοι, ἐφόσον βλάπτουν τήν Ἐκκλησία καί μετά θάνατον ὑπόκεινται σέ ἀνάθεμα. Αὐτό νά τό ἔχουν ὑπ’ ὅψιν καί σήμερα ὅσοι, ἐλαφρῷ τῇ καρδίᾳ, παραχαράττουν τήν πίστιν τήν ἀμώμητον ἢ καθυβρίζουν τό πρόσωπο τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ὅποιοι κι ἀν εἶναι, ὅσο κι ἀν τούς τιμοῦν οἱ ἀνθρωποι τοῦ κόσμου τούτου.

Δημήτριου Π. Ρίζου
ΣΤ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ύριο θέμα τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἦταν (εἶναι καὶ σόμερα;) ἢ ἀντιμετώπιστς τῶν ἐμφανιζομένων πλανεμένων, αἱρετικῶν διδασκαλιῶν σέ θέματα πίστεως - δόγματος. Παρεπιπτῶντως ὑσχολοῦντο καὶ μέ ἄλλα θέματα πού ἀφοροῦσαν τὴν πορεία τῆς Ἑκκλησίας, διοίκησι, λατρεία, πνευματική ζωή. Τά δέ θέματα πίστεως ἀφοροῦσαν κατά κανόνα στό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐξ ἄλλου ὁ Συμεών ὁ Θεοδόχος τό προανήγγειλλε μὲ τὸν φρᾶσι: «Οὗτος κεῖται εἰς πιῶσιν καὶ ἀνάστασιν πολλῶν ἐν τῷ Ἰσραὴλ καὶ εἰς σπημεῖον ἀντιλεγόμενον» (Λουκ. β' 34). Καί πράγματι πολὺς λόγος ἔγινε γιά τὴν ἐνανθρώπησι του, τὴν φύσι του, τὴν σχέσιν του μὲ τὸ Πατέρα, τὴν θέλησι του, τὴν ἐνέργειά του, τὸ πρόσωπό του. Ὁ δέ ἀπόστολος Παῦλος προσδιορίζει ποῖοι θά δημιουργοῦν τά προβλήματα. Εἶπε στὸν Μίλητο: «Ἐξ ὑμῶν αὐτῶν ἀναστίσονται ἄνδρες λαλοῦντες διεστραμμένα τοῦ ἀποσπάν τούς μαθητάς ὅπιστα αὐτῶν» (Πραξ. κ' 30). Οἱ αἱρετικοί εἶναι εἰσωτερικός ἐχθρός. Οἱ ἔσωθεν καινοτόμοι, μπορεῖ νά ἐκθειάζωνται ώς μεγάλοι θεολόγοι, δῆμος κατά κανόνα εἰσάγουν καινά δαιμόνια καὶ θεολογοῦν μέ ἀποκλίσεις ἀπό τὴν ὀρθόδοξην πίστιν καὶ διδασκαλία.

ΤΑ ΠΡΟ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

‘Η Δ’ Οἰκουμενική Σύνοδος κατεδίκασε τὸν Μονοφυσιτισμό, ἀλλά οἱ Μονοφυσῖτες δέν ἔξελιπαν παντελῶς. Αὐτούς προσπάθησε νά προσεγγίσῃ ὁ αὐτοκράτορας Ἡράκλειος, ἀφοῦ τούς ἀπελευθέρωσε ἀπό τούς Πέρσες, ἀλλά αὐτοί ἐπέμεναν νά δεχθοῦν οἱ Ὁρθόδοξοι τὴν πλανεμένη διδασκαλία, συνέχεια καὶ μετάλλαξι τοῦ Μονοφυσιτισμοῦ, ὅτι ὁ Χριστός εἶχε μία θέλησι καὶ μία ἐνέργεια. Ὁ Αὐτοκράτορας ζήτησε τὴν γνώμην τοῦ πατριάρχου Σεργίου, ὁ ὅποιος ἀποδέχθηκε τὴν νέα διδασκαλία καὶ μαζί του συμφώνησαν ὁ Ρώμης Ὀνώριος, ὁ Φαράν Θεόδωρος καὶ Φάσιδος Κύρος. Μετά ἀπό αὐτά ὁ Αὐτοκράτορας, τό 638 ἐπέβαλε τὴν πλάνη μὲ τὸν «Ἐκθεσι», ὃπως ὀνομάσθηκε τό αὐτοκρατορικό διάταγμα. Τό ἀποδέχθηκαν ἐπίσης οἱ: Κωνσταντινουπόλεως Σέργιος, Ἀλεξανδρείας Κύρος, Ἀντιοχείας Μακάριος. Δέν συμφώνησε ὁ

Ίεροσολύμων Σωφρόνιος, καί μάλιστα ἡ συνοδική του ἐπιστολή ἐγκρίθηκε ἀπό τὸν Σύνοδο καί ἀναγνωρίσθηκε ὡς αὐθεντικό δογματικό κείμενο. Ἀγώνα κατά τοῦ Μονοθελητισμοῦ ἀνέλαβε καί ὁ ἄγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής μὲ βοήθεια ἀπό τὸν Ρώμην, στά πρόσωπα τῶν Παπῶν Θεοδώρου Α', Ἰωάννου Δ', πού κατεδίκασε τὴν αἵρεσι συνοδικά, τοῦ Μαρτίνου Α', Εὐγενίου Α' καί Βιταλιανοῦ.

Ο αὐτοκράτορας Κώνστας ὁ Β' ἀνεκάλεσε τὸν «Ἐκθεσι» τοῦ Ἡρακλείου καί ἐξέδωσε νέο διάταγμα, τὸν «Τύπο», πού ἀπαγόρευε κάθε συζήτησι γιά τὸ θέμα. Ὁ Ρώμης Μαρτίνος Α' καί ὁ Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής, ἐπειδή δέν ἀποδέχθηκαν τὸ διάταγμα συνελήφθησαν καὶ δικάστηκαν στὴν Κωνσταντινούπολι ὡς ἀρνητές τοῦ «Τύπου». Καί οἱ δύο ἐξωρίσθησαν καί ἀπέθαναν ἀπό τίς κακουχίες.

Η ΣΥΝΟΔΟΣ

Τόν δολοφονηθέντα Κώνσταντα Β' διαδέχθηκε ὁ Κωνσταντῖνος Δ' ὁ Πωγωνάτος. Αὐτός συνεκάλεσε τὸν ΣΤ' Οἰκουμενικό Σύνοδο τὸ 680 (7.11.680-17.11.681) στὴν Κωνσταντινούπολι, γιά τὴν καταδίκη τῆς αἵρεσεως τοῦ Μονοθελητισμοῦ καί Μονοενεργυητισμοῦ.

Τὸν Σύνοδο, μέ τὸν παρουσία τοῦ Αὐτοκράτορος, μετεῖχαν 174 Ἐπίσκοποι, (δ ἀριθμός τῶν ἐπισκόπων κυμαίνεται στὰ κείμενα λόγω τῆς μακρᾶς διαφορετικῆς τῆς Συνόδου) μεταξύ τῶν ὅποιών οἱ: Κωνσταντινουπόλεως Γεώργιος, Πρόεδρος, οἱ πρεσβύτεροι Θεόδωρος καὶ Γεώργιος καὶ ὁ Διάκονος Ἰωάννης ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Ρώμης Ἀγάθωνος, ὁ Ἀντιοχείας Μακάριος μέ τὸν μαθητή του Στέφανο, πού καθαιρέθηκαν ὡς αἱρετικοί, ὁ νεοεκλεγείς Ἀντιοχείας Θεοφάνης, ὁ πρεσβύτερος Πέτρος ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ἀλεξανδρείας, ὁ πρεσβύτερος Γεώργιος ὡς ἀντιπρόσωπος τοῦ Ιεροσολύμων. Δέν ἐπεκτείνομαι σὲ ἄλλα ὄνόματα.

Ἡ Σύνοδος κατεδίκασε τὴν αἵρεσι τῶν Μονοθελητῶν, καί ἀναθεμάτισε τοὺς Μονοθελῆτες πατριάρχες Κωνσταντινουπόλεως Σέργιο, Πύρρο, Πέτρο καὶ Παῦλο, τὸν Πάπα Ρώμης Ὁνώριο, τὸν πατριάρχη Ἀντιοχείας Μακάριο καὶ τοὺς ἐπισκόπους τῆς Φαράν Στέφανο, Πολυχρόνιο καὶ Θεόδωρο, καθὼς καὶ τοὺς ὄπαδούς των, ἐπειδή δίδασκαν ὅτι ὁ Χριστός ἔχει μία θέλησι καὶ μία ἐνέργεια, προσεγγίζοντας ἔτσι στὸν αἵρεσι τῶν Μονοφυσιτῶν.

Καταλυτική γιά τίς ἀποφάσεις τῆς Συνόδου ἦταν ἡ ἐγκύκλιος τοῦ Ιεροσολύμων Σωφρονίου γιά τὸν Χριστολογία περὶ δύο φύσεων, θελήσεων καὶ ἐνεργειῶν. Πέρα ὅμως ἀπό τὸν Χριστολογία διατυπώνει ξεκάθαρα τὰ σχετικά μέ τὴν θεότητα καὶ τοῦ ἄγιου Πνεύματος. Γράφει: «Πιστεύω τοίνυν, μακάριοι, καθάπερ ἀρκῆθεν πεπίστευκα, εἰς ἔνα Θεόν, πατέρα, παντοκράτορα, ἄναρχον παντελῶς καὶ ἀΐδιον, πάντων ὄρατῶν τε καὶ ἀοράτων ποιητήν. Καί εἰς ἔνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν Υἱόν

τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἀιδίως καὶ ἀπαθῶς ἐξ αὐτοῦ γεννηθέντα τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρός καὶ οὐκ ἄλλον ἀρχήν ἢ τὸν Πατέρα γινώσκοντα, ἀλλ’ οὐδέ ἄλλοθεν πόθεν ἢ ἐκ τοῦ Πατρός τὸν ὑπόστασιν ἔχοντα, φῶς ἐκ φωτός ὁμοούσιον, Θεόν ἀληθινόν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ συναίδιον. εἰς ἓν Πνεῦμα ἄγιον, τὸ ἐκ Θεοῦ Πατρός ἐκπορευόμενον, τὸ φῶς καὶ Θεόν καὶ αὐτῷ γνωριζόμενον, καὶ ὃν ἄλλοθῶς Πατρί καὶ Υἱῷ συναίδιον, ὁμοούσιόν τε καὶ ὁμόφυλον, καὶ τῆς αὐτῆς οὐσίας καὶ φύσεως, καὶ ὡσαύτως δέ καὶ θεότητος». Ὅλα τά παραπάνω τά ἀποδέχθηκαν οἱ Πατέρες τῆς ΣΤ' Οἰκουμενικῆς.

΄Από αὐτήν τὴν Σύνοδο καθιερώνονται οἱ ὄροι «ἀπλανής» καὶ «ἀ-πλανῶς» καὶ ὅχι «ἀλαθήτως».

΄Ο Πάπας Λέων ὁ Β΄ ἐπικύρωσε τὴν Σύνοδο καὶ ἀναθεμάτισε καὶ ὁ ἴδιος τὸν προκάτοχό του Ὁνόριο «ὁ ὁποῖος αὐτή τὴν ἀποστολικήν (Ρωμαϊκήν) Ἑκκλησία δέν φάτισε μέ τῇ διδασκαλίᾳ τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως, ἀλλά ἄφοσε τὴν ἀσπιλὸν πίστιν νά μιανθῇ μέ τὴν βέβηλην προδοσία». Κάποιοι Πάπες παραβλέπουν τὴν καταδίκην του καὶ τελικά ἢ Α΄ Βατικανίος σύνοδος τοῦ 1870 ἀπάλλαξε τὸν Ὁνόριο καὶ κήρυξε τὸ δόγμα γιά τὸ παπικό «Ἀλάθητο».

΄Ο αὐτοκράτορας Ἰουστινιανός Β΄ στήριξε τὴν ΣΤ' Οἰκουμενική Σύνοδο καὶ προχώρησε στὴν σύγκλησι μεγάλης Συνόδου τὸ 691 μέ τὴν συμμετοχὴν 215 ἐπισκόπων. Ἡ Σύνοδος αὐτή ἀσχολήθηκε μέ κανονικά zητήματα. Θεωρεῖται δέ ως συνέχεια τῆς Ε΄ καὶ ΣΤ' Συνόδου καὶ εἶναι γνωστή ως Πενθέκτη ἢ συνέχεια τῆς ΣΤ΄. Ἡ Ε΄ καὶ ΣΤ΄ δέν διατύπωσαν Κανόνες. Τούς ἐξέδωσε ἢ Πενθέκτη, στὸ σύνοδο 102 κανόνες γιά κανονικά καὶ πρακτικά zητήματα.

΄Ο αὐτοκράτορας Βαρδάνης Βασιλικός, μέ Σύνοδο πού συγκάλεσε στὴν Κωνσταντινούπολι, καταδίκασε τὴν ΣΤ' Οἰκουμενική καὶ ἀναγνώρισε τὸν Μονοθελητισμό. Ἡ ἀντίδρασις τῆς Ρώμης ἀπέτυχε. Ἀλλὰ ὁ νέος αὐτοκράτορας Ἀναστάσιος Β΄ μέ Σύνοδο στὴν Κωνσταντινούπολι καταδίκασε τὸν Μονοθελητισμό καὶ βεβαίως ἀποκαταστάθηκε ἢ ΣΤ' Οἰκουμενική.

Μιά λεπτομέρεια ἀκόμα. Ἡ ΣΤ΄ ἢ Πενθέκτη ἀλλαξε τὴν ἀρχή τῆς χρονολογήσεως πού ἵσχυε ἀπό τὸν Α΄. Δηλαδή μέχρι τότε ἀρχή χρονολογήσεως ἐθεωρεῖτο ὁ θάνατος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου, ἢ Πενθέκτη μέ τὸν τρίτο τῆς κανόνα καθιερώνει τὴν χρονολόγησι ἀπό Κτίσεως Κόσμου. Καὶ μετά ἀπό χίλια χρόνια, ἐπί Κυρῆλλου Α΄ Λουκάρεως, ὁ προσδιορισμός τῆς χρονολογήσεως ἔγινε ἀπό Χριστοῦ γεννήσεως.

Ο ΟΡΟΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

΄Η πρώτη ἀπόφασις τῶν Συνόδων, μετά τὴν πρώτη Οἰκουμενική,

ἵταν ἡ ἀνεπιφύλακτη ἀναγνώρισι καὶ ἐπικύρωσι τῶν προηγουμένων Συνόδων. Τό αὐτό ἔπραξε καὶ ἡ ΣΤ' Σύνοδος.

Μή ἔχοντες χῶρο νά παραθέσωμε ὅλον τὸν ὄρο τῆς Συνόδου, καταχωρούμε δύο μικρά ἀποσπάσματα:

«Καί δύο φυσικάς θελήματα, ἥποι θελήματα, ἐν αὐτῷ καὶ δύο φυσικάς ἐνεργείας ἀδιαιρέτως, ἀτρέπτως, ἀμερίστως, ἀσυγχύτως, κατά τὴν τῶν ἀγίων Πατέρων διδασκαλίαν ὡσαύτως κηρύττομεν, καὶ δύο μέν φυσικά θελήματα οὐχ ὑπεναντία, μή γένοιτο, καθὼς οἱ ἀσεβεῖς ἔφησαν αἱρετικοί, ἀλλ’ ἐπόμενον τό ἀνθρώπινον αὐτοῦ θέλημα καὶ μή ἀντιπίπτον ἡ ἀντιπαλαῖον, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ὑποτασσόμενον τῷ θείῳ αὐτοῦ καὶ πανοθενεῖ θελήματι...».

«Δύο δέ φυσικάς ἐνεργείας ἀδιαιρέτως, ἀτρέπτως, ἀμερίστως, ἀσυγχύτως ἐν αὐτῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ ἀληθινῷ Θεῷ ἡμῶν δοξαζόμενον, τούτεστιν θείαν ἐνέργειαν καὶ ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν...».

MHNYMATA ΓΙΑ ΤΙΣ ΗΜΕΡΕΣ ΜΑΣ

Τὴν ἀλήθεια τῆς πίστεώς μας τὴν ὑπερασπίσθηκε, μέ πολυχρόνιους ἄγωνες, σχεδόν μόνος ὁ ἄγιος Μάξιμος ὁ Ὁμολογητής καὶ μάρτυρας. Αὐτή ἡ ἀλήθεια δέν εἶναι ὑπόθεσις τῆς πλειοψηφίας. Καί ἔνας μπορεῖ νά κατέχῃ τὴν ἀλήθεια καὶ οἱ περισσότεροι νά πλανῶνται, ἔστω καὶ ἂν εἶναι Πάπες, Πατριάρχες, Ἐπίσκοποι καὶ Ἡγούμενοι. Ἀπό τὴν ΣΤ' Σύνοδο τέτοιοι ὑπέρτιμοι καταδικάσθηκαν καὶ ἔνας Μοναχός δοξάσθηκε ὡς ὑπερασπιστής τῆς ὁρθῆς πίστεως. Ο ἔχων ὅτα ἀκούειν ἀκούέτω.

Ο ΟΡΟΣ ΠΙΣΤΕΩΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

«Ἐπομένην ταῖς τε ἀγίαις καὶ Οἰκουμενικαῖς πέντε Συνόδοις καὶ τοῖς ἀγίοις καὶ ἐγκρίτοις Πατράσι καὶ συμφώνως ὁρίζουσα, ὅμολογεῖ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ἀληθινόν Θεόν ἡμῶν, τὸν ἔνα τῆς ἀγίας, ὅμοουσίου καὶ ζωαρχικῆς Τριάδος, τέλειον ἐν θεότητι καὶ τέλειον τὸν αὐτὸν ἐν ἀνθρωπότητι, Θεόν ἀληθῶς καὶ ἀνθρωπὸν ἀληθῶς τὸν αὐτὸν ἐκ ψυχῆς λογικῆς καὶ σώματος, ὅμοούσιον τῷ Πατρί κατά τὴν θεότητα καὶ ὅμοούσιον ἡμῖν τὸν αὐτὸν κατά τὴν ἀνθρωπότητα, κατά πάντα ὅμοιον ἡμῖν χωρίς ἀμαρτίας, τὸν πρόαιρῶν μέν ἐκ Πατρός γεννηθέντα κατά τὴν θεότητα, ἐπ’ ἐσχάτων δέ τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι’ ἡμᾶς καὶ διά τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Πνεύματος Ἀγίου καὶ Μαρίας τῆς Παρθένου, τῆς κυρίως καὶ κατ’ ἀλήθειαν Θεοτόκου, κατά τὴν ἀνθρωπότητα. Ἐνα καὶ τὸν αὐτὸν Χριστόν, υἱόν, κύριον, μονογενῆ, ἐν δύο φύσεσιν ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως, ἀχωρίστως, ἀδιαιρέτως γνωριζόμενον, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνηρημένης διά τὴν ἔνωσιν, σωζομένης δέ μᾶλλον τῆς ἴδιοτητος ἐκατέρας φύσεως, καὶ εἰς ἐν πρό-

σωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης, οὐκ εἰς δύο πρόσωπα μεριζόμενον ἢ διαιρούμενον, ἀλλ’ ἔνα καὶ τὸν αὐτὸν μονογενῆ Θεοῦ Λόγον, Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν, καθάπερ ἄνωθεν οἱ προφῆται περὶ αὐτοῦ καὶ αὐτός ἡμᾶς Ἰησοῦς ὁ Χριστός ἐξεπαίδευσε καὶ τὸ τῶν ἀγίων Πατέρων ἡμῖν παραδέδωκε σύμβολον.

Καὶ δύο φυσικάς θελήματα, ἦτοι θελήματα, ἐν αὐτῷ καὶ δύο φυσικάς ἐνεργείας ἀδιαιρέτως, ἀτρέπτως, ἀμερίστως, ἀσυγκύτως, κατά τὸν τῶν ἀγίων Πατέρων διδασκαλίαν ὥστατως κηρύγγησαν. Καὶ δύο μέν φυσικά θελήματα οὐχ ὑπεναντία, μηδὲ γένοιτο, καθὼς οἱ ἀσεβεῖς ἔφοσαν αἵρετοι ἀλλ’ ἐπόμενον τὸ ἀνθρώπινον αὐτοῦ θέλημα καὶ μηδὲ ἀντιπίπτον ἢ ἀντιπαλαῖον, μᾶλλον μέν οὖν καὶ ὑποτασσόμενον τῷ θείῳ αὐτοῦ καὶ πανσθενεῖ θελήματι «ἔδει γάρ τὸ τῆς σαρκός θέλημα κινηθῆναι, ὑποταγῆναι δέ τῷ θελήματι τῷ θεϊκῷ», κατά τὸν πάνσοφον Ἀθανάσιον. ὃσπερ γάρ οὐτοῦ σάρξ, σάρξ τοῦ Θεοῦ Λόγου λέγεται καὶ ἔστιν, οὗτω καὶ τὸ φυσικόν τῆς σαρκός αὐτοῦ θέλημα ἴδιον τοῦ Θεοῦ Λόγου λέγεται καὶ ἔστι, καθά φοσίν αὐτός «ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημά τοῦ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός», ἴδιον λέγων θέλημα αὐτοῦ τὸ τῆς σαρκός, ἐπεὶ καὶ οὐ σάρξ ἴδια αὐτοῦ γέγονεν. ὅν γάρ τρόπον οὐ παναγία καὶ ἀμωμος ἐμψυχωμένη αὐτοῦ σάρξ θεωθεῖσα οὐκ ἀνηρέθη, ἀλλ’ ἐν ἴδιῳ αὐτῆς ὅρῳ τε καὶ λόγῳ διέμεινεν, οὗτω καὶ τὸ ἀνθρώπινον αὐτοῦ θέλημα θεωθέν οὐκ ἀνηρέθη, σέσωσται δέ μᾶλλον, κατά τὸν θεολόγον Γρηγόριον λέγοντα, «τό γάρ ἐκείνου θέλειν, τοῦ κατά τὸν Σωτῆρα νοούμενου, οὐδέ ὑπεναντίον Θεῷ θεωθέν ὅλον».

Δύο δέ φυσικάς ἐνεργείας ἀδιαιρέτως, ἀτρέπτως, ἀμερίστως, ἀσυγκύτως ἐν αὐτῷ τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ τῷ ἀληθινῷ Θεῷ ἡμῶν διοξαζόμενον, τουτέστι θείαν ἐνέργειαν καὶ ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν, κατά τὸν θεηγόρον Λέοντα τρανέστατα φάσκοντα, «ἐνέργει γάρ ἐκατέρα μορφή μετά τῆς θατέρου κοινωνίας ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε, τοῦ μέν Λόγου κατεργαζομένου τοῦτο ὅπερ ἔστι τοῦ Λόγου, τοῦ δέ σώματος ἐκτελοῦντος ἀπέρ ἔστι τοῦ σώματος». Οὐ γάρ δίπου μίαν δώσομεν φυσικήν τὴν ἐνέργειαν Θεοῦ καὶ ποιήματος, ἵνα μήτε τὸ ποιηθέν εἰς τὴν θείαν ἀναγάγωμεν οὐσίαν, μήτε μήν τῆς θείας φύσεως τὸ ἐξαίρετον εἰς τὸν τοῖς γεννητοῖς πρέποντα καταγάγωμεν τόπον. ἐνός γάρ καὶ τοῦ αὐτοῦ τά τέ θαύματα καὶ τά πάθη γινώσκομεν καὶ ἄλλο καὶ ἄλλο τῶν ἐξ ὧν ἔστι φύσεων, καὶ ἐν αἷς τὸ εἶναι ἔχει, ὡς ὁ θεοπέσιος ἔφησε Κύριλλος. Πάντοθεν γοῦν τό ἀσύγχυτον καὶ ἀδιαιρέτον φυλάττοντες, συντόμωφ φωνῇ τὸ πᾶν ἐξαγγέλομεν. ἔνα τῆς ἀγίας Τριάδος καὶ μετά σάρκωσιν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστόν, τὸν ἀληθινόν Θεόν ἡμῶν, εἴναι πιστεύοντες, φαμέν δύο αὐτοῦ τάς φύσεις ἐν τῇ μιᾷ αὐτοῦ διαλαμπρύνας ὑποστάσει, ἐν ᾧ τά τε θαύματα καὶ τά παθήματα δι’ ὅλης αὐτοῦ

τῆς οἰκονομικῆς ἀναστροφῆς οὐ κατά φαντασίαν, ἀλλά ἀληθῶς ἐπεδείξατο, τῆς φυσικῆς ἐν αὐτῇ τῇ μιᾷ ὑποστάσει διαφορᾶς γνωριζομένης τῇ μετά τῆς θατέρου κοινωνίας ἐκατέραν φύσιν θέλει τε καὶ ἐνεργεῖν τά ᾧδια, καθ' ὃν δή λόγον καὶ τά δύο φυσικά θελήματά τε καὶ ἐνεργείας δοξάζομεν πρός σωτηρίαν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους καταλλήλως συντρέχοντα.

Τούτων τοίνυν μετά πάσης πανταχόθεν ἀκριβείας τε καὶ ἐμμελείας παρ' ἡμῶν διατυπωθέντων, ὅρίζομεν ἐτέραν πίστιν μηδενί ἔχειναι προφέρειν, ἢ γοῦν συγγράφειν ἢ συντιθέναι ἢ φρονεῖν ἢ διδάσκειν ἐτέρως. τούς δέ τολμῶντας ἢ συντιθέναι πίστιν ἐτέραν ἢ ἐθέλουσι ἐπιστρέφειν εἰς ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας ἐξ Ἑλληνισμοῦ ἢ ἐξ Ἰουδαϊσμοῦ ἢ γοῦν ἐξ αἱρέσεως οἵας οὖν, ἢ καινοφωνίαν, ἢ τοι λέξεως ἐφεύρεσιν, πρός ἀνατροπήν εἰσάγειν τῶν νυνὶ παρ' ἡμῶν διορισθέντων, τούτοις, εἰ μέν ἐπισκοποὶ εἴναι ἢ κληρικοί, ἀλλοτρίους εἴναι τούς ἐπισκόπους τῆς ἐπισκοπῆς καὶ τούς κληρικούς τοῦ κλήρου, εἰ δέ μονάζοντες εἴναι ἢ λαϊκοί, ἀναθεματίζεσθαι αὐτούς».

KAI METAGLWTTISMEMOI:

... Ὡσαύτως, σύμφωνα μέ τίν διδασκαλία τῶν ἄγίων Πατέρων, κρύπτομε δύο φυσικές θελήματας, δηλ. θελήματα στόν ἔαυτό του, καὶ δύο φυσικά θελήματα δόχι ἐναντιούμενα, μή γένοιτο, ὅπως δίδαξαν οἱ ἀσεβεῖς αἱρετικοί, ἀλλά ἐπόμενο τό ἀνθρώπινό του θέλημα χωρίς νά ἀντιπίπτῃ ἢ νά ἀντιπαλαίνῃ, ἀλλά μᾶλλον νά ὑποτάσσεται στό θεῖο καὶ παντοδύναμο θέλημά του, ὅπως τό διατύπωσε ὁ πάνσοφος Ἀθανάσιος «Εἶδε γάρ τό τῆς σαρκός θέλημα κινηθῆναι, ὑποταγῆναι δέ τῷ θελήματι τῷ θεϊκῷ». Διότι ὅπως ἡ σάρκα του λέγεται καὶ εἴναι σάρκα τοῦ Θεοῦ Λόγου, ἔτσι καὶ τό φυσικό τῆς σαρκός του θέλημα λέγεται καὶ εἴναι ἕδιο θέλημα τοῦ Θεοῦ Λόγου, ὅπως τό λέγει ὁ ἕδιος «ὅτι καταβέβηκα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, οὐκ ἵνα ποιῶ τό θέλημα τό ἐμόν, ἀλλά τό θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός» λέγοντας ἕδιον θέλημά του τό θέλημα τῆς σαρκός, ἐπειδή καὶ σάρξ ἴδια αὐτοῦ ἔγινε. Διότι μέ ὅποιον τρόπο ἡ παναγία καὶ ἄμωμος ἐμψυχωμένη του σάρκα θεωθεῖσα δέν ἀνηρέθηκε, ἀλλά διέμεινε στό δικό της ὅρο καὶ λόγο, ἔτσι καὶ τό ἀνθρώπινό του θέλημα ἐπειδή θεώθηκε δέν ἀνηρέθηκε, ἀλλά μᾶλλον σώθηκε, σύμφωνα μέ τόν λόγο τοῦ θεολόγου Γρηγορίου «Τό γάρ ἐκείνου θέλειν, τοῦ κατά τόν Σωτῆρα νοούμενου, οὐδέν ὑπενιαντίον Θεῷ θεωθέν ὅλον».

Μέ παρόμοια σκέψι ἐκφράζονται οἱ Πατέρες καὶ γιά τίς ἐνέργειες

Μέ δύο φυσικές ἐνέργειες ἀδιαιρέτως, ἀτρέπτως, ἀμερίστως, ἀσυγκύτως στό ἕδιο τόν Κύριο ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστό τόν ἀληθινό Θεό ἡμῶν δοξαζόμενον, δηλαδή θεία ἐνέργεια καὶ ἀνθρωπίνη ἐνέργεια, κατά τόν

θενγόρο Λέοντα τρανῶς φάσκοντα «΄Ενεργεῖ γάρ ἐκατέρα μορφή μετά τῆς θατέρου κοινωνίας ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε, τοῦ μὲν Λόγου κατεργαζομένου τοῦτο ὅπερ ἐστὶ τοῦ Λόγου, τοῦ δέ σώματος ἐκτελοῦντος ἀπερ ἐστὶ τοῦ σώματος». Δέν θά δώσουμε φυσική ἐνέργεια Θεοῦ καὶ ποιματος, γιά νά μή ἀναγάγωμεν τό ποιηθέν στὸν θεία ούσια, οὔτε νά κατεβάσωμε τό ἔξαιρετο τῆς θείας φύσεως στὸν τόπο πού ταιριάζει στά δσα είναι γεννητά. Διότι ἀναγνωρίζομε ἐνός καὶ τοῦ αὐτοῦ καὶ τά θαύματα καὶ τά πάθη, ἀνάλογα ἀπό ποιεις φύσεις είναι. Καί σέ κάθε περίπτωσι διασώζοντες τό ἀσύγχυτον καὶ ἀδιάρετον, μέ μία ἀπό συμφώνου φωνή τό πᾶν ἔξαιγγέλλομε. Πιστεύοντες τόν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν τόν ἔνα τῆς ἀγίας Τριάδος καὶ μετά τίν σάρκωσιν, ὅπι είναι ὁ ἀληθινός Θεός ἡμῶν. Λέγομεν ὅτι διαλάμψουν οἱ δύο αὐτοῦ φύσεις στὸν μία αὐτοῦ ὑπόστασι, μέ τίν ὁποία καὶ τά θαύματα καὶ τά παθήματα μέ τίν δῆλο αὐτοῦ οἰκονομική συμπεριφορά ἐπέδειξε, ὅχι κατά φαντασία ἀλλά ἀληθινά, διακρινομένης τῆς φυσικῆς διαφορᾶς σέ αὐτήν τίν μία ὑπόστασι στὸν μεταξύ τους κοινωνία, ἥ κάθε φύσις καὶ νά θέλο καὶ νά ἐνεργῇ τά δικά της. Κατ' ἀναλογία δοξάζομε καὶ τά δύο φυσικά καὶ θελήματα καὶ ἐνέργειες, πού συντρέχουν κατάλληλα γιά τίν σωτηρία τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

“Ολα αὐτά ἀφοῦ διατυπώθηκαν ἀπό ἐμᾶς μέ κάθε ἀκρίβεια καὶ φροντίδα ἀπό κάθε πλευρά, ὅρίζομε κανένας νά μή δύναται νά προφέρη ἄλλη πίστι, ἥ νά συγγράφη, ἥ νά συνθέτη, ἥ νά φρονη, ἥ νά διδάσκη κάτι διαφορετικό. Καὶ δσοι τολμήσουν νά συνθέτουν ἄλλη πίστι, ἥ νά διδάσκουν διαφορετικά, ἥ θέλουν νά ἐπιστρέψουν γιά νά ἀναγνωρίσουν τίν ἀλήθεια ἀπό τόν Ἐλληνισμό ἥ Ἰουδαϊσμό, ἥ ἀπό ὅποιαδήποτε αἵρεσι, ὅποια καὶ ἀν είναι, ἥ καινοφωνία δηλ. λέξεως ἐφεύρεσιν, μέ σκοπό τίν ἀνατροπή τῶν δσων ὅρισθηκαν τώρα ἀπό ἐμᾶς, αὐτούς, εἴτε είναι ἐπίσκοποι εἴτε κληρικοί, νά ἀπομακρύνωνται οἱ ἐπίσκοποι ἀπό τίν ἐπισκοπή καὶ οἱ κληρικοί ἀπό τόν κλῆρο, ἐάν δέ είναι εἴτε μονάζοντες είτε λαϊκοί νά ἀναθεματίζωνται.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Π. ΡΙΖΟΣ
Διδάκτωρ Θεολογίας, Φιλόλογος

Νεόφυτου Μοναχοῦ Γρηγοριάτη
Η ΠΕΝΘΕΚΤΗ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ,

ρίν κίλια τριακόσια χρόνια, τό φθινόπωρο τοῦ 691 μ.Χ., συνῆλθε στὸν αἴθουσα «τοῦ Τρούλλου» τῶν ἀνακτόρων τῆς Κωνσταντινουπόλεως μία σύνοδος, πού εἶχε συγκληθεῖ ἀπό τὸν αὐτοκράτορα τῆς Ρωμοοσύνης (Ρωμανίας - Βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας) Ἰουστινιανό Β', γνωστό καὶ ὡς «Ρινότμητον», γιατὶ μετά ἀπό μία στάση - ἐπανάσταση - πραξικόπημα, περὶ τὰ τέλη τοῦ 695 μ.Χ., ἐκθρονίσθηκε καὶ ὑποβλήθηκε σὲ ἀκρωτηριασμό τῆς μύτης...¹

...(σελίδα 6) Σκοπός τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου (691 μ.Χ.) ἦταν ἡ θεολογικὴ ἐκκλησιαστικὴ, πνευματικὴ καὶ ἡθικὴ ἔξιψιση τῶν Ρωμῶν Ὁρθοδόξων Χριστιανῶν, πού ὑπό τὴν ἐπίδραση «τῶν τῆς κακίας βελῶν τοῦ ἀνθρωποκτόνου διαβόλου», εἶχε καταπέσει τραγικά καὶ σχεδόν ἀνεπανόρθωτα. Αἵτια ἦταν ὅτι οἱ δύο προηγούμενες, Οἰκουμενικές Σύνοδοι, ἡ Πέμπτη (553 μ.Χ. καὶ ἡ Ἐκτη (680-681 μ.Χ.), εἶχαν παραλείψει νά ἐκδώσουν ἱερούς κανόνες (ὅπως ἔξεδωσαν ἱερούς κανόνες, οἱ προηγούμενες Οἰκουμενικές Σύνοδοι), «δι' ὃν ἀποστίσονται οἱ λαοί τῆς χείρονος καὶ ταπεινοτέρας διαγωγῆς». Μία εἰδικὴ ἐντολὴ τοῦ αὐτοκράτορα τῆς Ρωμοοσύνης, πρός τοὺς ἄγίους Πατέρες τῆς Συνόδου τοῦ 691 μ.Χ., ὅπως ἐμμέσως συνάγεται ἀπό τὸ κείμενο «τοῦ προσφωνητικοῦ λόγου», ἦταν ἡ ἐκρίζωση εἰδωλολατρικῶν καὶ ἰουδαιϊκῶν καταλοίπων (ἡθῶν, ἐθίμων, δοξασιῶν, ἴδιοτροπιῶν κλπ.), ἀπό τὴν διδασκαλία καὶ τὴν λατρευτική πρακτική, ποιμαντική μέριμνα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας»...

... (σελίδα 7), Ἀπό τὰ παραπάνω προκύπτει, ὅτι ἡ Πενθέκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος (691 μ.Χ.) συγκλήθηκε κατά βάση, γιά νά συμπληρώσει τὸ νομοθετικό ἔργο τῆς Πέμπτης (553 μ.Χ.) καὶ Ἐκτης (680-681 μ.Χ.) Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ἀπό αὐτό ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα «Πενθέκτη Σύνοδος». Παράλληλα ὀνομάζεται ἀπό τὸν τόπο τῶν ἐργασιῶν τῆς καὶ «Σύνοδος ἐν Τρούλλῳ» (βασιλικά ἀνάκτορα Κωνσταντινουπόλεως).

Ἡ ὄνομασία «Πενθέκτη» δέν τῆς δόθηκε εὐθύς ἐξ ἀρχῆς, διότι κατά τοὺς πρώτους αἰῶνες μετά τὴν σύγκλησή της, θεωρήθηκε συνέχεια καὶ

1. Ἀπόσπασμα ὁμιλίας τοῦ Καθηγητῆ Σπύρου Τρωϊάνου ὑπό τὸν τίτλο «Ἡ Πενθέκτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος καὶ τὸ νομοθετικό τῆς ἔργο». Ἀθῆνα 1992.

συμπλήρωση τῆς Ἐκτῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου (680-681 μ.Χ.), γιά αὐτό καί στίς βυζαντινές πηγές ὀνομάζεται συχνά ὡς, Ἐκτη Οἰκουμενικῆς Σύνοδος (680-681 μ.Χ.)...

... (σελίδα 8), «Ως πρός τόν συνολικό ἀριθμό τῶν μελῶν τῆς Πενθέκτης Συνόδου, οἱ μαρτυρίες τῶν πηγῶν δέν συμφωνοῦν μεταξύ τους. Οἱ νεώτατες ὅμως ἔρευνες κατέληξαν στό συμπέρασμα ὅτι οἱ ἄγιοι Πατέρες τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἦσαν στὴν πραγματικότητα (220) διακόσιοι εἴκοσι...»

... (σελίδα 8), «Τό νομοθετικό ἔργο τῆς Πενθέκτης Συνόδου (691 μ.Χ.), ὑπῆρξε τεράστιο καὶ περιλαμβάνει (102) ἑκατόν δύο κανόνες. Καμία ἄλλη Οἰκουμενική Σύνοδος, οὔτε καὶ τοπική Σύνοδος τῆς Ἀνατολικῆς Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας, δέν ἀνέπιυξε τέτοια δραστηριότητα. Καὶ αὐτό εἶναι πολὺ φυσικό, ἐφόσον ἡ Πενθέκτη Σύνοδος εἶχε νά καλύψει ἔνα κενό (240) διακοσίων σαράντα ἑτῶν, ἀφ' ὅτου, τὸ 451 μ.Χ., στὴν Τετάρτη ἁγίαν Οἰκουμενικήν Σύνοδον ἐθέσπισε γιά τελευταία φορά κανόνες δικαίου γιά τὴν Ὁρθόδοξην Ἑκκλησία...».

... (σελίδα 9), «Ως πρός τὰ ἀντικείμενα τῆς ρυθμίσεως παρατηρήθηκε προσφυῶς ὅτι δέν ὑπάρχει τομέας τοῦ κοινωνικοῦ γενικώτερα, ἢ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ εἰδικώτερα βίου, πού νά μήν θίγεται στούς ἱερούς κανόνες τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἐπισημαίνεται ἀκόμη στὴν βιβλιογραφίᾳ, ὅτι οἱ ἱεροί κανόνες αὐτοί, ἀποτελοῦν ἀρίστη πηγή, γιά ποιόν λόγον ἔγιναν τὰ ἐκκλησιαστικά πράγματα καὶ γεγονότα κατά τὸν ἔβδομον αἰώνα...».

... (σελίδα 10), «Οἱ (102) ἑκατόν δύο ἱεροί κανόνες αὐτοί τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Σύνοδος (691 μ.Χ.), δέν εἶναι διαρθρωμένοι συστηματικῶς, δηλαδή δέν βρίσκονται σὲ ἄμεση γειτνίαση ὅσοι ρυθμίζουν θέματα συναφῆ...».

... (σελίδα 10), «Εἰδικώτερα ὁ μέν πρῶτος κανόνας περιέχει τὴν ἐπικύρωση ὅλων τῶν δογματικῶν ἀποφάσεων καὶ τῶν Ἱερῶν κανόνων τῶν ἔξι πρώτων Οἰκουμενικῶν Συνόδων, γεγονός πού ἀνήκει στὴν συνοδική Παράδοση (βλέπε τὸν κανόνα 1 (ἔνα) τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (381 μ.Χ.), γιά τίς ἀποφάσεις τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (325 μ.Χ.), στὴν Νίκαια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τὸν πρῶτον Ἱερόν κανόνα τῆς Τετάρτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου (451 μ.Χ.), τὸν πρῶτον Ἱερόν κανόνα τῆς Ἐβδόμης Οἰκουμενικῆς Συνόδου (787 μ.Χ.), γιά τούς μέχρι τότε ἐκδοθέντες κανόνες...».

... (σελίδα 12), «Μεταξύ τῶν ἑκατόν κανόνων, πού μένουν μετά τὴν ἀφαίρεση τῶν δύο πρώτων, προηγοῦνται ἀπό ἀποψη σπουδαιότητος τέσσερεις, πού ἀφοροῦν τό πολίτευμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας, δηλαδή οἱ ἱεροί κανόνες 8, 25, 36 καὶ 38. Σημαντικώτερος ἀπό αὐτούς

εῖναι ό κανόνας 36, πού, κάνοντας ἐπίκλησην τῶν προγενεστέρων κανόνων, 3 τῆς Β' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (381 μ.Χ.), καί 28 τῆς Δ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὅριζε: «Τόν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον τῶν Ἰσων ἀπολαύειν πρεσβείων τιμῆς τοῦ τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης θρόνου, καί ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ὡς ἐκεῖνον μεγαλυνέσθαι πράγμασι, δεύτερον μετ' ἐκεῖνον ὑπάρχοντα». Ὅπως ἔχει ὁρθά παρατηρηθεῖ μὲ τὸν ἰερόν κανόνα αὐτὸν «διακρηύσσεται συνοδικῶς – ἄν καὶ ὑποτυπωδῶς – ή ἀρχή τῆς Πενταρχίας τῶν Πατριαρχῶν ἐπὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καθ' ὅλου (ἐξ ὀλοκλήρου, πλήρως) χώρου» (Παναγιώτη Μπούμη, Τά κανονικά προνόμια τῶν Θρόνων Ρώμης καί Κωνσταντινουπόλεως, Ἀθῆναι 1983, σελίδα 51...».

... (σελίδα 15), «Εἴδαμε ὅτι, “στὸν προσφωνητικὸν λόγον” ἴδιαίτερα, τονίζεται ή ἀνάγκη νά ἐκριζωθοῦν τά κατάλοιπα ίουδαιϊκῶν καί ἐθνικῶν (εἰδωλολατρικῶν) ἔθιμων. Ἐτοι, τέτοια θέματα – ἔθιμα, μποροῦμε νά ἀναγνωρίσουμε σέ ἀρκετούς Ἱερούς κανόνες τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Ἐτοι, ό κανόνας 11 ἀπαγορεύει στούς ὁρθοδόξους, κληρικούς καί λαϊκούς, ὅχι μόνο τό νά τρώγουνε ίουδαιϊκά ἄζυμα, ἀλλά καί γενικῶτερα κάθε στενότερη σχέση μέ Έβραιούς, ἀκόμη καί νά καταφεύγουνε, ἄν ἀρρωστήσουνε, στίς ὑπηρεσίες Έβραιών ιατρῶν. Ό κανόνας 33 ἀποδοκιμάζει τίν συνήθεια – πού χαρακτηρίζεται ώς ίουδαική – νά γίνεται ή ἐπιλογή τῶν κληρικῶν μέ βάση τό γένος τους, ἐπιβάλλοντας νά ἀναδεικνύονται σέ λειτουργούς, ὅχι οἱ προερχόμενοι ἀπό Ἱερατικό γένος, ἀλλά οἱ ἄξιοι.

Μέ τούς Ἱερούς κανόνες 60, 61, 62, 65, 71 καί 94, καταδικάζονται ὅλες οἱ πρακτικές οἱ μαγικές καί οἱ μέθοδοι προβλέψεως τοῦ μέλλοντος, οἱ ἐθνικῆς προελεύσεως ἑορτές, ὅπως παραδείγματος χάριν «τά βρουμάλια», καί «οἱ κουμπίνιες» καί «τά καρναβάλια» ... (σελίδα 17), «Ἀρκετά μεγάλος ἀριθμός Ἱερῶν κανόνων τῆς Πενθέκτης Συνόδου ἀφορᾶ τίν λειτουργική πρακτική, («λειτουργιοποιημένη, νηπτικοκοινωνικοποιημένη, ὅχι ἰδεολογικοποιημένη, ὅχι πλατωνίζουσα, ὅχι ἀριστοτελίζουσα, ὅχι φιλοσοφικοποιημένη) λειτουργική πρακτική» (παπα - Γεώργιος Μεταλληνός), τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας. Πρόκειται γιά τούς Ἱερούς κανόνες 31, 59, 64, 70, 75, 78, 80, 81, 84, 90, 95, πού «ἀναφέρονται» στίν τέλεση λειτουργικῆς πράξεως (πολλῶν πράξεων), μέσα σέ οἰκιακόν εὐκτήριον οἶκον»...

... (σελίδα 19) «Χαλαρότερη συνάφεια πρός τούς σχετικούς μέ τίν λειτουργική καί τίν μυστηριακή ζωή ἔχουν οἱ Ἱεροί κανόνες πού ἀφοροῦν τίν νηστεία. Ἐτοι ἀπαγορεύεται ή κατάλυση τῆς νηστείας κατά τίν Μεγάλην Πέμπτη (κανόνας 29), ή τήρηση νηστείας κατά τά Σάββατα καί τίς Κυριακές, πλήν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου (κανόνας 55 καί κανόνας 64 ἀγίων ἀποστόλων), ή κατανάλωση ζωϊκῶν τροφῶν σέ ὅλη τίν

διάρκεια τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς (κανόνας 56)...».

... (σελίδα 20), «Ἐνας μεγάλος ἀριθμός Ἱερῶν κανόνων, (ἢ μεγαλύτερον ἵσως ἐνόπιτα), εἶναι ἀφιερωμένος στὸ δίκαιο τοῦ γάμου καὶ τῶν γενετοσίων σχέσεων γενικώτερα. Γιά λόγους συστηματικούς, εἶναι δυνατόν νά διακρίνουμε (2) δύο ὑποενόπτες, Ἱερούς κανόνες δηλαδή, πού ἀφοροῦν τὸν γάμο τῶν κληρικῶν καὶ Ἱερούς κανόνες πού ἀφοροῦν τὸν γάμο τῶν λαϊκῶν, συνειδητῶν καὶ ζωντανῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ...».

... (σελίδα 21), «Μέ τούς Ἱερούς κανόνες 3 καὶ 26, εἰσάγονται μεταβατικές ρυθμίσεις ὡς πρός τούς κληρικούς (πλήν ἐπισκόπων), πού παρεβίασαν κανονικές ἀπαγορεύσεις σχετικές μέ τὸν γάμο, εἴτε δηλαδή συνῆψαν δεύτερο γάμο, εἴτε πρῶτον μέν, ἀλλά μετά τὴν χειροτονία, εἴτε ἐνυμφεύθηκαν κάτια, εἴτε παρέβλεψαν ἀπό ἄγνοια ὅποιοδήποτε ἄλλο κάλυμμα...».

... (σελίδα 21), «Γιά νά μήν ὑπάρξουν ὅμως ὅποιεσδήποτε παρανοήσεις, ἐπαναλαμβάνεται ρητῶς στὸν Ἱερόν κανόνα 6, τό κείμενο τοῦ 26ου ἀποστολικοῦ κανόνα, πού ἀπαγορεύει τὴν σύναψη γάμου στούς ἢδη κληρικούς...».

... (σελίδα 23-24), «Ἀπό τούς Ἱερούς κανόνες αὐτῆς τῆς κατηγορίας, ἄφοσα τελευταῖον τὸν Ἱερόν κανόνα 12, λόγῳ τοῦ αὐξημένου ἐνδιαφέροντος πού παρουσιάζει. Ἀφορᾶ τὴν ἀγαμία τῶν ἐπισκόπων. Γιά νά γίνη καλύτερα κατανοητό τὸ πρόβλημα, ἐπιβάλλεται μία σύντομη ἴστορική ἀναδρομή. Οἱ ἐπίσκοποι δέν ἥσαν σέ δῆλο τὴν διαδρομή τοῦ βίου τῆς Ἐκκλησίας ἄγαμοι. Ὑπῆρχαν καὶ ἔγγαμοι ἐπίσκοποι, ὅπως προκύπτει ἀπό τὸν 17ο ἀποστολικό κανόνα, πού ἀπαγορεύει στούς κληρικούς, συμπειριλαμβανομένων τῶν ἐπισκόπων, τὴν σύναψη δευτέρου γάμου, ἀπό τίς Ἀποστολικές Διαταγές σ. 17 ὅπου γίνεται ἔμμεση ἀναφορά, στούς λόγους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου (Α΄ Τιμ. γ' 2, Τίτ. α' 16), ὅπι «ὅ ἐπίσκοπος πρέπει νά εἶναι “μιᾶς γυναικός ἀνήρ”»...

... (σελίδα 30-31), «Μέ τὸν τελευταῖο κανόνα τῆς ὁμάδος αὐτῆς, τὸν Ἱερόν κανόνα 72, διατυπώθηκε σέ τελική μορφή ἢ ἀπαγόρευση τῆς συνάψεως μικτῶν γάμων, καὶ εἰδικά γάμων μεταξύ ὄρθιοδοξῶν καὶ αἵρετικῶν...».

... (σελίδα 44-45), «ὅπως προαναφέρθηκε, σέ πολλούς Ἱερούς κανόνες τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, παρατίθενται κατά λέξη, παλαιότεροι Ἱεροί κανόνες, ἢ ἐπαναλαμβάνονται ρυθμίσεις τῆς πολιτειακῆς νομοθεσίας. Θά μποροῦσαν λοιπόν νά γεννηθοῦν πολλά ἐρωτηματικά, ἢ νά δημιουργηθοῦν ἀμφιβολίες, γιά τὴν πρωτοτυπίαν ἀρκετῶν ἀπό τούς Ἱερούς κανόνες, ἀμφιβολίες γιά τίς ἀποφάσεις τῆς Πενθέκτης Συνόδου. Μία τέτοια κρίση, θά ἦταν πολύ ὅμως ἐπιφανειακή, καὶ ἵσως,

ἐπιπόλαιην. Ἀπό τίν τῶν ἀνάλυσον τῶν ἱερῶν κανόνων προκύπτει ὅτι ἡ ἐπανάληψη παλαιοτέρων ἱερῶν κανόνων, γίνεται:

α') Εἴτε γιά νά συγκεντρωθοῦν σέ ἑνιαῖο κείμενο ρυθμίσεις, γιά τό ἴδιο θέμα, διασκορπισμένες σέ περισσότερους, ἀπό ἔναν κανόνες, διαφόρων συνόδων, (παραδείγματος χάριν 14, 15, 93).

β') Εἴτε γιά νά τροποποιηθεῖ, ἔστω καί ἐλάχιστα, ἡ διατύπωση τῆς διατάξεως, καί ἔτσι νά καταστεῖ τό πεδίο τῆς ἐφαρμογῆς της, εὐρύτερο, ἢ στενότερο (παραδείγματος χάριν, οἱ ἱεροί κανόνες 6, 35, 69, 92, 95).

γ') Εἴτε γιά νά προβλεφθοῦνε κυρώσεις ἐκεῖ, ὅπου ἡ προηγουμένη ρύθμιση, περιείχε μέν μία ἐπιταγή, ἢ μία ἀπαγόρευση, χωρίς ὅμως νά καθορίζει καί τίς συνέπειες τῆς παραβάσεως (παραδείγματος χάριν, οἱ ἱεροί κανόνες 17, 234, 28, 77).

δ') Εἴτε γιά νά ἔρμηνευθεῖ αὐθεντικῶς ἡ ἀρχική διάθεση - διάταξη, συνήθως μέ σκοπό τίν κατά εὔσχημο τρόπο μεταβολή τοῦ περιεχομένου της (παραδείγματος χάριν, οἱ ἱεροί κανόνες 13, 16).

ε') Εἴτε, τέλος, γιά νά αἰτιολογηθεῖ ἡ ρητή τροποποίηση τῆς προηγουμένης διατάξεως (ἱερός κανόνας 40).

Ἄπορίες μπορεῖ νά προκαλέσῃ ἐπίσης ἡ ἐπανάληψη ρυθμίσεων τῆς πολιτειακῆς νομοθεσίας (παραδείγματος χάριν οἱ ἱεροί κανόνες 8, 31, 73). Ἀνεξάρτητα ἀπό τυχόν ἰδεολογικούς, ἢ ἐκκλησιαστικό - πολιτικούς λόγους, πού θά μποροῦσε νά ἀναζητήσει κανείς, ὑπάρχει καί ἔνας ἀκόμη: Κατά τό τέλος τοῦ 7ου αἰώνα, ἡ αὐτοκρατορία τῆς Ἰουστινιάνειας ἐποκῆς, εἶχε ἀρκετά συρρικνωθεῖ, μέ ἀποτέλεσμα, πολλές ἐκκλησιαστικές ἐπαρχίες νά βρίσκωνται ἔξω ἀπό τά ὅρια τοῦ Ρωμαϊκού κράτους, ὅπου βέβαια δέν μποροῦσε νά γίνει λόγος γιά ἐφαρμογή τῆς Ἰουστινιάνειας νομοθεσίας. Ἐπομένως, ἡ ἐπανάληψη πολιτειακῶν διατάξεων καί ἡ μέ τόν τρόπον αὐτόν ἐπικύρωσή τους ἀπό κανονικῆς ἀπόψεως κρίθηκε ἀναγκαία, γιά νά ἐπιτευχθῇ ἐνότητα δικαίου ἐπί ὄρισμένων βασικῶν θεμάτων.

Παρά τό γεγονός ὅτι, ὅπως προαναφέρθηκε, δέν ἀκολουθήθηκε ἡ μέθοδος ἐργασίας τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Πανδέκτη, δέν μπορεῖ νά ἀρνηθεῖ κανείς ὅτι σέ πολλές περιπτώσεις ἐπηρέασε τούς συντάκτες τῶν ἱερῶν κανόνων τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, στούς ὅποίους, ὅχι σπάνια, ἀπαντοῦν παρεμβλήματα, ἵδιως μέ τήν μορφή παραλείψεως. Παρατηρήθηκε ἥδη, ὅτι κατά τήν ἐποχή αὐτή συντελεῖται «ἐκνομίκευση τοῦ Κανονικοῦ Δικαίου ἡ ὅποια βρίσκει τήν κατ' ἔξοχήν ἔκφρασή της στήν Πενθέκτη Οἰκουμενική Σύνοδο». Ἀνεξάρτητα ὅμως ἀπό τό ἄν αὐτό μπορεῖ (ἢ καί πρέπει), νά ἐγγραφεῖ στό παθητικό τῆς Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἡ τεραστία συμβολή της στήν διαμόρφωση τοῦ Ὁρθοδόξου Κανονικοῦ Δικαίου, μέ τήν κατάρ-

τιση τῆς μοναδικῆς, ἐπίσημης «κωδικοποίησεως» τῆς Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας δέν μπορεῖ νά ἀμφισβητεῖ».

B' ΜΕΡΟΣ

Ἡ διαχρονική σημασία τῆς συνοδικότητος

Ἡ συνοδικότητα εἶναι ἐκ τῶν ὡν οὐκ ἄνευ τρόπος ζωῆς, θείας λατρείας, διοικήσεως, δόγματος, ὅρθιδοδόξου ζωῆς, πολιτισμοῦ, θεολογίας, παραδόσεως καὶ πνευματικότητος, πού ἐβιώθησαν γιά 1120 χρόνια, ἀπό τό 330 - 1453 μ.Χ., στόν καιρό τῆς ἁγίας Ρωμοϊστήνης, ἀλλά καὶ σε ἄλλες ἔποκές.

Ἡ συνοδικότητα δέν εἶναι δικτατορία, δέν εἶναι δυτικοῦ τύπου δημοκρατία, δέν εἶναι ἀριστοκρατία, δέν εἶναι πρωτεῖο, δέν εἶναι ἀλάθητο, δέν εἶναι «καί ἐκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπόρευστις τοῦ Ἅγιου Πνεύματος», δέν εἶναι κτιστή, ἢ θείκη ἀκτιστη δόξα, χάρη, θεόθεν δωρεά τῆς Παναγίας Τριάδος πρός τό ἀνθρώπινο γένος καὶ ὅλη τίν Κτίση - Δημιουργία.

Λέγει στίν εἰσαγωγή τῆς ἑρμηνείας στό Ψαλτήριον τοῦ προφητάνατος Δαυΐδ, ὁ ἄγιος Γρηγόριος Νύσσης:

— «Ο κατ' εἰκόνα καὶ καθ' ὄμοιώσιν Θεοῦ πλασμένος ἀνθρωπος, ἐδημιουργήθηκε πρός ἐργασίαν τῆς Μουσικῆς, γιά νά συντονίζει ἀρμονικά τίν ἀέναν δοξολογία τοῦ Σύμπαντος Κόσμου, (Κτίσεως, Δημιουργίας), πρός τό προεπινούμενον τέλος - σκοπόν του, πού εἶναι ἢ πλήρης κατά χάρην ἔνωση Θεοῦ καὶ ἀνθρωπίνου γένους, Θεοῦ καὶ ὑπόλοιπης Δημιουργίας.

Ἐμπόδιο στάθηκε πρός τόν σκοπόν αὐτόν ὁ διάβολος, «πού ἵταν εἶναι καὶ θά εἶναι ἀνθρωποκτόνος ἀπό τίν ἀρχή τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Πῶς ὁ διάβολος πολεμάει τό ἀνθρώπινον γένος; — Μέ τίν ἀνηθικότητα, ἀναισθησία, αἴρεση, φιλοδοξία, φιληδονία, φιλαργυρία καὶ κυρίως μέ τίν ἀχαριστία».

Δυστυχῶς, πολλές κιλιάδες ἀνθρωποι, ἀκολούθησαν καὶ ἀκολουθοῦντε τίς αἱρέσεις, τά σχίσματα, τή δικόνοια, καὶ τίν ἀχαριστία. Ἀπέναντι ἀπό τόν Τριαδικόν Θεόν μας ἐστίσαμε τόν θρόνον μας ἀντάρτικα, ἐπαναστατικά, ἐγωϊστικά, αὐτοδικαίως, αὐτονομικά, αὐτοειδωλολατρικά, ὑποκριτικά καὶ ἀλαζονικά».

Πῶς θά σωθοῦμε; Πῶς θά βγοῦμε ἔξω ἀπό τά ἀδιέξοδά μας; Μέ τίν προσωπική καὶ συλλογική μας μετάνοια; «— Μετανοεῖτε! Ἡλθε γρήγορα καὶ ἀποτελεσματικά ἢ Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν, τοῦ Παραδείσου μας, πού εἶναι ὁ Θεάνθρωπος Ἰησοῦς Χριστός».

Μέσα στά πλαίσια τῶν προαναφερθέντων λόγων, διοργανώθηκε ἀπό τίν Ἱερά Μητρόπολη Πειραιῶς, «Ὁρθόδοξη Θεολογική Ἡμερίδα», μέ

γενικό τίτλο: “Τό Πρωτεῖον”, συνοδικότητα και ἐνότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας.

Παρακάτω, θά ἀναφέρουμε λίγα ἀποσπάσματα ἀπό τό βιβλίον:

«— Ἱερά Μητρόπολις Πειραιῶς, “Πρωτεῖον”, Συνοδικότητα και ἐνότητα τῆς Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας», Πειραιεύς 2011, σελίδες 9-10 και σελίδες 197-201:

α) «— Χαιρετισμός τῆς Ἱερᾶς Κοινότητος τοῦ Ἀγίου Ὁρούς, στὸν ἡμερίδα τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς, “Πρωτεῖον” - Συνοδικότης - ἐνότης τῆς Ἑκκλησίας», τῇ 28ῃ Ἀπριλίου 2010:

«— Μακαριώτατε, Πάτερ και Δέσποτα, Σεβασμιώτατε Μητροπολῖτα Πειραιῶς κύριε Σεραφείμ...

... «— Δισχιλιετής τρόπος ζωῆς τῆς καθ’ ἡμᾶς Ὁρθοδόξου, ἵτοι τῆς Μιᾶς, Ἀγίας, Καθολικῆς και Ἀποστολικῆς Ἑκκλησίας, τυγχάνει ἡ συνοδικότης, τῆς ὁποίας τό βαθύτερον περιεχόμενον, συνίσταται εἰς τὴν Κοινωνίαν τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, τίν ὁποίαν βιοῦμεν κατ’ ἔξοχήν εἰς τό Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας, ώς ἐνότητα ἐν τῇ αὐτῇ Ὁρθοδόξῳ Πίστει και ὡς πλήρωμα χριστοειδοῦς ἀγάπης.

Ἐξω τοῦ πλαισίου τῆς συνοδικότητος τῆς Ὁρθοδόξου ἑκκλησιαστικῆς ζωῆς ἀνεπτύχθη τό λεγόμενον «παπικόν πρωτεῖον», τό ὅποιον, ώς μή ὄφειλε, κατέστη ἀπό χιλίων ἥδη ἑταν, κεντρικός ἔξονας ζωῆς τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς μερίδος τοῦ Δυτικοῦ Χριστιανισμοῦ. Πιστεύομεν ὅτι διά τῆς Θεολογικῆς Ἡμερίδος ταύτης, θά ἀποδειχθῇ ὅτι τό συνοδικόν πολίτευμα τῆς Ὁρθοδόξου Ἑκκλησίας και τό ρωμαϊκό Πρωτεῖον εἶναι ώς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν, ἀσυμβίβαστα...».

β) «— Πορίσματα Θεολογικῆς Ἡμερίδος Ἱερᾶς Μητροπόλεως Πειραιῶς, θέμα:

«— Πρωτεῖον - Συνοδικότητα και ἐνότητα τῆς Ἑκκλησίας», Στάδιο Εἰρήνης και Φλίας, 28 Ἀπριλίου 2010».

... (σελίδα 198): «— Ο θεσμός τῶν πρεσβείων τιμῆς (αὐτός εἶναι ὁ ὄρος πού χρησιμοποιεῖ Ὁρθόδοξη ἑκκλησιαστική Παράδοση, σε ἀντίθεση μέ τόν μεταγενέστερο ὄρο «Πρωτεῖον», πού χρησιμοποιοῦν οἱ Παπικοί), ἐκφράζει και διασφαλίζει τίν ἐνότητα και τίν συνοδικότητα τῆς Ὁρθοδόξου Καθολικῆς (πλήρους, ὅλης τῆς ἀληθείας, εἶναι γιά ὅλους) Ἑκκλησίας. Η Πενταρχία τῶν Πατριαρχικῶν Θρόνων εἶναι ἡ μορφή τίν ὁποίαν Ὁρθόδοξη Ἑκκλησία ἔδωσε στόν θεσμό τῶν πρεσβείων τιμῆς, κατά τίν πρώτη χιλιετία...».

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Ἐδῶ και ἑκατόν χρόνια, κατά τά ὁποῖα ἐπεκράτησαν, παντοῦ σχε-

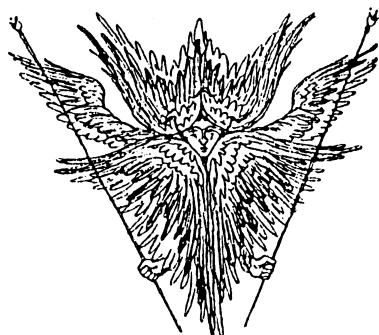
δόν: α') ὁ παναιρετικός Οἰκουμενισμός, β') Οἱ σχισματο-αἴρετικοὶ παρα-ἐκκλησιαστικοί Παλαιοπέροιλογίτες - Ζηλωτές, γ') Οἱ διαχριστιανικοί, διαθρησκειακοί, συγκρητιστικοί διάλογοι, συνήθως ὡς παράλληλοι μονόλογοι, μεταξύ τῶν πολιτικο-θρησκευτικῶν παγκοσμιοποιητῶν, ἔχουμε πλήρως σχεδόν ἐκκοσμικευθῆ. Διακονοῦμε τό αὐτοεἰδωλό μας, τίνι αὐτοθέωσή μας, τίνι ὑποκριτική αὐτοδικαίωσή μας, τίνι ἀναρχο-φασιστική καὶ ἀναρχο-κομμουνιστική μας θεά. Δέν διακονοῦμε τίνι Ἀγίᾳ Τριάδα τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μας.

Δυστυχῶς, ἀνακηρύξαμε τούς Προκαθημένους, Ἀρχιεπισκόπους, Πατριάρχες καὶ λοιπούς, «πρώτους ἄνευ ἵσων». Μέχρι τώρα ἐξέραμε ὅτι οἱ Προκαθήμενοι, οἱ Πατριάρχες, οἱ Ἀρχιεπίσκοποι καὶ ὅλοι οἱ κανονικοί ὄρθδοξοι ἐπίσκοποι οὐσαν, εἶναι, καὶ θά εἶναι «ἴσοι μεταξύ τους, ἰσοψήφιοι, ὁμοιτάπεζοι, ὁμόφρονες». Ο Θεός μόνο μπορεῖ νά παύστι τά σκάνδαλα, τά σχίσματα, τίς αἴρεσεις, τίνι πολιτικο-θρησκευτική παγκοσμιοπόίηση, τίνι Νέα Τάξην Πραγμάτων, τῶν Ἐβραίων - μασόνων - σιωνιστῶν, τίς ἀνηθικότητες.

Ο Θεός ἄς δώστ σέ ὅλους μας εἰλικρινῆ μετάνοια, δηλαδή προσωπική καὶ συλλογική ἀλλαγή νοοτροπίας, σκέψεως, τρόπου ζωῆς, πολιτισμοῦ, θεολογίας, πνευματικότητος, κατευθύνοντάς μας πρός τόν ἄγιο Τριαδικό Θεό μας, πρός τόν Ἰησοῦ Χριστό, τίνι Παναγίᾳ Θεοτόκῳ Μαρίᾳ καὶ τούς Ἀγίους τῆς μόνης, Μίας, Ἀγίας, Καθολικῆς, Ἀποστολικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Ἄμην! Γένοιτο!

ΜΟΝΑΧΟΣ ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΤΗΣ

Χριστάκη Εύσταθίου
Η Ζ' ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΣΥΝΟΔΟΣ

Z' Οἰκουμενική Σύνοδος πραγματοποιήθηκε τό 787 μ.Χ., στή Νίκαια τῆς Βιθυνίας. Ἡ σημασία της γιά τήν διατήρησην ἀνόθευτης τῆς ὁρθόδοξης πίστης εἶναι τεράστια, ἀφοῦ καταδίκασε τήν εἰκονομαχία ώς μεγάλη αἵρεση καί μέ τίς ἀποφάσεις της ἀποστολώθηκαν οἱ εἰκόνες καί δέν ἔγιναν ἀποδεκτά τά εἰκονομαχικά συγγράμματα. Ἐλαβε μέρος σ' αὐτήν ὁ πατριάρχης Ταράσιος, 350 ἐπίσκοποι καί ἐκπρόσωποι τοῦ Πάπα Ρώμης καί τῶν πατριαρχείων Ἀντιοχείας καί Ἀλεξανδρείας. Τήν πρωτοβουλία γιά τήν σύγκληση τῆς Συνόδου ἀνέλαβε ἡ αὐτοκράτειρα Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία, ἡ ὁποία ἀποδέχθηκε τήν διδασκαλία τοῦ Ἰωάννη τοῦ Δαμασκηνοῦ, ὁ ὁποῖος ὑπερασπίσθηκε μέ σθένος τίς ἄγιες εἰκόνες καί εἰδικότερα μέ τούς τρεῖς μοναδικούς λόγους του «Πρός τούς διαβάλλοντας τάς ἄγιας εἰκόνας».

Προηγήθηκε μιά πολύ τεταμένη ἀτμόσφαιρα πού ἐπικρατοῦσε σ' ὅλη τήν περίοδο τῆς εἰκονομαχίας, μέ τήν κρίση γύρω ἀπό τό zήτημα νά κορυφώνεται ὅταν ἔγινε αὐτοκράτορας ὁ Κωνσταντίνος Ε'. Τό 754 μ.Χ. είχε συγκαλέσει σύνοδο στό παλάτι τῆς Ἱερείας, στήν ἀσιατική ἀκτή τοῦ Βοσπόρου, υἱοθετώντας τίς ἀπόψεις τῶν εἰκονομάχων ώς θέσεις τῆς Ἑκκλησίας. Ἡ σύγκρουση ὁδηγεῖτο στά ἄκρα ὅταν ἐκδηλώθηκε καί ἀντιμοναχικό μένος λόγω τῆς ὑπεράσπισης τῶν εἰκόνων ἀπό τά μοναστήρια. Οἱ καταστροφές πού συντελέστηκαν ὥταν πρωτοφανεῖς. Οἱ εἰκόνες καταστρέφονταν, ρίχνονταν στήν πυρά, βεβηλώνονταν καί ἔξαφανίζονταν. Πρωτοφανής ὥταν ἡ καταστροφή εἰδικότερα τῶν εἰκόνων τῆς Παναγίας. Τά μοναστήρια ἔκλειναν καί μετατρέπονταν σέ πολλές περιπτώσεις σέ στρατῶνες καί πανδοχεῖα. Οἱ μοναχοί διαπομπεύονταν στόν ιππόδρομο, ἐνῶ ὁ Ἰδιος ὁ πατριάρχης Κωνσταντίνος ἐκτελέστηκε. Πρόκειται γιά μιά πολύ σκοτεινή περίοδο, ἱδιάίτερα γιά τήν χριστιανική τέχνη, ἀφοῦ πολλές εἰκόνες, ψηφιδωτά, τοιχογραφίες καί γλυπτά γνώρισαν ὀλοκληρωτική καταστροφή καί ἔτσι δέχθηκε πλῆγμα ὁ Ἰδιος ὁ πολιτισμός τῆς ἀνθρωπότητας. Ἀξίζει νά σημειωθεῖ ὅτι τό εἰκονομαχικό zήτημα ἀναζωπυρώθηκε μετά τήν σύγκληση τῆς Z' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὅταν στόν αὐτοκρατορικό θρόνο ἀνέβηκε ὁ Λέων Ε' ὁ Ἀρμένιος, ὁ ὁποῖος τό 815 μ.Χ. συγκάλεσε σύνοδο καί ἐπανέφερε σέ iσχυ τίς ἀποφάσεις τῆς συνόδου τῆς Ἱερείας. Στήν ἴδια γραμμή ὁ Θεόφιλος

(829 μ.Χ. - 842 μ.Χ.) ἐπιχείρησε νά στερεώσει τό ἀντιεικονικό κίνημα, ώστόσο σθεναρή ήταν ή ἀντίσταση κυρίως ἀπό τούς μοναχούς τῆς μονῆς Στουδίου, ὑπό τόν ἡγούμενο Θεόδωρο. Τελικά, ἥ σύζυγος τοῦ Θεόφιλου Θεόδωρα, πού ὑπερασπίστηκε τίς ἄγιες εἰκόνες καὶ τί διδασκαλία πού ἀπέρρεε ἀπ' αὐτές, συγκάλεσε στίν Κωνσταντινούπολη τό 843 μ.Χ. σύνοδο καὶ ἀποκατάστησε ὡς ἰσχύουσες τίς ἀποφάσεις τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου (787 μ.Χ.).

Ἡ Α΄ Κυριακή τῶν Νηστειῶν, τῆς Ὁρθοδοξίας ὅπως ὀνομάστηκε, παραπέμπει στά γεγονότα καὶ συνδέεται στενά μέ αὐτά. Εἰδικότερα, τίνη πρώτη Κυριακή τῆς Μεγάλης Σαρακοστῆς τοῦ 843 μ.Χ. ἥ Ἑκκλησία τιμᾶ τίνη ὄριστική ἀναστήλωση τῶν εἰκόνων. Στό τέλος τῆς θείας Λειτουργίας διαβάζεται τό Συνοδικό, δηλαδὴ ἥ ἀπόφαση τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ἐνῶ πραγματοποιεῖται καὶ λιτάνευση τῶν ἄγίων εἰκόνων, τίς ὁποῖες μέ εὐλάβεια προσκυνοῦν οἱ πιστοί. Ἡ τιμὴ τῶν ἄγίων εἰκόνων ἐκφράζει μεγάλες ἀλήθειες τῆς ὁρθόδοξης πίστης: α') καταφάσκει τίνη σάρκωση τοῦ Θεοῦ, β') μέ τίνη ἐνανθρώπωση τοῦ Κυρίου γίνεται ἐφικτή ἥ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου, δ ὁποῖος καλεῖται ν' ἀνέβει στά ὑψη τῆς θέωσης, γ') ὁ ἔξαγιασμός τῆς φύσης ἀποτελεῖ ἐπίσης μιά μεγάλη ἀλήθεια, μέ ὅλες τίς προεκτάσεις στό σωτηριολογικό κομμάτι. Ἡ προσκύνηση τῶν ἄγίων εἰκόνων εἶναι σύμφυτη μέ τή ζωή τῆς Ὁρθοδοξίας. Σύμφωνα μέ τή διδασκαλία τοῦ Ἰωάννη τοῦ Δαμασκηνοῦ, στό ἔργο του «Πρός τούς διαβάλλοντας τάς ἄγιας εἰκόνας, λόγοι τρεῖς: α') οἱ εἰκόνες ἀποτελοῦν ἀρχαία παράδοση τῆς Ἑκκλησίας, β') γίνεται διαχωρισμός τῆς λατρείας πού ἀνήκει μόνο στόν Θεό καὶ τῆς τιμητικῆς προσκύνησης τῶν προσώπων πού εἰκονίζονται («ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπί τό πρωτότυπον διαβαίνει», καὶ ἀκόμα, γ') οἱ εἰκόνες ἀποτελοῦν τό βιβλίο τῶν ἀγραμμάτων.

Ἡ σύγκληση τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου τό 787 μ.Χ. στή Νίκαια τῆς Βιθυνίας ἀποτελεῖ κορυφαῖο ἐκκλησιαστικό γεγονός, ἀφοῦ συνοδικῶς ἀντιμετωπίστηκε ἥ ἐπικίνδυνη, μέ τίς πιό ἀκραῖες αἵρετικές δοξασίες, εἰκονομαχία. Στά πρακτικά της συνοψίζεται ἥ ὅλη ἐκκλησιαστική παράδοση καὶ ἀξιοποιεῖται ἥ διατύπωση τῆς δογματικῆς διδασκαλίας τῆς Ἑκκλησίας, ὅπως σαφῶς εἶχε διατυπωθεῖ καὶ στίς προηγούμενες ἔξι Οἰκουμενικές Συνόδους.

Ἡ αὐτοκράτειρα Εἰρήνη ἥ Ἀθηναία μέ τόν πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Ταράσιο (784-806), ὁ ὁποῖος καὶ προτίτλευσε, συγκάλεσε τίνη Σύνοδο ὑπέρ τῶν Ἱερῶν εἰκόνων. Ἡ Σύνοδος ἄρχισε τίς ἐργασίες της στίν Κωνσταντινούπολη, στό ναό τῶν ἄγίων Ἀποστόλων, τόν Αὔγουστο τοῦ 786 μ.Χ., παρισταμένων καὶ τῶν βασιλέων. Οἱ εἰκονομάχοι, ὅμως, μαζί μέ ὁμόφρονές τους ἐπισκόπους προκάλεσαν ταραχές μέ ἀποτέλεσμα νά διαλυθεῖ ἥ Σύνοδος. Ἡ Σύνοδος συνῆλθε ἐκ νέου στίν πόλη τῆς Νικαίας καὶ πιό συγκεκριμένα στόν καθεδρικό ναό της, τίνη

· Αγία Σοφία. · Η μετάθεση του τόπου είχε νά κάνει μέ λόγους ἀσφάλειας λόγω τῆς ἔντασης πού ἐκδηλωνόταν. Οἱ ἐργασίες τῆς ὁλοκληρώθηκαν ἀπό τὸν 24η Σεπτεμβρίου μέχρι τὸν 13η Ὁκτωβρίου τοῦ 787 μ.Χ. Τό ἔργο τῆς Συνόδου στή Νίκαια ὁλοκληρώθησε σέ ἑπτά κατ' ἀρχήν συνεδρίες, ἐνῶ ἡ ὅγδοη καὶ τελευταία (23 Ὁκτωβρίου), συνεκλήθη μὲ ἐντολὴ τοῦ Αὐτοκράτορα στά ἀνάκτορα τῆς Κωνσταντινούπολης, ὅπου καὶ ἀνεγγώσθη ὁ ὄρος πίστεως καὶ ὑπεγράφοσαν ἀπό τούς βασιλεῖς τά πρακτικά τῆς Συνόδου.

Κατά τὸν Ζωναρᾶ: «ἡ σύνοδος γέγονεν ἐπί τῆς βασιλείας Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης, τῆς μητρός αὐτοῦ, τριακοσίων ἔξικοντα ἑπτά ἀγίων πατέρων ἀθροισθέντων ἐν Νίκαιᾳ τῆς Βιθυνίας κατά τῶν εἰκονομάχων, ἥγουν χριστιανοκατηγόρων ἦτις τάς εἰκονικάς ἐκτυπώσεις προσκυνεῖσθαι καὶ κατασπάζεσθαι σχετικῶς ἐψηφίσατο, ὅμοιώς τῷ τοῦ τιμίου σταυροῦ τύπῳ· καὶ τῇ τῶν πιστῶν ἐκκλησίᾳ παρέδωκεν, οὕτως σέβεσθαι τοὺς τύπους τοῦ προσδίμματος τοῦ Κυρίου, καὶ τῆς αὐτόν ἀσπόρως καὶ ἀρρήτως τεκούσης Θεοτόκου καὶ τούς τῶν ἀγίων ἀπάντων. · Άλλα καὶ κανόνας ἔξεθετο εἰς κατάστασιν ἐκκλησιαστικήν, καὶ εἰς ὠφέλειαν τῶν πιστῶν, οἵπερ εἰσίν οὗτοι».

· Η Σύνοδος συνῆλθε ἐξαρχῆς ὡς Οἰκουμενική. Τήν αὐτοσυνειδοσία αὐτή ἔχουν οἱ πατέρες τῆς Συνόδου ὅταν ἀναφέρονται στίς προηγούμενες ἔξι Οἰκουμενικές Συνόδους, εἰς τὸν ὄρο τῆς πίστεως καὶ τὸν πρῶτον τῆς κανόνα. · Άλλα καὶ οἱ μετέπειτα πατέρες τίν ἀποκαλοῦσαν Οἰκουμενική, γεγονός πού ἀναγνώρισαν ἐπίστημα οἱ Σύνοδοι τοῦ 869 καὶ 879 τῆς Κωνσταντινουπόλεως. · Η Ζ' Οἰκουμενική Σύνοδος ἐορταζόταν κατά τίς διάφορες κοινές ἑορτές ἢ μεμονωμένα τίν 9, 11 ἢ 12 Ὁκτωβρίου ἢ τίν Κυριακή μεταξύ 11 - 17 Ὁκτωβρίου.

Στή Δύση ὁ πάπας Ἀδριανός Α΄ ἀπέστειλε τά πρακτικά τῆς Συνόδου στόν Κάρολο τὸν Μέγα. Στό φραγκικό κράτος ἢ πολιτεία τάχθηκε κατά τῶν ἰερῶν εἰκόνων στά Καρόλεια Βιβλία (789 - 791) καὶ στή σύνοδο τῆς Φραγκφούρτης τό 794 μ.Χ. Σέ κατοπινό στάδιο ὁλόκληρη ἢ Δύση ἀποδέχθηκε τίν κανονικότητα τῆς Ζ' Οἰκουμενικῆς Συνόδου.

Συμπερασματικά νά σημειώσουμε ὅτι ὅπως καὶ οἱ ἄλλες Οἰκουμενικές Σύνοδοι ἔτσι καὶ ἡ Ζ' μέ τή διατράνωση τῶν δογμάτων τῆς πίστεως, ἔχει ἀποβεῖ καθοριστικῆς σημασίας γιά τίν διατήρηση ἀνόθευτης τῆς ἀληθείας τῆς Ἐκκλησίας γιά τίν σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου. · Αντιμετωπίστηκε οὕτως ἢ ἄλλως μία μεγάλη ἀπειλή, ἢ ὅποια ταλάνισε τίν εἰρήνην ὅχι μόνο στά ἐκκλησιαστικά ἀλλά καὶ στά πολιτικά πράγμα τίν ἐποχή ἐκείνη.

Χαραλάμπη Μ. Μπούσια

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΕΣ ΣΥΝΟΔΟΙ ΚΑΙ ΕΟΡΤΟΛΟΓΙΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ

 ὅν ἀγίων Πατέρων οἱ χοροί ἐκ τῶν τῆς οἰκουμένης περάτων συνδραμόντες, οἱ τὸ μυστήριον τῆς θεολογίας, τρανῶς παρέδοσαν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ θεία παρεμβολή, οἱ θεηγόροι ὄπλιται παρατάξεως Κυρίου, οἱ ἀστέρες πολύφωτοι τοῦ νοντοῦ στερεώματος, τῆς μυστικῆς Σιών οἱ ἀκαθαίρετοι πύργοι, τά μυρίπνοα ἄνθη τοῦ Παραδείσου, τά πάγχρυσα στόματα τοῦ Λόγου», σύμφωνα μέ τό περιφόρμο Δοξαστικό τῆς Κυριακῆς τῶν Ἀγίων Πατέρων σέ ἥχο πλ. Δ' ἀποτελοῦν τούς ἀδιάσειστους στύλους τῆς Ὁρθοδόξου μας πίστεως. Ὁ ύμνογράφος τούς ἀποδίδει τά ὡραιότερα κοσμητικά ἐπίθετα ἀξιοχρέως, ὅπως θεηγόρους ἡ θεοπνεύστους ὄπλιτες τῆς Χριστοῦ στρατιᾶς, ὡς ἀστέρες πολύφωτους τοῦ νοντοῦ τῆς Ἐκκλησίας στερεώματος, ὡς τῆς μυστικῆς Ὁρθοδόξου Σιών ἀκαθαίρετους πύργους, ὡς μυρίπνοα ἄνθη τοῦ παραδείσου καὶ ὡς πάγχρυσα στόματα τῆς Ἀληθείας, πού δέν εἶναι ἄλλο ἀπό τόν Λόγο τοῦ Θεοῦ, τόν γλυκύτατό μας Ἰησοῦ. Γ' αὐτό καὶ παινηγυρικά τούς ἑορτάζουμε στίς ὅρισμένες ἡμερομηνίες τῶν Συνάξεων τῶν Ἀγίων Πατέρων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Οι Οἰκουμενικές Σύνοδοι ὀνομάζονται οἱ συνάξεις ἐπισκόπων, ἐκκλησιαστικῶν ἀξιωματούχων καὶ θεολογικῶν ἐμπειρογνωμόνων πού συνέρχονται, γιά νά συζητήσουν καὶ νά ἐπιλύσουν ζητήματα ἐκκλησιαστικοῦ δόγματος καὶ πρακτικῆς. Σέ αὐτές συγκαλοῦνται ἀπό δόλο τόν Χριστιανικό κόσμο ὅσοι εἶχαν δικαίωμα ψήφου καὶ ἔξασφάλιζαν τήν ἔγκρισην ὀλόκληρης τῆς Ἐκκλησίας. Στόν χαρακτηρισμό «Οἰκουμενική Σύνοδος» δέν λαμβάνεται ὑπ’ ὅψιν τό μέγεθος τοῦ ἀριθμοῦ τῶν συμμετασχόντων, λόγω τοῦ ὅτι αὐτός διέφερε σέ κάθε σύνοδο, οὕτε ἡ ἀντιπροσωπευτικότητα τήν ὁποία ἔχει ἔναντι τῶν κατά τόπους Ἐκκλησιῶν. Μέτρο γιά τήν ἀνάδειξη μιᾶς Συνόδου ὡς Οἰκουμενικῆς λαμβάνεται ἡ ἐπακόλουθη ἀποδοχή τῶν ἀποφάσεών της καὶ ἡ παγκόσμια ἀναγνώριση τῆς οἰκουμενικότητάς της. Ὄλες οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι ἔλαβαν χώρα ἀπό τόν τέταρτο μέχρι τόν δύδοο αἰώνα.

Οι ἐπίσημα ἀναγνωρισμένες Οἰκουμενικές Σύνοδοι εἶναι Ἐπτά καὶ μία ἐνδιάμεση Πέμπτης καὶ Ἐκτης, ἡ Πενθέκτη.

‘Η Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδος ἡ Πρώτη Σύνοδος τῆς Νίκαιας ὀνομάζεται ἡ ἐκκλησιαστική Σύνοδος πού ἔλαβε χώρα στίς 20 Μαΐου τοῦ 325 μ.Χ. στήν Νίκαια τῆς Βιθυνίας καὶ συγκλήθηκε ἀπό τόν Ρωμαῖο αὐτο-

κράτορα, τόν ἰσαπόστολο Μέγα Κωνσταντίνο, μέ σκοπό τίν ἀποκατάσταση τῆς εἰρήνης στά ἐκκλησιαστικά ζητήματα τῆς Ρωμαιϊκῆς αὐτοκρατορίας. Ἐλαβαν μέρος σέ αὐτήν 318 θεοφόροι ἐπίσκοποι. Ὁ κύριος στόχος συγκλήσεως τῆς Συνόδου ἦταν ἡ καταδίκη τοῦ ἀρειανισμοῦ καὶ ἡ θετική διατύπωση τῆς Ὀρθοδόξου δογματικῆς διδασκαλίας περί τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Ἀγίας Τριάδος.

Ἡ Σύνοδος ἔξεδωκε εἴκοσι κανόνες, καταδίκασε τίν διδασκαλία τοῦ Ἀρείου, συνέταξε τά πρῶτα ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς πίστεως καί ὥρισε τίν ἡμερομνία ἑορτασμοῦ τοῦ Πάσχα. Μέ τίν Σύνοδο αὐτήν ἐκκλησιαστικῆς συνειδήσεως, ἀπαντώντας στό θεμελιώδες ἐρώτημα τῆς σχέσεως Πατρός ἀνάρχου καί Υἱοῦ συνανάρχου, τοῦ προσαιωνίου Λόγου Του.

Τίν σύναξη τῶν θεοφόρων Ἀγίων Πατέρων τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἡ Ἀγία μας Ὀρθοδοξία τιμᾶ καί γεραίρει τίν ἔβδόμη Κυριακή ἀπό τοῦ Πάσχα, ἢτοι τίν Κυριακή μετά τίν εἰς οὐρανούς Ἀνάληψη τοῦ Κυρίου μας.

Σπίχοι.

Ξένον τόν Υἱόν Πατρός οὐσίας λέγων,
Ἄρειος ἢτω τῆς Θεοῦ δόξης ξένος.

Ἡ Β΄ Οἰκουμενική Σύνοδος συγκλήθηκε ἀπό τόν αὐτοκράτορα Θεοδόσιο τόν Α΄, τόν Μέγα, στίν Κωνσταντινούπολη τό 381 μ.Χ. καί συμμετεῖχαν 150 Ὀρθοδόξοι ἐπίσκοποι καί 36 Μακεδονιανοί. Αὐτή καταδίκασε τούς ὁπαδούς τοῦ Μακεδονίου, οἱ ὅποιοι ἀμφισβητοῦσαν τίν θεότητα τοῦ Ἀγίου Πνεύματος, δηλαδή ἵσσαν πνευματομάχοι καί, καταδίκασε γιά μιά ἀκόμη φορά, τόν Ἀρειο συμπληρώνοντας τό Σύμβιολο τῆς Πίστεως, τοῦ ὅποιου τά πρῶτα ἄρθρα εἶχαν συντάξει οἱ θεοφόροι Πατέρες τῆς Α΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου στίν Νίκαια.

Τίν σύναξη τῶν θεοφόρων Ἀγίων Πατέρων τῆς Β΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἡ ἀγία μας Ὀρθοδοξία τιμᾶ καί γεραίρει τίν πρώτη Κυριακή τοῦ Ἰουνίου.

Σπίχοι.

Τολμᾶ τό θεῖον Πνεῦμα μή Θεόν λέγειν
τό παμπόνηρον πνεῦμα Μακεδονίου.

Ἡ Γ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος συνηλθε στίν Ἐφεσο, στίν βασιλική τῆς Θεοτόκου, τό 431 μ.Χ. ἀπό τόν αὐτοκράτορα Θεοδόσιο τόν Β΄. Σέ αὐτήν συμμετεῖχαν 200 ἐπίσκοποι, ἀνάμεσα στούς ὅποιους ὁ Ἀγιος Κύριλλος ἀλεξανδρείας ὡς προεδρεύων. Αὐτή καταδίκασε τίς διδαχές τοῦ αἵρεσιάρχου Ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως Νεστορίου, ὁ

όποιος ύπερτόνιζε τίν άνθρωπινη φύση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἔναντι τῆς θείας, ὑποστηρίζοντας ὅτι ἡ Παρθένος Μαρία γέννησε τὸν ἄνθρωπον Ἰησοῦν καὶ ὅχι τὸν Θεόν. Περίτρανα ἡ Σύνοδος αὐτή διακήρυξε ὅτι ὁ Ἰησοῦς εἶναι τέλειος Θεός καὶ τέλειος ἄνθρωπος, μέ πλήρῃ ἔνωση τῶν δύο φύσεων καὶ ἀπέδωσε ἐπίσημα στὸν Ἀειπάρθενο Κόρον, τὸν τίτλο «Θεοτόκος».

Τὴν σύναξην τῶν θεοφόρων Ἀγίων Πατέρων τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἡ ἀγία μας Ὁρθοδοξία τιμᾶ καὶ γεραίρει στὶς 9 Σεπτεμβρίου.

Σπίχοι.

Ἄνθρωπον ἀπλοῦν οὐ θεάνθρωπον Λόγον

οἱ Νεστόριος Χριστόν ἐρήτω λέγων.

Ἡ Δ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος συγκλήθηκε ἀπό τὸν αὐτοκράτορα Μαρκιανό καὶ τὸν σύζυγό του, αὐγούστα Πουλχερία στὶς 8 Ὁκτωβρίου τοῦ 451 μ.Χ. στὸν Χαλκηδόνα. Οἱ συνοδικοί ἐπίσκοποι ἦσαν 650 τὸν ἀριθμό καὶ μέ αὐτούς καταπολέμησε τὸν διδασκαλία τοῦ μονοφυσιτισμοῦ, ἡ ὁποία, μέ πρωτεργάτη τὸν αἵρεσιάρχην ἀρχιμανδρίτην Εὔτυχην, δίδασκε ὅτι ἡ θεία φύση τοῦ Χριστοῦ ἀπορρόφησε πλήρως τὴν ἄνθρωπην. Τό μεγαλύτερο μέρος τῶν πιστῶν υἱοθέτησε τίς ἀποφάσεις τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καὶ ἀποδοκίμασε τίς ἀπόψεις τοῦ μονοφυσιτισμοῦ. Δυστυχῶς, ἔνα ἄλλο μέρος πιστῶν, παρέμειναν πιστοί ὄπαδοί τοῦ μονοφυσιτισμοῦ, δέν ἀναγνώρισαν αὐτές τίς ἀποφάσεις καὶ ἀποκόπηκαν ἀπό τὸν Ὁρθόδοξην Ἐκκλησίαν. Αὗτοί ὄνομάσθηκαν Προχαλκηδόνιοι ἢ Ἀντιχαλκηδόνιοι καὶ ἀκολουθοῦν τὸν αἴρεσθαι αὐτήν μέχρι στήμερα.

Τὴν σύναξην τῶν θεοφόρων Ἀγίων Πατέρων τῆς Δ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἡ ἀγία μας Ὁρθοδοξία τιμᾶ καὶ γεραίρει τὸν πρώτη Κυριακή μετά τὸν 13νυν Ἰουλίου, μετά δηλαδή τὸν μνῆμην τῆς Ἀγίας Εὐφημίας, ἡ ὁποία ἐπικύρωσε τὰ πρακτικά της διά τοῦ θαύματος τοῦ πανοσέπτου της λειψάνου καὶ ἡ ὁποία τελεῖται στὶς 11 Ἰουλίου.

Σπίχοι.

Θεοῦ Λόγου σάρκωσιν ἀψευδεστάτην,

ὅ φάσμα φάσκων Εὐτυχῆς καθηρέθη.

Ἡ Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδος συγκλήθηκε ἀπό τίς 5 Μαΐου μέχρι τίς 21 Ἰουνίου τοῦ 553 μ.Χ. στὸν Κωνσταντινούπολην μέ τὴν συμμετοχὴν 165 ἐπισκόπων ὑπὸ τὴν προεδρία τοῦ Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Εὐτυχίου. Τὴν συγκάλεσε ὁ αὐτοκράτορας Ἰουστινιανός ὁ Α΄. Αὕτη ἐπιβεβαίωσε τὰ Ὁρθόδοξα δόγματα περὶ τῆς Ἀγίας Τριάδος καὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ καταδίκασε πλήθος μη Ὁρθοδόξων συγγραφμάτων καθώς καὶ ὄρισμένους συγγραφεῖς, ὅπως τούς, Εὐάγριο, Δίδυμο, Ὡριγένη καὶ ἄλλους αἱρετίζοντας.

Τήν σύναξη τῶν θεοφόρων Ἀγίων Πατέρων τῆς Ε΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἡ ἀγία μας Ὁρθοδοξία τιμᾶ καὶ γεραίρει στίς 25 Ἰουλίου.

Σπίχοι.

Λόγοι Βελίαρος οἱ λόγοι Ὡριγένους,
οὗσπερ καθεῖρον προσκυνητάι τοῦ Λόγου.

Ἡ ΣΤ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος συγκλήθηκε στίν Κωνσταντινούπολην ἀπό τό 680 μ.Χ. μέχρι τό 681 μ.Χ. ἀπό τόν αὐτοκράτορα Κωνσταντīνο τόν Δ΄ καὶ οἱ σύνεδροι ἐπίσκοποι πού ἔλαβαν μέρος συμποσοῦνται ἀπό 150 ἕως 289. Αὐτή ἐπιβεβαίωσε τήν πλήρη καὶ ἀληθινή ἐνανθρώπιση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐναντί τῆς ἀντίθετης διδασκαλίας τῶν μονοθελητῶν.

Ἡ Σύνοδος αὐτή διατύπωσε ὅτι ὁ Χριστός ἔχει θεία καὶ ἀνθρώπινη θέληση. Ὑπάρχουν δύο φύσεις, ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη, ὑπάρχουν καὶ δύο φυσικές θελήσεις καὶ δύο φυσικές ἐνέργειες, ἡ θεία καὶ ἡ ἀνθρωπίνη, πού ἐνεργοῦν «ἀδιαιρέτως, ἀτρέπτως, ἀχωρίστως, ἀσυγχύτως», χωρίς νά ἐπικρατεῖ ἀντιπαλόπτα μεταξύ τους.

Τήν σύναξη τῶν θεοφόρων Ἀγίων Πατέρων τῆς ΣΤ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἡ ἀγία μας Ὁρθοδοξία τιμᾶ καὶ γεραίρει στίς 14 Σεπτεμβρίου, ἀλλά λόγω τῆς ἔορτῆς κατ’ αὐτήν τῆς Ὕψωσεως τοῦ Τιμίου Σταυροῦ μετατίθεται στίς 16 Σεπτεμβρίου.

Σπίχοι.

Ὑπόστασιν μέν τοῦ Θεανθρώπου μίαν,
διπτάς δέ γνῶθι καὶ θελήσεις καὶ φύσεις.

Ἐτεροι.

Σέβειν θελήσεις τοῦ Θεανθρώπου δύο
ἔκτη διδάσκει πληθύς εύσεβοφρόνων.

Ἡ Πενθέκτη Οἰκουμενική Σύνοδος συγκλήθηκε ἀπό τόν αὐτοκράτορα Ἰουστινιανό τόν Β΄ τό ἔτος 691 μ.Χ. στό ἀνακτορικό δωμάτιο τοῦ Τρούλλου, ἀπό ὅπου ἔλκει καὶ τίν προσωνυμία «ἡ ἐν Τρούλλῳ Σύνοδος». Σέ αὐτή συμμετεῖχαν 211 ἐπίσκοποι καὶ τό ἔργο τῆς ἦταν συμπλορωματικό αὐτοῦ τῶν προπονούμενων Συνόδων τῆς πέμπτης καὶ ἔκτης.

Αὐτή συστηματοποίησε καὶ ὀλοκλήρωσε τό ἔργο τῶν δύο προπονούμενων Συνόδων καὶ γι’ αὐτό, ἂν καὶ Οἰκουμενική, ὀνομάσθηκε «Πενθέκτη», ὡς τμῆμα ἐκείνων, καὶ δέν ἀριθμήθηκε ὡς ξεχωριστή Οἰκουμενική Σύνοδος καὶ ὡς ἐκ τούτου δέν ᔹχει καταχωρηθεῖ στό ἔορτολόγιο ἡμέρα συνάξεως τῶν αὐτῆς ἀγίων πατέρων.

Ἡ Ζ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος συγκλήθηκε ἀπό τόν αὐτοκράτορα

Κωνσταντīνο τόν ΣΤ' καί τίν μπέρα του, αὐτοκράτειρα Εἰρήνη, τήν Ἀθηναία, στήν Νίκαια τῆς Βιθυνίας, στόν Ναό τῆς Ἁγίας Σοφίας, τό 787 μ.Χ. κατόπιν αἰτίσεως τοῦ Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Ταρασίου. Αὐτή ἀποφάσισε τίν ἀναστήλωση τῶν ἁγίων εἰκόνων καταδικάζοντας τήν εἰκονομαχία καί τήν ἵδεα τῆς σχηματοποιήσεως τῆς ἀόρατης καί ἄυλης Τριάδος. Ἐκεῖ ἐκφράσθηκε τό δόγμα ὅτι ἡ εἰκονογράφηση τοῦ Χριστοῦ καί τῶν Ἡγίων ἐδράζεται στήν ἐνανθρώπιση τοῦ δευτέρου προσώπου τῆς Ἡγίας Τριάδος καί διευκρινίσθηκε ὅτι ἡ τιμὴ πρός τίς εἰκόνες ἀναφέρεται στό πρόσωπο πού αὐτή ἀπεικονίζει καί ὅχι στό ὄλικό, ἀπό τό ὅποιο αὐτή εἶναι κατασκευασμένη.

Τήν σύναξην τῶν θεοφόρων Ἡγίων Πατέρων τῆς Ζ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἡ ἁγία μας Ὁρθοδοξία τιμᾶ καί γεράρει τήν πρώτη Κυριακή μετά τήν 11η Ὁκτωβρίου.

Σπίχοι.

·Υπέρμαχοί σοι τοῖς λόγων ὅπλοις, Λόγε,
ἐχθρούς τροποῦνται τῶν σεβαστῶν εἰκόνων.

Δρ ΧΑΡΑΛΑΜΠΗΣ Μ. ΜΠΟΥΣΙΑΣ
Μέγας Ὅμνογράφος τῆς τῶν Ἀλεξανδρέων Ἔκκλησίας

Κωνσταντίνου Κυριακίδη
ΠΑΠΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΕΣ ΣΥΝΟΔΟΙ

ἱ Ρωμαιοκαθολικοί θεολόγοι ματαίως προσπαθοῦν τόσο μέσα από τό Εὐαγγέλιο ὅσο καὶ ἀπό τὴν ἀποστολική ἱστορία καὶ τὴν ζωὴν τῆς Ἑκκλησίας, νά ἀποδείξουν τὰ «προνόμια» τοῦ Πέτρου ἔναντι τῶν ἄλλων Ἀποστόλων γιά νά τεκμηριώσουν, μέσα από ἐσφαλμένη κατανόηση καὶ ἑρμηνεία, τό δόγμα περὶ τοῦ πρωτείου τοῦ Πάπα. Ἐνός δόγματος πού ὑπῆρξε ἡ κυριότερη αἵτια διαίρεσης καὶ χωρισμοῦ ἀφοῦ ὅλες οἱ δογματικές παρεκκλίσεις ἀπό τὴν ἀλάθυτη Ἑκκλησία ἔχουν ώς συνέπεια τὴν ἀποσκίρτηση. Καὶ ἡ Ῥωμαιοκαθολική Ἑκκλησία ἔχει ἐπιβάλει τὸν παπισμό ώς ἀκρογωνιαῖο τῆς δόγμα.

Κατά τὴν περίοδο τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων (ἀπό τὸν Δ΄ μέχρι τὸν Θ΄ αἰώνα) οἱ Ρωμαιοκαθολικοί θεολόγοι ἰσχυρίζονται ὅτι ἡ ἑγεμονία τοῦ Πάπα ἀναγνωρίζοταν ἀπό ὅλους καὶ εἴκε πλήρη ἰσχύ. Ὡς ἀπόδειξη τούτου, λένε πώς οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι συνεκαλοῦντο ἀπό Πάπες, οἱ ὁποῖοι προέδρευαν σὲ αὐτές εἴτε αὐτοπροσώπως, εἴτε μέσω τῶν ἀντιπροσώπων τους, ἐνῶ οἱ ὑποθέσεις σὲ αὐτές τίς Συνόδους λύνονταν συνήθως μέ τὴν ἐπιρροήν τοῦ Πάπα καὶ μόνο μέ τὴν ἐπιρροήν του μποροῦσε ἡ ὄποιαδήποτε συνοδική ἀπόφαση νά λάβει ἰσχύ. Μάλιστα, συνεχίζουν οἱ Ρωμαιοκαθολικοί θεολόγοι, οἱ ἴδιες οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι, ἀναγνώριζαν γιά τὸν Πάπα πρωτεῖο μεταξύ τῶν ἄλλων πρεσβύτερων ἡ ἀνωτέρων ἐπισκόπων. Δέν εἶναι δυνατόν βέβαια νά μποῦμε σὲ μία λεπτομερή ἀνάλυση καὶ ἔξεταση ὅλων αὐτῶν τῶν θέσεων λόγω περιορισμένου χώρου. Αὐτές οἱ θέσεις ὅμως εἶναι ὀλότελα ἀναληθεῖς καὶ ἐσφαλμένες ἡ μεγαλοποιημένες. Κατ’ ἀρχάς αὐτοί πού συγκαλοῦσαν τίς Οἰκουμενικές Συνόδους ἦταν οἱ Βυζαντινοί αὐτοκράτορες καὶ ὅχι οἱ Πάπες, μετά ἀπό «αἴτησιν ἑκκλησιαστικήν». Τῶν Συνόδων αὐτῶν προέδρευαν συνήθως οἱ πρεσβύτεροι τῶν ἐπισκόπων καὶ ὅχι οἱ Παπικοί ἀντιπρόσωποι. Ὅσο γιά τὸν ἰσχυρισμό ὅτι προέδρευαν οἱ ἴδιοι οἱ Πάπες, ἀπλά καὶ μόνο νά ἀναφέρουμε ὅτι κανένας Πάπας δέν παρέστη προσωπικά σὲ ὄποιανδήποτε Οἰκουμενική Σύνοδο! Ὅσο γιά τὴν ἐπιρροή καὶ τὸ κύρος στὸν ἐπίλυσην τῶν θεμάτων πού ἔξετάζονταν ἀπό τίς Συνόδους, αὐτή τὴν εἴκαν ὅσοι ξεχώριζαν γιά τὴν σταθερότητα καὶ τὴν δύναμην τῶν χριστιανικῶν τους θέσεων καὶ παρουσιάζονταν ώς ἀληθινοί ἐκπρόσωποι τῆς χριστιανικῆς ἀλήθειας. Ἀσχέτως βέβαια ἂν δέν ἦταν Πάπας ἀλλά ἀκόμη καὶ Ἐπίσκοπος. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ὁ Ἀγιος Ἀθανάσιος ὁ Μέγας ὁ ὄποιος ξεχώρισε στὸν Α΄ Οἰκουμενική Σύνοδο ἐνῶ τοίτε δέν ἦταν παρά ἔνας νεαρός ἀρχιδιάκονος τῆς Ἑκκλησίας τῆς

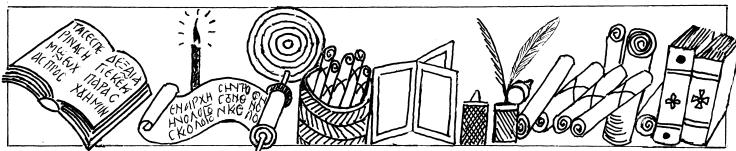
‘Αλεξάνδρειας. Ἡ ἰσχύς καί ἡ νομιμότητα τῶν ἀποφάσεων τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων ἔξαρτιόταν ἀπό τὸν Πάπα τόσο ἀκριβῶς ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν ἐπικύρωσην κάθε ἄλλου Πατριάρχη. Καὶ οἱ ἀποφάσεις τῶν Συνόδων στίς ὁποῖες δέν εἶχε παραστεῖ οὔτε ὁ Πάπας, οὔτε οἱ λεγάτοι του (οἱ ἀπεσταλμένοι, ἀντιπρόσωποι του), εἴκαν πλήρη ἰσχύ καὶ ὑποχρεωτικό χαρακτήρα γιά ὅλους. Μάλιστα κατά τὴν δεδομένην περίοδο ἡ ἀνώτατη ἔξουσία μέσα στὸν Ἐκκλησίαν ἀνῆκε ἀποκλειστικά στὶς Οἰκουμενικές Συνόδους, οἱ ὁποῖες ἀναγνώριζαν γιά τὸν ἔαυτό τους τὸ δικαίωμα νὰ κρίνουν κάθε ἔνα ἀπό τοὺς Ἐπισκόπους, ἔστω καὶ ἂν αὐτός ήταν πρεσβύτερος Πατριάρχης ἢ Πάπας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα ἡ Στ΄ Οἰκουμενική Σύνοδος ὃπου καταδίκασε γιά μονοθελπισμό, τόσο μερικούς Πατριάρχες τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὅσο καὶ τὸν Πάπα Ρώμης Ὁνώριο. Ὅπως παρατηρεῖ καὶ ὁ Σ. Νόσωφ στὸ βιβλίο του «Ὁ Παπισμός καὶ οἱ ἀγῶνες του κατά τῆς Ὁρθοδοξίας», τὸ πρωτεῖο ἔδινε στοὺς Πάπες μονάχα προνόμιο τιμῆς καὶ ὅχι προνόμιο ἔξουσίας καὶ μάλιστα τὸ ἔδινε ὅχι μόνο σὲ αὐτούς ἀλλά καὶ στοὺς Πατριάρχες Κωνσταντινουπόλεως, πράγμα πού ἀποδεικνύεται σαφῶς καὶ κατηγορηματικά μέσυνοδικές ἀποφάσεις τῶν Α', Β', Δ' καὶ Στ΄ Οἰκουμενικῶν Συνόδων. Ὅπως παρατηρεῖ ὁ Νόσωφ, δέν θά ἔπρεπε νά διαφεύγει τῶν Ρωμαιοκαθολικῶν θεολόγων καὶ τὸ γεγονός ὅτι οἱ Οἰκουμενικές Σύνοδοι, ὅταν ἔδιναν στοὺς πρεσβυτέρους Ἐπισκόπους τὸ πρωτεῖο τῆς τιμῆς καὶ καθόριζαν τὴν μεταξύ τους σχετική τάξη, δέχονται σάν βάσον γι’ αὐτό μόνο τὴν πολιτική σπουδαιότητα τῶν πόλεων, ὃπου ήταν οἱ πρεσβύτεροι αὐτοί ιεράρχες.

Βέβαια, οἱ ἕκαστοτε Πάπες ἔβλεπαν ἀλλιῶς τὸ πρωτεῖο. Τό πρωτεῖο τιμῆς τὸ εἶχαν / ἔχουν ἀναγάγει σὲ δόγμα καὶ πρωτεῖο ἔξουσίας. Ἡ ἔγνοια τους πολλές φορές ήταν ἔγνοια ἔξουσίας, πολιτικοῦ χαρακτήρα καὶ ἰσορροπιῶν παρά θεολογικοῦ, δογματικοῦ χαρακτήρα καὶ ἀποκατάστασης τῆς πίστεως. Χαρακτηριστικό τὸ παράδειγμα τοῦ Πάπα Βιγίλιου στὸν Ε΄ Οἰκουμενική Σύνοδο. Ἡ Σύνοδος αὐτὴ συνεκλίθη στὸν Κωνσταντινούπολην τὸ 553 μὲ πρόεδρο τὸν Πατριάρχη Εὐτύχιο καὶ παρόντες 165 θεοφόρους Πατέρες. Τὴν συνεκάλεσε ὁ αὐτοκράτορας Ἰουστινιανός μὲ σκοπό τὴν καταδίκη ἀφ’ ἐνός τῶν λεγομένων «Τριῶν Κεφαλαίων» πού εύνοοῦσαν τὸν Νεστοριανισμό, δηλαδὴ τοῦ προσώπου καὶ τῶν συγγραμμάτων τοῦ Θεοδώρου Μοψουεστίας, τῶν συγγραμμάτων τοῦ Θεοδώρου Κύρου κατά τοῦ Κυρῆλλου Ἀλεξανδρείας καὶ τῆς Γ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου τῆς Ἐφέσου καὶ ὑπέρ τοῦ Νεστορίου, καὶ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἰβα Ἐδέσσος πρός Μάρην τὸν Πέρση ἀπό τὴν ἄλλη πλευρά διά τὴν καταδίκη τῶν κακοδοξιῶν τοῦ Ὡριγένους καὶ τῶν νέων Ὡριγενιστῶν τῆς ἐποκῆς. Μεταξύ τῶν συνέδρων ήταν καὶ οἱ Πατριάρχες Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, τρεῖς ἐπισκόποι ὡς ἀντιπρόσωποι τοῦ Πατριαρχείου Ἱεροσολύμων, ὀκτώ ἐπίσκοποι ἀπό τὴν Βόρεια Ἀφρική,

ἀλλά κανένας ἀπό τίν Ρώμην. Ὁ Πάπας Βιγίλιος δέν ἔστειλε ἀντιπροσώπους γιά νά μήν συγκρουστεῖ οὔτε μέ τούς Δυτικούς ἐπισκόπους οἱ ὄποιοι δέν ἕθελαν νά κατακριθοῦν τά «Τρία Κεφάλαια» ἀλλά οὔτε καί μέ τόν Αὐτοκράτορα καί τίν Σύνοδο, τίν ὅποια εἶχε συγκαλέσει ὁ ἴδιος. Μάλιστα ὁ Πάπας Βιγίλιος, ἂν καί ἤταν στήν Κωνσταντινούπολη καί προηγουμένως συμφώνησε, προσκληθείς στήν Σύνοδο, προτίμησε νά μήν παραστεῖ ἀλλά νά ἔξαφανιστεῖ καί νά κλειστεῖ στήν ἐκκλησία τῶν Ἀγίων Ἀποστόλων. Ἀπέστειλε στόν Αὐτοκράτορα ἐπιστολή μέ τήν ὅποια καταδίκαζε μέν τά «Τρία κεφάλαια» ἀλλά ὅχι τούς συγγραφεῖς τους. Γι' αὐτό καί καθαιρέθη ἀπό τήν Σύνοδο γιά τό ἀλλοπρόσαλλο τού χαρακτήρα του. Καί μετά ἀλλαζε πάλι γνώμη, συμφώνησε καί ἀναγνώρισε τό ἔργο τῆς Ε΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί ὑπέγραψε τήν ἀπόφασή της καί τά πρακτικά.

Ἄλλο ἔνα παράδειγμα εἶναι καί οἱ κανόνες τῆς ἐν Τρούλλῳ Πενθέκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Αὐτή συγκλήθηκε ἀπό τόν αὐτοκράτορα Ἰουστινιανό Β΄ τό 691 στό ἀνακτορικό δωμάτιο τοῦ Τρούλλου, ἀπό ὅπου ἔλκει καί τήν ὀνομασία «Ἐν Τρούλλῳ Σύνοδος». Συμμετεῖχαν 211 ἐπίσκοποι καί τό ἔργο της ἤταν συμπληρωματικό αύτοῦ τῶν Ε΄ καί ΣΤ΄ Συνόδων. Συστηματοποίησε καί ὄλοκλήρωσε τό ἔργο τῶν δύο προηγουμένων Συνόδων καί γι' αὐτό, ἂν καί Οἰκουμενική, ὀνομάσθηκε «Πενθέκτη», ὡς τιμῆμα ἐκείνων, καί δέν ἀριθμήθηκε ὡς ξεχωριστή Οἰκουμενική Συνόδος. Ασχολήθηκε μόνο μέ κανονικά ζητήματα γιατί οἱ Ε΄ καί ΣΤ΄ Οἰκουμενικές Συνόδοι δέν ἔξεδωσαν κανένα κανόνα ἐνῶ ἥζων τῆς Ἐκκλησίας καί τά προβλήματα πού προέκυπταν τό ἀπαιτούσαν. Ὁρισμένοι ἀπό τούς κανόνες αὐτῆς τῆς Συνόδου ἀναφέρονταν σέ πρακτικές τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης, ὅπως αὐτή ἐναντίον τῆς ἀγαμίας τοῦ κλήρου. Καί ἐνῶ οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ Πάπα στήν Σύνοδο ὑπέγραψαν, ἀργότερα οἱ ἐπίσκοποι Ρώμης ἤταν διστακτικοί στήν ἀποδοχή καί ἀναγνώριση τῶν κανόνων αὐτῆς τῆς Συνόδου, διότι δῆθεν μερικοί ἀπό αὐτούς ἀποδέχθηκαν καί μερικοί ἀποκήρυξαν τούς κανόνες τῆς Συνόδου. Ἐπιφυλακτικότητα πού διατηρήθηκε μέχρι τήν ἐποκή τῆς Ζ΄ Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὅπου καί ὁ Πάπας Ἀδριανός Α΄ τούς ἀναγνώρισε.

Εἶναι ὀφθαλμοφανές ὅτι οἱ κανόνες τῆς ἐν «Τρούλλῳ» Συνόδου ἀλλά καί γενικά ἥ Ṅλη στάση τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ρώμης στίς Οἰκουμενικές Συνόδους, ἥδη προαναγγέλλει τήν ἀπομάκρυνση τῆς Ρώμης ἀπό τήν Παράδοση καί τήν πράξη τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Ἀπομάκρυνση ἥ ὅποια δυστυχῶς θά αὖξηθεῖ ἀργότερα καί θά ὁδηγήσει στό σχίσμα.

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ - ΒΙΒΛΙΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Ιερομονάχου Εὐθυμίου Καψαλιώτου, *Τὸ μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, Ἀγιον Ὅρος 2022.*

τό παρόν βιβλίον «κατεβλήθη προσπάθεια νά παρουσιασθῇ ἀπλά, περιεκτικά καί ὅσον τό δυνατόν ὄλοκληρωμένα τό μυστήριον τοῦ Χριστοῦ, καθώς καί διάφορες πυχές ἀπό τή zωή, τό ἔργο καί τή διδασκαλία Του, πού συνθέτουν, τονίζουν καί ἀναδεικνύουν τήν υπέροχη μοναδική, μεγαλειώδην καί τελεία Εἰκόνα τοῦ Θεανθρώπου (Ἴησοῦ Χριστοῦ).

Άναφέρεται ὅχι μόνο στήν παρουσία Του ώς ιστορικοῦ Ἰησοῦ, ἀλλά καί στήν ἄσφαρκ φανέρωσή Του ώς προϋπάρχοντος Λόγου στήν Παλαιά Διαθήκη. Ο Υἱός τῆς Παρθένου Θεοτόκου Μαρίας προϋπήρχε ώς Υἱός τοῦ Θεοῦ καί ἀποκαλυπτόταν πρό τῆς ἐνανθρωπίσεώς Του ώς ἄσφαρκος Λόγος. Ο ἀιδίως ὑπάρχων Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ, ἔλαβε μέ τήν ἐνανθρώπησή Του χρονική ἀρχή. Ἀκόμη ἀναφέρεται καί στόν ἀναστάντα καί δοξασμένον Θεόν καί Κύριο. Εἶναι οι τρεῖς χρονικές περίοδοι δράσεις τοῦ Θεοῦ Λόγου: ἡ ἄσφαρκος, ἡ ἐνσφαρκος ὥικονυμίας τοῦ Θεοῦ Λόγου καί ἡ παρουσία Του στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησίᾳ, ἀπό τήν Ἀνάστασή Του, μέχρι τόν ἐρχομό - ἔλευση τῆς Ἄγιας Βασιλείας Του. Εἶναι οι τρεῖς ἐκφάνσεις - φανερώσεις - ἀποκαλύψεις τοῦ Θεοῦ Λόγου: Στήν Παλαιά Διαθήκη, στήν Καινή Διαθήκη, καί στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, πού κατευθύνεται στά ἔσχατα, ὅπως ἀκριβῶς φαίνεται καί στόν Χριστολογικό ὄμνο τοῦ Ἀποστόλου Παύλου: «Ο Υἱός τοῦ Θεοῦ, «ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων (προϊόπαρχη)... ἐαυτόν ἐκένωσε μορφήν δούλου λαβών (ἐνανθρωπηση)... διό καί ὁ Θεός αὐτόν, ὑπερύψωσε (Ὑψωση)». Μέ βάση αὐτήν τήν διάρεση - προϊόπαρχη, ἐνανθρωπηση καί ὑψωση - χωρίσθηκε ἡ ἐργασία αὐτή, σέ τρια μέρη:

Τό «Πρῶτο Μέρος» ἀναφέρεται στήν ἀποκάλυψη τοῦ Τριάδικου Θεοῦ διά τοῦ ἀσάρκου Θεοῦ Λόγου καί στήν δράση Του στήν Παλαιά Διαθήκη: Στίς ἐμφανίσεις Του στούς Δικαίους, στίς προεικονίσεις Του, στίς προφητείες πού προανήγγειλαν τήν ἔλευσή Του, στά ὄνόματα μέ τά ὅποια ἐμφανιζόταν, στήν Διαθήκη, στόν Νόμο καί στήν λατρεία πού ἔδωσε στόν Ἰεραπλιτικό λαό, διά τοῦ ὅποιου προετοίμασε τήν ἀνθρωπότητα, ὅπε τά νά δεχθῇ τόν ἐρχομό - ἔλευση Του. Περιλαμβάνει, δηλαδή, τήν δράση τοῦ Υἱοῦ ἀπό τήν δημιουργία, ώς τήν σάρκωσή Του.

Τό Δεύτερο Μέρος, ἀρχίζει ἀπό τόν Ἐνάγγελισμό τῆς γεννήσεως τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ καί ἐκτείνεται ώς τήν εἰς «Ἄδου Κάθοδόν Του. Περιλαμβάνει χρονική περίοδο τριάντα τριῶν ἐτῶν, ὅσα τά ἔπι (χρόνια) τῆς ἐπίγειας ζωῆς Τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καί ἀναφέρεται στίς ἐνδοτριαδικές σχέσεις τοῦ Υἱοῦ μέ τόν Θεόν Πατέρα καί τό «Ἀγιον Πνεύμα, στήν πρόσληψη τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, στά μέγιστα γεγονότα τῆς ἐπίγειας ζωῆς τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, στήν Μεσσιανικότητά Του καί στά ἔξαιρετα θεϊκά χαρακτηριστικά Του ώς ἀναμαρτίτου, παντογνώστου, ώς ἔχοντος ἔξουσίαν ἀφέσεως (συγχωρήσεως) ἀμαρτιῶν (παραβάσεως θείων ἐντολῶν, ἐφαρμογή αὐτοειδῶλοποιῶν πράξεων, σκέψεων, λογισμῶν, κινήσεων ἐγωϊστικῶν κλπ.) στά ὄνόματα καί στούς Χριστολογικούς Του τίτλους, στό τρισσόν (τριπλόν) ἀξίωμα Του (προφητικόν, ιερατικόν, βασιλικόν), στήν μοναδικήν διδασκαλίαν Του, στό ἄγιον Ἐνάγγελιον Του καί στά θαύματά Του.

Τό Τρίτον Μέρος ἀρχίζει ἀπό τήν «Ἀνάστασή Του, μέ τήν ὅποια νικήθηκε ὁ θάνατος καί ἀρχισε νέα περίοδο, ἡ καινή κτίση - καινή - νέα δημιουργία, ἀφοῦ ὅλα ἔγιναν νέα, καινούργια, «καινά». Η ὑψωση τοῦ Χριστοῦ δέν ἀναφέρεται, οὕτε περιορίζεται μόνο στήν «Ἀνάληψή Του, καί στήν ἐκ δεξιῶν καθέδρα τοῦ Θεοῦ Πατέρος. Ο Χριστός δέν ἀπολαμβάνει μόνο τήν δόξα Του, καθισμένος στό οὐράνιο σύνθρονο μέ τόν Θεό Πατέρα Του, ἀλλά ὁ Ἰδιος μεσολαβεῖ, γιά

νά ἀποσταλῆ τὸ Ἀγίου Πνεῦμα, ἀπό τὸν Θεό Πατέρα, καὶ ὁ Ἰδιος θά ἔλθη ὡς Κριτής Δίκαιος ἀπό τὸν Οὐρανό.

«Ἐπιλήρωσεν τὸν ὑπέρ ήμῶν Οἰκονομίαν», ἔνωσε τὰ ἐπίγεια μὲ τὰ οὐράνια, εἶναι μέ τὸ Ἀγίου Σῶμα Του στούς οὐρανούς, χωρὶς νά ἐγκαταλείψῃ τοὺς πιστούς, μέχρι τὴ συντέλεια τοῦ αἰῶνος. Σπίν Ὁρθόδοξη Ἑκκλησία Του, τέλος, ιερουργεῖται τὸ Μυστήριο τῆς Θείας Εὐχαριστίας (Θείας Λειτουργίας), διαπρεπεῖται κῶσα ἥ προσδοκία (ἐλπίδα, προσμονή, ἀναμονή μέ αἰσιοδοξία), τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Θεανθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ προετοιμάζεται ἥ εἴσοδος πάντων στὸν Βασιλεία τοῦ Πατρός, καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. (Βέβαια, ἄλλοι θά μπούνε στὸν Παράδεισο, ἀνάλογα μέ τὸν μετάνοια, τί καλή προαίρεση καὶ τὸν τίρητο τῶν ἐντολῶν τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Ἅλλοι, θά μπούνε στὸν Κόλαση, διότι παρ' ὅλες τίς πολλές εὐκαριές μετανοίας, πού ὁ Τριαδικός Θεός μᾶς ἔδωσε καὶ δίδει σέ ὅλους τούς ἀνθρώπους ἀνεξιαρέτας, γιά νά σωθοῦν, αὐτοί παρέμειναν ἀμετανόητοι καὶ ἀρνήθηκαν οὐσιαστικά τὸν προσφορά τῆς θεϊκῆς ἀγάπης, οἰκτιρμῶν καὶ εὐπλαγχνίας».

Συμπεράίνοντας, λέμε ὅτι τὸ παρόν βιβλίο τοῦ Γέροντος παπα - Εὐθυμίου Καψαλιώτη, εἶναι ὁρθοδοξώτατον, ἀγιογραφικόν, ἀγιοπατερικώτατον, ἐμπειρικότατον, ἀγιοπνευματικόν, χριστοκεντρικόν, παραδοσιακώτατον, σύγχρονον καὶ ἐν πολλοῖς κατανοητόν ἀπό τὸν μέσον ἀναγνώστην. Εἶναι μία ὁρθοδοξη, ἀγιογραφική ἐπαναδιτύπωση τῆς Ὁρθοδόξου πίστεως, σκέψεως, φρονήματος καὶ ἐν Χριστῷ ἀγιοπνευματικῆς ζωῆς.

ΜΟΝΑΧΟΣ ΝΕΟΦΥΤΟΣ ΓΡΗΓΟΡΙΑΤΗΣ

* * *

Μπιροπολίτου Νικοπόλεως Μελετίου, Ἀλάθιες καὶ ψέματα, ἐκδ. Ἱερᾶς Μονῆς Προφήτου Ἡλίου, Πρέβεζα 2022, σσ. 94.

«Ἄν rίξει κανείς μιά πρώτη ματιά στά Περιεχόμενα τοῦ παρόντος θά διαπιστώσει ὅτι αὐτό διαιρεῖται σε τέσσερις ἑνόττητες: α') Ὁ δρόμος πρός τὸν ἀλήθεια, β') Γίνε ἀληθινός, γ') «Περιστεράι καὶ ὄφεις» καὶ δ') Ἡ λαβίδα καὶ ὁ ἀνθρακας. Ὁ λόγος τοῦ μακαριστοῦ ιεράρχου, κατά τὸ εἰωθός αὐτῷ, εὔχυμος, κειμαρρώδης, καὶ πρὸ πάντων περιεκτικός, πρακτικός καὶ ἐπὶ τῆς οὐσίας. Σημειώνει μεταξύ ἀλλών γιά τὸ κάριο θέμα τῆς μετάνοιας: «Ο Χριστός μᾶς ἔδωσε τὴ δυνατότητα νά συνεργαστοῦμε μαζί του καὶ νά μεταβάλουμε τὰ ζούγκλα σέ παράδεισο καὶ τὸ βούρκο σέ «πηγήν ὄντας ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον» (Ἰω 8' 14). Αὐτή ἥ δυνατότητα πραγματοποεῖται μέ τὴ δική μας μετάνοια. Εἶναι ἥ ἐλεύθερη ἀνταπόκριση μας στή σωτήρια προτροπή τοῦ Χριστοῦ». Καί πιό κάτω καράσσει τά ἔχης: «Τὸ βάπτισμα τῆς μετάνοιας μπορεῖ νά γίνει μόνο μέ τὴν ἐλεύθερη συγκατάθεσή μας καὶ συνεργασία μας μέ τὴ κάρη τοῦ Ἀγίου Πνεύματος. Ποτέ δέν μπορεῖ νά γίνει ἀναγκαστικά. Εἶναι καρπός ἐσωτερικῆς λαχτάρας γιά κάθαρση καὶ ἐλευθερία». Ὁ σοφός ιεράρχης ἀναδύει μέ κάρη περιστή ἰστορίες ἀπό τὴν Γραφή, τὴν ἰστορία τῆς Ἑκκλησίας κι ὅχι μόνο, καὶ βγάζει τά ἀνάλογα συμπεράσματα. Γράφει λ.χ. ὅτι κάποιος ἐπίσκοπος ἀπό τὴ Συρία ὄνόματι Θεόδωρος πήγε στὴ Βρετανία καὶ βάφτισε τοὺς Κέλτες κατοίκους τῆς. Πρόσεξε ὅμως ὅτι κάποιοι ἀπ' αὐτοὺς κατά τὸ βάπτισμα ἔβγαζαν τὸ δεξί τους κέρι ἔξω ἀπό τὸ νερό. Ἀπαντώντας στὸν εὐλόγη ἀπορία τοῦ Ἀγίου ἀπάντησαν ὅτι δέν ηθελαν νά δεσμευθοῦν ὃστε νά μποροῦν νά κλέψουν μ' αὐτό! - Δέν εἶναι τὸ κέρι σας πού στερεῖται ἀπό τὴ κάρη τοῦ βαπτίσματος ἀλλά τὸν καρδιά σας, ἀπάντησε, μέ ἀποτέλεσμα τὸ βάπτισμά σας νά παραμείνει ἄκαρπο! Καί κάτι ἀκόμη ἀπό τὸν πνευματική ἀνθοδέσμην πού μᾶς προσφέρει ὁ μακαρία τῇ λήξει ἐπίσκοπος καὶ σχετίζεται μέ τοὺς ἐτοιμοθάνατους: «Εἶναι παραπτημένο ὅτι ἥ συντριπτική πλειοψηφία τῶν ἀσθενῶν, ἀκόμη καὶ αὐτῶν πού δέν είχαν τακτική σχέση μέ τὴν Ἑκκλησία, δέχονται (ἄν ὅχι ἀναπτοῦν ἐνδόμυχα) νά πάει παπάς νά τους κοινωνήσει καὶ -ὅχι σπάνια- νά ἔξιμοιογνοῦν καὶ δυό κουβέντες. Δέν εἶναι λίγες οἱ περιπτώσεις πού ἀνθρώποι ἔφυγαν μέ τὸν παρογοριά καὶ τὸν ἐλπίδα τῆς μετάνοιας τοῦ ληστῆν».

‘Αρχιμ. Ἰωάννης Νικολάου, Φῶς τοῦ κόσμου, ἀλάτι τῆς γῆς (‘Αρθρα καὶ ὄμιλίες), ἐκδ. Ἱεροῦ Ναοῦ Ἅγιου Νεκταρίου, Πρέβεζα 2022, σσ. 100.

Σύντομα ἀλλά ἐν ταυτῷ περιεκτικά κείμενα συναποτελοῦν τό παρόν βιβλίο τοῦ φιλόπονου κληρικοῦ. Χωρὶς νά παρασύρεται στό τέλμα τῆς μακρηγορίας, μήτε νά προβαίνει σέ σχινοτενεῖς ἀναλύσεις, πού δημιουργοῦν ἐνίστε στόν ἀναγνώστο τό αἴσθημα τοῦ κορεσμοῦ, δίνει τό μήνυμα πού ἐπιδιώκει. ‘Υπογραμμίζω τά ποιό κάτω ἀξιόλογα ἀποστάσματα ἀπό μάτι προσευχή τοῦ ‘Ἄγιου Σεραφείου τοῦ Σάρωφ: «Εἰσάκουσέ με, Κύριε, γιατί βρίσκομαι σέ ἀπόγνωσην. Ἀφροῦ ἔκαστα κάθε ἐλπίδα καὶ σκέψη γιά τή διόρθωσή μου προσπίπτο στούς οἰκτηριούς σου. Ἐλέποντε με τόν εξεσμένο καὶ κατάκριτο γιά τίς ἀμαρτίες μου. Λυπήσου με, Δέσποτα, γιατί συνέχομαι ἀπό πλήθη ἀνομιῶν καὶ μοιάζω ἀλυσοδεμένος μέ αὐτές. Ἐσύ μόνο γνωρίζεις νά ἐλευθερώνεις καί νά θεραπεύεις» Ἀκολουθοῦν ψήγματα χρυσοῦ ἀπό μάτι προσευχή τοῦ μακαριστοῦ ἴερομονάχου Εὐσέβιου Βίτη: «Ἀπό τήν ἐπιθυμία νά μέ ἀγαποῦν ἐλευθέρωσέ με. Ἀπό τήν ἐπιθυμία νά μέ ἐπαινοῦν ἐλευθέρωσέ με. Ἀπό τήν ἐπιθυμία νά μέ προτιμοῦν ἐλευθέρωσέ με». Λόγια κατά Θεόν, γεμάτα σοφία πού δείχνουν τήν ποιότητα τῆς ζωῆς τοῦ μακαρίου τῆς λήξει κληρικοῦ. Βρίσκω πολύ κατατοπιστικά τήν ἀνάλυση τῶν Δεσποτικῶν καὶ Θεομποτορικῶν ἔօρτῶν, διότι μᾶς βοηθοῦν τά μέγιστα στήν προσέγγιση τοῦ Θεανδρικοῦ προσώπου τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ἀλλά καὶ τῆς Θεοτόκου καὶ μητρός τοῦ Φωτός. Πρίν δώσω πέρας στό λόγο πιστεύω πώς ἀξίζει τόν κόπο νά παραθέσω ἐν περιλήψει μιά διδακτική ἱστορία ἀπό τό βιβλίο. Κάποιος μαθητής, νικημένος ἀπό τό πάθος τῆς πλεονεξίας κλέβει τό ἀκριβό ρολόι ἐνός ουμαθητοῦ του. Ὁ τελευταῖς παραπονεῖται στόν καθηγητή καὶ αὐτός κατορθώνει μ’ ἔνα ἔξυπνο κόλπο, ἀπό τή μιά νά ἀνακαλύψει τό κλεμμένο ρολόι καὶ ἀπό τήν ἄλλη, τό κυριώτερο, νά μίν ἔξευτελίσει τόν κλέφτη καὶ νά τόν γλυτώσει ἀπό τή διαπόμπευση. Ὄντως ώραιοτάτο παράδειγμα διακριτικῆς συμπεριφορᾶς, πού φέρνει στό νοῦ σελίδες τοῦ Γεροντικοῦ. Ἀναμφιβολία ἀξίος ὁ μισθός τοῦ κοπιάσαντος ἀρχιμανδρίτου. Εἴθε νά τόν ἀξίωσει ὁ καλός Θεός νά περατώσει τόν οἶκον τοῦ Κυρίου γιά τόν ὅποιο ἀγνωνίζεται ἐδῶ καὶ χρόνια.

‘Αρχιμ. Ἰωάννου Κωστώφ, Ἡλιοτρόπιο, Ἐχεις Faithbook καὶ πιστοσελίδα; ἐκδ. Ἅγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ωρωπός 2022, σσ. 267.

‘Ως ἑργάτης μέλισσα περιπλέθε πληθήσις ἀνθέων καὶ παρεσκεύασε «μέλι καὶ κηρίον» ὁ καλός π. Ἰωάννης. Αὐτό τό παραθέτει ἐνώπιόν μας πρός ἑστίασιν πνευματικήν. Κρατῶμε στά κέρια μας ἄλλο ἔνα διαχρονικό ἡμερολόγιο μέ 366 ἀποστάσματα. Τό ἔνα καλύτερο ἀπό τό ἄλλο. Διαβάζουμε στό ὑπ’ ἀριθμό 183: Τοῦ ἀρχιμανδρίτη Χριστοφόρου Κοκκίνη οἱ κομμουνιστές «τοῦ ἔβγαλαν τά γένια, τά δόντια καὶ τέλος τοῦ ἄνοιξαν τήν κοιλιά καί, περνώντας τά σπιλάχνα στό λαιμό του, τοῦ ἔλεγαν κοροϊδευτικά νά σπικωθῇ νά τούς ἔξομολογήσει. Στό μεταξύ ἔιχε παραδώσει τό πνεῦμα», Ἐνώπιον τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἀξίου λευτίου τί νά προσθέσουμε ἐμεῖς; Σιγοάτα πάσα σάρξ βροτεία. Τό κατέρέω τό ἀλίευσα λόγω συντομίας καὶ ποιότητος: (105) «Τό μῆσος εἶναι σάν τό βιτρίολι: καταστρέφει τό δοχεῖο του». Ἀς τό ἀποβάλλουμε ἀπό τή ψυχή μας τό τακύτερο πρύν μᾶς καταστρέψει. Γιά λόγους κοινῆς λογικῆς. Αὐτό πού ἀκολουθεῖ μιλάει γιά τήν ἀνατροφή, τόσο τῶν ζώων ὅσο καί τῶν ἀνθρώπων: (99) «ἄν δώσεις σ’ ἔνα γουρούνι καί σ’ ἔνα ἀγόρι ὅ, τι θέλουν, θά ἀποκτήσεις ἔνα καλό γουρούνι κι ἔνα κακό ἀγόρι». Ἀπλά πράγματα. Ο, τι εἶναι καλό γιά ἔνα τετράποδο ζῶο δέν είναι κατ’ ἀνάγκην καλό κι ὠφέλιμο καὶ σ’ ἔνα ἀνθρώπινο ὄν. Τό ἀγόρι, πού ἔχει ἀθάνατη ψυχή, θά γίνει ἔνα ὄν ἐγωιστικό πού θά ἔχει τήν ἐντύπωση ὅτι οἱ ἄλλοι ζοῦν γιά νά τόν ὑπηρετοῦν. Κι ὁ ἐγωισμός εἶναι συνταγή βέβαιης καταστροφῆς. Κάτι γιά τό μεγάλο φίδι τῆς ὑπεροφάνειας τώρα: (345) «Η ὑπεροφάνεια καταπολεμεῖται ἀποτελεσματικά μέ τήν ...ὑπέρ... ἀφάνεια». Μέ ἄλλους λόγους τό ἀντίδοτο σ’ αὐτό τό δραστικό δηλητήριο εἶναι τό φάρμακο τῆς ταπείνωσης. Δέν λέγει ὁ Ψαλμῳδός: «Ο Θεός ὑπεροφάνοις ἀντιτάσσεται ταπεινοῖς δέ διδωτι κάριν»; Τό παρόν βιβλίο διαβάζεται μονορούφι. Δέν ἔχει σκέστη

μέ τά βαρετά κι ἀνιαρά κείμενα, πού ὅταν πέσουν στά χέρια σου δέν ἔχεις τό κουράγιο νά γυρίσεις τή σελίδα, πολλῷ δέ μᾶλλον νά φθάσεις στό τέλος. Τερματίζω τό λόγο μέ τό κατωτέρω: (162) «‘Οταν ἡ καρδία μας δέν ἔχει τίν ἀγάπη πρός τό Χριστό, δέν μποροῦμε νά κάνουμε τίποτε. Είμαστε σάν τά πλοϊά πού δέν ἔχουν καύσιμα στή μπχανή τους» (“Άγιος Ἀμφιλόχιος τῆς Πάτμου”). Ὁ νοῶν νοείτω.

* * *

Γεωργίου Ε. Κρασανάκη, ‘Ομοτίμου Καθηγητού Ψυχολογίας Πανεπιστημίου Κρήτης, ‘Η Παρροπία, Διεπιστημονική Θεώρηση, ‘Ηράκλειο Κρήτης 2023, σσ. 255.

Πρώτη διαπίστωση τοῦ γράφοντος εἶναι ὅτι ὁ ἐλλόγιμος συγγραφέας ἔξ ἀρχῆς συνδέει τήν παρροπία μέ τόν εἰλικρινή ἄνθρωπο. «Δέν νοεῖται εἰλικρινής ἄνθρωπος χωρίς παρροπία», τονίζει. Ἀναλύοντας τή λέξη (διότι ἀρχή σοφίας ἡ τῶν ὀνομάτων ἐπίσκεψις) μᾶς ἀναφέρει ὅτι αὐτή σημαίνει «ἔλευθερη ἔκφραση γνώμης, ίκανόττα ἔκφρασης ἀπόψεων μέ θάρρος και εἰλικρίνεια. Εἶναι ἡ θαρραλέα ἔκφραση προσωπικῆς γνώμης, ὁ τολμηρός τρόπος ὅμιλας». Στήν ἀναζήτηση ἀνθρώπων μέ παρροπία μέ ἐντυπωσίασε ἡ περίπτωση τοῦ Εὐριπίδη, πού ἀμφισθήτησε σέ τραγῳδίες του ἐπί σκηνῆς τήν ἀρχαιοελληνική θρησκεία. Μετά ἀπό μά καθόλια ἐνδιαφέρουσα ἀνάλυση τῆς ἔννοιας ἀπό ψυχολογική ἀποψή ο κύριος Καθηγητής τήν ἔξετάζει στήν θεολογική τής διάσταση. Μεταξύ ἀλλών σημειώνει και τά πιο κάτω: «χωρίς τήν παρροπία δέν μποροῦμε νά ἐπικαλούμαστε τό σόνομα τοῦ Θεοῦ και νά ςποῦμε τήν εὐλογία του». Κι ἀλλοῦ ἀναφέρει ὅτι παρροπία «εἶναι ὁ χωρίς ντροπή και δισταγμό εὐλογημένος ἀπό τό Θεό λόγος τοῦ κάθε ἀνθρώπου, μάλιστα δέ τοῦ πιστοῦ». Ἀπό τό ιερό Εὐάγγελιο σταχυολογεῖ ἔνα φωτεινό παράδειγμα παρροπίας. Πρόκειται γιά τόν ἐκ γενετῆς τυφλό (Ιωάν. θ' 1-41). Αὐτός, μετά τήν θεραπεία του ἀπό τό Χριστό, ὁμολογεῖ χωρίς περιστροφές και μαστιμένα λόγια τήν εὐεργεσία κι ἀποστομώνει τούς φαρισαίους, μέ ἀποτέλεσμα τήν ἀποπομπή του ἀπό τή συναγωγή. «‘Ο Κύριος Ἰησοῦς μόνο τόν παρροπιακό λόγο χρησιμοποιούσε πάντοτε. Ήταν γιά νά διδάξει τούς ἀνθρώπους ὅλων τῶν αἰώνων ὅτι ἔτσι πρέπει νά συμπεριφέρονται και ἔκεινοι, παντού και πάντοτε». Ἀναφέρεται ἐπίσης διεξοδικά στήν παρροπία πού εἶχαν οἱ ἀπόστολοι κατά τίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων και τά λοιπά βιβλία τῆς Καινῆς Διαθήκης. Δέν παραδείπει νά υπογραμμίσει τή διαχρονική παρροπία τῶν Ἅγιων. Στεκόμαστε στή γνωστή παρροπία πού ἔδειξε ὁ Μ. Βασιλείος ἐνώπιον τοῦ ἐπάρχου Μοδέστου. Πίσω ἀπό τίς διάδεις πού ὑπέστη ὁ ιερός Χρυσόστομος βλέπει τήν παρροπία μέ τήν ὄποια ἐλέγυχε τούς παραβάτες τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ. Δέν μπορῶ νά παραβλέψω τήν ἔρευνα στήν ὄποια προέβη και τά πορίσματα τῆς ὄποιας παραθέτει και σχολιάζει. Καταληκτικά συμφωνοῦμε μέ τόν πονήσαντα ὅτι «‘η παρροπία τοῦ λόγου και τῆς ζωῆς μας γενικότερα συνιστά μέγια ὥθικό πρόβλημα. Ἐκεῖνος πού τήν ἐφαρμόζει δέν ίκανοποιεῖ μόνο τόν ἔαυτό του ἀλλά και τούς ἀλλους... Ζεὶ μέ τή χαρά τῆς ἐκπλήρωσης ἐνός υψηλοῦ χρέους, ἐκείνου τῆς ἀληθείας, ή ὄποια «ἔξω βάλλει τόν φύβον».

* * *

‘Ἀρχιμ. Ἰωάννου Κωστώφ, Περίπατοι στήν ἐπιστήμη, Τώρα Planck-α μας κάνεις; ἐκδ. ‘Άγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, ‘Ωρωπός 2022, σσ. 425.

Μέ τό ἐπίκαιρο θέμα ‘Ἐπιστήμη ἀνασκούμπαθηκε κι ἀσχολεῖται ὁ καλός κληρικός και συγγραφέας τοῦ παρόντος. ‘Οπως σημειώνει στόν Πρόλογό του «δύσκολο τό ἔργο, ἀλλά ὡφελιμότατο. Μᾶς μαθαίνει νά μή θαμπιονόμαστε μπροστά στά ἐπιστημονικά ἐπιτεύγματα, δταν μάλιστα αὐτά χρησιμοποιούνται σάν ἐφαλτήριο γιά ἀθεϊστικές τοποθετήσεις». Ἀπό τήν ἀλλα τονίζει πόσο παράλογος εἶναι ὁ φόβος δρισμένων ἔναντι στήν ἐπιστήμη, ἥγουν τήν ἀνθρώπινη γνώση, ὅτι δῆθεν θά κλονίσει τά θεμέλια τῆς πίστεως. Συγκρίνει τόν ἀδικαιολόγητο αὐτό φόβο μέ τόν φόβο τῶν κατασκόπων πού ἔστειλε ὁ Μωύσης στή γῆ Χαναάν και τρόμαζαν ἀδικαιολόγητα μπροστά στά κάστρα και τίς ὁχυρώσεις τῶν Χαναάνων. ‘Η σωστή διάσταση τῶν πραγμάτων δόθηκε ἀπό τόν Χάλεβ και τόν Ἰησοῦ τοῦ Ναυπ. Αὐτούς νά μιηθοῦμε, μᾶς προτρέπει, κι ὅχι τίς λανθασμένες ἐκτιμήσεις τῶν ὑπολοίπων κατασκόπων. ‘Ο πίνακας τῶν περιεχομένων τοῦ

βιβλίου μᾶς βοηθᾶ νά προσεγγίσουμε εύκολα τί σκέψη τοῦ συγγραφέα: Πρόλογος, Hors d'oeuvre, Περί θεμελίων, Βάσι τά μαθηματικά, Περί Goedel καί συναφῶν όρισμῶν, Ἀπάτες καί ἀντί(σύν)αγωνισμός Α', Ἀπάτες καί ἀντί(σύν)αγωνισμός Β', Διάφορα Α', Διάφορα Β', Διάφορα Γ', Διάφορα Δ', Λάθη σκόπιμα καί μή, Laplace, Paul Tournier, Συντμήσεις καί βιβλιογραφία. Κάνει ἐντύπωση ἡ πληροφορία ὅτι τόσος ἦταν ὁ φόβος ὅτι ὁ Γερμανός ἐπιστήμονας Χάιζεμπεργκ θά προδάμβανε τούς Συμμάχους στὸν ἄγνων δρόμου γιά τὴν ἀπόκτηση τῆς ἀτομικῆς βόμβας ὥστε ὁ OSS ὁ πρόδρομος τῆς CIA, εἶχε σκεδιάσει τὴν δολοφονία του. Ἰδού τό μεγαλεῖο τῆς ἐπιστήμης πού γίνεται ὑπηρέτης στὰ δολοφονικά σκέδια τῶν μεγάλων δυνάμεων. Ὄταν ὁ Ἀϊστάϊν ἔγκαταστάθηκε στὸν Πρίνστον τὸ περιέγραφε στοὺς Εὐρωπαίους φίλους του ὃς «ἔνα ιδιόρυθμο τυπικό χωρίο μικρών ἡμίθεων μέχιστον». Δέν κρύβει καί πολλή μετριοφροσύνη αὐτήν ἡ διαιπίστωση. Τούναντίον ἐντυπωσιακή εἶναι ἡ ἀποψη ὅτι «ἡ σοφία βρίσκεται συχνά πιο κοντά ὅταν σκύβουμε παρά ὅταν πετάμε». Καί κάτι ἄλλο, ἀπό τὸν Ἐμερσον: «Τά ἀντικείμενα καθαλίκεψαν στὶ σέληνα καί ὁδηγοῦν τὴν ἀνθρωπόπτην». Τρομακτική ἡ διαιπίστωση, ὅταν σόμερα μιλᾶνε οἱ ἀνθρωποι γιά τεχνητὴν νοημοσύνην, γιά ρομπότ πού πολεμᾶνε κ.ο.κ. Δέν μοιάζει ἡ ἀνθρώπινη ἐπιστήμην μέ τὸν μαθητευόμενο μάγο πού δέν μποροῦσε νά συμμαζέψει αὐτά πού εἶχε κάνει; Δέν θυμίζει τὴ ρήση τοῦ Πλάτωνος ὅτι παιδεία χωριζομένη ἀρετῆς πανουργίᾳ φαίνεται; Κλείνω μέ μάδισιορδόσεκτη θέσην τοῦ Μαρσέλ Ραιμύδον: «Γιατί ή Γῆ κινεῖται γύρω ἀπό τὸν Ἡλίο; Διότι ἔλκεται ἀπ' αὐτόν... Στό γιατί του «γιατί» ή ἐπιστήμη ἀδυνατεῖ νά ἀπαντήσει. — Γιατί ὑπάρχει ὁ νόμος τῆς παγκοσμίου ἔλξεως; Έκει μόνο ή πίστη ἀπαντᾶ: Διότι Κάποιος ἔδωσε στὸν κόσμο τούς νόμους του, γιά νά πραγματοποίηση μέ αὐτούς τὸ σκέδιο του».

* * *

‘Αρχιμ. Ἰωάννου Κωστώφ, Ἀθεϊσμός. Τά μῆλα τῶν χοροεσπερίδων, ἔκδ. Ἀγ. Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, Ὁρωπός 2023, σσ. 398.

‘Η ἐποκή μας πολλά ὑπέφερε καί ὑποφέρει ἀπό τὴν ὑψηλαχενική συμπεριφορά τῶν ἀνθρώπων πού ζοῦν χωρίς Θεό, ἄλλα καί διακρητότουν παντοῦ, γραπτῶς καί προφορικῶς τὴν πίστη τους στὴν ἀνυπαρξία τοῦ Θεοῦ Οἱ ἀνθρωποι αὐτοί δέν μᾶς λένε κάτι τὸ καινούργιο, ἄλλα ἀναμασοῦν καί ἀναπαράγουν τὸ φαλικό «εἴπεν ἄφρων ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ οὐκ ἔστι Θεός» (Ψάλμ. ιγ’ 1). Ὁ ἀκάματος κειριστής τοῦ λόγου π. Ἰωάννης σταχυολόγησε ἔνα πληθυςμὸς χωρίων κι ἀποσπασμάτων πού δείχνουν, μεταξύ ἄλλων ἀπό τὴν μιά τὴν ἀνθρώπινην μικρότητα καί κομπορρυμοσύνη κι ἀπό τὴν ἄλλη τὸ μεγαλεῖο τοῦ ἀνθρώπου ὅταν συνδέσει τὴ ζωὴ του μέ τὸ Θεό. Διαβάζουμε: «Στό γουρούνι ἀρέσει ή λάσπη μά τοῦτο δέν σημαίνει ὅτι ή λάσπη εἶναι ἀνώτερη ἀπό ἔνα ἀνθισμένο κῆπο». Σέ κάποιο ἄλλο σημεῖο ἀναφέρει: «Ο Βόλφγκανγκ Πάουλι ἀντιλήφθηκε ὅτι ή κραντική μπχανή δέν μποροῦσε νά ἔξηγήσει τίς βιολογικές καί νοντικές διαδικασίες, δημοσίευσης εἶναι ή συνείδηση». Νά κι ἔνας μετριόφρων ἐπιστήμονας πού μένει στὰ ὅρια αὐτοῦ πού ἔχεταί τοι καί δέν γενικολογεῖ μέ ἀστρικτούς συλλογισμούς. Γράφει ὁ Σ. Κανταρτζής, πολέμιος τοῦ Χριστιανισμοῦ: «στὶ σύγκρουστή μου μέ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστιανισμοῦ νικήθηκα. Ἀλλά αὐτό δέν ἦταν γιά μένα, σύντε ντροπή, σύντε ζημιά, σύντε ἀφρανισμός. Ἀντίθετα ἔγινε αἰτία γιά ἀνακούφιστο καί χαρά, γιά ξεοκλάβωμα ἀπό κάθε κοσμικό βάρος...». Δέν θυμίζει κάτι ἀπό τὸν περίπτωση τοῦ Πιαύλου μετά τὴ συνάντηση του μέ τὸ Χριστό στὸ δρόμο πρός τὸ Δαμασκό; Καί κάτι πολὺ δυνατό γιά τὴ συνέπεια (ἢ ἀσυνέπεια) τῶν Χριστιανῶν: «Ἀύτό πού εἶσαι μιλᾶ τόσο δυνατά, πού δέν μπορῶν νά καταλάβω τί λέσ». (Ἐμερσον). Σάν ἐπιδόρπιο παραθέτω τὸ ἀκόλουθο: «Ἀν πιστεύεις ὅτι ὁ ἀνθρώπος εἶναι κατ' εἰκόνα Θεοῦ, μπορεῖς νά θυσιάζεσαι γι' αὐτόν. Ἀν ὅτι εἶναι ζῶο, μπορεῖς νά τόν σκοτώσεις ἢ νά τόν κάνης δοῦλο σου». Πιό σύντομη καί παραστατική σκέση πίστης καί ἀπιστίας μέ τὴ ζωὴ δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει. Δέν συμφωνεῖτε;